

STATUS RAPORT

FINANCAT PUBLIKE VENDORE

2022

Eni 2/23

Financuar nga LevizAlbania

Një projekt i Agjencisë Zvicerane për
Zhvillim dhe Bashkëpunim SDC

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Agjencia Zvicerane për Zhvillim
dhe Bashkëpunim SDC

FINANCAT PUBLIKE VENDORE

STATUS RAPORT

2022

Ky publikim është produkt i Co-PLAN, Institutit për Zhvillimin e Habitatit në kuadër të projektit "Financat Vendore dhe Perceptimi i Qytetarëve mbi Shërbimet Vendore" me mbështetjen financiare të LevizAlbania, një projekt i Agjencisë Zvicerane për Zhvillim dhe Bashkëpunim SDC. Opinionet dhe përfundimet e këtij publikimi i përkasin autorëve dhe nuk reflektojnë domosdoshmërisht këndvështrimet e qeverisë Zvicerane apo të Agjencisë Zvicerane për Zhvillim dhe Bashkëpunim SDC.

Përmbledhje

08

Përmbledhje

10

Burimet e financimit të bashkive

Të ardhura nga burimet e veta vendore
Të ardhura nga taksat vendore
Të ardhura nga tarifatat vendore
Huamarrja vendore dhe detyrimet e prapambetura
Të ardhura nga taksat e ndara
Të ardhura nga transfertat të pakushtëzuara
Të ardhura nga transfertat të kushtëzuara
Burimet financiare totale në vitin 2022

60

Përdorimi i burimeve financiare

Shpenzimet sipas burimit të financimit
Shpenzime kryesore me fonde të veta të bashkive
Shpenzime me fonde të veta sipas klasifikimit ekonomik
Shpenzime me fonde të veta sipas klasifikimit funksional
Shpenzime kryesore me fonde nga transfertat të kushtëzuara
Shpenzime me fonde të kushtëzuara & klasifikimi ekonomik
Shpenzime me fonde të kushtëzuara & klasifikimi funksional
Kosto e qeverisjes vendore në fund të vitit 2022

97

Përfundime

100

Anekse
Referenca
Shënime

Listë grafike

Grafik 1. Tregues të të ardhurave ndaj PBB-së	12
Grafik 2. Tregues të të ardhurave ndaj të ardhurave të qeverisë së përgjithshme	13
Grafik 3. Ecuria e të ardhurave nga burimet e veta vendore	16
Grafik 4. Të ardhurat nga burimet e veta vendore sipas bashkive (nd. vjetore)	17
Grafik 5. Kontributi sipas kategorive (në p.p.) në ndryshimin vjetor të të ardhurave nga burimet e veta vendore (në %)	19
Grafik 6. Struktura e të ardhurave sipas përmasës së bashkisë	20
Grafik 7. Struktura e të ardhurave nga burimet e veta vendore në 61 bashki	21
Grafik 8. Të ardhura sipas kategorive në 61 bashki	22
Grafik 9. Ecuria e të ardhurave nga taksat vendore	23
Grafik 10. Të ardhurat nga taksat vendore sipas zërave	24
Grafik 11. Të ardhurat nga taksa mbi pasuritë e paluajtshme	25
Grafik 12. Taksa mbi pasuritë e paluajtshme sipas bashkive (1)	26
Grafik 13. Taksa mbi pasuritë e paluajtshme sipas bashkive (2)	27
Grafik 14. Taksat mbi ndërtesën dhe tokën bujqësore, pesha ndaj totalit	27
Grafik 15. Të ardhura nga TNI dhe sipërfaqja e ndërtuar	28
Grafik 16. Të ardhura nga taksa e ndikimit në infrastrukturë	29
Grafik 17. Taksa e ndikimit në infrastrukturë nga ndërtimet e reja (total = 100%)	29
Grafik 18. Rëndësia e të ardhurave nga TNI në buxhetet vendore	30
Grafik 19. Tregues të zhvillimeve në sektorin e ndërtim	31-32
Grafik 20. Të ardhura nga tatimi i thjeshtuar mbi fitimin e biznesit të vogël	33
Grafik 21. Taksa mbi veprimtarinë e shërbimit hotelier	33
Grafik 22. Turizmi dhe të ardhurat në buxhetin vendor	34
Grafik 23. Ecuria e të ardhurave nga tarifatat vendore	35
Grafik 24. Ecuria e të ardhurave nga tarifatat vendore sipas bashkive	36
Grafik 25. Ecuria e të ardhurave nga tarifatat vendore sipas zërave	37
Grafik 26. Tregues të borxhit ndaj PBB-së nominale	38
Grafik 27. Stoku i detyrimeve të prapambetura	39
Grafik 28. Transferta specifike për shlyerjen e detyrimeve të prapambetura	40
Grafik 29. Stoku i detyrimeve të prapambetura sipas kategorive	41
Grafik 30. Stoku i detyrimeve të prapambetura sipas bashkive	42
Grafik 31. Diferenca vjetore në stokun e detyrimeve të prapambetura sipas bashkive	42
Grafik 32. Detyrimet e prapambetura për frymë	43
Grafik 33. Vlerësimi i vështirësive financiare të bashkive	45
Grafik 34. Të ardhurat nga taksat e ndara	47
Grafik 35. Të ardhura nga TAP sipas bashkive (pesha ndaj totalit)	47
Grafik 36. Të ardhura nga TAP për frymë	48
Grafik 37. Transferta e pakushtëzuar (e përgjithshme dhe sektoriale)	49
Grafik 38. Rëndësia e transfertave të pakushtëzuara në buxhetin vendor	50

Grafik 39. Transferta e pakushtëzuar sektoriale	51
Grafik 40. Transferta e pakushtëzuar sektoriale sipas funksioneve (1)	52-53
Grafik 41. Transferta e pakushtëzuar sektoriale sipas funksioneve (2)	54-55
Grafik 42. Transferta të pakushtëzuara sipas funksioneve	57
Grafik 43. Ecuria e burimeve financiare totale	58
Grafik 44. Kontributi i kategorive (p.p.) në ndryshimin vjetor të burimeve financiare (%)	59
Grafik 45. Tregues të shpenzimeve ndaj PBB-së	60
Grafik 46. Tregues të shpenzimeve ndaj shpenzimeve të qeverisë së përgjithshme	61
Grafik 47. Tregues të investimeve ndaj PBB-së	63
Grafik 48. Tregues të investimeve vendore	63
Grafik 49. Pesha e investimeve në shpenzimet totale	64
Grafik 50. Shpenzimet sipas funksioneve	65
Grafik 51. Shpenzimet sipas burimit të financimit	66
Grafik 52. Mbulimi i shpenzimeve me fonde të veta dhe të kushtëzuara	66
Grafik 53. Shpenzimet sipas origjinës së fondeve dhe funksioneve	67
Grafik 54. Ecuria e shpenzimeve me fonde të veta të bashkive	68
Grafik 55. Shpenzimet me fonde të veta sipas bashkive	69
Grafik 56. Shpenzimet me fonde të veta sipas kategorive	70
Grafik 57. Shpenzimet me fonde të veta sipas natyrës ekonomike	71
Grafik 58. Ecuria e shpenzimeve operative	72
Grafik 59. Transferta për buxhetet familjare sipas bashkive (diferenca me vitin 2020)	73
Grafik 60. Shpenzime kapitale me fonde të veta	74
Grafik 61. Shpenzime kapitale me fonde të veta	75
Grafik 62. Financimi i shpenzimeve kapitale nga TNI	76
Grafik 63. Financimi i shpenzimeve kapitale nga TNI, sipas bashkive	77
Grafik 64. Shpërndarja e investimeve sipas funksioneve	78
Grafik 65. Struktura e shpenzimeve me fonde të veta, viti 2022	79
Grafik 66. Shpenzimet sipas natyrës ekonomike në bashkitë e mëdha	80
Grafik 67. Shpenzimet sipas natyrës ekonomike në bashkitë e mesme	81
Grafik 68. Shpenzimet sipas natyrës ekonomike në bashkitë e vogla	82
Grafik 69. Shpenzimet sipas klasifikimit funksional dhe periudhave	83
Grafik 70. Shpenzimet sipas klasifikimit funksional	84
Grafik 71. Shpenzimet e kryera me fonde të kushtëzuara	85
Grafik 72. Shpenzimet e kryera me fonde të kushtëzuara sipas natyrës ekonomike	86
Grafik 73. Shpenzimet kapitale me fonde të kushtëzuara	87
Grafik 74. Shpenzimet kapitale me fonde të kushtëzuara sipas bashkive	88
Grafik 75. Shpenzimet me fonde të kushtëzuara sipas funksioneve të qeverisjes	89
Grafik 76. Përdorimi i burimeve financiare totale	90
Grafik 77. Rëndësia e shpenzimeve kapitale me fonde të kushtëzuara	91
Grafik 78. Rëndësia e shpenzimeve kapitale me fonde të kushtëzuara sipas bashkive	92
Grafik 79. Shpenzime për personelin	93
Grafik 80. Të punësuar sipas bashkive	94
Grafik 81. Kosto mesatare mujore për 1 të punësuar	95
Grafik 82. Të punësuar në bashki për 1,000 banorë	96

Listë tabela

Tabelë 1. Të dhëna mbi huamarrjen vendore	38
---	----

Listë hapësira informuese

Hapësirë informuese 1. Strategjia Ndërsektorale për Decentralizimin dhe Qeverisjen Vendore, 2023–2030	10
Hapësirë informuese 2. Autonomia financiare e bashkive sipas SNDQV 2023-2030	14
Hapësirë informuese 3. Mbledhja e detyrimeve vendore - risitë në kuadrin rregullator	18
Hapësirë informuese 4. Pritshmëritë afatgjata për taksën e pronës sipas SNDQV	24
Hapësirë informuese 5. Pritshmëritë afatgjata për transfertat e pakushtëzuara të përgjithshme dhe sektoriale sipas SNDQV	56
Hapësirë informuese 7. Shpenzimet e personelit dhe numri i të punësuarve në 61 bashki	93

PËRMBLEDHJE

Raporti Financat Publike Vendore – Status Raport 2022 paraqet një panoramë të detajuar të të ardhurave dhe shpenzimeve në nivel vendor, treguesve të decentralizimit dhe ndodhive që karakterizuan qeverisjen vendore përgjatë vitit 2022. Ecuria e financave publike vendore u analizua gërshetuar me informacione nga burime të tjera me qëllim paraqitjen e faktorëve që mund të kenë kontribuar në ecurinë e treguesve për të ardhurat dhe shpenzimet vendore. Mes debatesh mbi rishikimin e kufijve territorialë, rishikimit të strategjisë për decentralizim dhe qeverisje vendore dhe nën tryshinë e zgjedhjeve vendore (Maj 2023) zhvillimet financiare në nivel vendor për vitin 2022 paraqesin interes të lartë për politikë-bërjen, politikë-bërësit dhe qytetarët.

Rëndësia e qeverisjes vendore në qeverisjen e përgjithshme paraqitet e luhatshme ndër vite dhe prirje rënëse në tre vitet e fundit

(bazuar në treguesit e të ardhurave ndaj PBB-së dhe të ardhurave të qeverisë së përgjithshme). Performanca në kahun e të ardhurave vlerësohet të jetë përmirësuar në vitin 2022. Bashkitë vlerësohet të kenë patuar më shumë mjete financiare në dispozicion për të ushtruar funksionet dhe kompetencat për të cilat ato janë përgjegjëse përgjatë vitit 2022. Zgjerimi i burimeve financiare në dispozicion u shtri në të ardhurat nga burimet e veta vendore, të hyrat nga transfertat ndërqeveritare të pakushtëzuara dhe taksat e ndara. Megjithatë, është për t'u theksuar se kontributi pozitiv i të ardhurave nga burimet e veta vendore është përcaktuar gjerësisht nga rritja e të ardhurave nga taksa e ndikimit në infrastrukturë nga ndërtimet e reja mbledhur në bashkinë Tiranë. Në terma strukturorë, varësia e buxheteve vendore nga transfertat ndërqeveritare vijon të jetë e lartë, performanca udhëhiqet nga një numër i kufizuar taksash dhe tarifash vendore të gjeneruara në një numër të

kufizuar bashkish. Diferencat dhe pabarazitë në kapacitetet fiskale të bashkive vijnë të kushtëzojnë ndjeshëm rrugën drejt vizioneve zhvillimore të përcaktuara në dokumentet e tyre strategjike.

Qeverisja vendore (shpenzimet e kryera nga bashkitë) zë peshë të vogël në qeverisjen e përgjithshme (rreth 9% e shpenzimeve totale të qeverisjes së përgjithshme). Treguesit e decentralizimit në kahun e shpenzimeve në vitin 2022 u ngadalësuan, ndonëse shpenzimet totale rezultojnë në rritje. Mbulimi i shpenzimeve korrente (për shpenzime personeli, operative dhe të tjera) vijon të përthithë burime në mënyrë të qenësishme (me fonde të veta dhe të kushtëzuara). Komponenti i investimeve paraqet luhatshmëri të lartë varësisht kontributit nga fondet për investime të kushtëzuara (përfshirë FZHR-në). Në të kundërt, investimet e kryera me fonde të

veta të bashkive ndonëse në rritje vjetore, shënuan vlera të ulëta në dy vitet e fundit (duke regjistruar nivelet më të ulëta historike që prej RAT).

Raporti i Financave Publike Vendore – Status Raport 2022 vjen si pjesë e një serie periodike raportesh tremujore që përmbledhin zhvillimet në të ardhurat dhe shpenzimet e kryera nga 61 bashkitë në Shqipëri sipas www.financatvendore.al. Raporti është i strukturuar në dy seksione: (i) seksioni i 1-rë i cili paraqet një analizë të detajuar të burimeve të financimit të bashkive, në total dhe sipas bashkive; (ii) seksioni i 2-të i cili paraqet një analizë të përdorimit të burimeve financiare në dispozicion nga 61 bashkitë. Në anekset bashkëlidhur këtij raporti gjendet metodologjia për klasifikimin e të dhënave, treguesit e përdorur në analizë dhe tregues të detajuar të të ardhurave dhe shpenzimeve vendore.

1 BURIMET E FINANÇIMIT TË BASHKIVE

Bashkitë përfaqësojnë nivelin e qeverisjes më pranë qytetarëve dhe si të tilla, potencialisht janë në gjendje të adresojnë më mirë se qeveria qendrore nevojat e komuniteteve që ato përfaqësojnë. Bazuar në përparësitë informative që bashkitë gëzojnë përkundërt qeverisjes qendrore, oferta për të mira dhe shërbime publike mund të përshtatet potencialisht më mirë me nevojat – preferencat e qytetarëve. Për këtë qëllim, bashkitë mbledhin të ardhura drejtpërdrejt nga taksapaguesit (familjarë, biznese dhe institucione) dhe përftojnë burime financiare nga nivele të tjera të qeverisjes (si qeveria qendrore), për të mbuluar nevojat për shpenzime për ofrimin

e shërbimeve publike vendore. Bazuar në teorinë e përfitimeve potenciale, që prej vitit 2014 qeverisja vendore kaloi një proces reformimi shumëpërmasor, nën termin decentralizim, duke synuar gjerësisht fuqizimin e qeverisjes vendore nëpërmjet krijimit të kushteve dhe kapaciteteve për ofrimin e shërbimeve publike vendore, me cilësi dhe eficiencë.¹ Përpos përpjekeve në përmbushjeve të objektivave të synuar, **hapësira për përmirësim mbetet e madhe ashtu si dhe përmbledhur në vizionin dhe qëllimet e Strategjisë Ndërsektoriale për Decentralizim dhe Qeverisjen Vendore 2023-2030.**

Hapësirë informuese 1. Strategjia Ndërsektoriale për Decentralizimin dhe Qeverisjen Vendore, 2023–2030²

Vizioni për qeverisjen vendore dhe decentralizimin në periudhën 2023 – 2030 është *"një qeverisje vendore e cila promovon vlerat demokratike dhe orientohet drejt rritjes ekonomike."* Në këtë frymë, strategjia synon konsolidimin e procesit të decentralizimit për të fuqizuar qeverisjen vendore për zhvillim ekonomik të qëndrueshëm drejt standardeve evropiane. Vizioni afatgjatë planifikohet të përmbushet nëpërmjet 6 qëllimeve politike të zërthyer në 22 objektivave specifike si më poshtë vijon.

Qëllimi politik 1: Nxitja dhe forcimi i zhvillimit të qëndrueshëm vendor, nëpërmjet objektivave specifike:

- Objektiv i specifik 1.1: Përmirësimi i planifikimit ekonomik strategjik dhe përdorimi i skemave dhe incentivave vendore për zhvillim ekonomik ndaj bizneseve dhe organizatave joqeveritare, duke përfshirë rishikim të kuadrit ligjor.
- Objektiv i specifik 1.2: Menaxhimi i integruar i aseteve dhe i burimeve natyrore vendore.
- Objektiv i specifik 1.3: Forcimi i zhvillimit bujqësor dhe rural.
- Objektiv i specifik 1.4: Mbështetja për fuqizimin e strukturave të turizmit dhe të trashëgimisë kulturore.

Qëllimi politik 2: Përmirësimi i cilësisë, i standardeve dhe i ofrimit të shërbimeve vendore nëpërmjet objektivave specifike:

- Objektivi specifik 2.1: Konsolidimi i rolit të NJVV-ve në ushtrimin e funksioneve të tyre duke qartësuar mangësitë dhe mbivendosjet ligjore e institucionale, dhe mekanizmat e financimit.
- Objektivi specifik 2.2: Zbatimi efikas i funksioneve të NJVV-ve.
- Objektivi specifik 2.3: Përmirësim i efikasitetit të shërbimeve në përputhje me standardet kombëtare e vendore.
- Objektivi specifik 2.4: Nxitja përmbajtësore dhe financiare e forcimit të performancës së qeverisjes vendore.

Qëllimi politik 3: Zgjerimi i qeverisjes digjitale në nivel vendor për të ofruar shërbime dhe programe qeveritare në mënyrë më eficiente, transparente dhe me kosto efektive;

- Objektivi specifik 3.1: Informimi i vendimmarrjes dhe i rrugëtimit të niveleve dhe aktorëve të përfshirë në Transformimin Digjital të Qeverisjes Vendore.
- Objektivi specifik 3.2: Digjitalizimi i ofrimit të shërbimeve vendore dhe integrimi në portalin e-Albania.

Qëllimi politik 4: Rritja e autonomisë financiare vendore nëpërmjet konsolidimit të sistemit të të ardhurave të veta;

- Objektivi specifik 4.1: Rritja e kapacitetit të të ardhurave vendore me qëllim mundësimin e ofrimit të shërbimeve cilësore dhe me standarde.
- Objektivi specifik 4.2: Nivel i përmirësuar i parashikueshmërisë dhe qëndrueshmërisë së transfertës qeveritare dhe përmirësimi i kuadrit ligjor dhe rregullator për financimin me transfertë për funksionet vendore apo projektet kapitale në sektorë strategjikë për NJVV-të.
- Objektivi specifik 4.3: Rritja e kapacitetit të burimeve financiare vendore me qëllim financimin e projekteve kapitale në nivel vendor.
- Objektivi specifik 4.4: Forcimi i sistemeve në nivel vendor të menaxhimit të financave publike dhe të informacionit financiar.

Qëllimi politik 5: Përmirësimi i demokracisë vendore dhe përparimi i agjendës së integritetit evropian në nivel vendor;

- Objektivi specifik 5.1: Forcimi i demokracisë vendore nëpërmjet sigurimit të një qasjeje gjithëpërfshirëse të mirëqeverisjes në nivel vendor.
- Objektivi specifik 5.2: Nxitja e politikave kundër korrupsionit në nivel vendor dhe konsolidimi i mëtejshëm i arritjeve mbi integritetin.
- Objektivi specifik 5.3: Përparimi i agjendës së integritetit evropian në nivel vendor.

Qëllimi politik 6: Zhvillimi dhe forcimi i kapaciteteve të nevojshme vendore dhe qendrore dhe i një koordinimi të qeverisjeve funksionale gjithëpërfshirëse të aktorëve të decentralizimit.

- Objektivi specifik 6.1: Përmirësimi i menaxhimit të burimeve njerëzore dhe rritja e kapaciteteve administrative me qëllim përmirësimin e efikasitetit dhe efektivitetit të qeverisjes vendore.
- Objektivi specifik 6.2: Forcimi i rolit koordinues të Ministrisë së Brendshme me NJVV-të, si edhe rolin monitorues të agjendës së decentralizimit.
- Objektivi specifik 6.3: Vlerësim dhe përcaktimi i prerogativave vendore, rajonale dhe

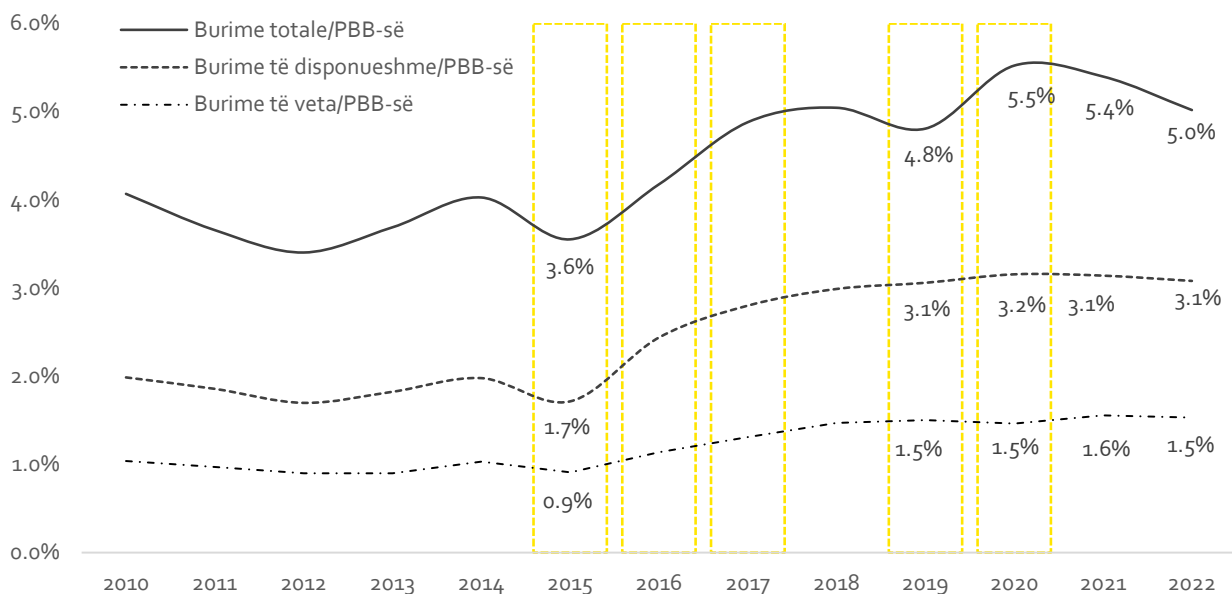
qendrore në zhvillimin vendor e rajonal.

- Objektivi specifik 6.4: Rishikimi i rolit të Institucionit të Prefektit, forcimi i monitorimit dhe rritja e bashkëpunimit me degët territoriale.
- Objektivi specifik 6.5: Rritja e bashkëpunimit me Shoqatat e Vetëqeverisjes Vendore.

Plani i veprimit për periudhën 2023 – 2025, në zbatim të parashikimeve të SNDQV-së 2023 – 2030, mbart një **kosto totale prej rreth 10 miliardë lekë**. Në terma të financimit, rreth 85% e koston parashikohet të mbulohet në PBA-në 2023-2025, rreth 11% e tyre nëpërmjet financimit të huaj duke lënë një hendek financiar prej rreth 4% (për t'u mbuluar). Sipas natyrës ekonomike, rreth 72% e kostove për planin e veprimit 2023-2025 janë për shpenzime kapitale.

Rëndësia e qeverisjes vendore vlerësohet të ketë qenë e luhatshme (ndonëse me prirje rritëse) bazuar në ecurinë e treguesve të burimeve financiare të bashkive (të disponueshme dhe nga burimet e veta vendore) ndaj PBB-së nominale në pesë vitet e fundit. Përtej treguesve sasiorë, roli i rëndësishëm i bashkive në jetën e komuniteteve u nënvizua qartësisht në vijim të përballjes me dy fatkeqësi natyrore të njëpasnjëshme gjatë viteve 2019-2020 (Toto, Toska, Shutina, Farrici, & Limaj, 2020).

Treguesi i të ardhurave nga burime të veta vendore ndaj PBB-së nominale rezulton të jetë tkurrur me 0.1 pikë përqindjeje nga 1.6% në vitin 2021 në rreth 1.5% në fund të vitit 2022 (efekt bazë i rritjes së PBB-së). Megjithatë, krahasuar me nivelin e shënuar në vitin 2015 (prej rreth 0.9%), ecuria e këtij treguesi vlerësohet të jetë ndikuar nga dy elementë kryesorë: (i) rritja e nivelit të taksave vendore (veçanërisht taksa e ndikimit në infrastrukturë nga ndërtimet e reja (TNI) dhe taksa e ndërtesës³); (ii) rritja e nivelit të tarifave

Grafik 1. Tregues të të ardhurave ndaj PBB-së

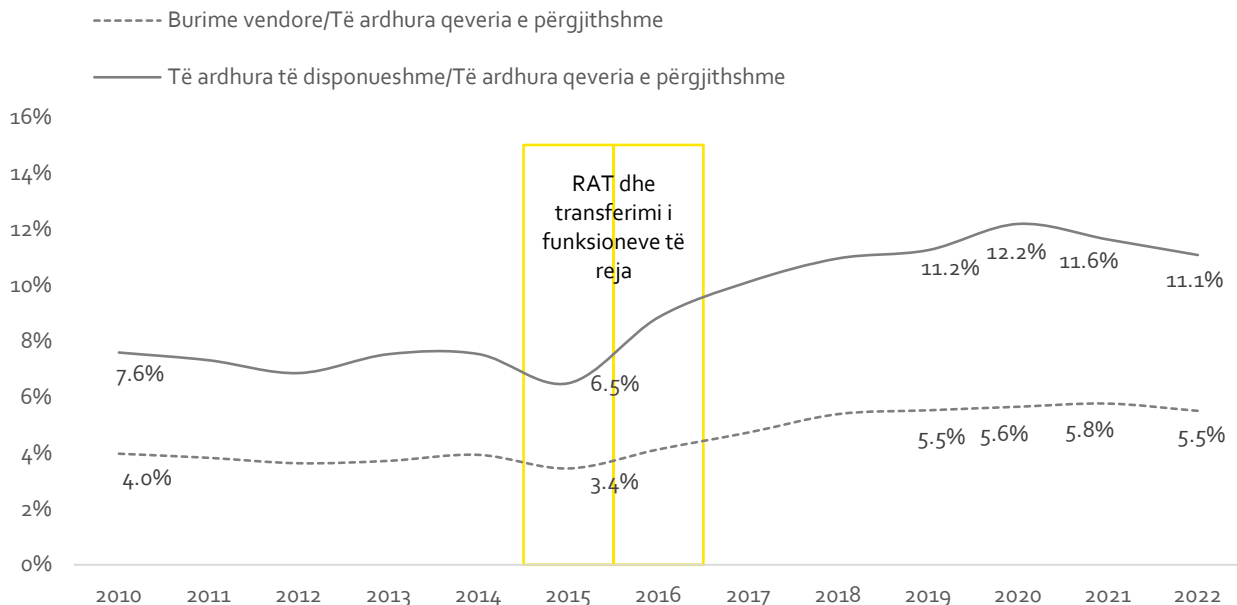
Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna të MFE & www.financatvendore.al

vendore dhe përmirësimi në mbledhjen e tyre veçanërisht në zonat urbane (duke përdorur si agjentë tatimorë ndërmarrjet e UK-ve). Gjithashtu, për t'u theksuar se ky përmirësim nuk është i shtrirë në të gjitha bashkitë në vend, përkundrazi udhëhiqet nga ecuria e të ardhurave të regjistruara në bashkinë Tiranë dhe konkretisht, nga të ardhurat nga taksa e ndikimit në infrastrukturë nga ndërtimet e reja.

Treguesi i të ardhurave të disponueshme ndaj PBB-së nominale rezulton të jetë përmirësuar nga viti 2015, ndonëse në dy vitet e fundit është ndalur në nivelin 3.1% ndaj PBB-së nominale. Zhvillimet në këtë tregues vlerësohet të përcaktohen gjerësisht nga stabilizimi dhe rritja e nivelit të transfertës së pakushtëzuar të përgjithshme dhe sektoriale. Masat lehtësuese të zbatuara për kategoritë në nevojë në vijim të fatkeqësive natyrore përgjatë viteve 2019-2021, vlerësohet të ketë përcaktuar rritjen e

treguesit të burimeve financiare totale ndaj PBB-së nominale nga rreth 4.8 % në fund të vitit 2019 në rreth 5.5% në vitin 2020. Ndonëse mbështetja nga Ministria e Shëndetësisë dhe Mirëqenies Sociale për ndihmën ekonomike dhe PAK vijoi edhe përgjatë vitit 2021⁴, treguesi i burimeve financiare totale ndaj PBB-së ndoqi prirje rënëse duke shënuar një nivel prej rreth 5.4% në fund të vitit 2021 dhe rreth 5% në fund të vitit 2022.

Pesha e qeverisjes vendore në qeverisjen e përgjithshme është rritur që prej vitit 2015. Megjithatë, kjo prirje duket të jetë frenuar në dy vitet e fundit, matur nga treguesit e të ardhurave nga burimet e veta vendore dhe të ardhurave të disponueshme ndaj të ardhurave totale të qeverisë së përgjithshme (paraqitur në grafikun 2).⁵ Në vitin 2022, treguesi i të ardhurave nga burimet e veta vendore ndaj të ardhurave totale të qeverisë së përgjithshme shënoi një nivel prej rreth 5.5%, në rënie me rreth 0.3 pikë përqindje krahasuar me një vit më parë.

Grafik 2. Tregues të të ardhurave ndaj të ardhurave të qeverisë së përgjithshme
Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna të MFE & www.financatvendore.al

1.1.

Të ardhura nga burime të veta vendore

Të ardhurat nga burimet e veta vendore (të ardhurat nga taksat, tarifat dhe të ardhura të tjera) janë një element thelbësor për një qeverisje të mirë dhe të pavarur të bashkive. Rritja dhe konsolidimi i të ardhurave nga ky burim u konsiderua thelbësor në kuadër të

reformave decentralizuese të ndërmarra përgjatë viteve 2015-2018 dhe vijon të jetë një ndër shtyllat kryesore të përfshira në Strategjinë Ndërsektoriale për Decentralizim dhe Qeverisjen Vendore 2023-2030.⁶

Hapësirë informuese 2. Autonomia financiare e bashkive sipas SNDQV 2023-2030⁷

Forcimi i autonomisë financiare vendore mbetet sfidë në vijim për qeverisjen e mirë. Në SNDQV 2023 – 2030, rritja e autonomisë financiare vendore nëpërmjet konsolidimit të sistemit të të ardhurave të veta përbën qëllimin politik numër 4 i cili zërthehet në katër objektiva specifike.

Objektivi specifik 4.1: Rritja e kapacitetit të të ardhurave vendore me qëllim mundësimin e ofrimit të shërbimeve cilësore dhe me standarde. Autonomia fiskale dhe financiare e bashkive parashikohet të udhëhiqet nga tre elementë bazë:

- (i) Rritja e të ardhurave nga taksa mbi pasurinë e paluajtshme (tokë bujqësore, truall dhe ndërtesa)
- (ii) Rritja e pjesës në të ardhurat nga taksat e ndara, nëpërmjet rritjes së përqindjes së pjesëmarrjes së bashkive në të ardhurat e gjeneruara prej tyre (si në rastin e të ardhurave të gjeneruara nga renta e shfrytëzimit të burimeve natyrore – në veçanti mineralet). Në këtë drejtim, vlen të theksohet hapja e diskutimit mbi ndarjen e mundshme të të ardhurave nga tatimi i fitimi dhe tatimi mbi vlerën e shtuar (ashtu si dhe në eksperiencën e vendeve të tjera);
- (iii) Gjenerimi i të ardhurave nga aktiviteti ekonomik i bashkive nëpërmjet përdorimit të aseteve vendore.

Objektivi Specifik 4.2: Nivel i përmirësuar i parashikueshmërisë dhe qëndrueshmërisë së transfertës ndërqeveritare dhe përmirësimi i kuadrit ligjor dhe rregullator për financimin me transferta për funksionet vendore apo projektet kapitale në sektorë strategjikë për njësitë e vetëqeverisjes vendore. Arritja e këtij objekti parashikon:

- (i) Rishikimi i kriterëve të përdorura për ekualizimin fiskal si instrument për barazinë vendore (për të zbutur diferencat në kapacitetin fiskal dhe nevojat për shpenzime) dhe si instrument mbështetës i decentralizimit fiskal;
- (ii) Rritja e nivelit të transfertës të pakushtëzuar (në nivel të krahasueshëm me vendet e rajonit) dhe zgjerim të transfertave sektoriale (veçanërisht në funksionet me karakter social si mbrojtja sociale, arsimit dhe shëndetësia).

Objektivi Specifik 4.3: Rritja e kapaciteteve financiare vendore me qëllim financimin e projekteve kapitale (investimeve) nëpërmjet:

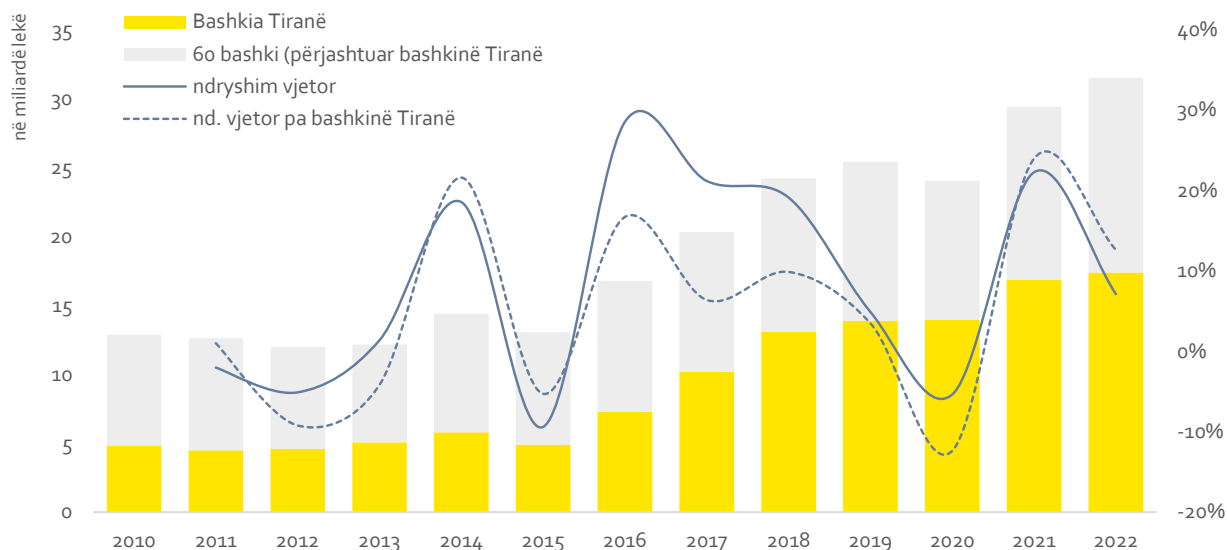
- (i) Financimi nga grantet e investimeve, ndonëse instrument nën vendimmarrjen e qeverisë qendrore dhe mbartës i riskut që të mos pasqyrojë realisht nevojat e bashkive dhe prioriteteve për investime të tyre;
- (ii) Financimi nëpërmjet huamarrjes vendore (duke përcaktuar një kufi për këtë instrument), si një instrument i cili mund t'i hapë rrugën investimeve me vlera të mëdha (të cilat shkojnë përtej kapaciteteve financuese të buxheteve vendore).

Objektivi specifik 4.4: Forcimi i sistemeve të menaxhimit të financave publike dhe të informacionit financiar në nivel vendor

- (i) Sistemi Informacionit për Menaxhimin Financiar Vendor (SIMFV), si një sistem i ndërlidhur me Sistemin e Informacionit Financiar të Qeverisë së Shqipërisë (SIFQ), Sistemin e Informacionit të Sistemit të Planifikimit të Integruar (IPSIS), Sistemin e Informacionit të Asistencës së Jashtme (EAMIS) dhe Sistemin e Informacionit të Menaxhimit të Burimeve Njerëzore (HRMIS).
- (ii) Përmirësimi i proceseve të buxhetimit duke përfshirë këtu pilotimin në tre bashi të përgatitjes së Programit Buxhetor Afatmesëm (PBA-së) dhe Buxhetit Vjetor. Në këtë model, programet buxhetore janë ri-organizuar orientuar nga buxhetimi në nivel produkti dhe kostimi i tyre dhe përgatitja e buxhetit vendor me një numër programesh buxhetore më të vogël se 20 (nga sa janë aktualisht).
- (iii) Konsolidimi i sistemit të kontabilitetit, klasifikimit buxhetor dhe raportimit financiar në funksion të përmirësimit të mbikëqyrjes të financave publike të NjQV-ve nga këshilli vendor;
- (iv) Krijimi i nën llogarive individuale të NjQV-ve në llogarinë e vetme të thesarit në Bankën e Shqipërisë. Në këtë mënyrë, NjQV-të do të kenë në çdo kohë një pamje të qartë të likuiditeteve në dispozicion, evitimin e kufizimeve dhe orientimin e shpenzimeve vendore.

Të ardhurat nga burimet e veta vendore përfaqësojnë mesatarisht rreth 27% të burimeve financiare totale të bashkive gjatë periudhës 2010 – 2021. Në fund të vitit 2022, të ardhurat nga burimet e veta vendore përfaqësojnë rreth 31% të burimeve totale, vlerë kjo rreth 4 pikë përqindje mbi mesataren afatgjatë dhe rreth 2 pikë përqindje më e lartë se një vit më parë.

Në terma nominalë, 61 bashkitë në vend mbledhën rreth 32 miliardë lekë në vitin 2022, në rritje me rreth 7% krahasuar me nivelin e të ardhurave të mbledhura në vitin 2021. Përfunduar bashkinë Tiranë (e cila mbledhi rreth 45% të të ardhurave nga burimet e veta vendore për vitin 2022), kjo kategori të ardhurash shënoi rritje me rreth 14% në terma vjetorë.

Grafik 3. Ecuria e të ardhurave nga burimet e veta vendore

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna të MFE & www.financatvendore.al

Zgjerimi i të ardhurave nga burimet e veta vendore rezulton të ketë ndodhur në rreth 67% të bashkive (apo 40/61 bashki) dhe të luhatet në një interval nga rreth +0.5% deri në +279%. Ndër to, në rreth 75% të bashkive (30/40 bashki) rritja e të ardhurave rezulton të jetë mbi 10% në terma vjetorë. Specifikisht:

- Në bashkitë Përmet, Memaliaj dhe Kukës u shënuar norma e rritjes vjetore më e theksuar në të ardhurat nga burimet e veta vendore, ndjekur nga bashkitë Libohovë, Skrapar dhe Mat (deri diku efekt bazë i një niveli të ulët të të ardhurave nga burimet e veta vendore);
- Në bashkitë Fushë Arrëz, Klos dhe Pukë norma e rritjes së të ardhurave vendore ishte mbi 50% gjatë vitit 2022.
- Në bashkitë Pogradec, Librazhd, Shijak, Prrenjas, Sarandë, Vlorë, Poliçan, Kolonjë, Kamëz, Kavajë, Belsh, Gjirokastër, Berat dhe Shkodër norma e rritjes së të ardhurave nga burimet e veta vendore luhatet në intervalin 20-40%.

- Në bashkitë Bulqizë, Korçë, Peqin, Himarë, Vorë dhe Maliq rritja vjetore e të ardhurave nga burimet e veta vendore luhatet në intervalin 10% - 19%.

Në të kundërt, të ardhurat nga burimet e veta vendore shënuan rënie në 20 nga 61 bashki në vend, duke shënuar tkurrjen më të lartë vjetore në bashkinë Patos me -47% dhe më të ulët në bashkinë Delvinë me rreth -0.05%.

Grafik 4. Të ardhurat nga burimet e veta vendore sipas bashkive (nd. vjetore)
 Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

Hapësirë informuese 3. Mbledhja e detyrimeve vendore - risitë në kuadrin rregullator

Konsolidimi i sistemit të të ardhurave të gjeneruara nga burimet e veta të bashkive vijon të jetë prioritet në SNDQV 2023-2030. Megjithatë, mbledhja e detyrimeve për taksa dhe tarifa vendore has jo pak vështirësi në nivelin vendor, duke penguar shfrytëzimin e plotë të hapësirës fiskale në dispozicion të bashkive. Ndonëse niveli i këtyre detyrimeve nuk është i njohur (nuk disponohen të dhëna publike), Ministria e Financave dhe Ekonomisë dhe Ministria e Brendshme kanë ndërmarrë hapa në funksion të përmirësimit të mbledhjes së të ardhurave për taksat dhe tarifave vendore. Këto të fundit u materializuan në Udhëzimin e Përbashkët të ministrit të Financave dhe Ekonomisë dhe ministrit të Brendshëm nr. 17, datë 20/06/2022 "Për përcaktimin e uniformitetit minimal të standardeve procedurale për mbledhjen e detyrimeve të taksave e tarifave vendore".⁸

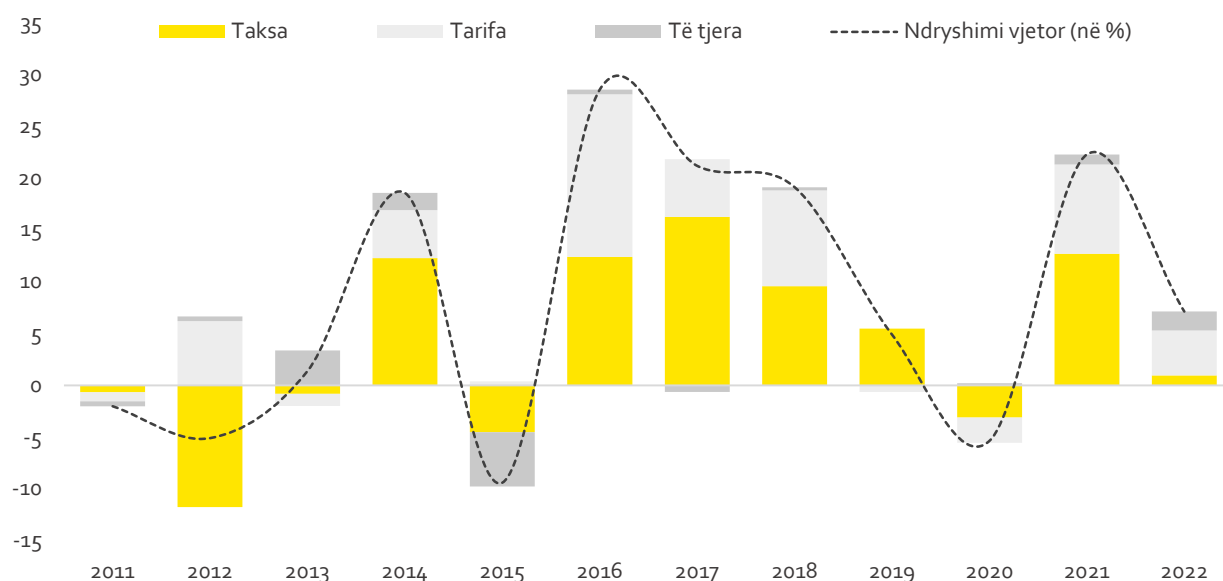
Ky udhëzim synon uniformimin e procedurave për mbledhjen e detyrimeve tatimore nga taksapaguesit vendorë (biznese, familjarë dhe institucione) dhe për të rregulluar bashkëpunimin e ndërsjellë të administratës tatimore qendrore dhe vendore si një tërësi e sistemit tatimor në Shqipëri. Legjislacioni në fuqi pajis bashkitë me autoritetin dhe kompetencën të mbledhin detyrimet tatimore të papaguara (detyrime të cilat nuk janë paguar brenda afateve dhe aty ku nuk është ushtruar e drejta e ankimit, kanë kaluar fazat e shqyrtimit administrativ edhe gjyqësor), mbështetur në rregulloren bazë (e cila miratohet nga kryetari i bashkisë). Në këtë drejtim, kryetari bashkisë, nëpunësi autorizues dhe drejtuesi i njësisë përgjegjëse të tatim-taksave në bashki (kur është e organizuar si një njësi shpenzuese më vete), nisin procedurat për mbledhjen me masa shtrënguese të detyrimeve vendore. Gjithashtu, udhëzimi parashikon mbledhjen e të dhënave të detajuara të borxhit tatimor për të gjitha kategoritë e taksapaguesve vendorë.

Procedura e mbledhjes me masa shtrënguese nis me njoftimin dhe kërkesën me shkrim për të paguar detyrimet (për taksa dhe tarifa vendore). Nëse nuk arrihet në pagesën e këtyre detyrimeve brenda afateve të përcaktuar në udhëzim, drejtoria e taksave dhe tarifave vendore detyrimin të villojë me marrjen e masave shtrënguese për mbledhjen e detyrimeve. Këto masa përfshijnë bllokimin e shitjes së aktiveve, konfiskimin e jo më pak se 50% e qarkullimit ditor brenda masës së detyrimit dhe deri kallëzim për ndjekje penale. Urdhri i bllokimit të llogarive bankare të taksapaguesit është një njoftim dhe kërkesë për pagesë që mund të përdoret nga administrata tatimore për taksapaguesit që nuk ka paguar taksat dhe tarifave vendore në shumën dhe afatin e përcaktuar. Nëse edhe pas bllokimi të llogarive të taksapaguesit debitor, detyrimet janë ende të papaguara, administrata tatimore vendore vijon me zbatimin e masave të sigurimit të detyrimit tatimor (njoftim i përgjithshëm i sigurimit të detyrimit tatimor publikuar në faqen zyrtare të bashkisë, njoftimi për vendosjen e barrës hipotekare dhe njoftimi për vendosjen e barrës siguruese). Nëse në vijim të këtyre masave, detyrimi tatimor rezulton ende i papaguar, administrata tatimore mund të mbledhë detyrimin tatimor të papaguar nëpërmjet sekuestrimit dhe më pas të konfiskimit të pasurisë në pronësi taksapaguesit të siguruar në favor të bashkisë/administratës tatimore vendore. Mbledhja me

masa detyruese e borxhit tatimor nga ana e administratës tatimore vendore parashkruhet pasi kanë kaluar 5 vite nga data kur detyrimi tatimor duhej kryer, në rastet kur detyrimet janë falur me ligj, pas deklarimit si të pa mbledhshëm të detyrimit nga administrata tatimore.

Rritja e të ardhurave në burimet e veta vendore ishte rezultat i zhvillimeve pozitive në të gjithë zërat përbërës. Në këtë drejtim, kontributin kryesor e dhanë të ardhurat nga tarifat vendore (+4 pikë përqindje) të cilat përfaqësuan rreth 38% të të ardhurave nga burimet e veta vendore dhe shënuan rritje vjetore me rreth 12% në vitin 2022. Të ardhurat nga taksat vendore përfaqësuan

rreth 59% të të ardhurave nga burimet vendore, shënuan rritje të lehtë vjetore me 2% dhe kontribuan me rreth 1 pikë përqindje në rritjen e të ardhurave nga burimet e veta vendore në vitin 2022. Peshë në rritje dhe kontribut pozitiv në ecurinë e përgjithshme të të ardhurave nga burimet e veta vendore luajtën të ardhurat nga burime të tjera vendore.

Grafik 5. Kontributi sipas kategorive (në p.p.) në ndryshimin vjetor të të ardhurave nga burimet e veta vendore (në %)

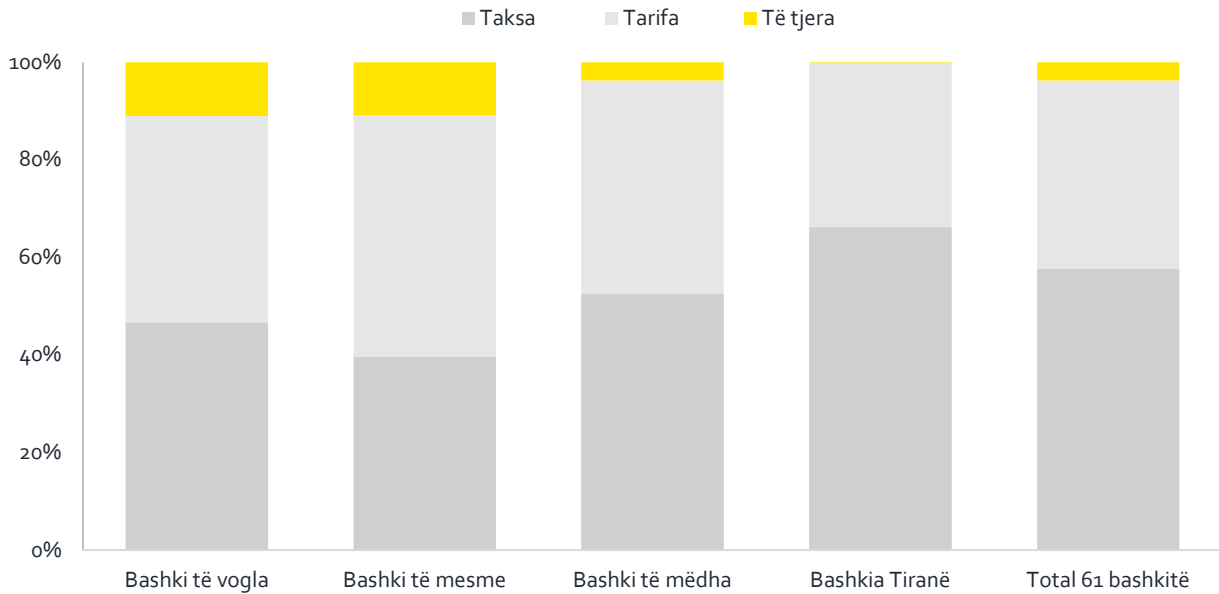
Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

Struktura sipas nën-kategorive e të ardhurave nga burimet e veta vendore paraqitet e ndryshme ndërmjet 61 bashkive në vend (paraqitur në grafikun 6). Për të evidentuar këto diferenca, bashkitë janë klasifikuar sipas

numrit të popullsisë rezidente në territor (Census 2011), duke identifikuar: (i) bashki të vogla të cilat kanë numër popullsie deri në 40 mijë banorë (43/61 bashki klasifikohen të vogla); (ii) bashki të mesme të cilat kanë nga

40,001 deri në 100,000 banorë (11/61 bashki klasifikohen si të mesme) dhe (iii) bashki mbi 100,000 banorë (6/61 bashki klasifikohen si të mëdha). Duke qenë se popullsia e bashkisë

Tiranë diferencon shumë nga bashkitë mbi 100,000 banorë, për qëllime analize, ajo mbahet e veçantë nga kategoria e bashkive të mëdha (shiko aneksin 4).

Grafik 6. Struktura e të ardhurave sipas përmasës së bashkisë

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

Mesatarisht, në 61 bashkitë në vend të ardhurat nga taksat vendore përfaqësojnë rreth 59% të të ardhurave nga burimet e veta vendore, të ardhurat nga tarifatat rreth 38% dhe të ardhurat e tjera rreth 3%. Struktura e të ardhurave në bashkitë e mëdha është ajo që paraqet diferencat më të ulëta me mesataren e 61 bashkive. Në bashkitë e mëdha, të ardhurat nga taksat vendore përfaqësojnë rreth 53% ndaj totalit, rreth 4 pikë përqindje më pak krahasuar me mesataren e 61 bashkive. Në bashkitë e mesme, tarifatat zënë peshën kryesore në të ardhurat nga burimet e veta vendore duke përfaqësuar rreth 49% të tyre (vlerë kjo rreth 10 pikë përqindje mbi mesataren e 61 bashkive). Ngjashëm, por në një nivel më të lartë, në bashkinë Tiranë, të ardhurat nga taksat vendore përfaqësuan rreth 66% të të ardhurave nga burimet e veta vendore. Alternimi i peshës së kategorive në të ardhurat nga burimet e veta vendore

qartësisht tregon për një diferencë të theksuar ndërmjet kapaciteteve fiskale të bashkive dhe mundësive të ndryshme për të gjeneruar të ardhura. Diferencat në strukturën e të ardhurave nga burimet e veta vendore janë edhe më të theksuara në nivel bashkie (paraqitur në grafikun 7). Në bashkitë si Roskovec, Vorë, Shijak, Lushnjë, Finiq, Fier, Durrës, Vlorë, Patos, Prrenjas, Sarandë, Kamëz, Himarë, Kavajë dhe Tiranë të ardhurat nga taksat vendore përfaqësuan më shumë se 50% e të ardhurave totale në kategorinë e burimeve të veta vendore. Në të kundërt, në bashkitë Bulqizë, Skrapar, Dibër, Has, Kuçovë, Përmet, Fushë Arrëz, Vau Dejës, Kurbin etj. janë të ardhurat nga tarifatat vendore që përfaqësuan mbi 50% të të ardhurave nga burimet e veta vendore.

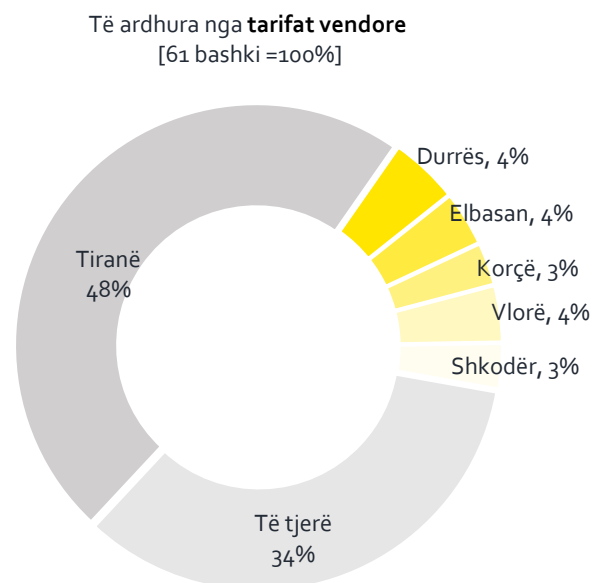
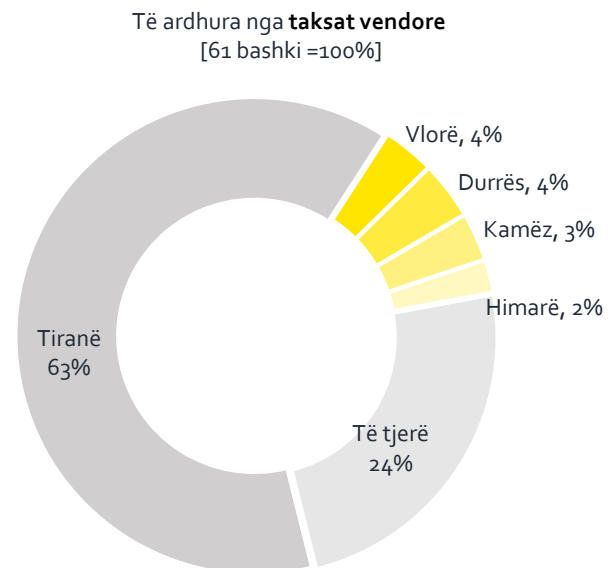
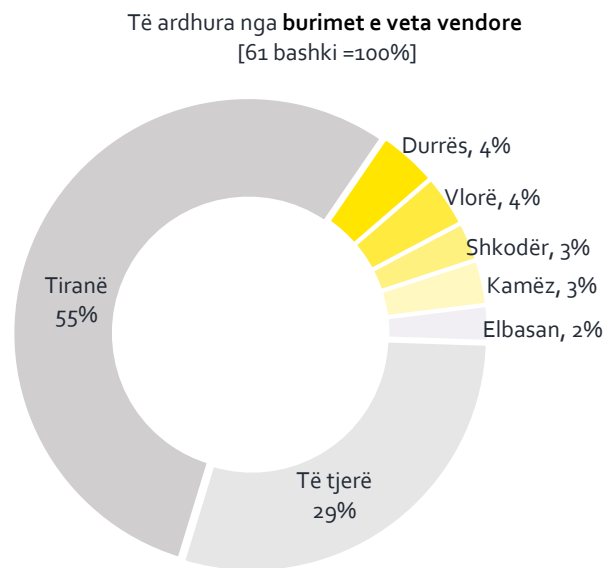
Analiza e të ardhurave sipas bashkive për vitin 2022 tregon se mbi 70% e të ardhurave nga burimet e veta vendore mbledhet nga 6

Grafik 7. Struktura e të ardhurave nga burimet e veta vendore në 61 bashki
 Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

bashki (shiko grafikun 8). Prej tyre, rreth 55% e të ardhurave u mblodh në bashkinë Tiranë ndjekur më tej nga bashkitë Durrës (rreth 4%), Vlorë (rreth 4%), Shkodër dhe Kamëz (rreth 3% përkatësisht), dhe Elbasan (rreth 2%). E njëjta prirje vihet re edhe në peshën që zënë bashkitë në të ardhurat nga taksat dhe nga tarifat vendore. Në kategorinë e taksave vendore, rreth 63% e të tyre gjenerohet në bashkinë Tiranë, bashkia më e madhe në vend e cila gëzon numrin më të lartë të bizneseve dhe popullsisë, ndjekur nga bashkitë Vlorë dhe Durrës (rreth 4% përkatësisht), Kamëz (rreth 3%) dhe Himarë (rreth 2%). Rreth 48% e të ardhurave nga tarifat vendore gjenerohet në bashkinë Tiranë, ndjekur nga bashkitë Durrës (rreth 5%), Elbasan dhe Vlorë (rreth 4% përkatësisht), Korçë (3%) etj.

Ndonëse gëzojnë funksione dhe kompetenca të njëjta (simetrike), bashkitë në vend paraqesin kapacitete financiare shumë të ndryshme ndërmjet tyre, evidentuar nga analiza e detajuar e strukturës së të ardhurave nga burimet e veta vendore (taksave, tarifave dhe të tjera) në nivel bashkie. Rezultatet tregojnë se në mënyrë natyrale janë krijuar disa grupe bashkish ku mund të evidentojmë: (i) bashkinë Tiranë, që operon dhe paraqet diferenca të theksuara me 60 bashkitë e tjera; (ii) bashkitë e mëdha që ndërmjet tyre paraqesin ngjashmëri, por diferencojnë shumë nga bashkia Tiranë; (iii) bashki të mesme të cilat paraqesin ngjashmëri mes tyre, por kanë diferenca të theksuara me bashkinë Tiranë dhe bashkitë e mëdha; (iv) bashkitë e vogla që paraqesin ngjashmëri mes tyre dhe diferencohen ndjeshëm nga të gjitha bashkitë e tjera. **Diferencat në kapacitetet financiare (që në thelb reflektojnë përqendrimin e popullsisë dhe të bizneseve në territor, për pasojë edhe mundësinë për rritje të përgjithshme ekonomike) kushtëzojnë dhe ndikojnë aftësinë e bashkive për të ofruar shërbimet publike vendore për të cilat janë përgjegjëse ligjrisht.**

Grafik 8. Të ardhura sipas kategorive në 61 bashki

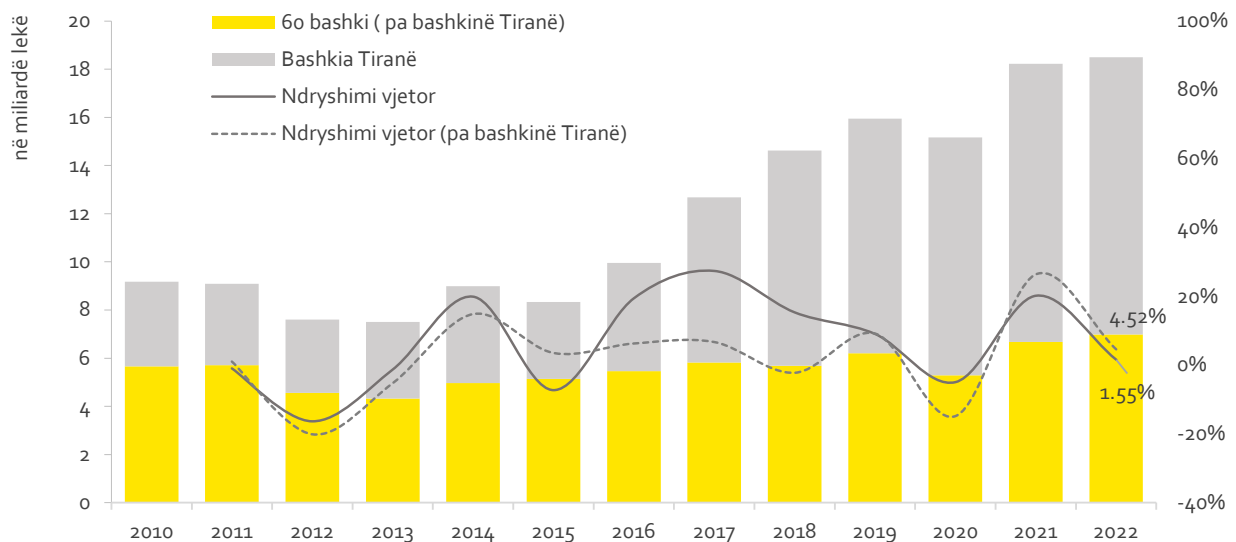
Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

1.1.1

Të ardhura nga taksat vendore

Të ardhurat nga taksat janë burim i rëndësishëm në strukturën e të ardhurave nga burimet e veta vendore të bashkive, ndonëse fuqia taksuese e bashkive vlerësohet të jetë relativisht e ulët (Co-PLAN, 2022). Në vitin 2022, pesha e këtij zëri ndaj totalit të të ardhurave nga burime të veta vendore ishte rreth 59%, raport ky rreth 5 pikë përqindjeje nën mesataren afatgjatë (prej rreth 64%)

dhe i vlerësuar në rreth 1% ndaj PBB-së. Në terma nominalë, të ardhurat nga taksat vendore kontribuuan me rreth 19 miliardë lekë në buxhetin vendor, në rritje me rreth 2% krahasuar me një vit më parë. Norma e rritjes së të ardhurave nga taksat vendore rezulton në 5% nëse nga totali i tyre do të zbrisnim të ardhurat e mbledhura në bashkinë Tiranë.

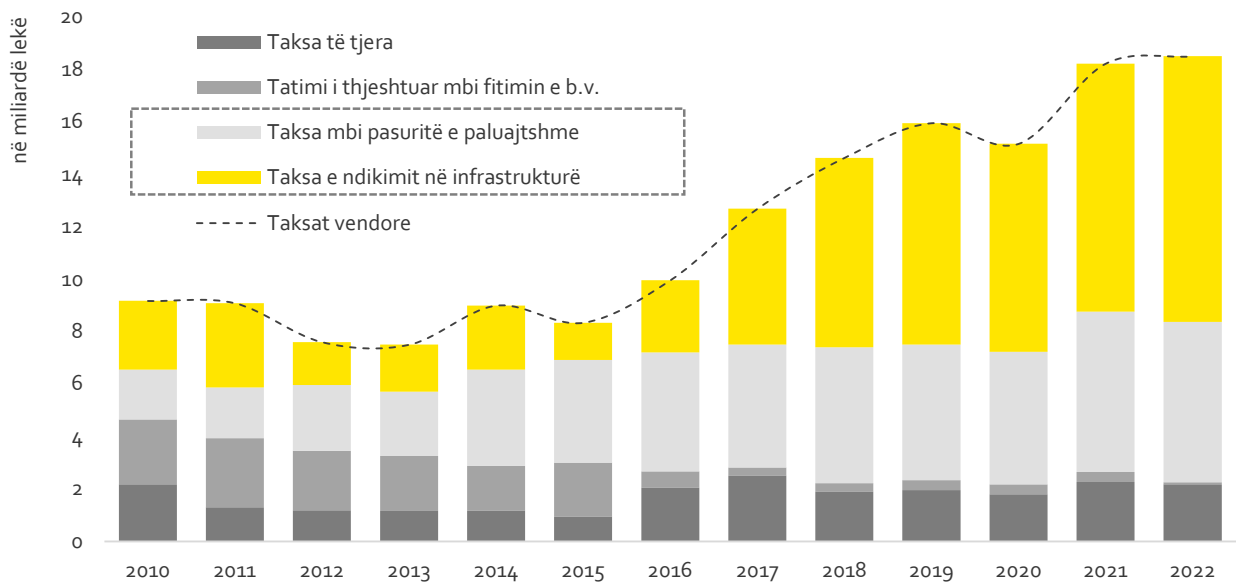

Grafik 9. Ecuria e të ardhurave nga taksat vendore

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

Në strukturën e të ardhurave nga taksat vendore vijon të mbizotërojë kontributi i të ardhurave nga dy taksa kryesore, të ardhurat nga taksa e ndikimit në infrastrukturë për ndërtimet e reja dhe të ardhurat nga taksa mbi pasuritë e paluajtshme (ndërtesa, tokë bujqësore dhe truall). Së bashku këtu dy lloje

taksash përfaqësojnë rreth 88% ndaj totalit të të ardhurave nga taksat vendore (në rritje me 2 pikë përqindjeje krahasuar me një vit më parë). Në të kundërt, pesha dhe kontributi i tatimit të thjeshtuar mbi fitimin e biznesit të vogël dhe i taksave të tjera vijon të jetë i ulët.

Grafik 10. Të ardhurat nga taksat vendore sipas zërave

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

Të ardhurat nga **taksa mbi pasuritë e paluajtshme dhe transaksionet e kryera me to** (veçanërisht taksa e ndërtesës) kanë ndjekur prirje rritëse ndër vite, ndonëse me ritme të moderuara. Rreth 5 vite nga reformimi i taksës së pronës (taksa e ndërtesës), problematikat e lidhura me të drejtat e pronësisë dhe mungesës së regjistrave kadastralë, ndër të tjera, pengojnë shfrytëzimin e plotë të potencialit

të kësaj takse.⁹ Gjithashtu, rritja e numrit të lejeve të ndërtimit të dhëna dhe sipërfaqeve ndërtimore pritej të jepnin një kontribut pozitiv në të ardhurën e gjeneruar prej kësaj takse. Në tre vitet e fundit, të ardhurat nga kjo taksë vlerësohen në mesatarisht 0.3% ndaj PBB-së nominale, raport ky ndjeshëm më i ulët krahasuar me mesataren e vendeve të EJT-së prej rreth 0.6% të PBB-së për vitin 2019 (NALAS, 2020).

Hapësirë informuese 4. Pritshmëritë afatgjata për taksën e pronës sipas SNDQV 2023-2030

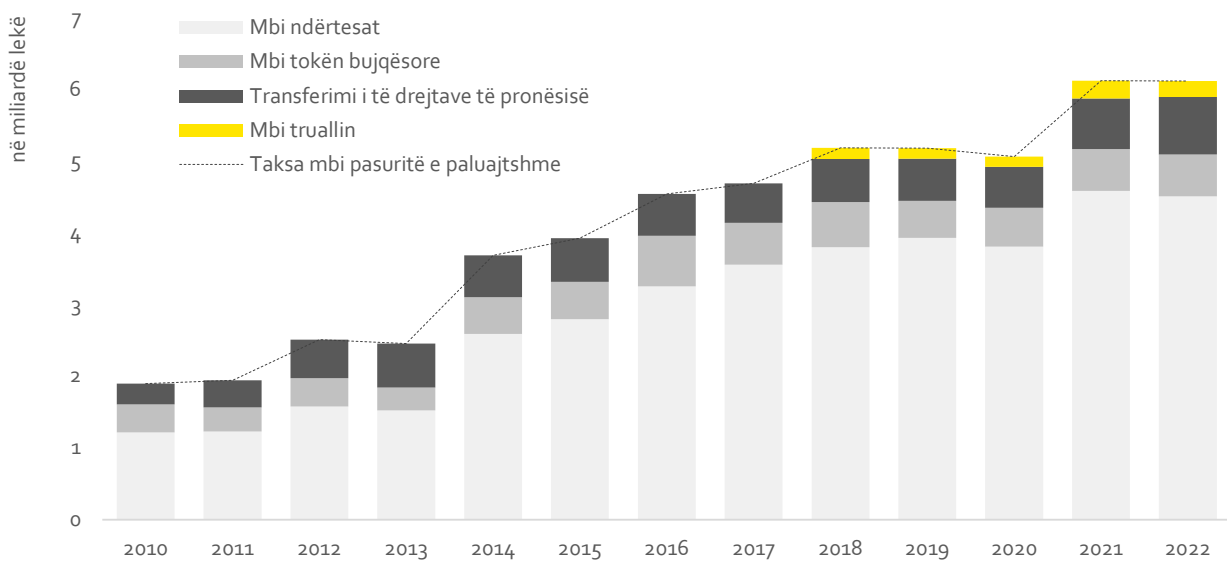
Taksa mbi pasuritë e paluajtshme konsiderohet një e ardhur korrente e qëndrueshme në buxhetet vendore. Në rastin e 61 bashkive në Shqipëri, nuk janë të pakta problematikat e hasura në zbatimin e taksimit të pronës pas procesit të reformimit të vitit 2007. Në SNDQV 2023-2030 synohet rritja e të ardhurave nga taksa mbi pasurinë e paluajtshme në nivelin e 0.5% të PBB-së nominale. Përmirësimi në nivelin e të ardhurave nga kjo taksë parashikohet të vijë si pasojë:

- e rishikimit të nivelit aktual të tatimit;
- taksimit të tokave bujqësore dhe truallit me vlerën e tregut (ngjashëm me ndërtesat);
- shtimit të kategorive të pasurive të paluajtshme që taksohen;

- rritjes së numrit të pasurive të paluajtshme të regjistruara në kadastrën fiskale;
- zgjerimit të bazës tatimore nëpërmjet miradministrimit fiskal.

Në vitin 2022, të ardhurat nga taksa mbi pasuritë e paluajtshme dhe transaksionet e kryera me to ishin rreth 6.1 miliardë lekë, pothuajse në të njëjtin nivel me një vit më

parë, përfaqësuan rreth 33% të të ardhurave nga taksat vendore dhe rreth 19% ndaj të ardhurave nga burimet e veta vendore.

Grafik 11. Të ardhurat nga taksa mbi pasuritë e paluajtshme

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

Ecuria vjetore e të ardhurave nga taksa mbi pasuritë e paluajtshme paraqet zhvillime pozitive në 30/61 bashki në vend (shiko grafikun 12). Rritja më e lartë në të ardhurat nga kjo taksë u shënuar në bashkitë Kavajë (+39%), Himarë (+51%), Kamëz (+30%), Maliq (+24%) etj. Në të kundërt, të ardhurat nga taksat mbi pasuritë e paluajtshme rezultojnë në rënie në 31/61 bashki si: Mallakastër (-51%), Mirditë (-37%), Peqin (-21%), Durrës (-20%), Librazhd (-17%), Rrogozhinë (-15%) etj.

Në ndarjen sipas bashkive, rreth 46% e të ardhurave nga taksa për pasuritë e paluajtshme mbledhet në bashkinë Tiranë,

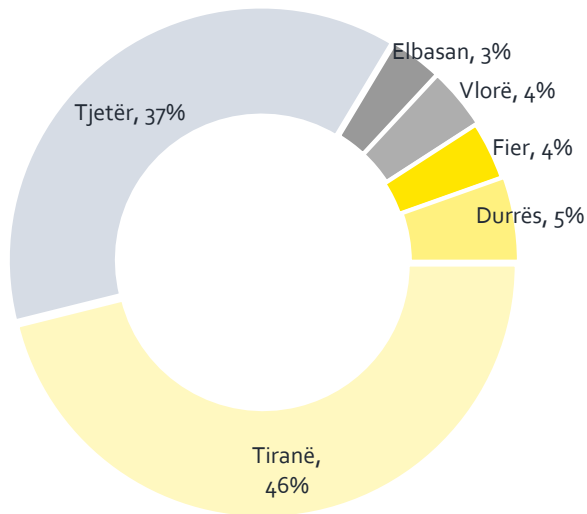
rezultat i përqendrimit të një numri të lartë banesash dhe ndërtesash në këtë territor. Bashkia Durrës renditet e dyta për nga pesha në të ardhurat nga taksa mbi pasuritë e paluajtshme me rreth 5% ndaj totalit për periudhën e konsideruar, ndjekur nga bashkitë Fier, Elbasan dhe Vlorë.

Sipas zërave përbërës, performanca në të ardhurat nga taksa mbi pasuritë e paluajtshme udhëhiqet nga zhvillimet në të ardhurat nga taksa mbi ndërtesat (mesatarisht 75% në tre vitet e fundit). Në vitin 2022, të ardhurat nga taksa mbi ndërtesat regjistruan një nivel prej rreth 4.5 miliardë lekë, në rënie të lehtë me rreth 2% në terma vjetorë. Rreth 50% e të

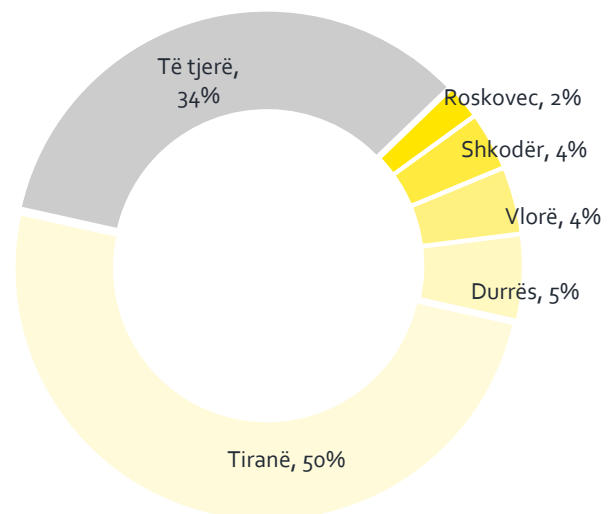

Grafik 12. Taksa mbi pasuritë e paluajtshme sipas bashkive (1)
 Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

Taska mbi pasuritë e paluajtshme, pesha ndaj totalit
[61 bashki =100%]

Taska mbi ndërtesën
[61 bashki =100%]

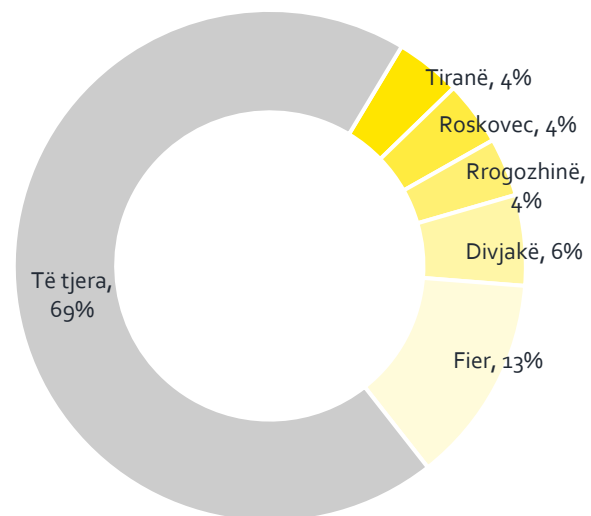

Grafik 13. Taksa mbi pasuritë e paluajtshme sipas bashkive (2)

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

Sipas zërave përbërës, performanca në të ardhurat nga taksa mbi *pasuritë e paluajtshme* udhëhiqet nga zhvillimet në të ardhurat nga taksa mbi ndërtesat (mesatarisht 75% në tre vitet e fundit). Në vitin 2022, të ardhurat nga taksa mbi ndërtesat regjistruan një nivel prej rreth 4.5 miliardë lekë, në rënie të lehtë me rreth 2% në terma vjetorë. Rreth 50% e të ardhurave totale nga taksa e ndërtesës u mbledhën në bashkinë Tiranë ndjekur nga ardhurave totale nga taksa e ndërtesës u mbledhën në bashkinë Tiranë ndjekur nga bashkitë Durrës (5% ndaj totalit), Shkodër dhe Vlorë (4% ndaj totalit përkatësisht). Sipas bashkive, të ardhurat nga taksa e ndërtesës shënuan rritje në 30/61 bashki në vend dhe veçanërisht në bashkitë Himarë, Shkodër, Përrenjas, Maliq, Divjakë, Përmet, Bulqizë, Kamzë, Kolonjë, Pustec, Kavajë etj. Në të kundërt, të ardhurat nga taksa e ndërtesës regjistruan rënie në 31/61 bashki si bashkitë Mallakastër, Mirditë, Selenicë, Memaliaj, Këlcyrë, Durrës etj. Të ardhurat nga *taksa mbi tokën bujqësore*, ndonëse me peshë ndjeshëm më të ulët sesa të ardhurat nga taksa mbi

Taska mbi tokën bujqësore
[61 bashki =100%]

Grafik 14. Taksat mbi ndërtesën dhe tokën bujqësore, pesha ndaj totalit

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

ndërtesën, kontribuan me rreth 583 milionë lekë (pothuajse në të njëjtin nivel me një vit më parë) në kategorinë e të ardhurave nga taksa mbi pasuritë e paluajtshme në vitin 2022. Në ndryshim nga elementi i përqendrimin të të ardhurave nga taksa e ndërtesës në një numër të kufizuar bashkish, të ardhurat nga taksa mbi tokën bujqësore rezultojnë të jenë të shpërndara ndërmjet bashkive. Niveli më

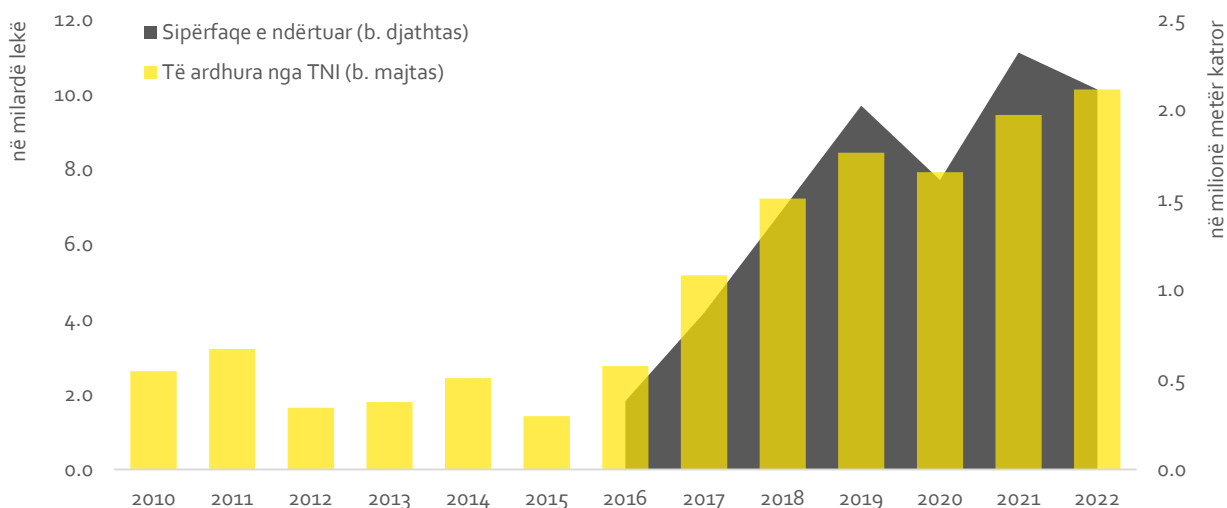
i lartë i kësaj takse u mblodh në bashkinë Fier (rreth 13% e totalit), Divjakë (rreth 6% e totalit), Rogozhinë, Tiranë dhe Roskovec (rreth 4% e totalit respektivisht), lidhur dhe me karakterin bujqësor të ekonomive të këtyre bashkive.

Të ardhurat nga *taksa e truallit* zënë një peshë të ulët në totalin e të ardhurave nga taksat e pronës (rreth 4%) dhe shënuan rënie me rreth 10% në terma vjetorë.

Të ardhurat nga *taksa mbi transferimin e të drejtave të pronësisë* gjithashtu rezultojnë të kenë fituar peshë në dy vitet e fundit ndikuar dhe nga zhvillimet e përshpejtuara në sektorin e ndërtimit. Për vitin 2022, të ardhurat nga taksa mbi transferimin e të drejtave të pronësisë shënuan një nivel prej rreth 800 milionë lekë, në rritje me rreth 14% krahasuar me një vit më parë.

Të hyrat nga *taksa e ndikimit në infrastrukturë nga ndërtimet e reja (TNI)* historikisht kanë përfaqësuar një burim të rëndësishëm dhe

të qenësishëm në buxhetin vendor (më i lartë edhe se të ardhurat nga taksat e pronës). Veçanërisht në vitin 2022, të ardhurat nga TNI përfaqësuan rreth 55% ndaj totalit të të ardhurave nga taksat vendore, rreth 32% ndaj totalit të të ardhurave nga burimet e veta vendore dhe u vlerësuan në rreth 0.5% të PBB-së nominale. Zgjerimi i peshës së këtij zëri në buxhetet vendore vlerësohet të jenë ndikuar ndjeshëm nga zbatimi i Planeve të Përgjithshme Vendore (PPV) nëpërmjet lejeve të ndërtimit për ndërtesa të reja. Në terma kumulativë, që prej vitit 2018 deri në tremujorin e tretë të vitit 2022 janë dhënë rreth 5,680 leje ndërtimi të cilat përkthehen në një sipërfaqe ndërtimi të shtuar prej rreth 9.5 milionë m². Zbatimi i PPV-ve nëpërmjet lejeve të reja të ndërtimit, nga një anë, ka kontribuar pozitivisht në rritjen e të ardhurave nga TNI për bashkitë, nga ana tjetër, i vendos ato në një pozicion sfidues për ofrimin e infrastrukturave të nevojshme publike, të cilat gjithashtu kërkojnë financime si në zhvillim fillestar ashtu dhe në mirëmbajtje të vazhdueshme.¹⁰

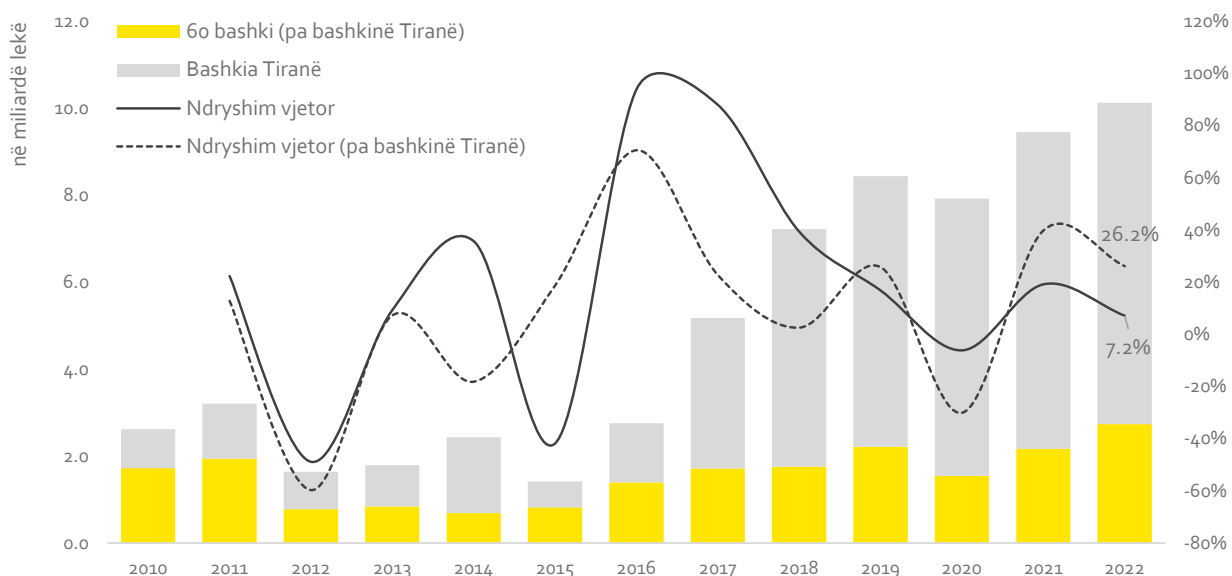

Grafik 15. Të ardhura nga TNI dhe sipërfaqja e ndërtuar

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga INSTAT & www.financatvendore.al

Të ardhurat nga taksa e ndikimit në infrastrukturë nga ndërtimet e reja shënuan një nivel prej rreth 10.1 miliardë lekë në vitin 2022, në rritje me rreth 7% në terma vjetorë (ose rreth 680 milionë lekë më

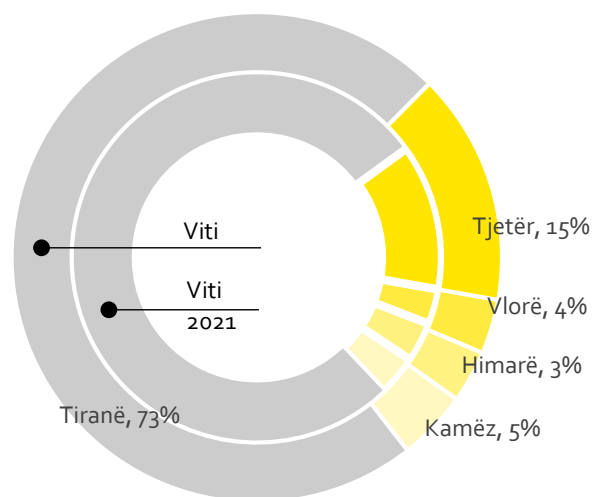
shumë krahasuar me vitin e mëparshëm). Përfshirë të ardhurat e arkëtuara nga bashkia Tiranë, 60 bashkitë e tjera në vend mblodhën rreth 2.7 miliardë lekë nga TNI, në rritje me rreth 26% në terma vjetorë.

Grafik 16. Të ardhura nga taksa e ndikimit në infrastrukturë

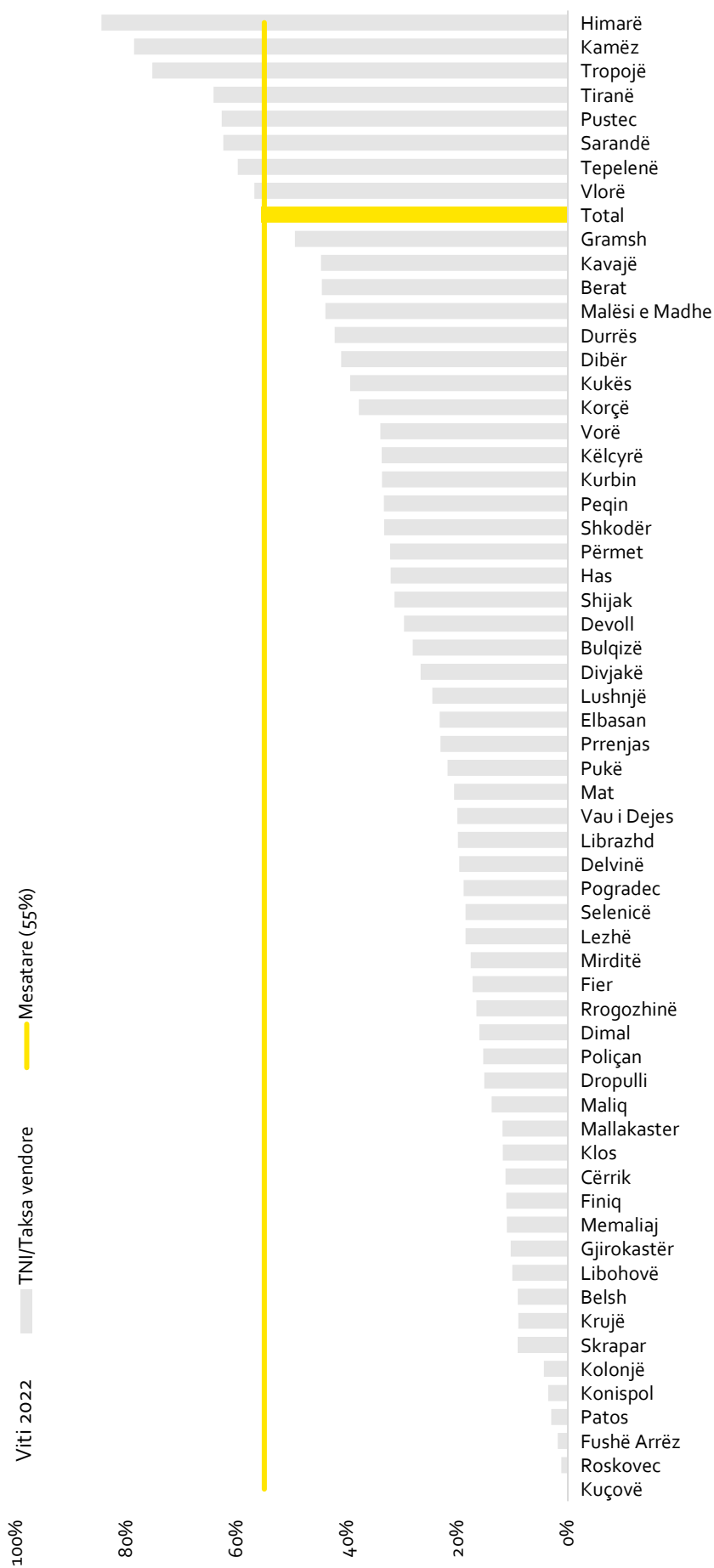
Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga INSTAT & www.financatvendore.al

Ndonëse me peshë të madhe në të ardhurat nga taksat vendore, të ardhurat nga TNI nuk realizohen njëtrajtësisht në të gjitha bashkitë (shiko grafikun 17). Rreth 73% e të ardhurave të gjeneruara në vitin 2022 nga kjo taksë u mblodhën në bashkinë Tiranë dhe diferenca në 60 bashkitë e tjera në vend. Gjatë kësaj periudhe, të ardhurat nga TNI të mbledhura nga bashkia Tiranë u rritën me rreth 2% krahasuar me një vit më parë. Me diferencë të theksuar nga bashkia Tiranë, bashkitë Vlorë, Himarë dhe Kamzë mblodhën sëbashku rreth 12% të të ardhurave nga TNI dhe ndjekur nga bashkia Durrës (rreth 3%). Bazuar në informacionin për lejet e ndërtimit të dhëna periudhën janar – shtator 2022, në bashkinë Tiranë do të shtohen rreth 1.3 milionë metër katrorë sipërfaqe ndërtimore të reja apo rreth 62% e sipërfaqes totale ndërtimore të re në Shqipëri për periudhën në analizë.

Grafik 17. Taksa e ndikimit në infrastrukturë nga ndërtimet e reja (total = 100%)

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga INSTAT & www.financatvendore.al

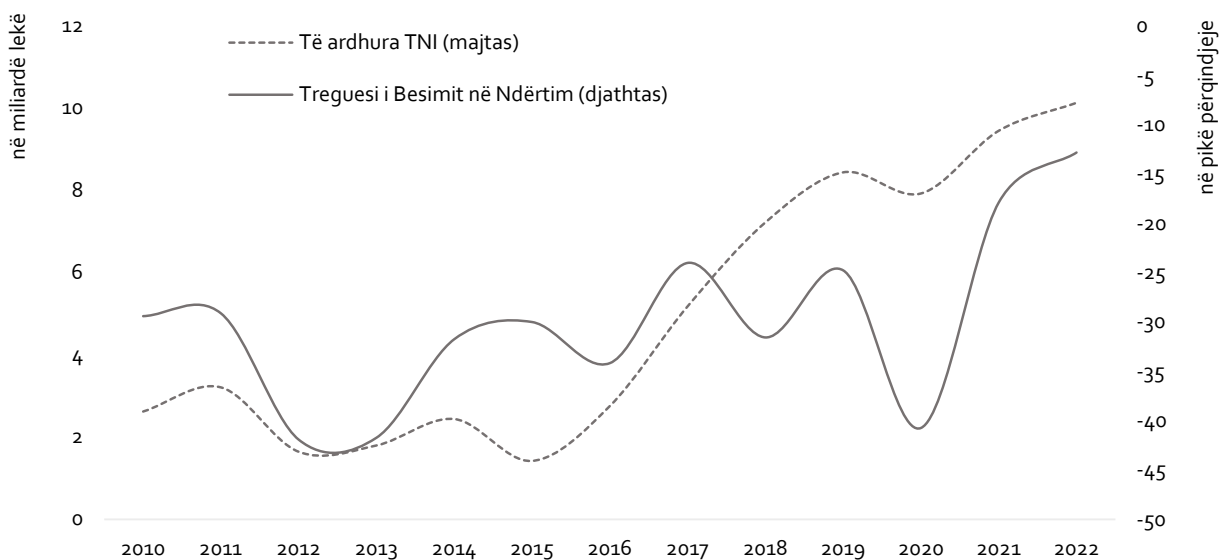

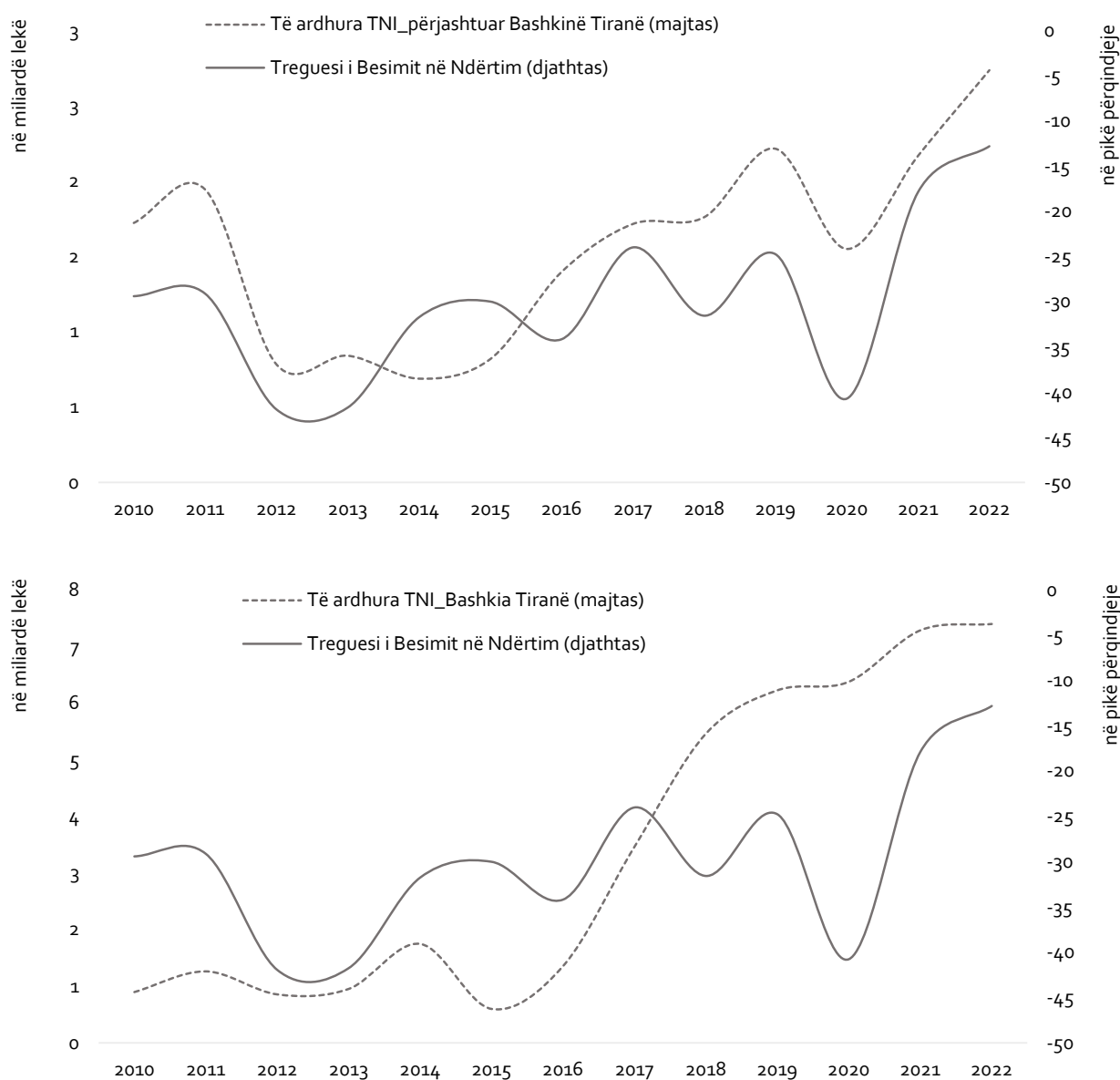
Grafik 18. Rëndësia e të ardhurave nga TNII në buxhetet vendore
 Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

Të ardhurat nga TNI kanë rritur në mënyrë progresive kontributin e tyre në buxhetet vendore matur nga raporti i të ardhurave nga TNI ndaj të ardhurave nga taksat vendore. Sa më i lartë ky raport aq më e lartë varësia (dhe rëndësia e të ardhurave nga TNI në buxhetin vendor) dhe ekspozimi i bashkisë ndaj luhatjeve në sektorin e ndërtimit. Në periudhën 2010-2015 të ardhurat nga TNI përfaqësuan mesatarisht rreth 26% të të ardhurave totale nga taksat vendore dhe në periudhën 2016-2021 pesha e tyre u rrit në rreth 46% të të ardhurave nga taksat vendore. Në fund të vitit 2022, të ardhurat totale nga TNI për 61 bashkitë përfaqësuan rreth 55% të të ardhurave nga taksat vendore. Për 8/61 bashki, të ardhurat nga TNI japin kontribut mbi mesataren në totalin e të ardhurave nga taksat vendore, përkatësisht në bashkitë Himarë (85%), Kamëz (79%), Tropojë (75%), Tiranë (64%), Pustec (63%), Sarandë (62%), Tepelenë (60%) dhe Vlorë (57%). Pesha e lartë e të ardhurave nga TNI-së në këto bashki i ekspozon buxhetet vendore drejtpërdrejt ndaj zhvillimeve në sektorin e ndërtimit. Në të kundërt, të ardhurat nga TNI japin kontribut nën mesataren në totalin e të ardhurave nga taksat vendore në 53/61 bashki. Ky kontribut vlerësohet në më pak se 10% të të ardhurave nga taksat vendore në 9/61 bashki si në bashkitë Kuçovë (0%),

Roskovec (1%), Fushë Arrëz (2%), Konispol dhe Kolonjë (4% respektivisht), Skrapar, Belsh dhe Krujë (9% respektivisht) etj. Në bashkitë që paraqesin një portofol relativisht të diversifikuar të ardhurave nga taksat vendore (apo kontribut të shpërndarë ndër taksat e ndryshme vendore), ekspozimi i buxheteve vendore ndaj goditjeve të papritura në sektorin e ndërtimit vlerësohet të jetë relativisht më i ulët.

Performanca në të ardhurat nga TNI sugjeron për vijimësi të presioneve zhvillimore matur nga të dhënat për numrin e lejeve të ndërtimit dhe sipërfaqen ndërtimore, ndonëse ky presion është përqendruar në bashkinë Tiranë. Dinamikat dhe zhvillimet e përshpejtuara të evidentuara nga treguesi i të ardhurave nga TNI dhe treguesit për lejet e ndërtimit janë perceptuar edhe nga bizneset në sektorin e ndërtimit, pasqyruar në përmirësimin e shënuar në Treguesin e Besimit në Ndërtim (TBN).¹¹ TBN, ndonëse mbetet negativ, regjistroi përmirësim të ndjeshëm përgjatë vitit 2022. Megjithatë, ndonëse deri në vitin 2017 treguesi i TBN-së dhe i të ardhurave nga TNI-së paraqesin korrelacion të mirë ndërmjet tyre, në vitet në vijim ecuria e tyre është e ndryshme. Kjo diferencë rezulton të përcaktohet nga ecuria e të ardhurave nga TNI në bashkinë Tiranë dhe përqendrimi i presioneve zhvillimore në

Grafik 19. Tregues të zhvillimeve në sektorin e ndërtim

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al & BSH

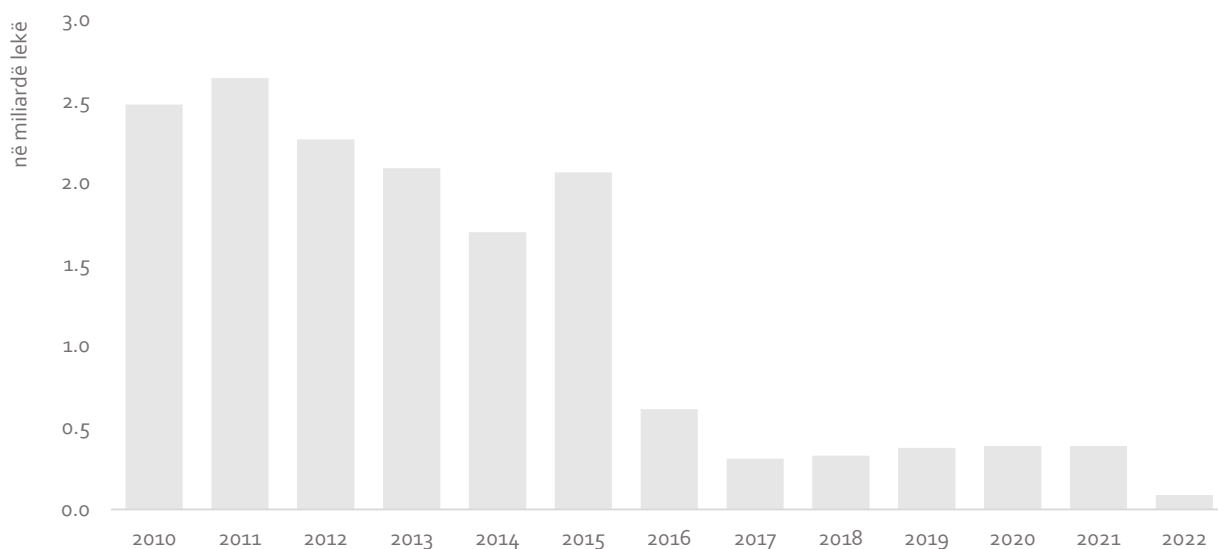
këtë bashki pas vitit 2017. Të ardhurat nga TNI për 60 bashkitë e tjera në vend dhe TBN paraqesin korrelacion pozitiv në kohë.

Të ardhurat nga *tatimi i thjeshtuar mbi fitimin e biznesit të vogël*, deri në vitin 2015 një burim financiar i rëndësishëm në buxhetet vendore (mesatarisht të ardhurat nga kjo taksë përfaqësonin rreth 25% ndaj totalit të të ardhurave nga taksat vendore deri në vitin 2015), vijnë të tkurrin kontributin e tyre në buxhetin vendor në mënyrë progresive.¹² Në

terma nominalë, të ardhurat nga kjo taksë regjistruan një vlerë prej rreth 88 milionë lekë në vitin 2022, në rënie me rreth 77% krahasuar me një vit më parë. Në terma afatgjatë, të ardhurat nga kjo taksë pritet të ulin në mënyrë progresive kontributin e tyre në totalin e të ardhurave nga burime të veta vendore. Në vijim të vështirësive të krijuara nga pandemia e COVID-19 dhe për të stimuluar biznesin e vogël, pjesë e propozimeve të politikës fiskale ishte dhe heqja e kësaj takse deri në vitin 2029.¹³ Megjithatë, bazuar nga sa

parashikuar nga kuadri rregullator në fuqi, në rastet kur qeveria qendrore ndërmerr iniciative për të hequr taksa apo tarifa

specifike, bashkitë duhet të kompensohen financiarisht për humbjen e shkaktuar.¹⁴

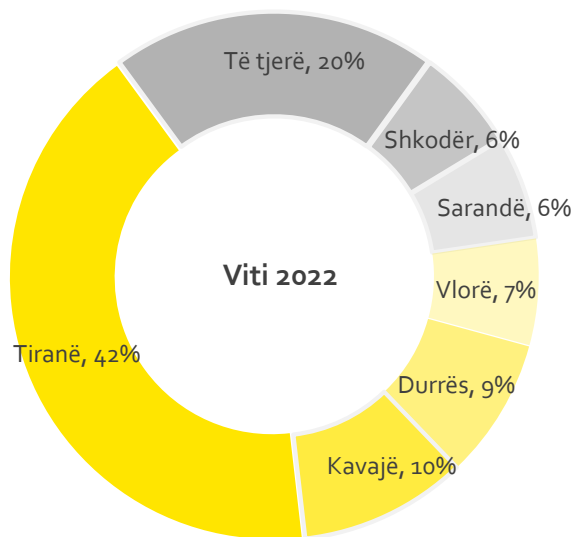

Grafik 20. Të ardhura nga tatimi i thjeshtuar mbi fitimin e biznesit të vogël

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al & BSH

Rigjallërimi i aktivitetit turistik përgjatë vitit 2022 ndikoi pozitivisht në ecurinë e të ardhurave nga *taksa vendore mbi veprimtarinë e shërbimit hotelier*. Për vitin 2022, të ardhurat nga kjo taksë shënuan një nivel prej rreth 291 milionë lekë, në rritje me 56% me një vit më parë. Në vitin 2022, rreth 42% e të ardhurave nga taksa e hotelit u mbledhën në bashkinë Tiranë në rritje me rreth 80% në terma vjetorë. Në bashkinë Kavajë, të ardhurat nga taksa e hotelit përfaqësuan rreth 10% ndaj totalit të mbledhur për këtë taksë, ndjekur nga bashkitë Durrës (9%), Vlorë (7%), Sarandë dhe Shkodër me rreth 6% respektivisht. Së bashku këto 6 bashki mbledhën rreth 80% të të ardhurës totale nga taksa vendore mbi veprimtarinë e shërbimit hotelier për vitin 2022.

Turizmi është sektor prioritar për Shqipërinë, nisur kontributi potencial në vlerën e shtuar dhe në punësim (bazuar në Strategjinë

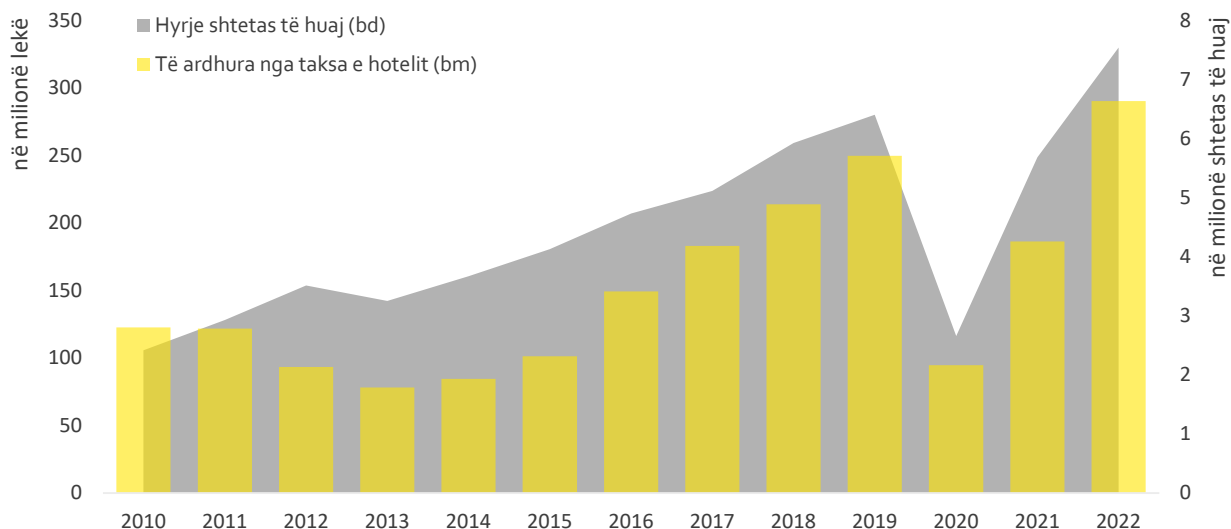
Grafik 21. Taksa mbi veprimtarinë e shërbimit hotelier

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim Evropian 2030).¹⁵ Përtej pritshmërive, të dhënat tregojnë për një kontribut relativisht të ulët të sektorit të turizmit (përafëruar nga

vlera e shtuar e aktiviteteve në "Agjekomodim dhe shërbime ushqimore" në rreth 2.4% të vlerës së shtuar bruto në ekonomi për vitin 2021. Në mënyrë të ngjashme, niveli i të ardhurave të mbledhura nga taksa mbi veprimtaritë e shërbimit hotelier qëndron ndjeshëm nën potencialin e pritur nga kjo

taksë për buxhetet vendore.¹⁶ Gjatë vitit 2021, 27/61 bashki nuk regjistrojnë të ardhura nga taksa e shërbimit hotelier dhe 21/61 bashki regjistrojnë nivel të ardhurash që llogaritet në më pak se 1% të ardhurës totale të gjeneruar nga kjo taksë (përfshirë këtu bashki me aktivitet turistik të konsoliduar).

Grafik 22. Turizmi dhe të ardhurat në buxhetin vendor

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al & INSTAT

Një problem shqetësues në sektorin e turizmit është informaliteti, i cili shfaqet në forma të ndryshme si mos regjistrimi i strukturave akomoduese apo kapaciteteve reale, mos deklarimi i net qëndrimeve apo deklarimi i numrave fiktivë të turistëve etj. Sipas Kristo (2013) dhe FSHZH (2018), ekziston një hendek i madh në numrin e strukturave

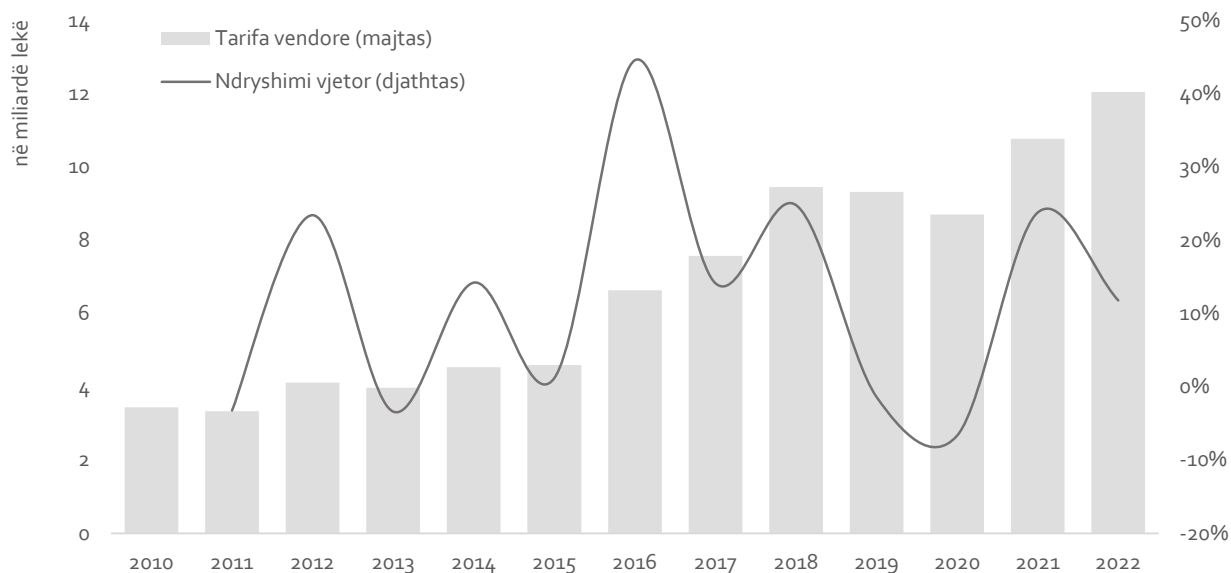
akomoduese të deklaruar përkundërt atyre që realisht ushtrojnë aktivitetin në territor. Në mungesë të formalizmit të sektorit, bashkitë humbasin çdo vit të ardhura për buxhetet e tyre, të ardhura të cilat mund të përdreshin për përmirësimin e strukturave dhe infrastrukturave turistike.

1.1.2 Të ardhura nga tarifatat vendore

Të ardhurat nga tarifatat vendore përfaqësojnë një burim të rëndësishëm të hyrash në buxhetin vendor (vlerësuar në rreth 38% të të ardhurave nga burimet e veta vendore, rreth 12% ndaj burimeve financiare totale në vitin 2022), mbi të cilat bashkitë kanë autonomi të

plotë vendimmarrje (në përcaktimin e bazës, nivelit, lehtësive dhe përdorimit të tyre). Në vitin 2022, të gjitha kategoritë e tarifave dhanë kontribut pozitiv në rritjen vjetore prej rreth 12% në terma vjetorë në të ardhurat totale nga tarifatat vendore. Përfshirë të

ardhurat e gjeneruara nga bashkia Tiranë (rreth 49% në vitin 2022), norma vjetore e rritjes së të ardhurave nga tarifatat vendore për 60 bashkitë e tjera në vend shënoi rreth 13%.

Grafik 23. Ecuria e të ardhurave nga tarifatat vendore

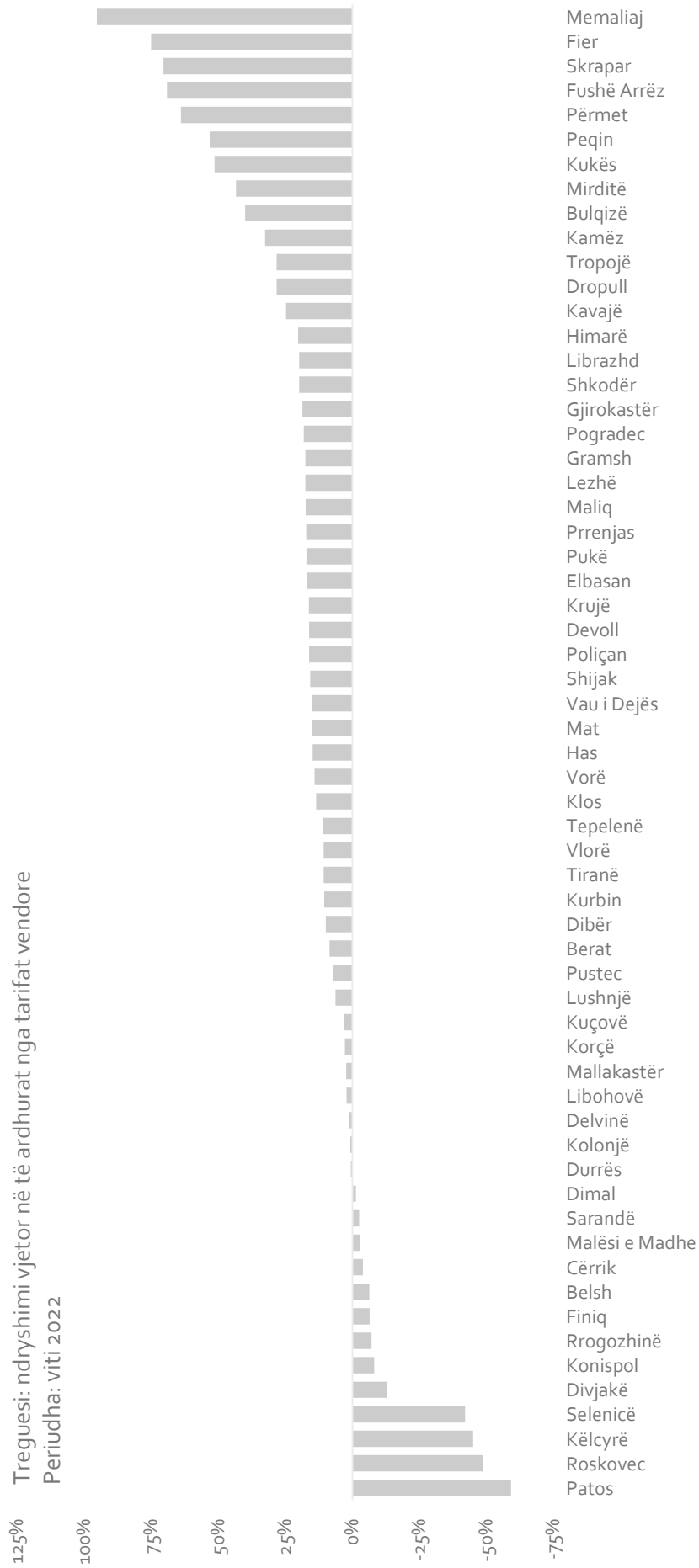
Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

Në nivel bashkie, rritja e nivelit të të ardhurave nga tarifatat vendore ishte e pranishme në 48 nga 61 bashki ndonëse, kontributin kryesor në këtë drejtim e dha rritja e të ardhurave nga tarifatat vendore në bashkitë Tiranë (me rreth 5 pikë përqindje) dhe Fier (me rreth 1.5 pikë përqindje). Në të kundërt, të ardhurat nga tarifatat vendore rezultojnë në rënie në 13 bashki përfshirë bashkitë: Patos, Roskovec, Këlcyrë, Selenicë, Divjakë, Konispol, Rrogozhinë, Belsh, Malësi e Madhe etj.

Sipas zërave kryesorë, të ardhurat nga tarifatat e shërbimeve përfaqësuan rreth 45%, të ardhurat nga tarifatat administrative dhe të tjera përfaqësuan rreth 42% dhe të ardhurat nga tarifa për zënien dhe shfrytëzimin e hapësirave publike rreth 13% të ardhurave totale nga tarifatat vendore.

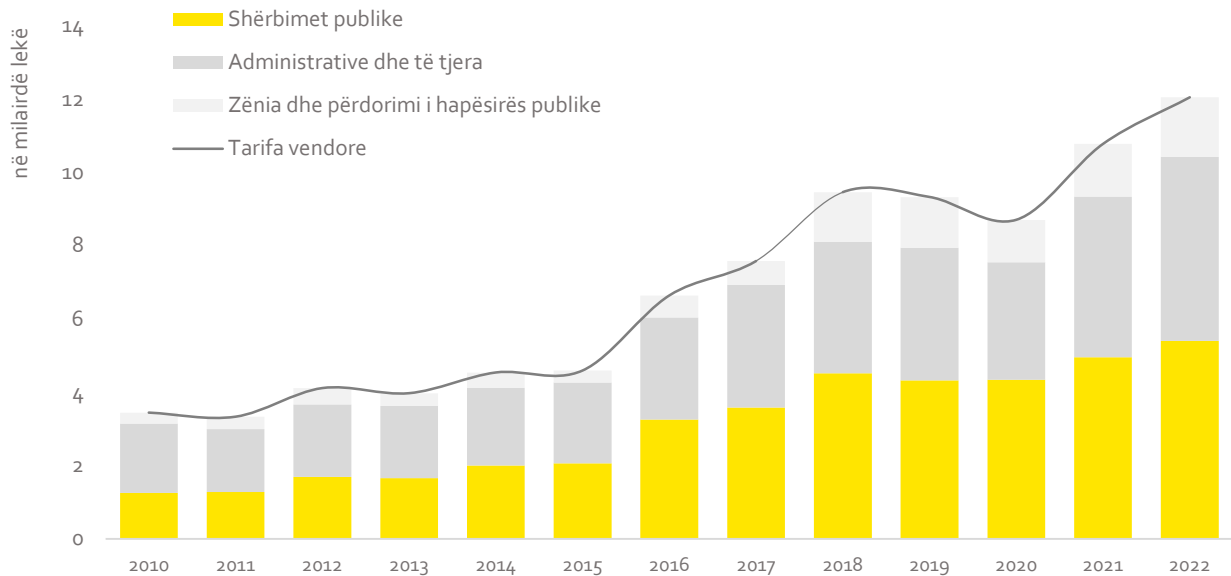
Të ardhurat nga *tarifat e shërbimeve publike* (menaxhimi i mbetjeve, ndriçimi dhe gjelbërimi, furnizimi me ujë dhe kanalizimet, ujitja dhe kullimi) regjistruan një vlerë prej

rreth 5.4 miliardë lekë, në rritje me rreth 9% në terma vjetorë. Rreth 88% e të ardhurave nga tarifatat për shërbimet publike u mbledhën nga *tarifa e pastrimit dhe higjienës*. Në tre vitet e fundit, të ardhurat nga tarifa e pastrimit dhe higjienës kanë ndjekur prirje rritëse progresive, në pasqyrim të rritjes së tarifave vendore të aplikuara në disa prej bashkive. Gjithashtu, në të njëjtin drejtim mund të ketë kontribuar mbledhja e kësaj tarife duke përdorur si agjentë tatimorë kompanitë e UK-ve (në zonat urbane kryesisht dhe aty ku ekziston rrjeti i furnizimit me ujë). Të ardhurat nga *tarifa e ndriçimit publik regjistruan* një nivel prej rreth 371 milionë lekë dhe përfaqësuan rreth 7% ndaj totalit nga tarifatat e shërbimeve publike, në rritje me 13% në terma vjetorë. Të ardhurat nga *tarifa për shërbimin e ujitjes dhe të kullimit* ndonëse kanë peshë të ulët ndaj totalit të të ardhurave nga tarifatat vendore, shënuan rritje krahasuar me një vit më parë. Rreth 50% e të ardhurave totale nga tarifa për ujitjen dhe kullimin u mbledhën në bashkitë Korçë dhe Dimal.

Grafik 24. Ecuria e të ardhurave nga tarifrat vendore sipas bashkive

Burimi: www.financatvendore.al dhe përpunime të autorëve

Grafik 25. Ecuria e të ardhurave nga tarifatat vendore sipas zërave

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

Të ardhurat nga *tarifa për zënie dhe përdorimin e hapësirës publike dhe të fasadave* shënuan një vlerë prej 1.6 miliardë lekë në vitin 2022, në rritje me rreth 13% në terma vjetorë. Nëse do të shikonim performancën e zërave specifike, rezultojnë se të ardhurat nga tarifa për zënie e hapësirës publike për qëllime biznesi (bare dhe restorante) zënë peshën më të lartë me rreth 53% të totalit, ndjekur nga të ardhurat nga tarifa për parkime me 40%. Të ardhurat nga këto dy

zëra rezultojnë në rritje vjetore me 18% dhe 10% respektivisht në vitin 2022. Lidhur me të ardhurat nga tarifa për parkime, vlen për t'u përmendur fakti se vetëm bashkia Tiranë mbledh rreth 82% të të ardhurave totale nga kjo tarifë, ndjekur nga bashkitë Durrës me rreth 4% dhe Korçë me rreth 3% ndaj totalit. Në këtë drejtim, bashkitë e tjera të mëdha, qendra qarku, nuk kanë patur të njëjtën performancë, ndonëse kanë potencial (duke konsideruar numrin e popullsisë dhe të

1.1.3

Huamarrja dhe detyrimet e prapambetura

Në mungesë dhe/ose pamjaftueshmëri të mjeteve financiare, bashkitë mund të marrin hua afatshkurtër për mbulimin e nevojave për likuiditet afatshkurtër ose afatgjatë me qëllim financimin e shpenzimeve kapitale apo ri-financimin e një huaje ekzistuese.¹⁷ Aksesit në burime financiare të jashtme është një tregues për autonominë në kahun e të ardhurave (qoftë në trajtën e huasë afatshkurtër dhe/ose afatgjatë dhe/ose PPP-

ve) sipas OECD-së. Bazuar në të dhënat e publikuara në regjistrin e borxhit në fund të vitit 2022, rezultojnë se bashkitë Korçë, Vlorë, Elbasan dhe Lezhë kanë hua aktive në sistemin bankar vendas.¹⁸ Të gjitha huatë e lartpërmendura janë kontraktuar në vitin 2010 (bashkitë Korçë, Vlorë dhe Elbasan) dhe në vitin 2014 (bashkitë Korçë dhe Lezhë), me qëllim financimin e projekteve infrastrukturore. Pas vitit 2014,

asnjë bashki nuk rezulton të ketë marrë hua, ndonëse nevojat për investime janë të mëdha dhe buxhetet kapitale të bashkive të pamjaftueshme.

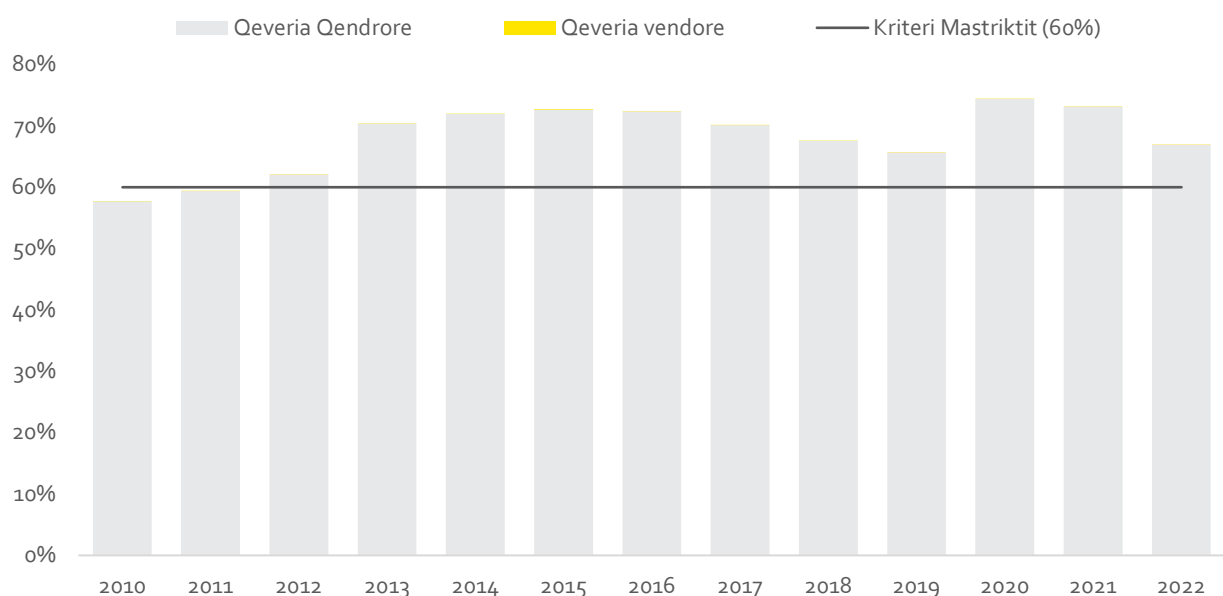
Huamarrësi	Huadhënësi	Shuma (në milionë lekë)	Nënshkruar më:	Përfundon më:	Stoku në fund të vitit 2022: (në milionë lekë)
Bashkia Korçë	ISBA	200	2014	2024	51
Bashkia Vlorë	BKT	420	2010	2020	3
Bashkia Elbasan	BKT	800	2010	2020	140
Bashkia Lezhë	ISBA	107	2014	2023	8

Tabelë 1. Të dhëna mbi huamarrjen vendore

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë

Në total, stoku i borxhit të qeverisjes vendore në fund të vitit 2021 rezulton të jetë rreth 202 milionë lekë, vlerësohet në rreth 0.017% ndaj PBB-së nominale 19 dhe jep një kontribut të vogël në shifrën e borxhit publik të përgjithshëm. Krahasuar me të dhënat për vitin 2021, rezulton se bashkitë kanë ulur ekspozimin e tyre ndaj bankave me rreth 113 milionë lekë, në varësi të planeve përkatëse për shlyerjen e huave. Ndonëse ekspozimi i bashkive në huamarrje është i ulët dhe luan një rol modest në borxhin e përgjithshëm të

Shqipërisë, asnjë nga bashkitë në vend që prej vitit 2014 nuk ka marrë hua. Ndërkohë, krahas treguesve të borxhit, bashkitë në vend mbartin ndër vite stokun e detyrimeve të prapambetura, të cilat në fund të vitit 2022 u vlerësuan në rreth 5.9 miliardë lekë, shumë herë më i lartë se stoku i borxhit të qeverisjes vendore. Në raport ndaj PBB-së, detyrimet e prapambetura në fund të vitit 2022 regjistruan një nivel prej rreth 0.28% (nga një nivel prej rreth 0.34% një vit më parë).

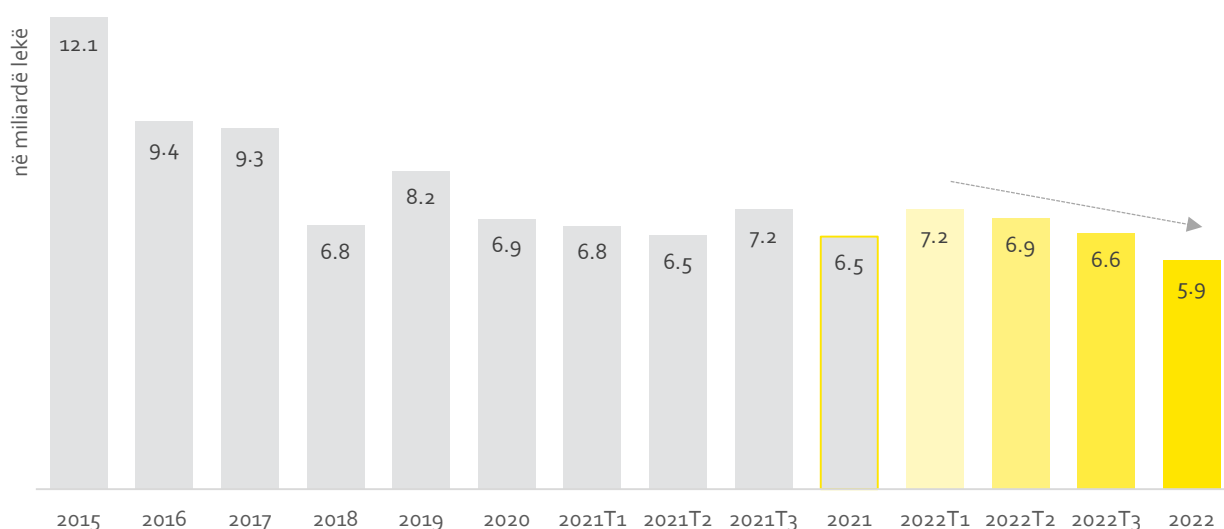
Grafik 26. Tregues të borxhit ndaj PBB-së nominale

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna MFE

Bazuar në të dhënat e Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë, në fund të vitit 2015, stoku i detyrimeve të prapambetura ishte rreth 12.1 miliardë lekë, vlerë kjo shqetësuese si në nivel vendor ashtu dhe në nivel qendror.²⁰ Që prej vitit 2015, stoku i detyrimeve të prapambetura ka ndjekur prirje rënëse dhe në vitin 2022 shënoi një nivel prej rreth 5.9 miliardë lekë, në rënie vjetore me rreth 10% apo rreth 662 milionë lekë më i ulët se niveli i shënuar në fund të vitit 2021.

Zvogëlimi i stokut të detyrimeve të prapambetura në vitin 2022 vlerësohet të jetë ndikuar pjesërisht nga ndërhyrja e qeverisë qendrore nëpërmjet vendosjes në dispozicion

të një transferte specifike prej rreth 1 miliardë lekë për shlyerjen e tyre, sipas nenit 6, pika 2, të Aktit Normativ Nr 17, datë 01/12/2022 "Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 115/2021, "Për buxhetin e vitit 2022", të ndryshuar".²¹ Ndonëse një ndërhyrje që për një pjesë të bashkive të cilat janë në situatën e vështirësive financiare apo të paftësisë paguese kjo transfertë përbën lehtësim të situatës financiare, në terma konceptuale ndërhyrja është e kritikueshme. Kjo pasi, pagimi i detyrimeve nga qeveria qendrore mund të krijojë një sjellje dembele deri në oportuniste tek njësitë e vetëqeverisjes vendore duke vënë në rrezik mirë administrimin financiar në terma afatgjatë.

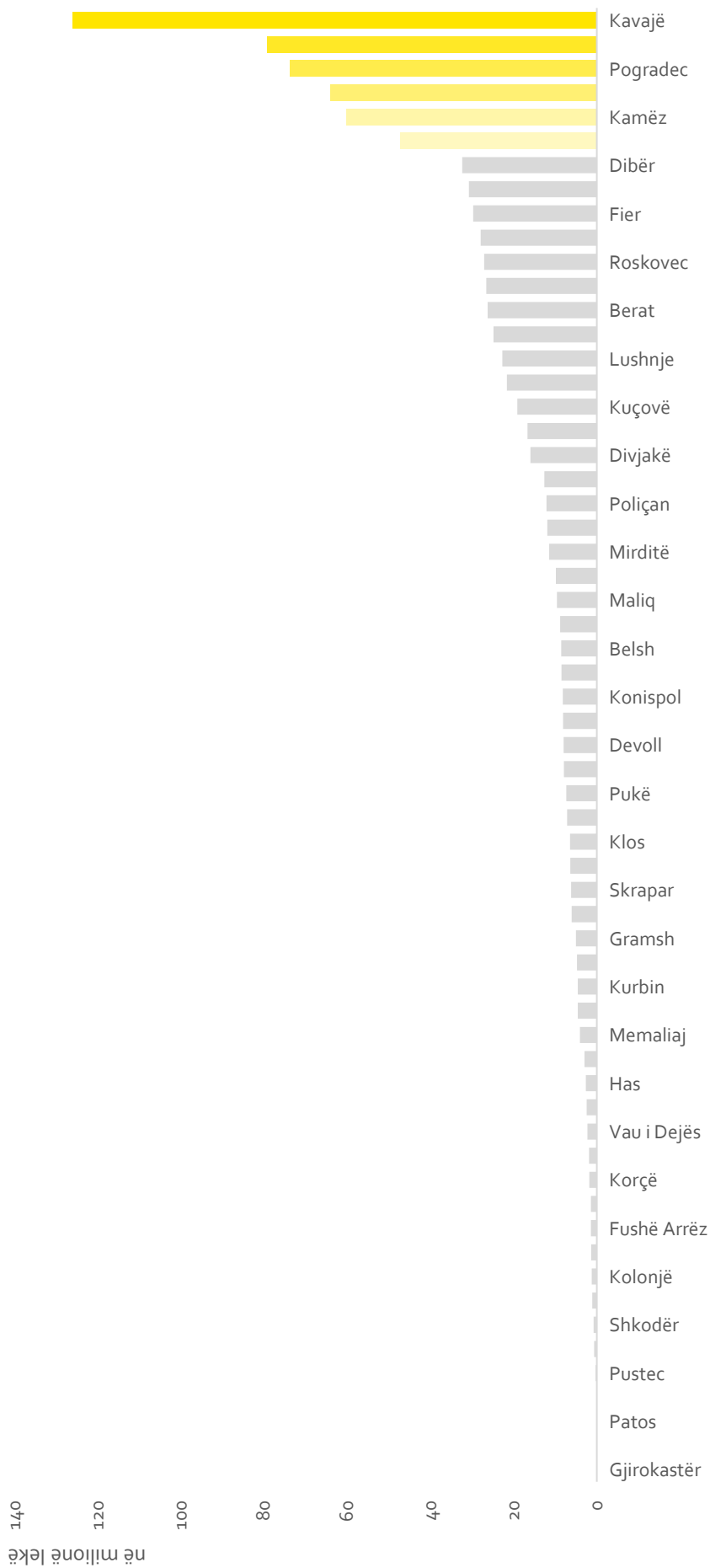

Grafik 27. Stoku i detyrimeve të prapambetura

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna MFE

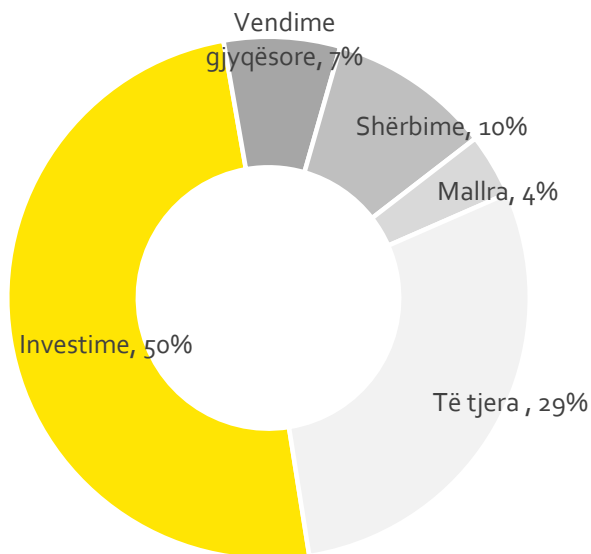
Sipas kategorive, peshën më të madhe në stokun total të detyrimeve e mbajnë detyrimet për investime (të cilat përfaqësojnë rreth 50% të detyrimeve totale) dhe shpenzime të tjera (29%). Detyrimet e prapambetura për vendime gjyqësore përfaqësojnë rreth 592 milionë lekë apo rreth 7% të stokut total të detyrimeve. Rreth 14% e stokut të detyrimeve të prapambetura u regjistrua në zërat e mallrave dhe të shërbimeve të konsumuara nga bashkitë në vend.

Sipas bashkive, rreth 53% e stokut të detyrimeve të prapambetura në fund të vitit 2022 mbartet nga 5 bashki (paraqitur në grafikun 30). Niveli më i lartë i stokut të detyrimeve të prapambetura u regjistrua në bashkinë Tiranë me rreth 1.2 milionë lekë ose rreth 20% e stokut total të detyrimeve në fund të vitit 2022. Ndër to, rreth 68% e tyre janë detyrime për shpenzime të tjera, rreth 19% janë shpenzime për investime dhe rreth 4% e këtyre detyrimeve janë për shpenzime

Grafik 28. Transfërta specifike për shlyerjen e detyrimeve të prapambetura
 Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna MFE

për vendime gjyqësore. Bashkia Kavajë renditet e dyta për nga niveli i detyrimeve të prapambetura, me rreth 838 milionë lekë ose rreth 14% të stokut total. Ngjashëm me bashkinë Tiranë, rreth 62% e detyrimeve të prapambetura të bashkisë Kavajë është për shpenzime të tjera dhe rreth 23% për

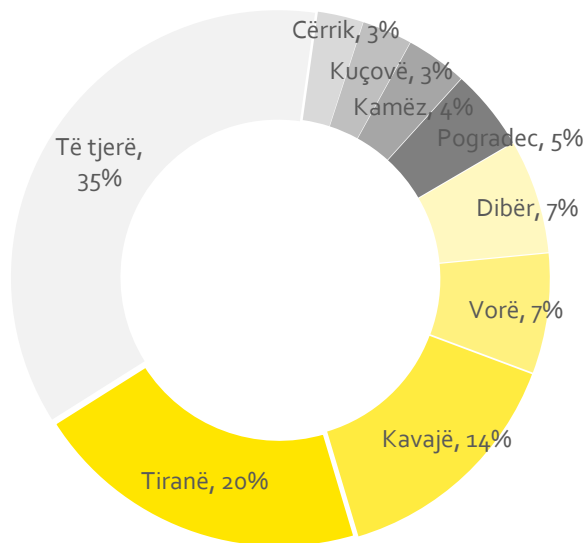

Grafik 29. Stoku i detyrimeve të prapambetura sipas kategorive

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna MFE

Ulja e detyrimeve të prapambetura (dhe që do të duhet të shlyhen në periudhën afatmesme), rezulton të ketë ndodhur në 72% të bashkive (ose 44/61 bashki) dhe të jetë veçanërisht e ndjeshme në bashkitë: Malësi e Madhe (-254 milionë lekë), Durrës (-196 milionë lekë), Lezhë (-184 milionë lekë), Belsh (-169 milionë lekë), Berat (-135 milionë lekë), Roskovec (-111 milionë lekë), Vorë (-103 milionë lekë) etj. Në të kundërt, rreth 25% e bashkive (ose rreth 15/61 bashki) rezultojnë të kenë kontribuar në kahun rritës të stokut të detyrimeve të prapambetura në fund të vitit 2022 krahasuar me nivelin e tij në fund të vitit 2021. Rritje e qenësishme e detyrimeve të prapambetura vihet re në bashkitë Tiranë

shërbime. Bashkia e tretë për peshën ndaj stokut të detyrimeve të prapambetura rezulton bashkia Vorë me rreth 413 milionë lekë apo rreth 7% e stokut total të detyrimeve në fund të vitit 2022, ndjekur nga bashkitë Dibër (7%), Pogradec (5%), Kamëz (4%), Kuçovë (3%) etj.

Grafik 30. Stoku i detyrimeve të prapambetura sipas bashkive

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna MFE

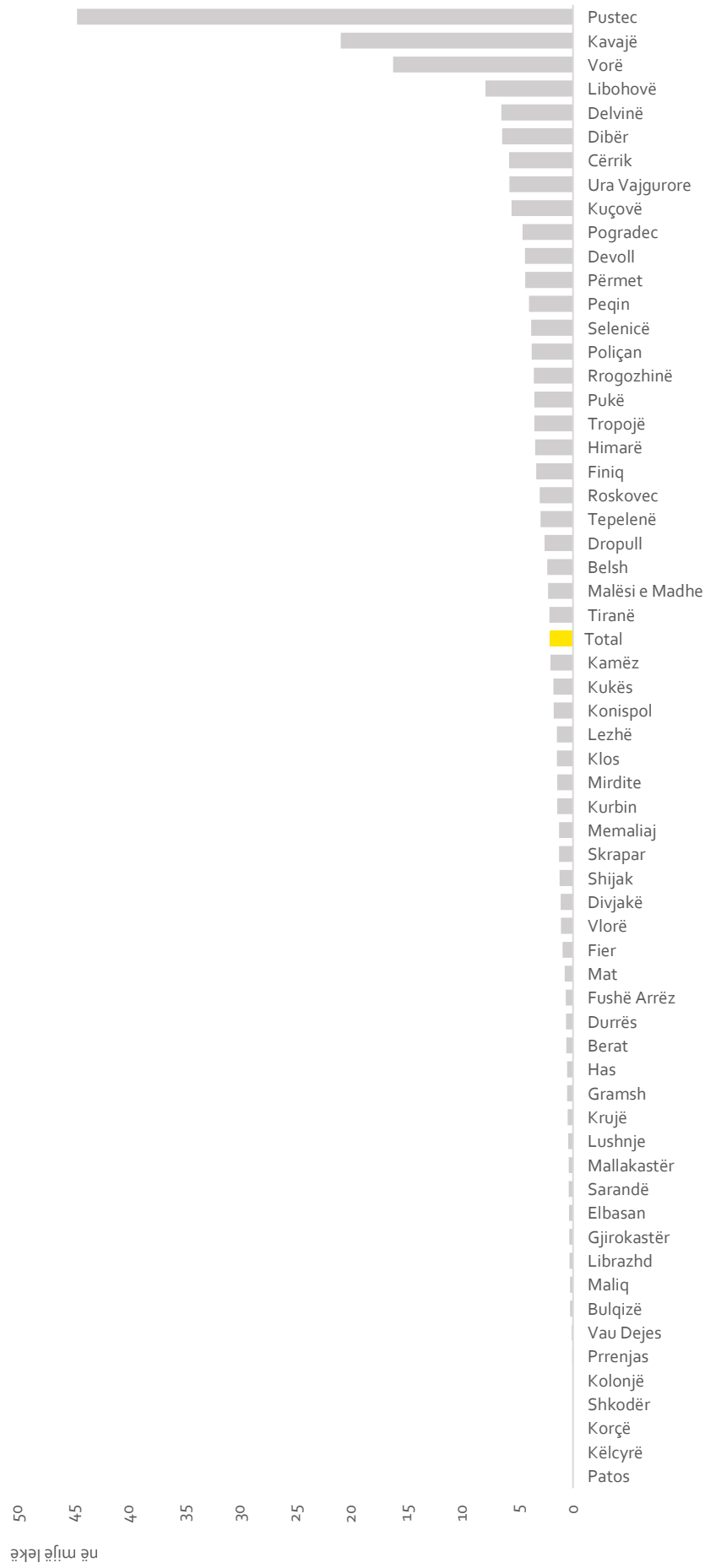
(+527 milionë lekë), Dibër (+252 milionë lekë), Pustec (+146 milionë lekë) dhe Devoll (+64 milionë lekë).

Mesatarisht, detyrimet e prapambetura të bashkive rëndojnë qytetarët për rreth 2,094 lekë për frymë në fund të vitit 2022, nga rreth 2,316 lekë për frymë në fund të vitit 2021.²² Në nivel bashkie, detyrimet e prapambetura për frymë shënojnë vlerën maksimale në bashkinë Pustec me rreth 44,602 lekë për banor dhe nivelin minimal prej rreth 4 lekë për frymë në bashkitë Shkodër dhe Korçë. Bashkitë Patos dhe Këlcyrë rezultojnë të mos kenë detyrime të prapambetura në fund të vitit 2021 (shiko grafikun 32).

Grafik 31. Diferenca vjetore në stokun e detyrimeve të prapambetura sipas bashkive

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna MFE

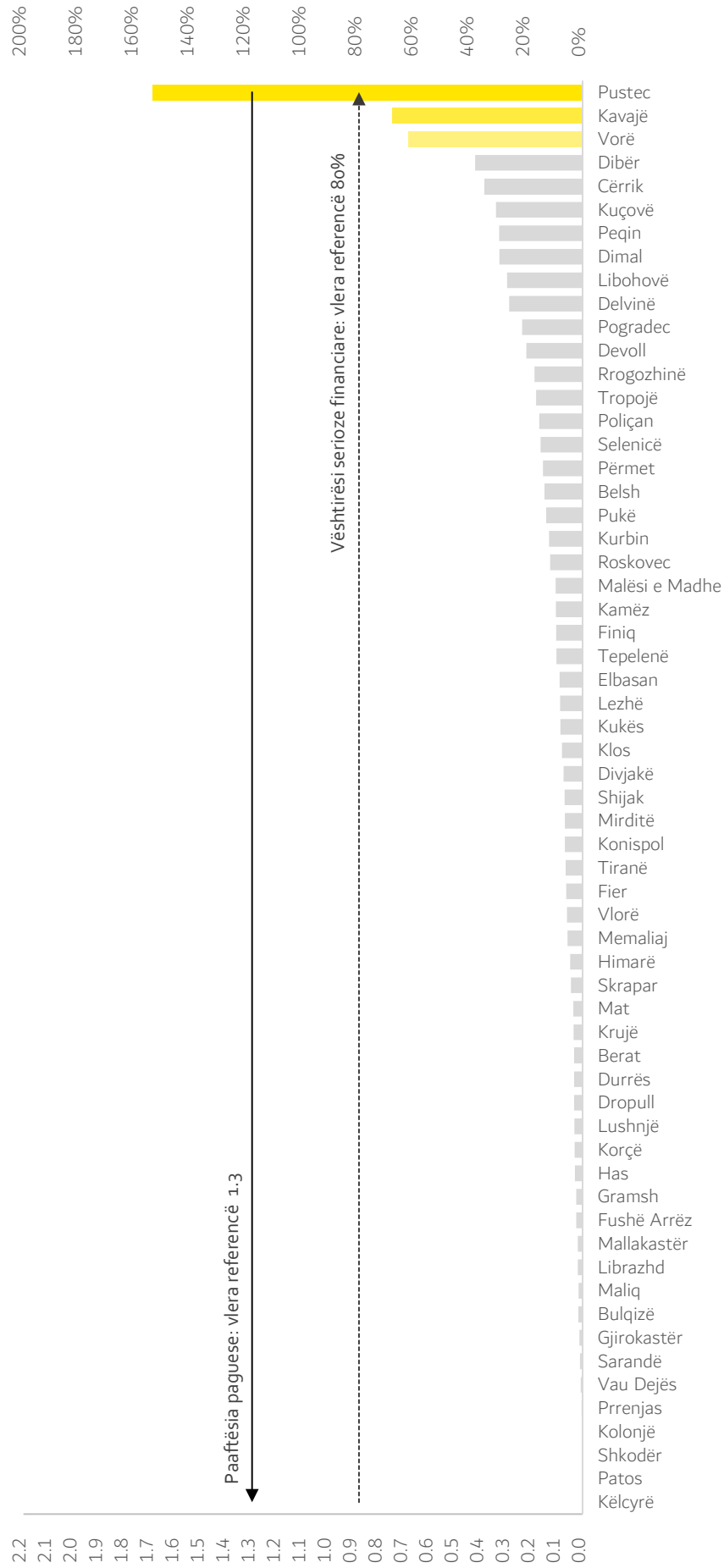
Grafik 32. Detyrimet e prapambetura për frymë
Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna MFE & INSTAT

Për të vlerësuar rrezikun në terma të gradës së vështirësisë financiare nëpër të cilën kalojnë bashkitë varësisht borxheve dhe detyrimeve të papaguara do t'i referohemi parashikimeve të ligjit nr.68/2017 "Për financat e vetëqeverisjes vendore". Në nenin 57 pika 1 citohet - "Njësia e vetëqeverisjes vendore konsiderohet në vështirësi serioze financiare kur borxhet afatgjata dhe detyrimet e papaguara ndaj palëve të treta përbëjnë mbi 80 për qind të shpenzimeve vjetore të miratuara". Gjithashtu, nenin 59 pika 1 citohet që "njësia e vetëqeverisjes vendore konsiderohet në situatën e paaftësisë paguese nëse nuk arrin të zbatojë planin e rehabilitimit financiar dhe/ose nëse raporti i borxheve afatgjata dhe detyrimeve të papaguara ndaj shpenzimeve vjetore të miratuara është më i lartë sesa 1.3." Nisur nga metodologjia e përdorur nga MFE (2021), përdorimi i shpenzimeve vjetore faktike për të vlerësuar gradën e vështirësive financiare të bashkive do të jepte një rezultat më realist të situatës financiare të bashkive.²³ Bazuar nga sa parashikuar në kuadrin rregullator u përdorën të dhënat mbi borxhin afatgjatë të bashkive, detyrimet e prapambetura dhe shpenzimet faktike të vitit 2022 për vlerësuar mbi vështirësitë financiare të

bashkive dhe paaftësinë e tyre paguese (grafiku 33).

Në këtë vlerësim, për vitin 2022 vlerësohet se bashkia Pustec ndodhet në gjendjen e paaftësisë paguese pasi raporti i borxheve afatgjata dhe detyrimeve të prapambetura ndaj shpenzimeve vjetore (shpenzimet faktike të bashkisë në vitin 2022) shënoi nivelin 1.7 duke qendruar ndjeshëm mbi nivelin referencë. Zhvillime në kahun përmirësues regjistrohen për bashkitë Vorë dhe Kavajë të cilat vlerësohet të kenë regjistruar një nivel të treguesit nën kufirin e 80% duke dalë nga zona e vështirësive financiare të llogaritura në vitin 2021. Në vitin 2021 bashkitë Kavajë dhe Vorë ndodhen ndodheshin në gjendjen e vështirësive serioze financiare pasi raporti i borxheve afatgjata dhe detyrimeve të prapambetura ndaj shpenzimeve vjetore në vitin e fundit (shpenzimet faktike të bashkisë në vitin 2021) shënuan nivelin 91.2% dhe 90.5% respektivisht duke qendruar mbi nivelin referencë (prej 80%). Ndërkohë, ndonëse nën pragun e parashikuar nga ligji, bashkitë Dibër dhe Cërrik duhet të jenë shumë të kujdesshme në menaxhimin financiar pasi, raporti i detyrimeve ndaj shpenzimeve faktike për vitin 2022 po i afrohet nivelit referencë për vështirësitë serioze financiare prej 80%.

Grafik 33. Vlerësim i vështirësive financiare të bashkive BBurimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna MFE

1.2

Të ardhura nga taksat e ndara

Bashkitë në Shqipëri kanë disa burime financimi në funksion të ushtrimit të funksioneve dhe të kompetencave të përcaktuara në ligjin që rregullon organizimin dhe funksionimin e qeverisjes vendore. Ndër to, neni 37 i ligjit nr. 139/2015 "Për vetëqeverisjen vendore" dhe neni 25 i ligjit nr. 68/2017 "Për financat e vetëqeverisjes vendore" parashtron kategoritë e taksave të ndara nga të cilat përfitojnë 61 bashkitë në Shqipëri duke përfshirë:

- 97% të të ardhurave nga taksa e kalimit të të drejtës së pronësisë për pasurinë e paluajtshme për individë, persona fizikë dhe juridikë;
- 25% e të ardhurave nga taksa vjetore për qarkullimin e mjeteve të përdorura;
- 5% të të ardhurave nga renta minerare;
- 2% të të ardhurave nga tatimi mbi të ardhurat personale.

Për të gjitha tipologjitë e taksave të ndara niveli, baza e taksueshme, lehtësimet dhe përjashtimet përcaktohen nga qeveria qendrore dhe bashkitë nuk kanë autoritet vendimmarrje mbi to (Co-PLAN, 2022). Pas mbledhjes së të ardhurave për secilën taksë, përqindja e caktuar u transferohet bashkive në trajtën e një të ardhure e cila mund të përdoret lirisht prej tyre.²⁴ Me ndryshimet e fundit legjislative të aplikuara, ligji nr. 9975/2008 "Përtaksat kombëtare" i ndryshuar pezulloi detyrimin për rentën minerare deri në vitin 2023 dhe e uli atë në 1/3 e normës për vitin 2024. Në dy vitet e fundit, efektet rënëse të të ardhurave nga renta minerare duket të jenë kundërbilancuar nga hyrjet nga TAP.

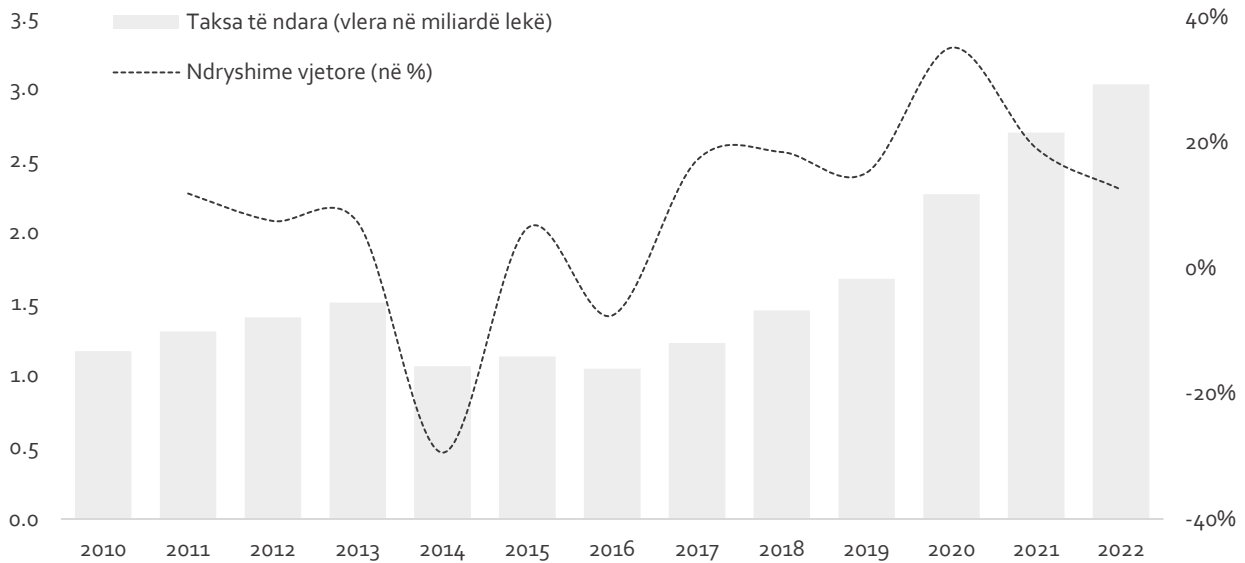
Në total të ardhurat nga taksat e ndara kontribuan në buxhetin vendor me rreth

3 miliardë lekë, në rritje vjetore me rreth 13%. Kjo kategori të ardhurash përfaqësoi rreth 10% të të ardhurave nga burimet e veta vendore dhe rreth 3% ndaj burimeve financiare totale në dispozicion të bashkive në vitin 2022.

Të dhënat për vitin 2022 tregojnë se bashkitë përftuan rreth 880 milionë lekë nga tatimi mbi të ardhurat personale (TAP). Sipas bashkive rreth 20% e të ardhurës nga TAP u përthith nga bashkia Tiranë (rreth 175 milionë lekë) ndjekur nga bashkitë Durrës (8% apo rreth 60 milionë lekë), Elbasan (5% apo rreth 44 milionë lekë), Kamzë (4% apo rreth 31 milionë lekë), Fier (4.5% apo rreth 40 milionë lekë) dhe Vlorë (4% apo rreth 36 milionë lekë). Së bashku 6 bashkitë e përmendura morën rreth 44% të të ardhurës të shpërndarë për 61 bashkitë nga TAP.

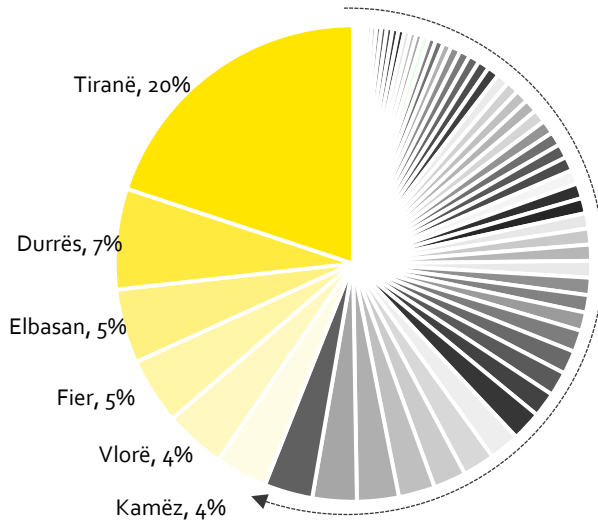
Shpërndarja për secilën bashki është bërë në përputhje me pikën 111 të Udhëzimit plotësues të Ministrit të Financave dhe Ekonomisë nr. 1 datë 10.01.2022 "Për zbatimin e buxhetit të vitit 2022" ku specifikisht përcaktohet se "*...kriteri i shpërndarjes së tatimit mbi të ardhurat personale për çdo bashki do të jetë numri i popullsisë së përdorur për shpërndarjen e transfertës së pakushtëzuar për vitin 2022*". Përdorimi i këtij kriteri në ndarjen e të ardhurës nga TAP vlen të theksohet që garanton deri diku një lloj ekualizimi ndërmjet bashkive dhe është i thjeshtë për t'u administruar (si në rastin e Çekisë dhe Sllovakisë sipas (Levitas & Levitas, 2020).

Nga paraqitja grafike rezulton se të ardhurat për frymë nga TAP nuk paraqesin diferencë të theksuara ndërmjet bashkive.

Grafik 34. Të ardhurat nga taksat e ndara

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

Grafik 35. Të ardhura nga TAP sipas bashkive (pesha ndaj totalit)

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

Këtu bëjnë përjashtim bashkitë si Dropulli, Himara, Saranda, Finiqi, Delvina etj., të cilat për shkak të numrit të ulët të popullsisë rezultojnë të kenë përftuar të ardhura për

frymë nga TAP mbi mesataren kombëtare (më saktë, diferencës së gjerë mes numrit të popullsisë sipas Censit 2011 dhe të dhënave të gjendjes civile). Në të kundërt, në pjesën tjetër të bashkive të ardhurat për frymë të përfituara nga TAP qëndrojnë pranë mesatares kombëtare.

Një mënyrë tjetër e ndarjes së TAP është ajo sipas vendit të origjinës (apo aty ku TAP krijohet), mënyrë kjo e aplikuar në vendet si Gjermania, Norvegjia, Kroacia, Polonia, Serbia BiH, Italia etj. Aplikimi një metode të tillë në rastin e Shqipërisë për ndarjen e TAP-it mund kishte qenë diz-ekualizues deri diku, pasi për të njëjtën përqindje të TAP (2% e të ardhurave totale nga TAP, në nivel bashkie), bashkitë me aktivitet ekonomik më të lartë do të përfitonin më shumë të ardhura, ndërsa ato me aktivitetet të ulët më pak të ardhura në buxhetet e tyre.

Grafik 36. Të ardhura nga TAP për frymë ²⁵
 BBurimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna MFE

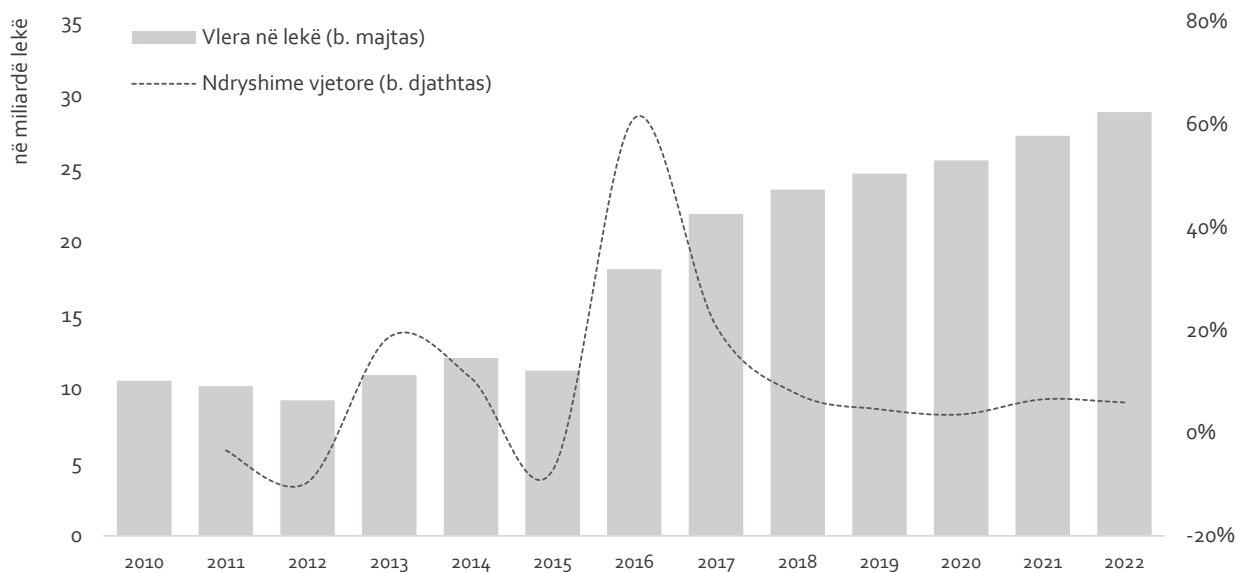
1.3

Të ardhura nga transferta të pakushtëzuara

Transferta e pakushtëzuar (e përgjithshme dhe sektoriale) përbën një burim financiar thelbësor në përmbushje të funksioneve ekskluzive të bashkive, duke synuar mbylljen e hendekut negativ midis nevojës për shpenzime dhe kapacitetit fiskal.²⁶ Transferta e pakushtëzuar përbëhet nga dy pjesë: (i) transferta e pakushtëzuar e përgjithshme e cila përdoret në autonomi të plotë nga bashkitë dhe ndahet bazuar në kriteret e formulës të miratuara në ligjin nr. 68/2017 "Për financat e vetëqeverisjes vendore"²⁷ dhe (ii) transferta e pakushtëzuar sektoriale e cila sillet si transfertë me destinacion

të përcaktuar për funksionet e reja të transferuara në vitin 2006.

Në vitin 2022, të hyrat nga transferta e pakushtëzuar (e përgjithshme dhe sektoriale për funksionet e reja) shënuan një nivel prej rreth 29 miliardë lekë, në rritje me rreth 6% në terma vjetorë. Në terma të rëndësisë relative, madhësia e transfertave të pakushtëzuara (të përgjithshme dhe sektoriale) është e krahasueshme me nivelin e të ardhurave nga burimet e veta vendore (afërsisht sa 92% e tyre) dhe përfaqëson rreth 46% të burimeve financiare të disponueshme.

Grafik 37. Transferta e pakushtëzuar (e përgjithshme dhe sektoriale)

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

Rëndësia e këtij burimi bëhet më e dukshme në nivel bashkie, ku në rreth 93% të bashkive (ose 57 prej tyre) pesha e të ardhurave nga transferta e pakushtëzuar dhe sektoriale zë më shumë se 46% të të burimeve të disponueshme në dispozicion të bashkive (mesatares kombëtare). Në bashkinë Fushë Arrëz, mbi 90% e të hyrave në buxhet

përfaqësohet nga transferta e pakushtëzuar dhe sektoriale ndjekur nga bashkitë Këlcyrë (rreth 89%), Pustec (rreth 88%), Has (rreth 87%), Memaliaj (rreth 86%), Mirditë (rreth 85%) etj. Në të kundërt, pesha e transfertave të pakushtëzuara ndaj burimeve financiare të disponueshme regjistroi vlera minimale dhe nën mesataren kombëtare në bashkitë Tiranë

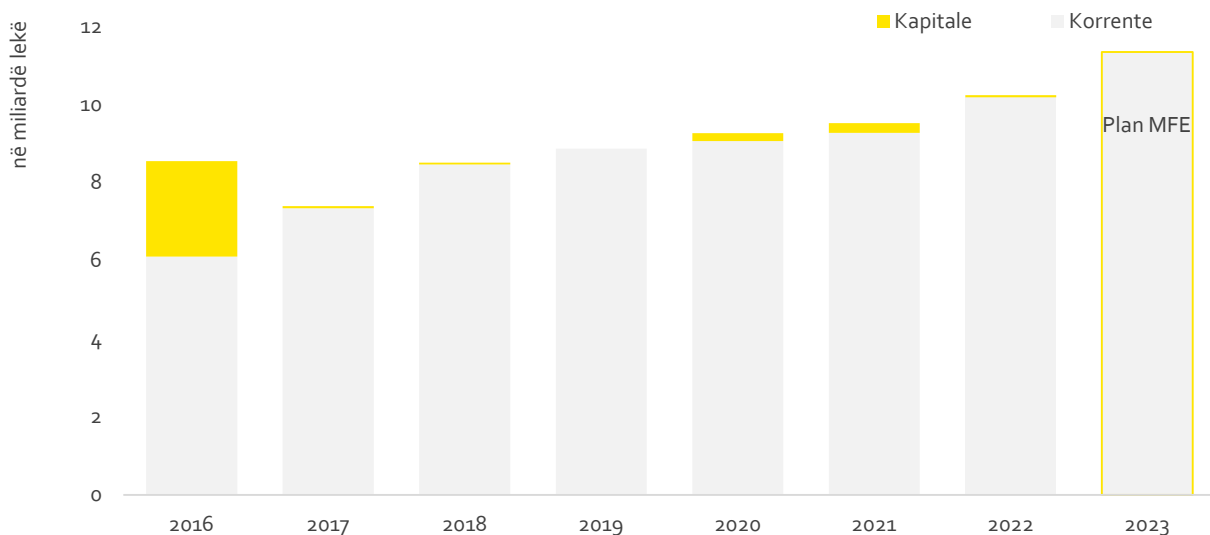
Grafik 38. Rëndësia e transferave të pakushtëzuara në buxhetin vendor
 Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

(rreth 17%) ndjekur nga bashkitë Himarë (rreth 23%), Sarandë (rreth 31%) dhe Roskovec (rreth 40%). Kjo panoramë nuk paraqet ndryshime të ndjeshme në tre vitet e fundit.

Komponenti i dytë i transfertës së pakushtëzuar përbëhet nga transfertat e pakushtëzuar sektoriale e cila shërben për mbulimin e shpenzimeve për kompetencat e transferuara nga qeveria qendrore tek bashkitë në vitin 2016.²⁸ Në ndryshim nga transfertat fillestare, në vitet 2019-2023 është shtuar një zë në transfertat e pakushtëzuara sektoriale për klubet shumësportëshe Partizani dhe Studenti me rreth 32 milionë lekë në vit. Në vitin 2023, 30/61 bashki kanë përfituar një transfertë sektoriale për të mbuluar shpenzimet për menaxhimin e mbetjeve urbane (kryesisht për financimin e kostove të transportit për në zonën e menaxhimit të mbetjeve).²⁹ Krahas fondeve

të parashikuara nga MFE-ja, bashkitë mund të shtojnë fonde burimet e tyre për të ofruar një cilësi më të mirë të shërbimeve për funksionet e transferuara.³⁰

Që prej transferimit të funksioneve të reja në nivel bashkie, transfertat sektoriale ka ndjekur një prirje lehtësisht në rritje ku krahas fondeve për mbulimin e shpenzimeve korrente të funksionit janë transferuar edhe fonde për investime: në vitin 2016 rreth 2.6 miliardë lekë fond për investime për ujitjen dhe kullimin; në vitin 2017 rreth 57 milionë lekë për sigurimin e digave dhe investime; në vitin 2018 rreth 50 milionë lekë për investime në funksionin e mbrojtjes nga zjarri; në vitin 2020 rreth 200 milionë lekë për investime në rrugë në bashkitë Gramsh dhe Rogozhinë; dhe në vitin 2021 rreth 250 milionë lekë për investime në rrugë në bashkitë Finiq, Gramsh dhe Pogradec.³¹

Grafik 39. Transferta e pakushtëzuar sektoriale

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al & MFE

Transferta sektoriale në funksionin e konvikteve të arsimit para universitar ndoqi prirje të lehtë rritëse gjatë periudhës 2016-2021 dhe shënoi rritje të lehtë përgjatë vitit 2022. Për vitin 2023, transfertat sektoriale për këtë funksion parashikohet të mbetet

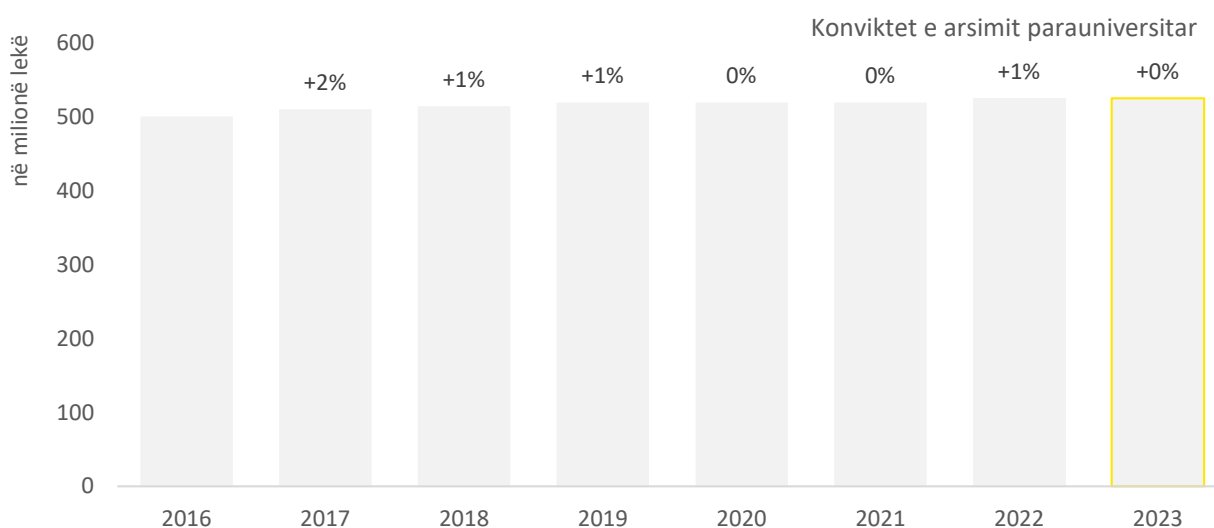
thuajse në të njëjtin nivel me atë të vitit 2022. Në vitin 2022, kjo transfertë u përftua nga 27 bashki dhe rreth 17% e fondeve totale i kalojnë bashkisë Tiranë, ndjekur nga bashkia Shkodër me rreth 11% të tyre.

Në funksionin e *arsimit parashkollor*, transferta sektoriale rezultojnë në rritje progresive në periudhën në analizë dhe mbulon shpenzimet për personelin mësimor dhe jo mësimor në arsimin parashkollor. Duke filluar prej vitit 2019, pjesa e transfertës sektoriale që shkon për mbulimin e shpenzimeve për personelin mësimor në arsimin parashkollor është ndarë me formulë. Pas një rritje me rreth 12% të shënuar në vitin 2018, norma e rritjes vjetore të fondeve në transfertën sektoriale për këtë funksion është moderuar ndjeshëm në rreth 2% në vitin 2020 dhe shënoi një rritje të lehtë me 1% gjatë vitit 2021. Për vitin 2022, transferta sektoriale shënoi rritje me rreth 11% në terma vjetorë dhe parashikohet të rritet me rreth 5% në vitin 2023.

Nga transferta sektoriale në funksionin e *arsimit parauniversitar* përftojnë 57 bashki dhe fondet shkojnë për mbulimin e shpenzimeve për personelin jo-mësimor. Bashkitë Pustec, Konispol, Bulqizë dhe Finiq nuk marrin fonde për këtë funksion. Transferta sektoriale për arsimin parauniversitar shënoi një rritje të

theksuar prej rreth 32% në terma vjetorë në vitin 2018 dhe më tej norma vjetore e rritjes rezultojnë të jetë moderuar ndjeshëm në rreth 1% në vitin 2020. Për vitin 2021, transferta sektoriale për kompetencat në arsimin parauniversitar shënoi rritje me rreth 3% në terma vjetorë. Në vitin 2022, transferta sektoriale në funksionin e arsimit parauniversitar shënoi rritje me rreth 6% dhe për vitin 2023 parashikohet të zgjerohet me rreth 4% në terma vjetorë.

Për funksionin e mbrojtjes nga *zjarri dhe shpëtimin*, transferta sektoriale shënoi rritje të theksuar dy-shifrore në vitin 2017 dhe 2018. Në vitin 2018, krahas fondeve të transfertës sektoriale për shpenzimet korrente të këtij funksioni, me kërkesë të Kuvendit janë akorduar dhe rreth 50 milionë lekë shtesë për investime. Në vitet në vijim, fondet e transferuara për mbrojtjen nga zjarri dhe shpëtimin nuk kanë pësuar ndryshime të ndjeshme. Në vitin 2022, transferta sektoriale për këtë funksion u rrit me rreth 13% në terma vjetorë dhe parashikohet të rritet me rreth 5% gjatë vitit 2023.

Grafik 40. Transferta e pakushtëzuar sektoriale sipas funksioneve (1)³²

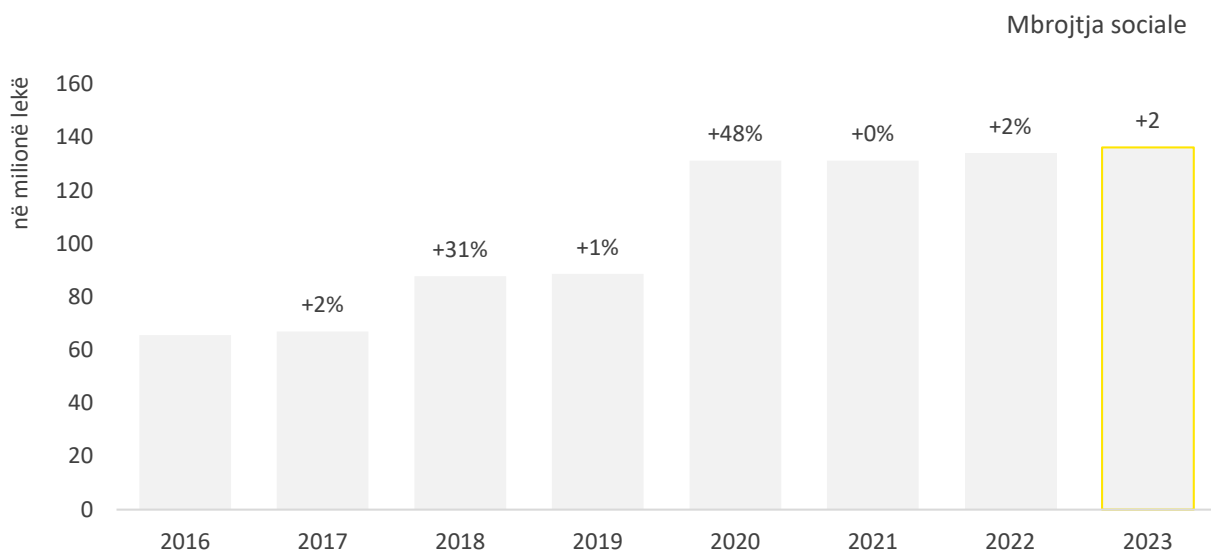
Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

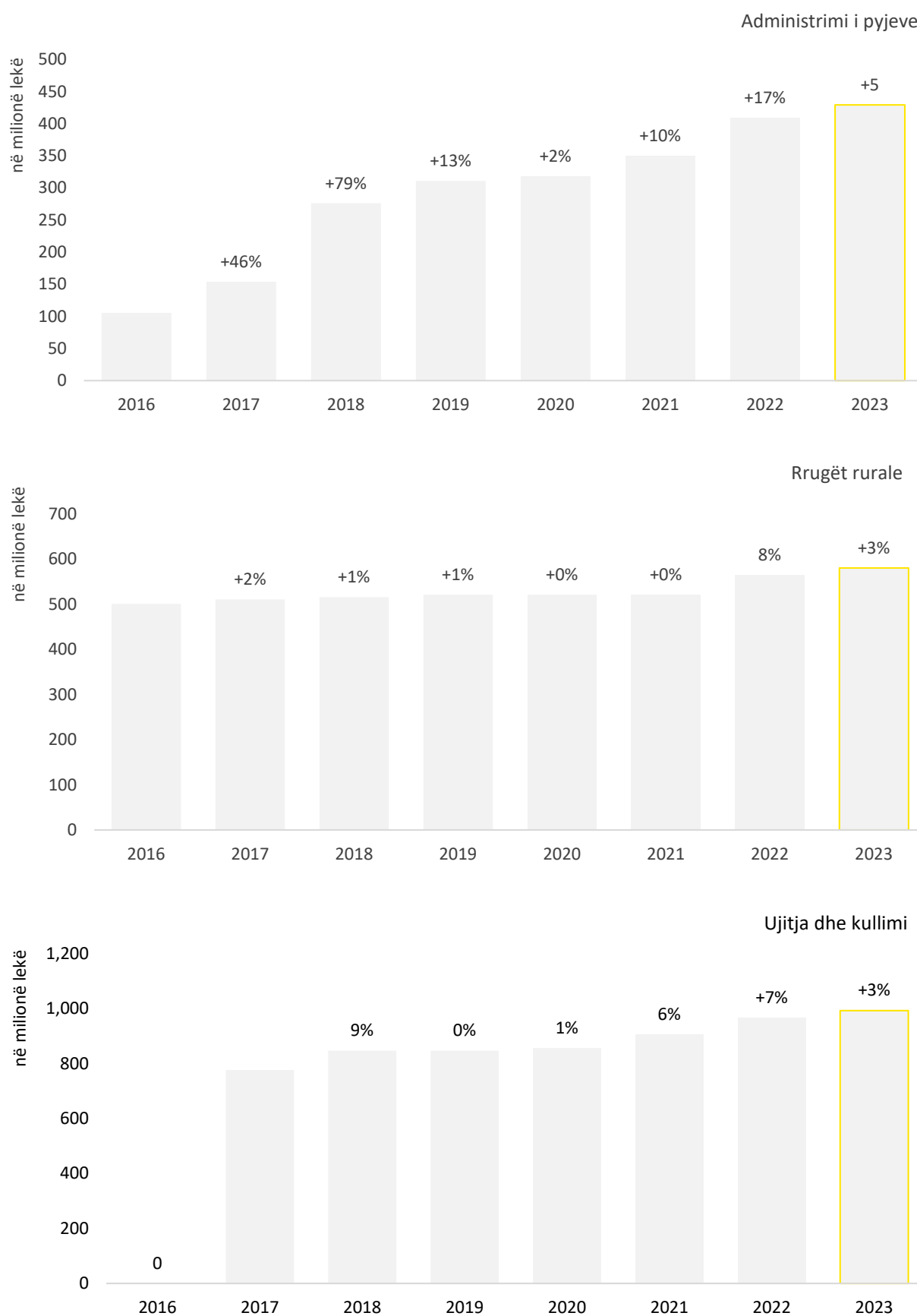
Transferta e pakushtëzuar sektoriale për *shërbimet sociale* mbulon shpenzimet për qendrat e shërbimeve sociale në bashkitë Kukës, Vau i Dejës, Fier, Kuçovë, Shkodër, Elbasan, Berat.³³ Pas një rritje vjetore me rreth 48% në vitin 2020, transferta sektoriale për këtë shërbim nuk pati ndryshime gjatë vitit 2022 dhe parashikohet të rritet me rreth 2% gjatë vitit 2023 (grafiku 41).

Për funksionin e administrimit të pyjeve apo shërbimin pyjor niveli i transfertës sektoriale shënoi rritje të konsiderueshme në periudhën 2017-2018, vlerësuar si pasojë e zgjatjes në kohë e procesit të transferimit të funksionit dhe rakordimit ndër institucional. Duke filluar nga viti 2019, norma vjetore e rritjes së transfertës sektoriale për këtë funksion rezultojn të jetë moderuar dhe në vitin 2022 u rrit me rreth 17% në terma vjetorë. Mesatarisht, transferta sektoriale për administrimin e pyjeve mbulon rreth 214 lekë për hektar pyje (apo rreth 209,845 lekë për km² pyje) në vitin 2022.³⁴ Për vitin 2023, transferta sektoriale për administrimin e pyjeve pritet të rritet me rreth 5% në terma vjetorë.

Transferta sektoriale për funksionin *rrugët rurale* nuk ka pësuar ndryshime domethënëseve gjatë periudhës 2016–2021. Për vitin 2022 kjo transfertë ishte rreth 565 milionë lekë, në rritje me rreth 8% krahasuar me një vit më parë. Nga kjo transfertë nuk përftojnë bashkitë Kamëz, Rogozhinë dhe Sarandë. Mesatarisht, transferta sektoriale për administrimin e rrugëve rurale mbulon rreth 48,713 lekë në vit për kilometër linear rrugë rurale në vitin 2022.³⁵ Për vitin 2023, transferta sektoriale për rrugët rurale parashikohet të rritet me rreth 3% krahasuar me nivelin e parashikuar për vitin 2022.

Ujitja dhe kullimi përfaqësojnë një funksion i cili efektivisht është transferuar në vitin 2017 (për vitin 2016 nuk rezultojn të ketë patur një faturë financiare që të ketë shoqëruar këtë funksion). Ndër vite fondet e transferuara për këtë funksion ndoqën prirje rritëse dhe në vitin 2022 shënuan rritje me rreth 7% krahasuar me një vit më parë. Mesatarisht, transferta sektoriale për ujitjen dhe kullimin mbulon rreth 26,330 lekë për km linear kanale në vit (apo rreth 2,194 lekë për km linear kanale në muaj) në vitin 2022.³⁶

Grafik 41. Transferta e pakushtëzuar sektoriale sipas funksioneve (2)³⁷

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.fnancatvendore.al & MFE

Nën presionin e krijuar nga tërmetet e vitit 2019, pandemia e COVID-19, situata e përmytjeve të vazhdueshme në periudhën e dimrit MFE parashikon për bashkitë një fond prej rreth 1 miliardë lekë për vitin 2022.³⁸ Ky fond vjen si transfertë e kushtëzuar për "Emergjencat Civile" e cila u është ndarë bashkive duke përdorur si kriter peshën specifike që zëbuxhetit i çdo bashkie ndaj totalit të buxhetit të të gjitha bashkive. Ndonëse, një hap pozitiv në drejtim të financimit të mbrojtjes civile, vlera prej 1 miliardë lekë nuk përkon me vlerën e llogaritur si 4% e buxhetit total vjetor për vitin 2022 të 61 bashkive në

vend (sipas ligjit nr. 45/ 2019 "Për mbrojtjen civile"). Me një llogaritje të thjeshtë me të dhënat faktike të vitit 2021, minimalisht bashkitë do të duhet të kishin përfutur rreth 3.6 miliardë lekë. Gjithashtu, në dispozicion të njësive të vetëqeverisjes vendore është vendosur edhe një fond prej rreth 810 milionë lekë për të mbuluar shpenzimet kapitale për programin buxhetor të Emergjencave Civile.³⁹ Në vitin 2022, qeveria qendrore akordoi një transfertë specifike prej rreth 1 miliardë lekë për shlyerjen e detyrimeve të prapambetura të bashkive dhe të qarqeve.⁴⁰

Hapësirë informuese 5. Pritshmëritë afatgjata për transfertat e pakushtëzuara të përgjithshme dhe sektoriale sipas SNDQV 2023-2030.

Transfertat e pakushtëzuara janë përbërës me peshë të rëndësishme në buxhetet vendore dhe financimin e ushtrimit të funksioneve dhe kompetencave të përcaktuar nga kuadri rregullator në fuqi. Bazuar në nenin 23, pika 2, në ligjin nr. 68/2017 "Për financat e vetëqeverisjes vendore", shuma vjetore e transfertës së pakushtëzuar duhet të jetë "jo më pak se 1% e PBB-së bruto të parashikuar në raportin për vlerësimet dhe parashikimet makroekonomike të miratuar nga Këshilli i Ministrave, sipas nenit 23, të ligjit nr. 9936, datë 26.6.2008, "Për menaxhimin e sistemit buxhetor në Republikën e Shqipërisë". Gjithashtu, niveli i transfertave të pakushtëzuara "nuk mund të jetë më e vogël se shuma totale e ndarë në vitin e mëparshëm buxhetor" (neni 23, pika 3).

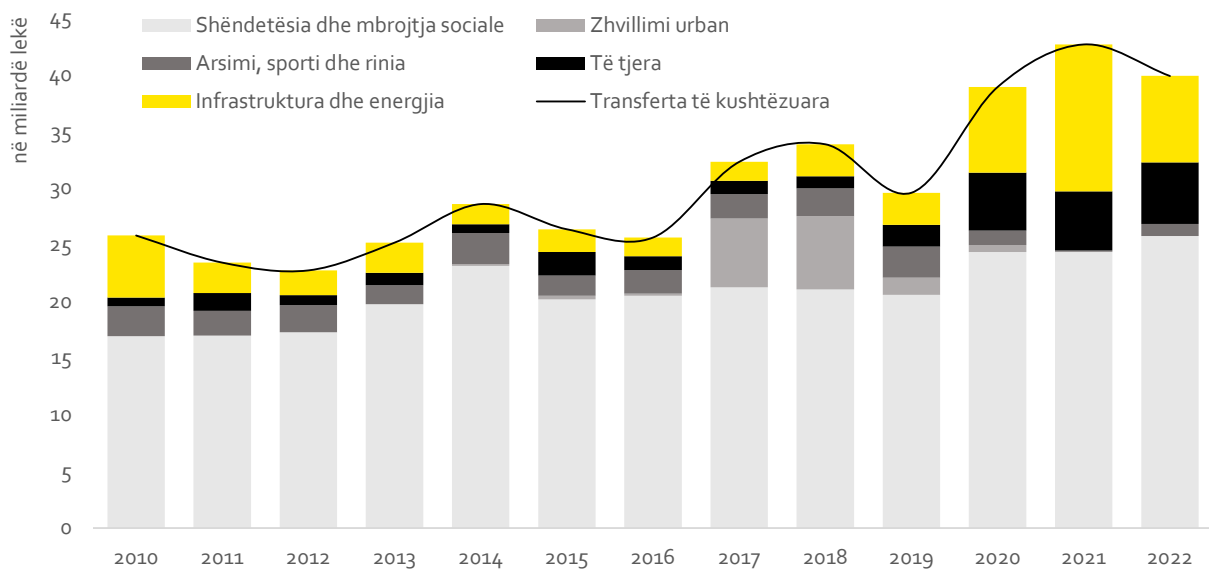
Në SNDQV 2023-2030, niveli i transfertës së pakushtëzuar parashikohet të rritet në rreth 2.5% të PBB-së nominale në terma afatmesëm, duke u përafëruar me nivelin e saj në vendet e rajonit. Në të njëjtën kohë, SNDQV -ja parashikon dhe rivlerësimin e kostove të funksioneve të transferuara në titull ekskluziv tek bashkitë dhe pajisjen e tyre me fondet e nevojshme për ushtrimin e tyre. Vëmendje e veçantë do të ketë rritja e granteve sektoriale për shërbimet sociale, të arsimit dhe ato të shëndetësisë. Rritja e transfertave sektoriale për këtë sektor synohet të ulë gradualisht pjesën e transfertave të kushtëzuara për këto shërbime.

1.4

Të ardhura nga transfertat të kushtëzuara

Ushtrimi i funksioneve të deleguara dhe zbatimi i projekteve të veçanta (të konsideruara me interes vendor, rajonal apo kombëtar) ku kërkohet bashkëpunimi i njësive vendore, mundësohet nëpërmjet transfertave të kushtëzuara nga ministritë e linjës apo institucioneve të tjera qendrore (përfshirë këtu dhe fondet nga FZHR).⁴¹ Pesha e transfertave të kushtëzuara në buxhetin total të bashkive është tkurrur nga rreth 50%

në periudhën 2010 – 2015 në mesatarisht 41% në periudhën 2016-2021. Ndonëse nuk ushtrojnë kontroll mbi destinacionin e tyre, të ardhurat nga transfertat e kushtëzuara përfaqësuan rreth 39% ndaj totalit të burimeve financiare të bashkive në vitin 2022. Në terma sasiorë, viti 2022 shënoi një nivel transfertash të kushtëzuara prej rreth 40 miliardë lekë, në rënie me rreth 7% krahasuar me një vit më parë.

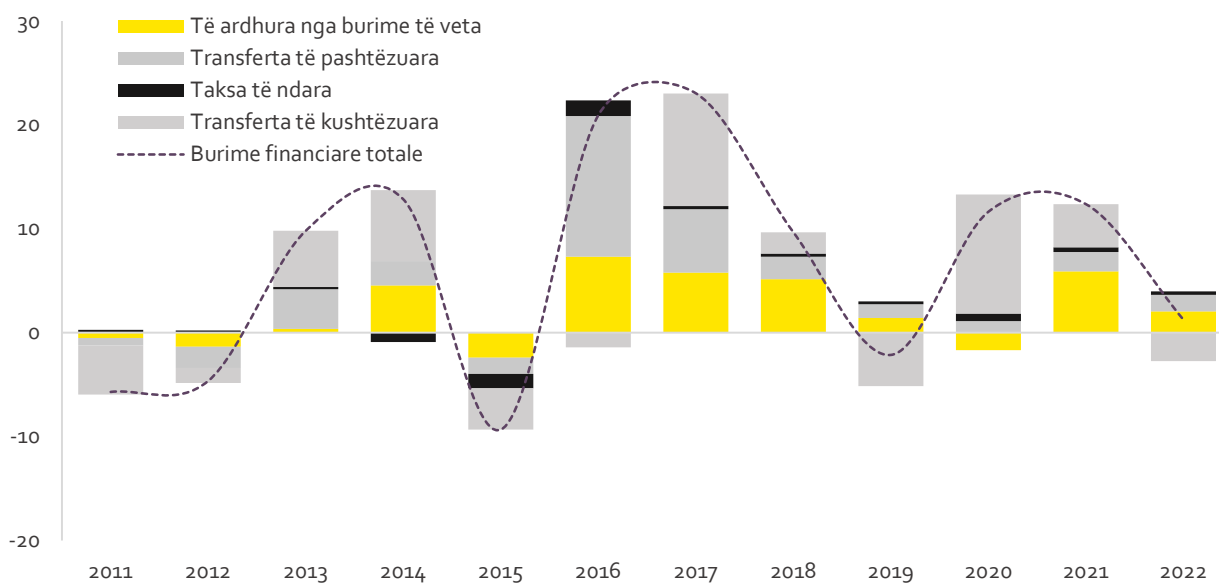

Grafik 42. Transferta të kushtëzuara sipas funksioneve

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

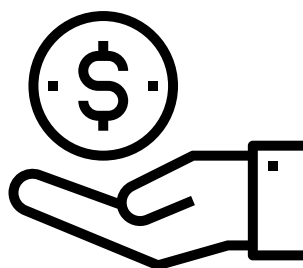
Në vitin 2022 fondet e transferuara nga ministria përgjegjëse për *mirëqenien sociale*⁴² shënuan një nivel prej rreth 25.7 miliardë lekë, në rritje vjetore me rreth 6% dhe që përfaqëson rreth 65% të totalit të transfertave të kushtëzuara. Në tre vitet e fundit, transfertat e kushtëzuar nga kjo ministri u rrit ndjeshëm si pasojë e dyfishimit të pagesave për ndihmën ekonomike dhe paaftësinë, vendim i cili shtriu efektet deri

në mesin e vitit 2021.⁴³ Gjatë vitit 2022 evidentohet një rënie e fortë e fondeve të kanalizuar në nivel vendor nëpërmjet ministrisë përgjegjëse për *infrastrukturën dhe energjinë* (rreth 5.4 miliardë lekë më pak ose -41% krahasuar me një vit më parë). Ministria përgjegjëse për *arsimin, sportin dhe rininë* shpenzoi në nivel vendor rreth 1 miliardë lekë në vitin 2022, në rritje të ndjeshme krahasuar me një vit më parë.

Grafik 44. Kontributi i kategorive (p.p.) në ndryshimin vjetor të burimeve financiare (%)

Burimi: www.financatvendore.al dhe përpunime të autorëve

**TAKSA
DHE TARIFA**

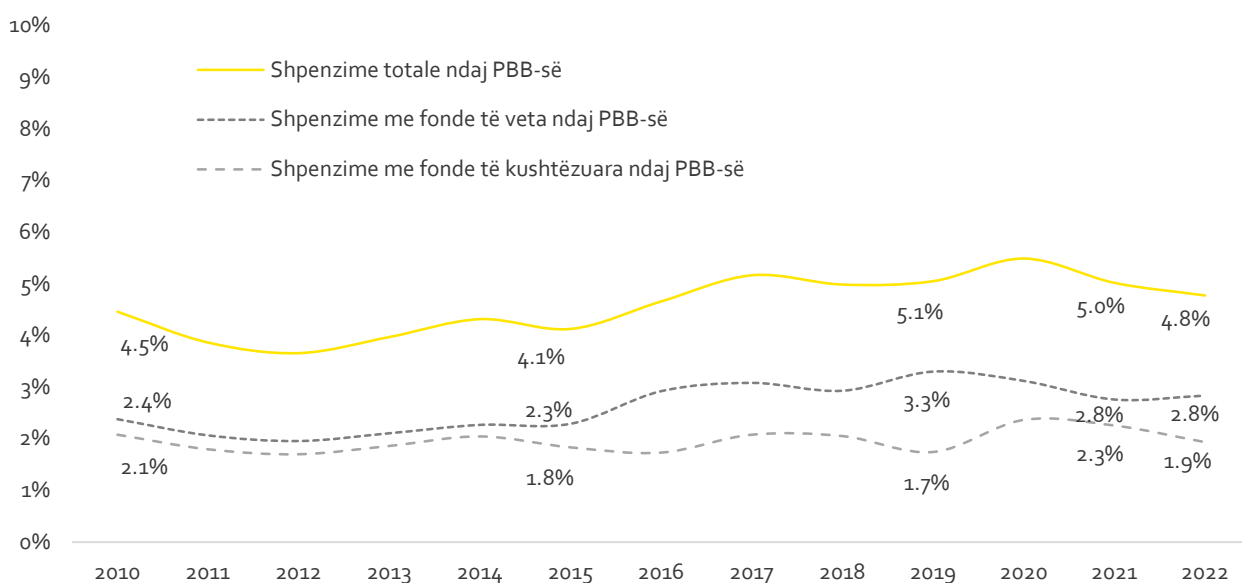
2 PËRDORIMI I BURIMEVE FINANCIARE

Bashkitë në Shqipëri janë përgjegjëse për ushtrimin e mbi 41 funksioneve ekskluzive në mënyrë simetrike (për më shumë detaje mbi funksionet e bashkive shiko aneksin 2). Krahas tyre, 61 bashkitë në vend ushtrojnë gjithashtu funksione të deleguara, funksione të cilat qeverisja qendrore i delegon për zbatim në nivel vendor si gjendja civile, ndihma ekonomike dhe pagesa e paaftësisë.⁴⁷

Të gjitha këto funksione (ekskluzive dhe të deleguara), bazuar në parimin e subsidiaritetit, i janë besuar bashkive në mënyrë të njëtrajtshme. Pra, secila prej 61 bashkive në vend ka detyrimin ligjor t'i ofrojë ato për komunitetin në territorin e saj sipas përcaktimeve në kuadrin rregullator në fuqi. Në kuadrin e thellimit të decentralizimit të qeverisjes vendore, ndër 41 funksionet e ushtruara nga bashkitë, 7 prej tyre ishin subjekt transferimi nga qeveria qendrore tek bashkitë në vitin 2016.⁴⁸ Ndonëse procesi i transferimit të funksioneve të reja u shoqërua

me një faturë financiare, në vlerësimin e bashkive dhe reagimet e tyre, ato ishin dhe mbeten të pamjaftueshme për ushtrimin e këtyre funksioneve. **Mbulimi me shërbim dhe me cilësinë e duhur kërkon burime shtesë, burime të cilat janë të kufizuara dhe që kthehen në barrë të shtuar për buxhetet vendore.**

Për të vlerësuar mbi ecurinë e decentralizimit në kahun e shpenzimeve do të marrim në analizë dy kategori treguesish të përdorur gjerësisht në literaturë: treguesit e shpenzimeve ndaj PBB-së nominale dhe ndaj shpenzimeve të qeverisë së përgjithshme përgjatë periudhës 2010 – 2022. Rëndësia e qeverisjes vendore në terma të shpenzimeve rezulton të jetë rritur duke filluar prej vitit 2015, matur nga treguesit për shpenzimet (totale dhe me fonde të veta) ndaj PBB-së nominale dhe shpenzimeve të qeverisë së përgjithshme.

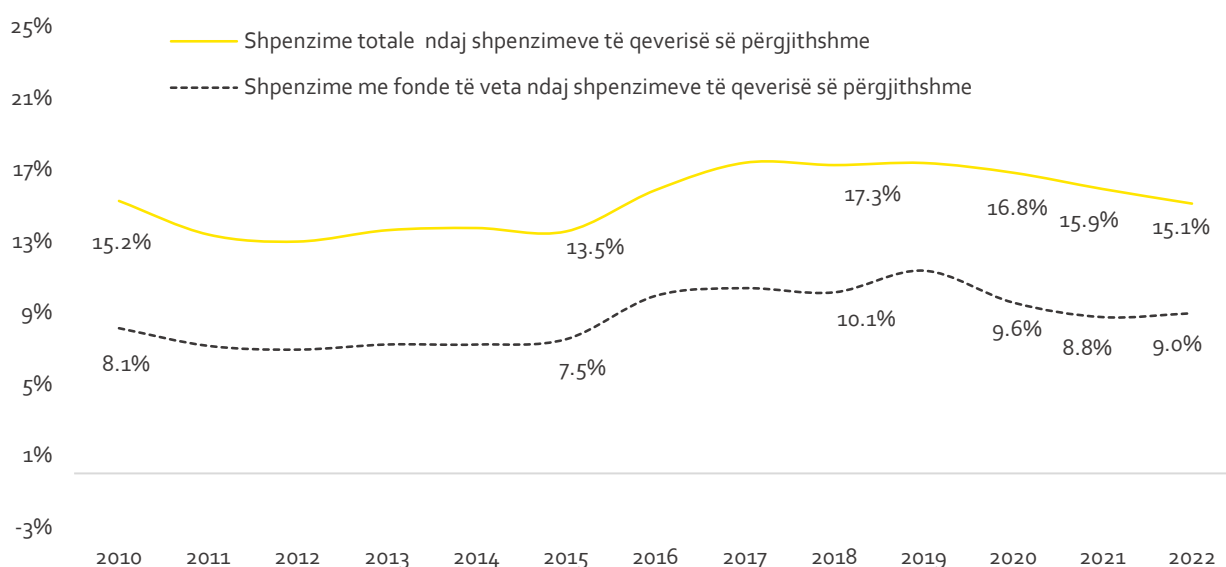

Grafik 45. Tregues të shpenzimeve ndaj PBB-së

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

Treguesi i shpenzimeve të kryera me fonde të veta ndaj PBB-së paraqitet i luhatshëm në kohë dhe prej vitit 2019 ndoqi prirje rënëse. Në vitin 2022, ky tregues u vlerësua në rreth 2.8% të PBB-së nominale (nivel ky i njëjtë krahasuar me një vit më parë). Treguesi i shpenzimeve me fonde të veta ndaj PBB-së qëndron ndjeshëm nën mesataren e vendeve të Ballkanit Perëndimor (BP, mesatarja 5.5%), vendeve të Evropës Jug-Lindore (EJL, mesatarja 6%), vendeve të EU28 (mesatarja 10.6%) dhe vendeve të OECD-së (mesatarja 15.5%).⁴⁹ Treguesi për shpenzimet totale të kryera nga qeverisja vendore (duke përfshirë shpenzimet e kryera me fonde të kushtëzuara) gjithashtu paraqet prirje rënëse dhe u vlerësua në rreth 4.8% të PBB-së nominale në vitin 2022, rreth 0.2 pikë përqindje më i ulët krahasuar me nivelin e tij një vit më parë.

Treguesit e shpenzimeve (me fonde të veta dhe totale) në raport me shpenzimet e qeverisjes së përgjithshme, vlerësohet të kenë hyrë në një trajektore rënëse duke filluar prej vitit 2019. Treguesi i shpenzimeve totale ndaj shpenzimeve të qeverisë së përgjithshme shënoi nivelin 15.1% në vitin 2022, në rënie me rreth 0.8 pikë përqindje krahasuar me një vit më parë. Në të kundërt, një prirje e lehtë rritëse u shënua në treguesin e shpenzimeve me fonde të veta ndaj shpenzimeve të qeverisë së përgjithshme. Treguesi i shpenzimeve me fonde të veta ndaj shpenzimeve të qeverisë së përgjithshme qëndron ndjeshëm nën mesataren e vendeve të BP (mesatarja 15.5%), vendeve të EJL-së (mesatarja 16.6%), vendeve të EU28 (mesatarja 23.3%) dhe vendeve të OECD-së (mesatarja 40.4%).⁵⁰

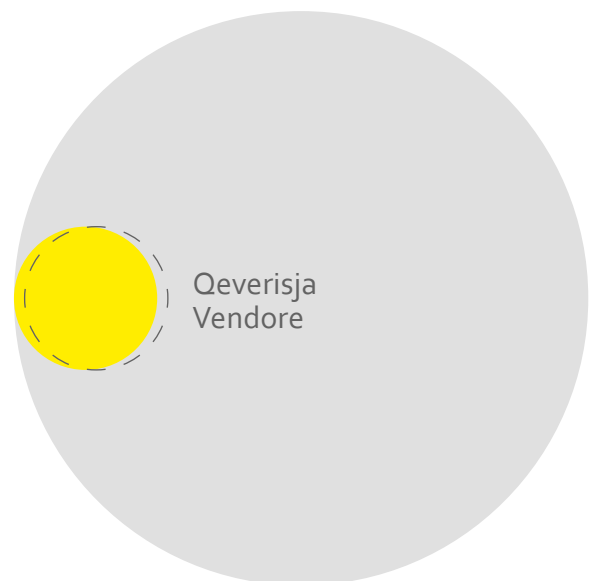

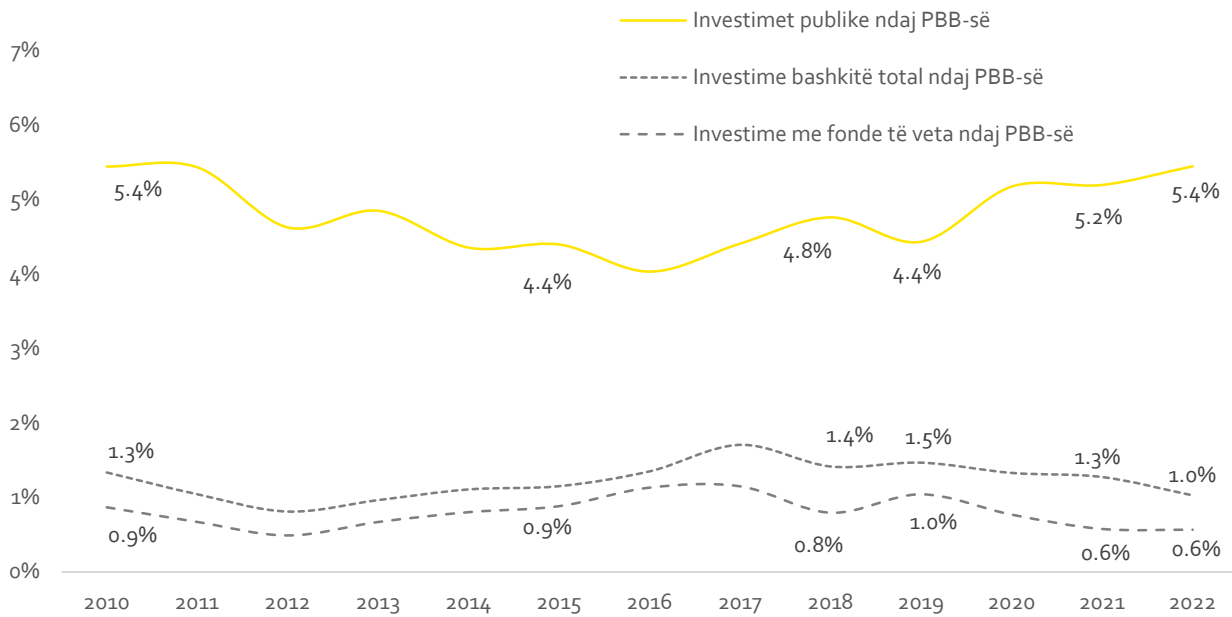
Grafik 46. Tregues të shpenzimeve vendore ndaj shpenzimeve të qeverisë së përgjithshme
Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga MFE & www.financatvendore.al

Përdorimi i parave në dispozicion të bashkive është një aspekt thelbësor për zhvillimin afatgjatë në përgjithësi dhe atë vendor në veçanti. Vizioni afatgjatë i zhvillimit, objektivat strategjikë dhe investimet parësore janë të përcaktuara në dokumentet e planeve të përgjithshme vendore të bashkive (PPV-ve, strategjia për zhvillimin e territorit dhe plani i investimeve kapitale) dhe teorikisht zbatohen nëpërmjet përfshirjes së tyre në planet buxhetore afatmesme (PBA) dhe buxhetet vjetore. Nisur nga numri i lartë i shërbimeve publike për t'u administruar, duket se vëmendja e bashkive është më shumë e zhvendosur në mbulimin e shpenzimeve korrente për ofrimin e tyre. Ndonëse në pesë vitet e fundit fondet për investime nga qeveria qendrore (në trajtën e fondeve të kushtëzuara përfshirë fondet nga FZHR) kanë kontribuar në rritjen e investimeve në territoret e bashkive, niveli i tyre mbetet ende i ulët përkundëjt vizionit zhvillimor afatgjatë.

Në nivel qeverie të përgjithshme, shpenzimet kapitale totale përfaqësuan rreth 5.4% të PBB-së në vitin 2022, rreth 0.2 pikë përqindje më shumë se një vit më parë. Në nivel vendor, shpenzimet kapitale të kryera me fonde të veta në vitin 2022 përfaqësuan rreth 0.6% ndaj PBB-së nominale, raport ky i njëjtë me vitin e mëparshëm. Nëse do të konsideronim edhe investimet e kryera me fonde të kushtëzuara (fonde të transferuara nga qeveria qendrore për projekte investimesh), treguesi i investimeve ndaj PBB-së për vitin 2022 vlerësohet në rreth 1%, rreth 0.3 pikë përqindje më i ulët krahasuar me një vit më parë (grafiku 47).

Presionet e shtuara në buxhetet vendore gjatë vitit 2020 si pasojë e situatave të fatkeqësive natyrore duket të kenë zhvendosur gërshërën në investimet me fonde të veta të cilat përfaqësuan rreth 14.8% të investimeve publike në vitin 2020, në rënie me rreth 8.6 pikë përqindje krahasuar me vitin 2019 (shiko grafikun 48). E njëjta prirje vlerësohet të ketë vijuar edhe përgjatë vitit 2022, ku treguesi i shpenzimeve kapitale të kryera me fonde të veta ndaj investimeve të qeverisë së përgjithshme shënoi minimumin historik dhe u vlerësua në rreth 10.4%, në rënie me rreth 0.7 pikë përqindje krahasuar me një vit më parë. Në mënyrë të ngjashme, treguesi i investimeve totale të kryera nga bashkitë ndaj investimeve publike për vitin 2022 shënoi nivelin 18.9%, në rënie me rreth 5.6 pikë përqindje krahasuar me një vit më parë. Ky tregues qëndron nën mesataren e vendeve të Ballkanit Perëndimor (rreth 28.4%), vendeve të Evropës Jug-Lindore (rreth 39.8%), vendeve të BE-së (rreth 45%) dhe OECD-së (rreth 56.9%).⁵¹

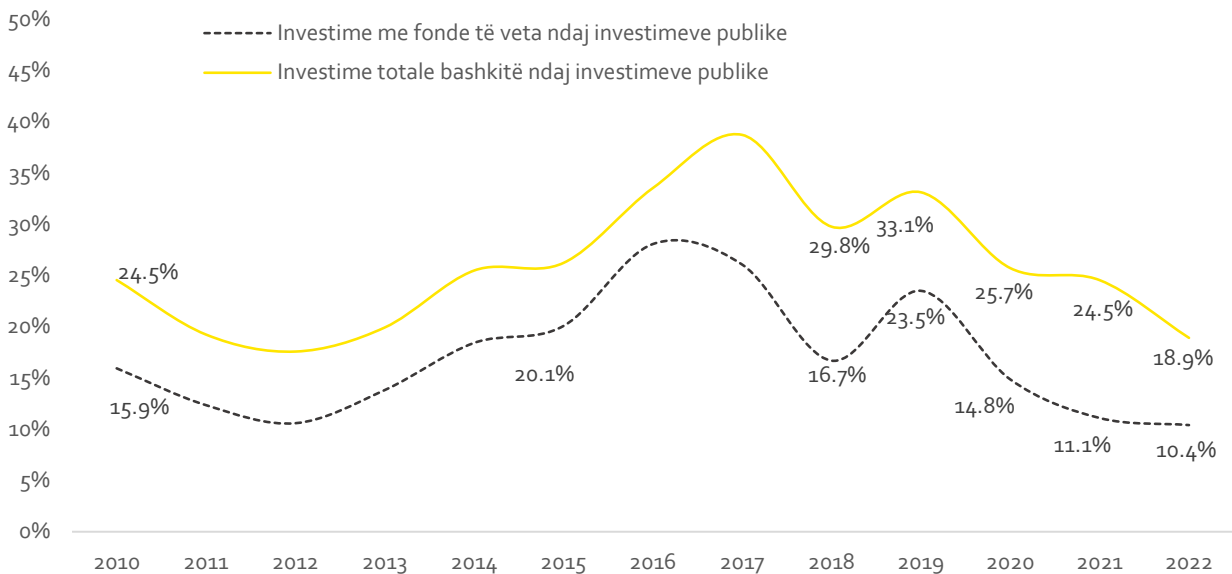

Grafik 47. Tregues të investimeve ndaj PBB-së

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al & MFE

Përpjekjet për të nxitur zhvillimin nëpërmjet investimeve paraqesin diferenca ndërmjet dy niveleve të qeverisjes. Në nivel të përgjithshëm, pesha e investimeve në totalin e shpenzimeve të qeverisë së përgjithshme

paraqitet relativisht e qëndrueshme me luhatjet e vogla nga viti në vit (matur nga pesha e shpenzimeve kapitale ndaj shpenzimeve totale të kryera). Në të kundërt, në rastin e investimeve të kryera me fonde të veta të

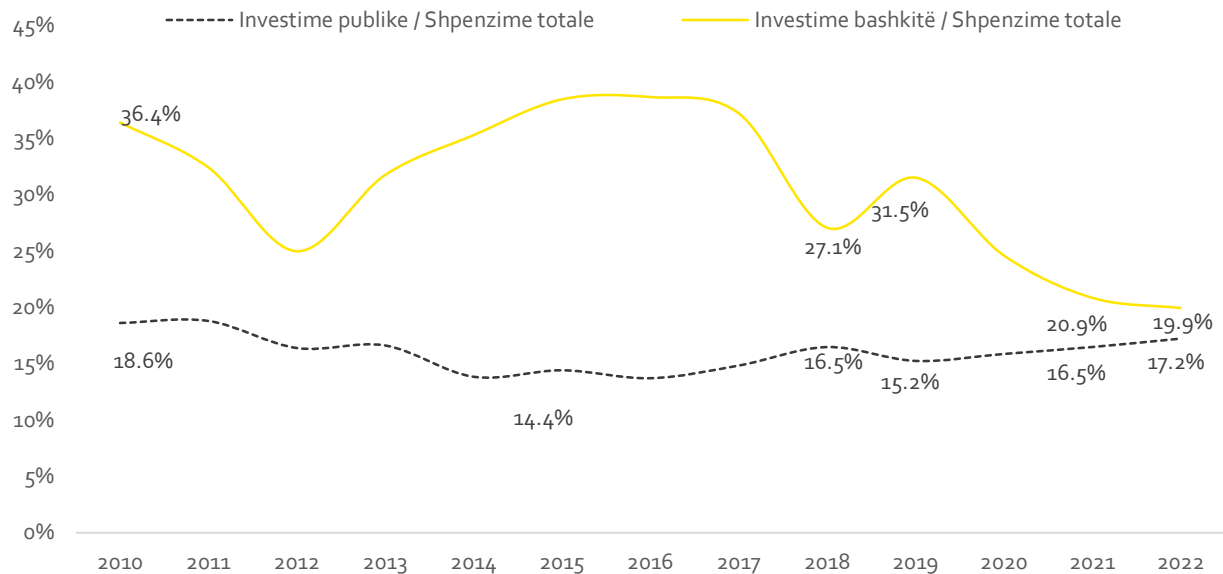
Grafik 48. Tregues të investimeve vendore

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al & MFE

bashkive ecuria në kohë paraqet luhatshmëri të lartë duke shënuar minimumin historik në fund të vitit 2022 (vlerësuar në rreth 19.9%).

Shpërndarja e shpenzimeve të kryera nga qeveria qendrore dhe vendore sipas

funksioneve, tregon sesi qeverisja vendore dhe ajo qendrore ndajnë mes tyre ushtrimin e funksioneve dhe të kompetencave (matur nga përqindja e shpenzimeve të kryera nga secili nivel i qeverisjes sipas funksioneve bazuar në klasifikimin COFOG).

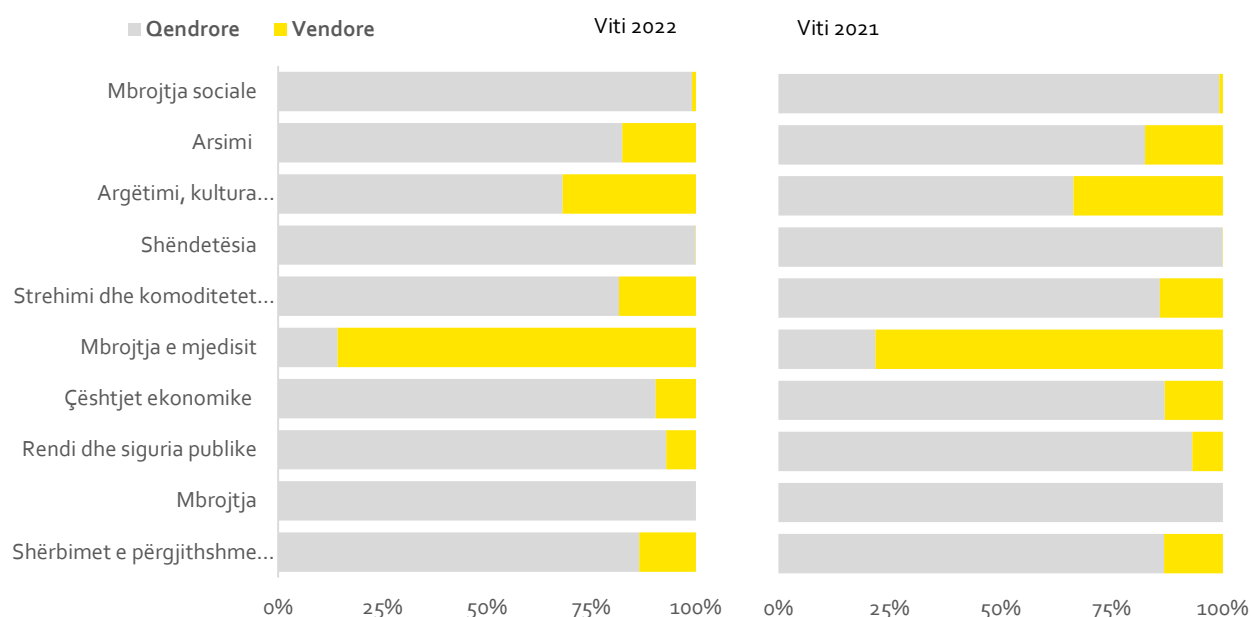

Grafik 49. Peshë e investimeve në shpenzimet totale

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al & MFE

Në vitin 2022, shpenzimet e kryera nga 61 bashkitë në vend (me fondet e veta) përfaqësuan rreth 9% të shpenzimeve totale të kryera nga qeverisja e përgjithshme, rreth 0.2 pikë përqindje më shumë krahasuar me një vit më parë. Diferenca prej rreth 91% e shpenzimeve totale u krye nga qeveria e

përgjithshme. Ky tregues, krahas treguesve të tjerë të lartpërmendur përforcon gjetjet për një **qeverisje vendore (bashkitë) me peshë të vogël dhe me mjete financiare në dispozicion që luhaten vit pas viti varësisht vendimeve të qeverisë qendrore.**

Grafik 50. Shpenzimet sipas funksioneve

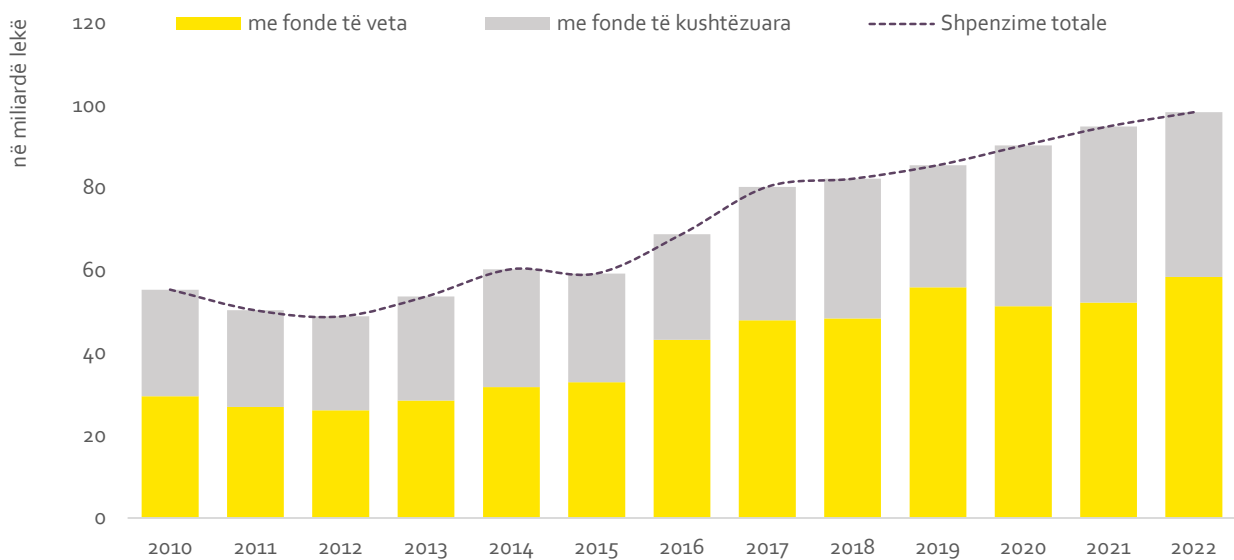
Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al & MFE

2.1 Shpenzime sipas burimit të financimit

Përdorimi i burimeve financiare në dispozicion përbën anën tjetër të rëndësishme të menaxhimit financiar në nivel vendor. Ky seksion paraqet një panoramë e përgjithshme mbi mënyrën si janë shpenzuar paratë në dispozicion të bashkive në vitin 2022: sipas burimit të financimit (me fonde të veta dhe me fonde të kushtëzuara), kryqëzuar me kategorizimin sipas natyrës ekonomike (paga dhe sigurime shoqërore, shpenzime operative dhe investime) dhe sipas funksioneve të qeverisjes (arsim, çështje ekonomike, mbrojtje mjedisi, etj.).

Në vitin 2022 bashkitë shpenzuan rreth 98 miliardë lekë, në rritje me rreth 4% në terma vjetorë. Ndonëse me një prirje rritëse që prej vitit 2015, norma e rritjes së shpenzimeve totale është ngadalësuar në pesë vitet e fundit (me dhe pa fondet e trashëguara nga një vit më parë). Në terma strukturorë, rreth

59% e shpenzimeve totale u krye me fonde nga burime të veta, ndërsa 41% e tyre me fonde të kushtëzuara. Shpenzimet me fondet e veta të bashkive regjistruan një nivel prej rreth 58 miliardë lekë në fund të vitit 2022, në rritje me rreth 12% krahasuar me vitin e mëparshëm. Shpenzimet e kryera me fonde të kushtëzuara shënuan një vlerë prej rreth 40 miliardë lekë, në rënie me rreth 7% në terma vjetorë. Të dhënat tregojnë për një prirje rritëse të peshës së shpenzimeve me fonde të kushtëzuara, veçanërisht në situata krize si në rastet e fatkeqësive natyrore (tërmeti) apo presioneve në vijim të goditjeve të jashtme dhe/ose të brendshme (Covid-19). Kjo lloj mbështetje sjell në vëmendje rëndësinë e forcimit të bashkive në terma financiarë (autonominë e tyre) si dhe qartësimin e kompetencave ndërmjet dy niveleve të qeverisjes (për funksionet e ushtruara).

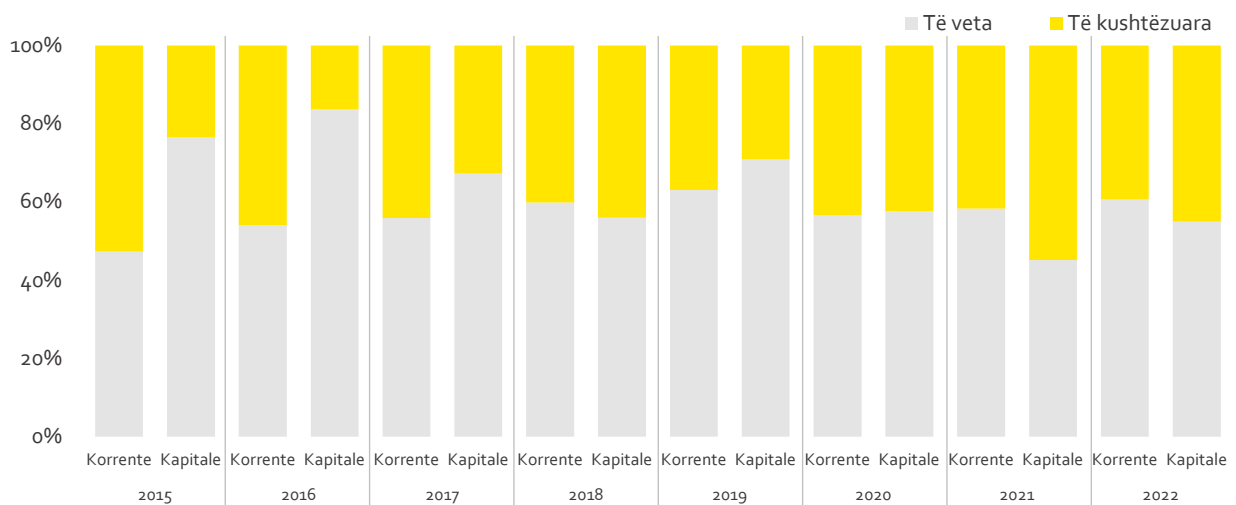

Grafik 51. Shpenzimet sipas burimit të financimit

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al & MFE

Mesatarisht në tre vitet e fundit shpenzimet korrente janë mbuluar në masën 59% me fonde nga burimet e veta vendore dhe për rreth 41% nga burimet financiare të kushtëzuara (shiko grafikun 52). Në fund të vitit 2022, shpenzimet korrente u mbuluan në masën 61% nga burimet financiare vendore dhe për rreth 39% nga ato të kushtëzuara (përfshirë këtu fondet nga FZHR). Ndërkohë,

mesatarisht në tre vitet e fundit shpenzimet kapitale u mbuluan mesatarisht në masën 53% nga burimet e veta vendore dhe në masën 47% nga burimet e kushtëzuara. Në fund të vitit 2022, shpenzimet kapitale u mbuluan në masën 55% nga burimet financiare vendore dhe për rreth 45% nga ato të kushtëzuara (përfshirë këtu fondet nga FZHR).

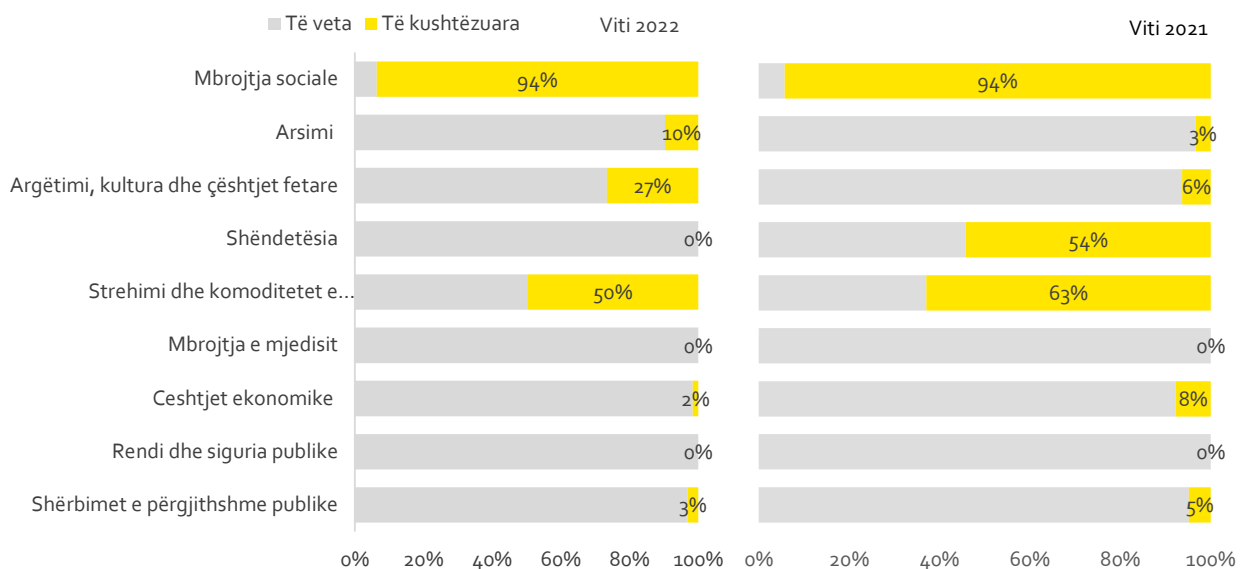

Grafik 52. Mbulimi i shpenzimeve me fonde të veta dhe të kushtëzuara

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al & MFE

Në grafikun 53 paraqitet mbulimi i shpenzimeve sipas funksioneve (klasifikimi COFOG) me fondet e veta dhe të kushtëzuara. Pavarësisht nivelit të shpenzimeve të alokuara në terma nominalë, shpenzimet në funksionet "rendi dhe siguria publike", "mbrojtja e mjedisit" dhe "shëndetësi" për vitin 2022 u mbuluan tërësisht me fonde të veta të bashkive. Shpenzimet në funksionin "çështjet ekonomike" u mbuluan në masën 98% me fonde të veta të bashkive, ndjekur

nga funksionet "shërbimet e përgjithshme publike" (rreth 97%) dhe "arsim" (rreth 90%). Në të kundërt, bashkitë kanë rol dhe peshë të ulët dhe të papërfillshme në shërbimin e mbrojtjes sociale ku arrijnë të mbulojnë me fonde të veta vetëm 6% të shpenzimeve të kryera në këtë funksion. Në funksionin "strehim dhe komoditete të komunitetit" bashkitë ndanë përgjysmë angazhimin e burimeve financiare në vitin 2022.

Grafik 53. Shpenzimet sipas origjinës së fondeve dhe funksioneve

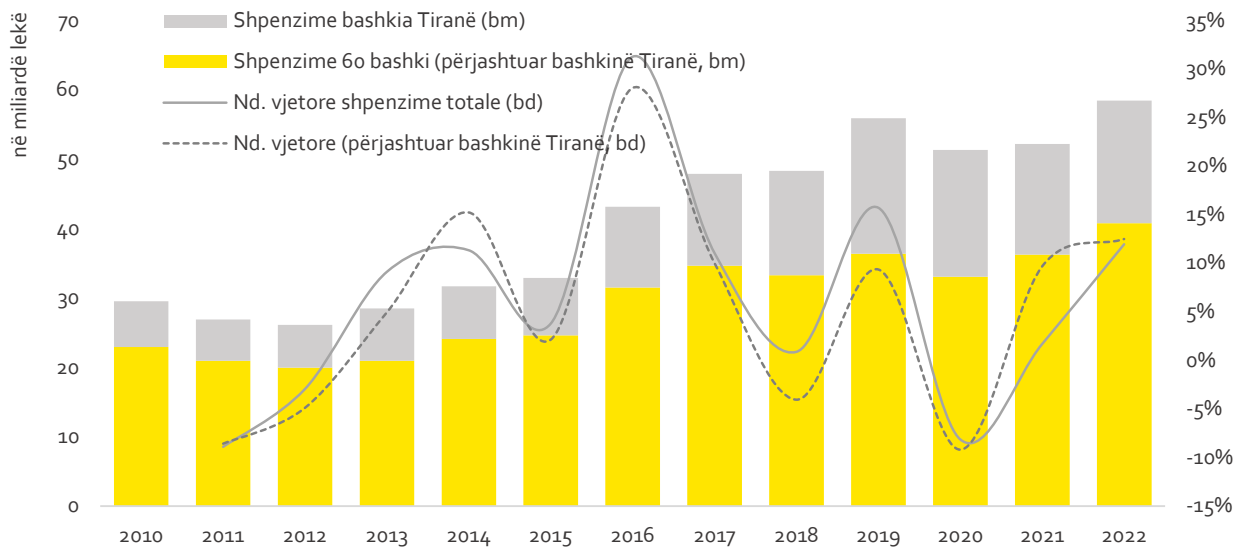
Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al & MFE

2.2 Shpenzime me fonde të veta

Shpenzimet me fonde të veta kanë ndjekur prirje rritëse në linjë me rritjen në burimet financiare të disponueshme të bashkive. Pas një ngadalësimi në normën e rritjes vjetore në vitin 2021, shpenzimet me fonde të veta të kryera nga 61 bashkitë në vend regjistruan një nivel prej rreth 58 miliardë lekë në vitin 2022,⁵² në rritje me rreth 12% krahasuar me vitin e mëparshëm. Përfunduar shpenzimet e kryera nga bashkia Tiranë (rreth 30% e

shpenzimeve totale të kryera me fonde të veta), shpenzimet me fonde të veta u zgjeruan me rreth 12% në terma vjetorë.

Normat pozitive të rritjes së shpenzimeve me fonde të veta janë rikthyer në pjesën më të madhe të bashkive, në pasqyrim të rritjes së burimeve financiare në dispozicion. Shpenzimet me fonde të veta rezultojnë të jenë zgjeruar në 85% apo 52/61 bashki

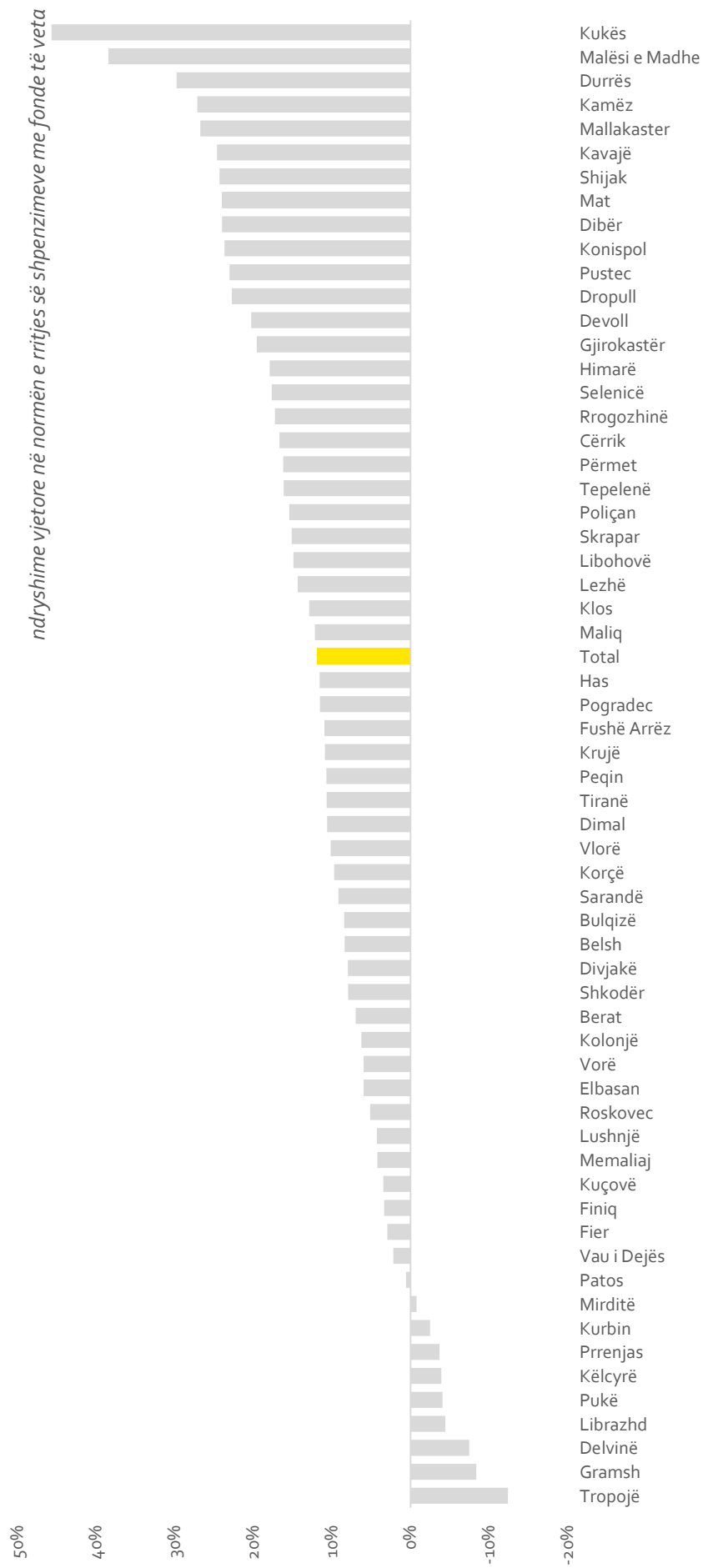

Grafik 54. Ecuria e shpenzimeve me fonde të veta të bashkive

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al & MFE

(grafiku 55). Rritja e shpenzimeve me fonde të veta vlerësohet të ketë ndodhur në të gjitha kategoritë e bashkive, të vogla, të mesme dhe të mëdha. Norma vjetore e rritjes së shpenzimeve shënoi nivelin maksimal në bashkinë Kukës me rreth 46 % në terma vjetorë, ndjekur nga bashkitë Malësi e madhe (me rreth 38%), Durrës (me rreth 30%), Kamëz dhe Mallakastër (me rreth 27% respektivisht), Kavajë (me rreth 24%%), Shijak, Mat, Dibër dhe Konispol (me rreth 24% respektivisht) etj.

Në të kundërt, shpenzimet me fonde të veta vlerësohet të jenë ngushtuar në terma vjetorë në 15% të bashkive (apo 9/61 bashki). Bashkia Tropojë shënoi rënien më të lartë të shpenzimeve me fonde të veta prej rreth 12%, ndjekur nga bashkitë Gramsh (me rreth -8%), Delvinë (me rreth -7%), Librazhd, Pukëm Këlcyrë dhe Përrenjas (me rreth -4% respektivisht) etj.

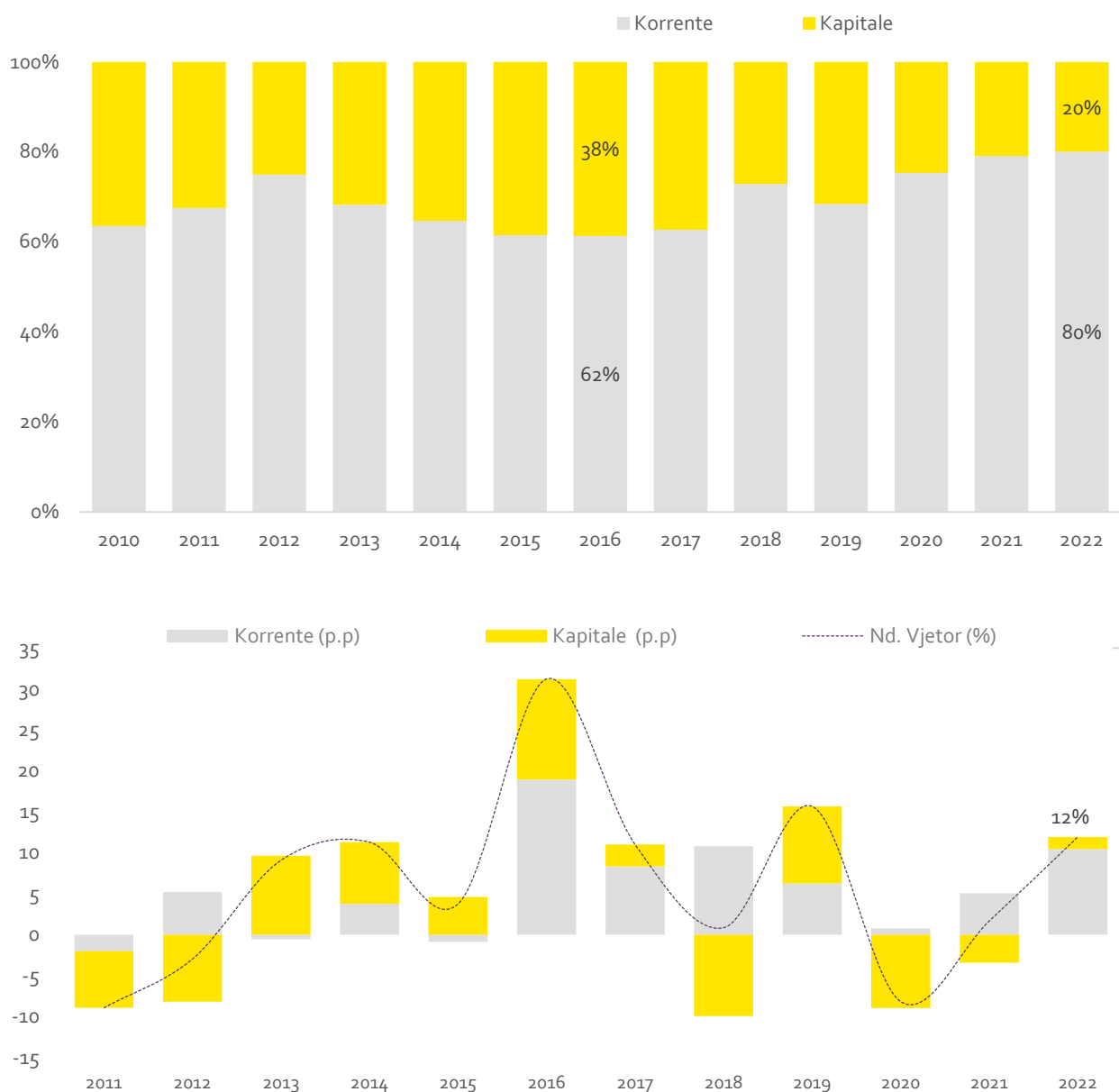
Grafik 55. Shpenzimet me fonde të veta sipas bashkive
 Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

2.2.1

Shpenzime me fonde të veta & klasifikimi ekonomik

Bazuar në klasifikimin sipas natyrës ekonomike të shpenzimeve të kryera me fonde të veta, në vitin 2022 bashkitë përdorën rreth 80% të fondeve të tyre për mbulimin e shpenzimeve korrente (rreth 47 miliardë lekë) dhe rreth 20% në mbulimin e shpenzimeve

kapitale (rreth 12 miliardë lekë). Kahu i zhvillimeve në shpenzimet me fonde të veta në vitin 2022 u përcaktua nga ecuria e shpenzimeve korrente, të cilat shënuan rritje vjetore të ndjeshme.

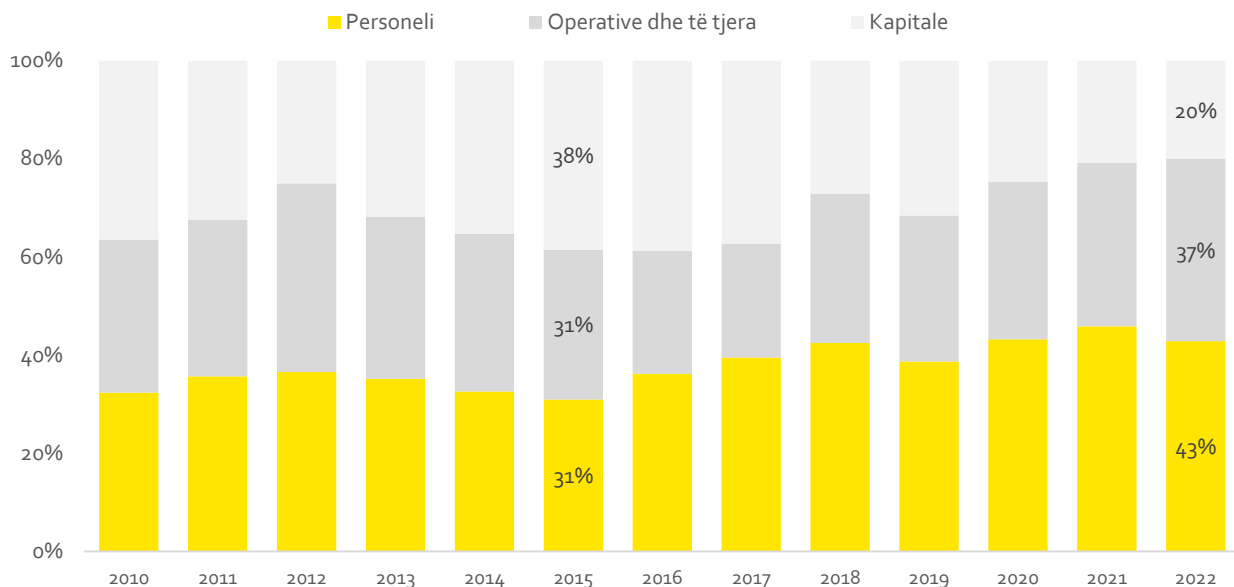

Grafik 56. Shpenzimet me fonde të veta sipas kategorive

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

Në përgjithësi, shpenzimet korrente ndoqën prirje rritëse ndër vite. Norma e rritjes së shpenzimeve korrente u moderua në +1% në vitin 2020 dhe iu rikthye rritjes me rreth 7% përgjatë vitit 2021. Në vitin 2022, rritja vjetore e shpenzimeve korrente u përshpejtua dhe regjistroi rreth 13% krahasuar me një vit më parë, nën efektin e zgjerimit të shpenzimeve operative dhe të tjera. Në të njëjtin drejtim, por në masë më të vogël kontribuoi edhe zgjerimi i shpenzimeve për personelin dhe ato për investime.

Shpenzimet për personelin ndoqën prirje rritëse vjetore, ndonëse me ritme më të moderuara ndikuar dhe nga shuarja e efektit të rritjes së numrit të punonjësve si pasojë e transferimit të funksioneve të reja në vitin 2016.⁵³ Në vitin 2022, kategoria e shpenzimeve për personelin (paga dhe sigurime) përbënte rreth 25 miliardë lekë, në rritje me rreth 5% krahasuar me vitin 2021. Kjo kategori shpenzimesh përfaqësoi rreth 43% të shpenzimeve me fonde të veta të kryera nga bashkitë përgjatë vitit 2022.

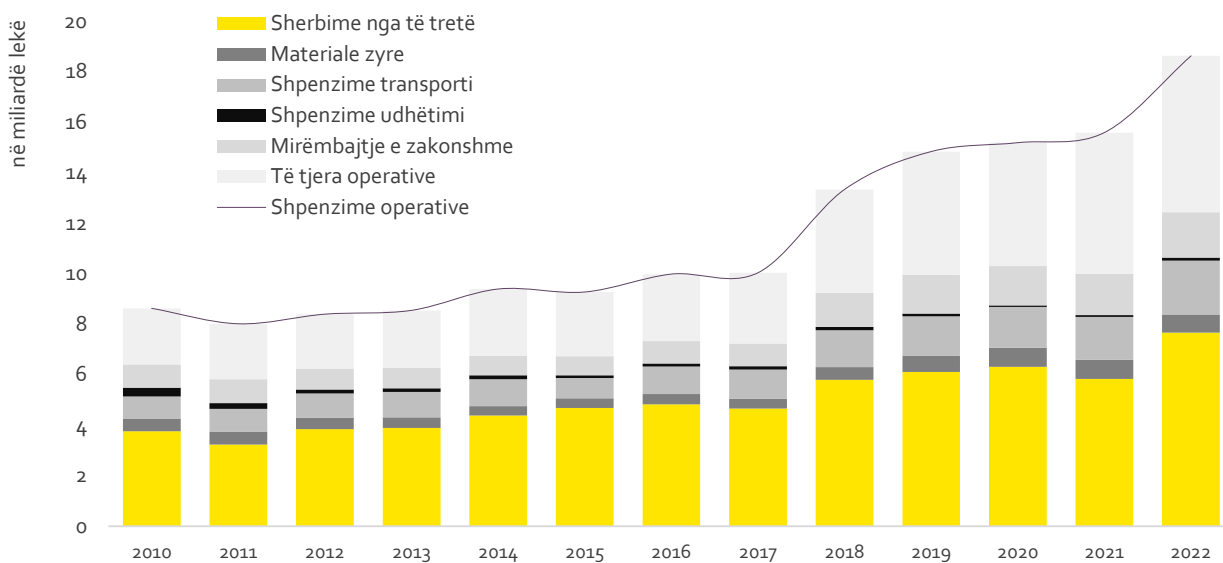
Grafik 57. Shpenzimet me fonde të veta sipas natyrës ekonomike

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

*Shpenzimet operative dhe të tjera*⁵⁴ regjistruan një nivel prej rreth 22 miliardë lekë në fund të vitit 2022, në rritje me rreth 25% krahasuar me një vit më parë dhe përfaqësuan rreth 37% të shpenzimeve të kryera me fonde të veta. Ndër shpenzimet operative dhe të tjera, shpenzimet operative të kryera me fonde të veta për këtë periudhë shënuan një vlerë prej rreth 19 miliardë lekë, në rritje me rreth 19% në terma vjetorë. Në zgjerimin e shpenzimeve operative kontribuan rritja e shpenzimeve për shërbime nga të tretët (+31%); shpenzimeve të transportit (+25%);

shpenzimeve të tjera operative (+10%); shpenzimeve të udhëtimit (+42%) dhe mirëmbajtjes së zakonshme (+11%). Në të kundërt, shpenzimet për materiale zyre shënuan rënie me rreth 3% në terma vjetorë.

Duke filluar prej vitit 2015, ecuria e shpenzimeve operative qartësisht po ndjek një trajektore rritëse vit pas viti, ku fundi i vitit 2022 shënoi nivelin maksimal të tyre. Ndonëse, rritja e shpenzimeve në këtë kategori rezulton të jetë e shpërndarë në thuajse të gjithë nën-zërat përbërës

Grafik 58. Ecuria e shpenzimeve operative

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

dhe bashkitë, ecuria e tyre në terma afatmesëm dhe afatgjatë duhet monitoruar me kujdes pasi mund të krijojë probleme qëndrueshmërie financiare për bashkitë. Nëse do të konsideronim të ardhurat korrente të bashkive, në veçanti të ardhurat nga taksa mbi pasuritë e paluajtshme, për vitin 2022 ato arrijnë të mbulojnë vetëm 24% të shpenzimeve operative dhe të tjera të bashkive.

Shpenzimet për *transferta për buxhetet familjare dhe individët* gjithashtu janë një zë i rëndësishëm në totalin e shpenzimeve me fonde të veta të bashkive. Për vitin 2022, kjo kategori shpenzimesh shënoi një vlerë prej rreth 2.6 miliardë lekë, në rritje të përsheptuar me rreth 78% në terma vjetorë. Në dy vitet e fundit (2021, 2022) vërehet që fondet e alokuara në këtë zë të shpenzimeve janë zgjeruar me ritme dy-shifrore. Ndërkohë, ndonëse 2020 ishte një vit i vështirë, veçanërisht për shtresat në nevojë, një pjesë e madhe e bashkive ulën mbështetjen e tyre për këtë kategori të popullatës (duke u mbështetur tek fondet e transferuara nga qeveria qendrore për këtë qëllim).

Niveli i transfertave për buxhetet familjare rezulton të ketë shënuar rritjen më të theksuar në bashkinë Tiranë me rreth 723 milionë lekë. Në të njëjtin drejtim transfertat rezultojnë në rritje në 55/61 bashki, dhe veçanërisht në bashkitë: Pogradec dhe Elbasan (+41 milionë lekë respektivisht), Dibër (+26 milionë lekë), Lezhë (+25 milionë lekë), Kurbin (+22 milionë lekë), Vlorë (+22 milionë lekë), Përmet (+17 milionë lekë) etj. Në të kundërt, shpenzimet për transfera nga fondet e veta të bashkive janë ulur në bashkitë Shkodër (-49 milionë lekë), Patos (-20 milionë lekë), Roskovec (-19 milionë lekë), Durrës (-10 milionë lekë), Devoll (-6 milionë lekë) etj.

Rritja e mbështetjes për kategoritë në nevojë nga bashkitë është një sinjal pozitiv në një anë, duke treguar për një vëmendje të shtuar ndaj tyre nga autoritetet vendore. **Në anën tjetër, në mënyrë të tërthortë ky tregues sinjalizon për luhatshmëri në skemën e ndihmës ekonomike (hyrje dhe dalje të shpeshta) dhe thellim të varfërisë në terriore të caktuara.**

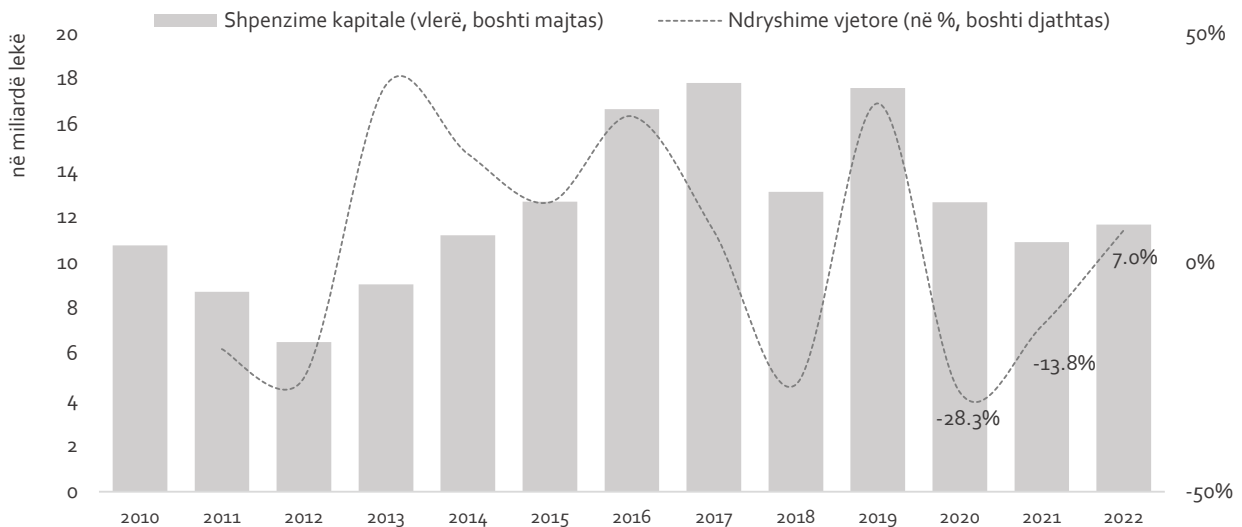
Grafik 59. Transferta për buxhetet familjare sipas bashkive (diferenca me vitin 2021)

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

Pagesat për interesa shënuan një vlerë prej rreth 169 milionë lekë në vitin 2022, në rënie me rreth 2% në terma vjetorë dhe përfaqësojnë rreth 0.3% të shpenzimeve totale me fonde të veta. Pagesat për interesa kryhen nga bashkitë të cilat kanë kredi aktive në sistemin bankar vendas si bashkitë Elbasan, Korçë, Lezhë, Vlorë (për më tepër shiko seksionin 1.1.3 mbi huamarrjen vendore dhe detyrimet e prapambetura).

Shpenzimet kapitale ose investimet, përbëjnë një zë të rëndësishëm të buxheteve vendore dhe një parakusht për përmbushjen e vizionit të bashkisë dhe objektivave strategjike të saj.

Ndër vite, niveli i shpenzimeve kapitale ka qenë i luhatshëm dhe paraqet një korrelacion të mirë me ecurinë e burimeve financiare të veta të bashkisë (veçanërisht me të ardhurat nga taksa e ndikimit në infrastrukturë nga ndërtimet e reja). Në terma nominalë, shpenzimet kapitale shënuan një nivel prej rreth 11.6 miliardë lekë, në rënie me rreth 7% në terma vjetorë. Shpenzimet kapitale përfaqësuan vetëm 20% të shpenzimeve të kryera me fonde të veta në vitin 2022, pesha më e ulët historike në totalin e shpenzimeve me fonde të veta në periudhën në analizë. Historikisht, ecuria e shpenzimeve kapitale të kryera me fonde të veta është përcaktuar

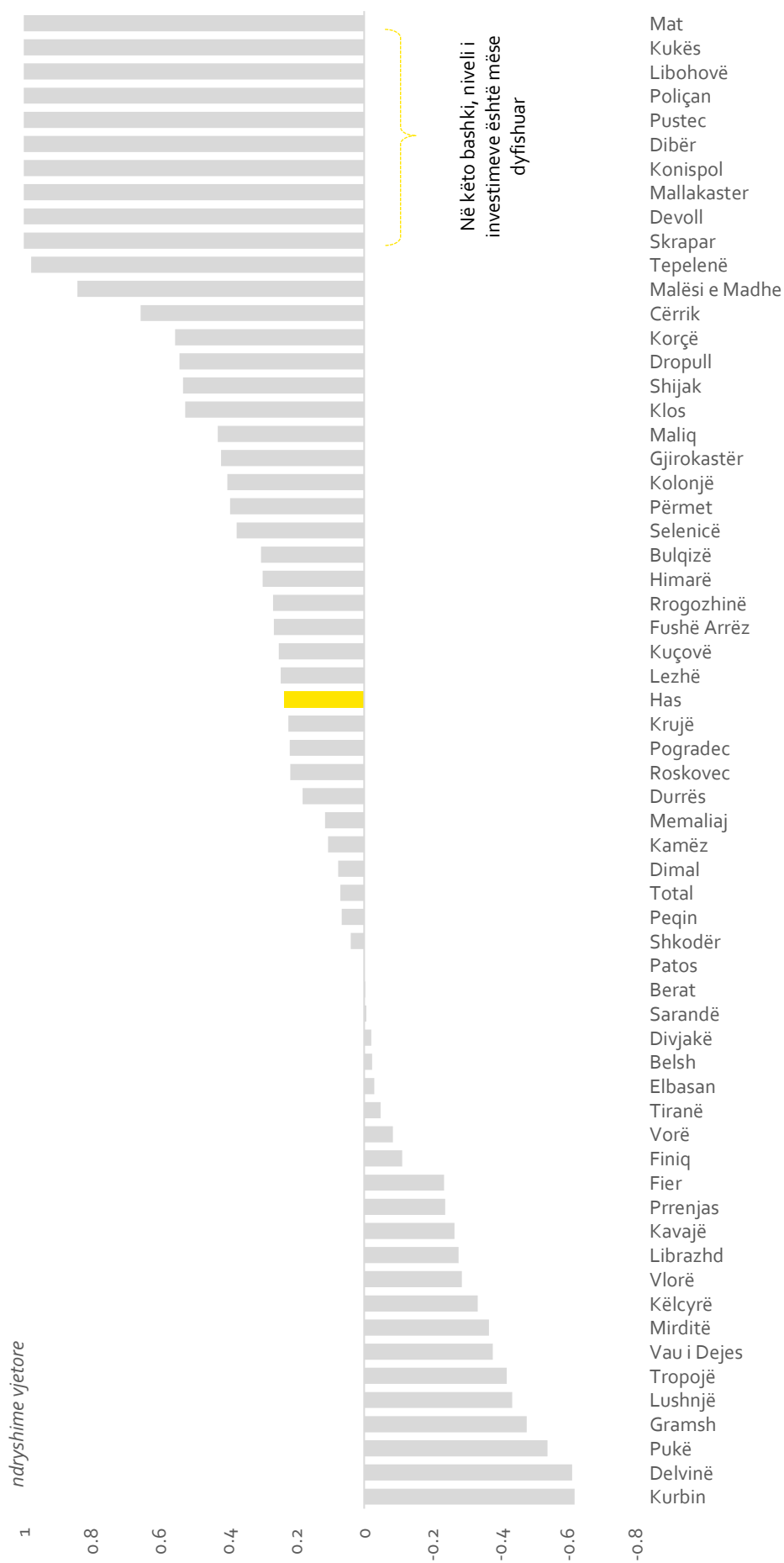
Grafik 60. Shpenzime kapitale me fonde të veta

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

gjërësisht nga shpenzimet për investime të kryera nga bashkitë Tiranë, Durrës dhe Kamzë. Për vitin 2022, shpenzimet kapitale të ndërmarra nga bashkia Tiranë përfaqësuan rreth 29% të shpenzimeve totale për investime të kryera me fonde të veta nga 61 bashkitë në vend. Ky nivel investimesh rezulton të jetë në rënie me rreth 5% krahasuar me një vit më parë dhe të paraqesë nivelin më të ulët të investimeve të kryera nga bashkia Tiranë që prej vitit 2015. E dyta për nga pesha në investimet me fonde të veta renditet bashkia Kamzë (me rreth 9% ndaj totalit) dhe në rritje vjetore me rreth

11% në vitin 2022. Investimet me fonde të veta të kryera nga bashkia Durrës u vlerësuan në rreth 6% ndaj totalit dhe shënuan rritje me rreth 18% në terma vjetorë.

Rritja e investimeve vlerësohet të ketë ndodhur në 39/61 bashki përfshirë bashkitë Skrapar, Devoll, Mallakastër, Konispol, Dibër, Pustec, Poliçan, Libohovë, Kukës, Mat etj. Në të kundërt, shpenzimet kapitale vlerësohet të jenë rritur në 22/61 bashki, përfshirë bashkitë Kurbin, Delvinë, Pukë, Gramsh, Lushnjë, Tropojë, Vau Dejës, Mirditë, Këlcyrë, Vlorë etj. (grafiku 61).

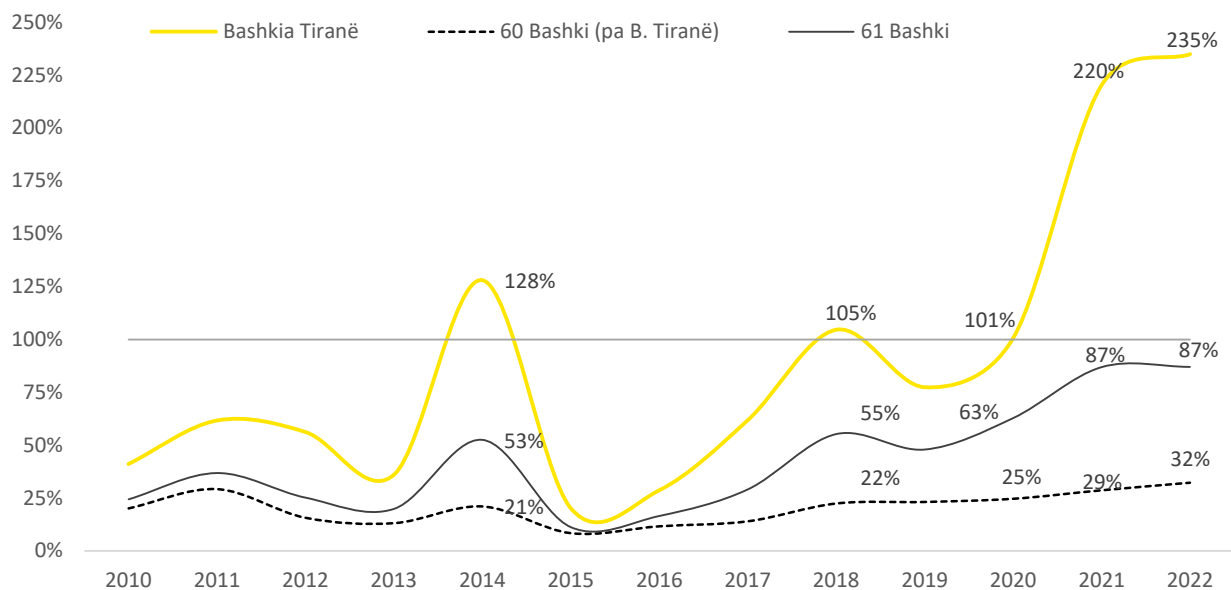
Grafik 61. Shpenzime kapitale me fonde të veta

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

Financimi i investimeve është një problematikë e rëndësishme për bashkitë, veçanërisht atotë financuar me fondet e veta. Bazuar në parashikimet e ligjit nr. 68/2017 "Për financat e vetëqeverisjes vendore", të ardhurat nga TNI duhet të përdoren "kryesisht" për financimin e investimeve. Ndonëse në prani të një parashikimi të tillë, nuk është e mundur gjurmueshmëria nga burimi i të ardhurës deri në përdorimin e saj. Çfarë do të thotë "kryesisht" në terma sasiorë nuk është e përcaktuar.

Mesatarisht për 61 bashkitë në vend në vitin 2022, të ardhurat nga TNI mbulojnë potencialisht rreth 87% të shpenzimeve kapitale të kryera me fonde të veta, raport ky i njëjtë krahasuar me një vit më parë. Nëse do të përjashtonim bashkinë Tiranë,

mesatarisht në 60 bashkitë e tjera të ardhurat nga TNI arrijnë të mbulojnë vetëm 32% të shpenzimeve kapitale të kryera me fonde të veta në vitin 2022 (raport ky në rritje me rreth 3 pikë përqindje krahasuar me një vit më parë). Të ardhurat nga TNI të mbledhura nga bashkitë Kavajë, Himarë, Tiranë, Sarandë dhe Vlorë rezultojnë të jenë më të larta se vlera e investimeve të kryera me fonde të veta përgjatë vitit 2022. Të ardhurat nga TNI të mbledhura nga bashkia Tiranë gjatë vitit 2022 ishin më shumë se dyfishi i shpenzimeve kapitale të kryera prej tyre. Në mënyrë të tërthortë, ky tregues edhe njëherë nënvizon përqendrimin e presioneve zhvillimore në bashkinë Tiranë dhe pamundësinë e bashkive të tjera për të financuar projekte investimesh (veçanërisht ato me vlerë të lartë).

Grafik 62. Financimi i shpenzimeve kapitale nga TNI

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

Të dhënat në nivel bashkie të paraqitura në grafikun 63, pasqyrojnë më qartë situatën dhe diferencën që ekziston ndërmjet tyre për mundësinë e financimit të shpenzimeve kapitale. Në 5/61 bashki të ardhurat nga TNI arrijnë të mbulojnë tërësisht shpenzimet

kapitale me fonde të veta (dhe t'i tejkalojë ndjeshëm ato): në bashkinë Tiranë rreth 235%, në bashkinë Vlorë rreth 211%, në bashkinë Sarandë rreth 148%, në bashkinë Himarë (144%) dhe në bashkinë Kavajë rreth 132%. Thënë ndryshe në këto bashki, sforco

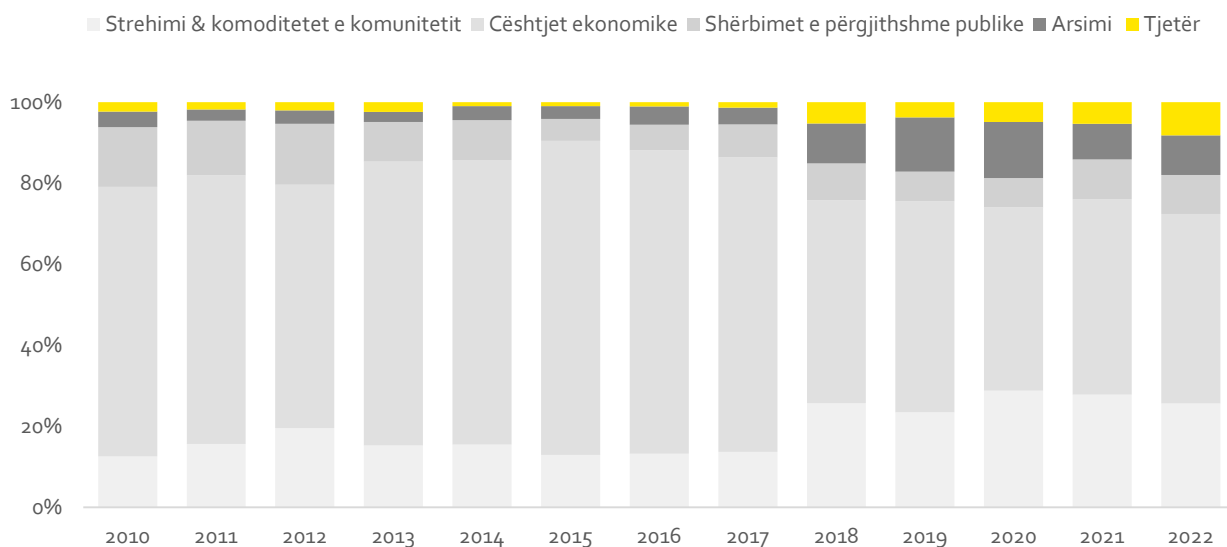
Grafik 63. Financimi i shpenzimeve kapitale nga TNI sipas bashkive

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

për investime mund të kishte qenë edhe më e lartë nëse do t'i referoheshim të ardhurave të mbledhura nga TNI (situatë investimesh nën kapacitet nisur nga të ardhurat nga TNI). Në bashkinë Vorë të ardhurat nga TNI mbuluan rreth 75% të shpenzimeve kapitale me fonde të veta dhe në bashkinë Kavajë rreth 72% të tyre. Në të kundërt, në 35/61 bashki, të ardhurat nga TNI mbulojnë më pak se 10% të shpenzimeve me fonde të veta për investime dhe në 43/61 bashki, të ardhurat nga TNI mbulojnë më pak se 20% të shpenzimeve për investime.

Në terma të funksioneve të qeverisjes, investimet e kryera nga bashkitë kanë pësuar luhatje në kohë. Megjithatë,

ndër vite funksioni "çështjet ekonomike" ka përthithur pjesën më të madhe të investimeve (ku ndër të tjera përfshihet infrastruktura e transportit). Bashkitë investuan rreth 5.4 miliardë lekë në funksionin e çështjeve ekonomike në vitin 2022 (rreth 47% e fondeve të investuara), në rritje me rreth 4% krahasuar me një vit më parë. Shpenzimet për investime në funksionin "strehimi dhe komoditetet e komunitetit" (ku përfshihen shpenzimet për strehimin dhe urbanistikë, ujësjellës dhe kanalizime vendore, ndriçimi publik) përfaqësuan rreth 26% të shpenzimeve kapitale të kryera me fondet e veta. Në këtë funksion në vitin 2022 u shpenzuan rreth 3 miliardë lekë, në rënie me rreth 1% në terma vjetorë.

Grafik 64. Shpërndarja e investimeve sipas funksioneve

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

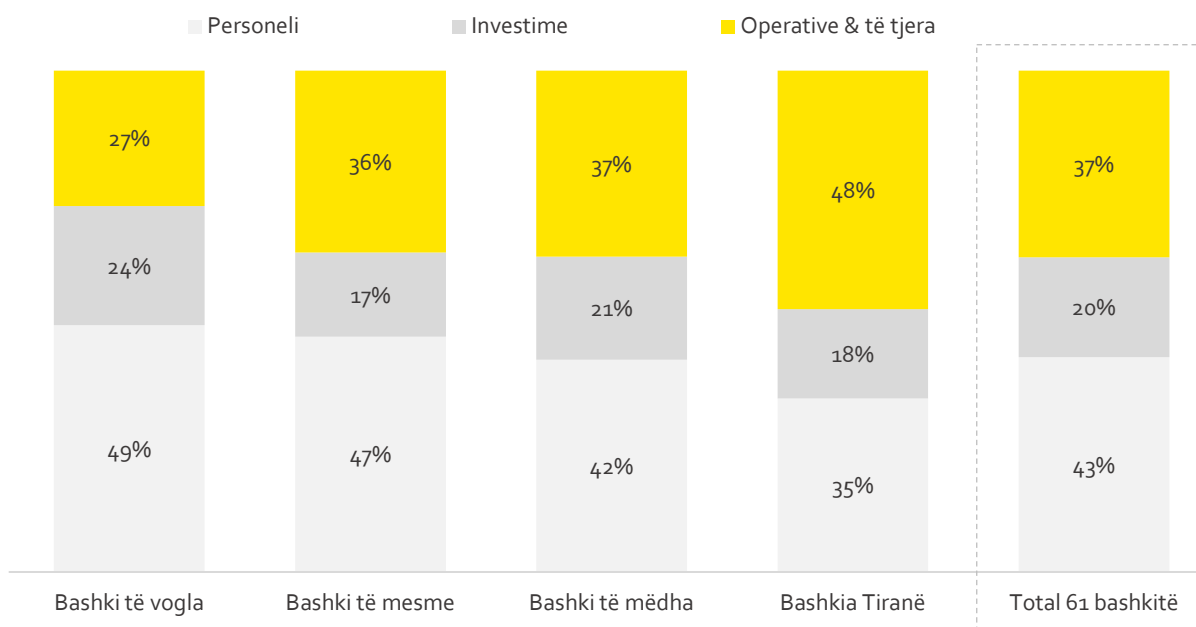
Me transferimin e kompetencave të reja në lidhje me arsimin parashkollor dhe atë para-universitar në vitin 2016, bashkitë rritën fluksin e investimeve në infrastrukturën arsimore deri në vitin 2019. Investimet në arsim në vitin 2022 regjistruan një nivel prej

rreth 1.4 miliardë lekë, në rritje me rreth 19% në terma vjetorë. Shpenzimet për investime në funksionin "shërbime të përgjithshme publike" regjistruan një nivel prej rreth 1.1 miliardë lekë, në rritje me rreth 5% në terma vjetorë.

Hapësirë informuese 6. Si shpenzuan 61 bashkitë në vitin 2022?

Struktura e shpenzimeve me fonde të veta të kryera nga bashkitë, së bashku me diferencat ndërmjet tyre, mbizotërohet nga shpenzimet korrente përkundrejt atyre kapitale. Kjo është një prirje mbizotëruese në buxhetet vendore përgjatë të gjithë periudhës në analizë. Në terma mesatarë për vitin 2022, në strukturën e shpenzimeve me fonde të veta shpenzimet për personelin rënduan buxhetet vendore me rreth 43% ndaj totalit dhe ato operative dhe të tjera për rreth 37% ndaj totalit. Së bashku shpenzimet e personelit dhe ato operative dhe të tjera (shpenzimet korrente), përfaqësuan mesatarisht rreth 80% të shpenzimeve totale me fonde të veta. Kategoria e shpenzimeve kapitale (apo fondet për investime) përfaqësuan rreth 20% të shpenzimeve me fonde të veta të kryera nga bashkitë në vitin 2022.

Struktura e shpenzimeve me fonde të veta paraqet diferenca ndërmjet kategorive të bashkive të grupuara sipas përmasës (shiko aneksin 4) dhe ndër vite. Në bashkinë Tiranë, struktura e shpenzimeve me fonde të veta diferencon nga të gjitha kategoritë e tjera të bashkive: rreth 35% e fondeve të shpenzuara shkon për mbulimin e shpenzimeve për personelin, rreth 48% për shpenzimet operative dhe të tjera dhe 18% për shpenzimet kapitale.

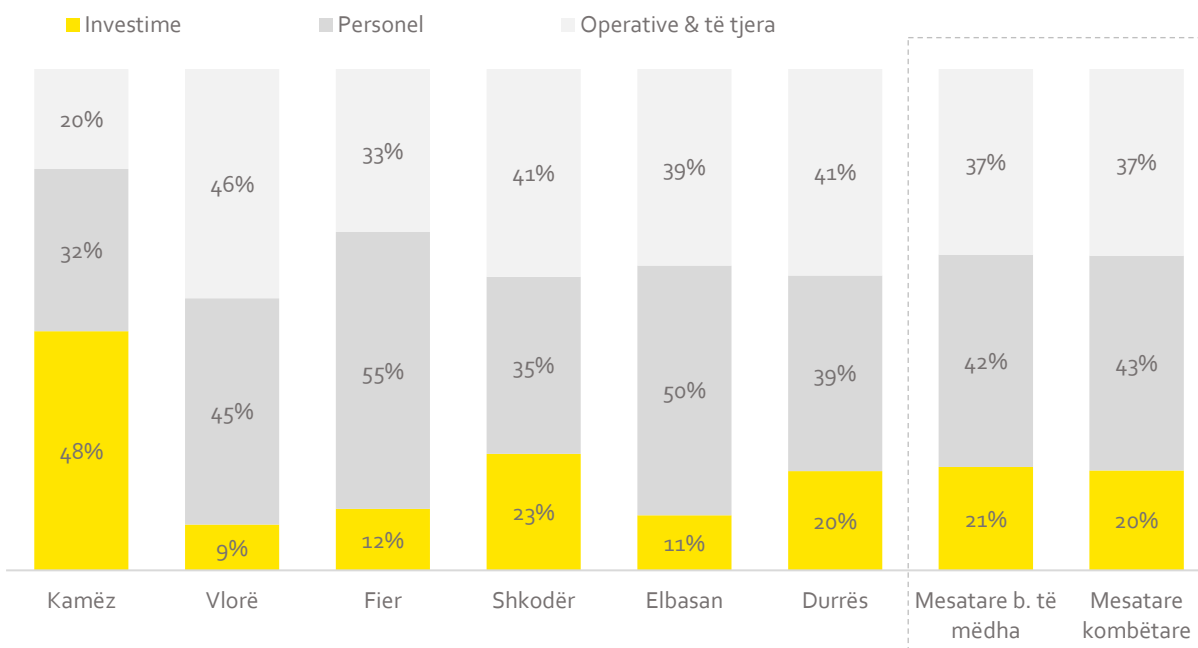
Grafik 65. Struktura e shpenzimeve me fonde të veta, viti 2022

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.fnancatvendore.al

Në bashkitë e mëdha, struktura e shpenzimeve me fonde të veta paraqet ngjashmëri me mesataren kombëtare: 42% e fondeve shkon për mbulimin e shpenzimeve të personelit,

rreth 21% për investime dhe rreth 37% për shpenzime operative dhe të tjera. Kategoria e bashkive të vogla shpenzojmë rreth 49% të buxhetit të tyre për shpenzimet e personelit, nivel ky ndjeshëm më i lartë krahasuar me mesataren kombëtare, bashkitë e mëdha dhe bashkinë Tiranë. Në të kundërt, shpenzimet për investime duket të përfaqësojnë rreth 24% të shpenzimeve totale të kryera me fonde të veta në bashkitë e vogla. Në bashkitë me përmasa mesatare shpenzimet për investime përfaqësojnë rreth 17% të shpenzimeve totale (rreth 3 pikë përqindje nën mesataren kombëtare dhe vlera më e ulët ndër kategoritë e bashkive) në vitin 2022. Shpenzimet për personelin përfaqësojnë rreth 47% të shpenzimeve të kryera me fonde të veta dhe ato për shpenzime operative dhe të tjera rreth 36%.

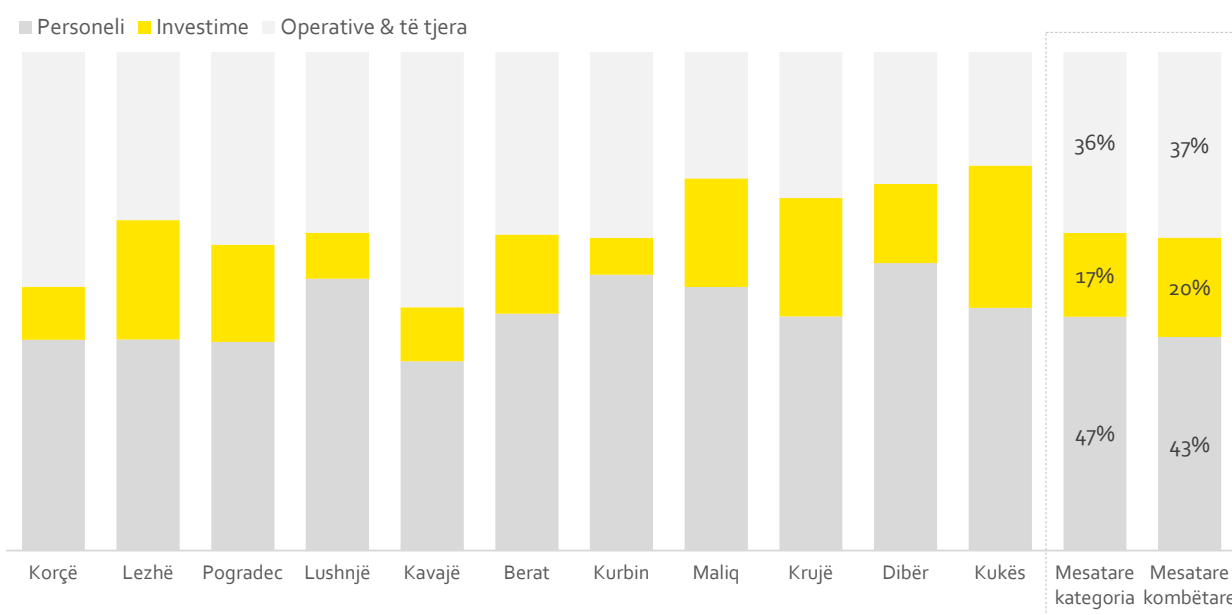
Krahas diferencave të evidentuara ndërmjet kategorive të bashkive, në nivelin e bashkive diferencat në strukturën e shpenzimeve me fonde të veta janë edhe më të theksuara. Në kategorinë bashkive të mëdha, struktura e shpenzimeve sipas natyrës ekonomike paraqet diferenca të theksuara ndërmjet tyre: shpenzimet e personelit shënojnë peshën më të lartë në bashkitë Fier me rreth 55% të shpenzimeve totale me fonde të veta dhe peshën më të ulët në bashkinë Kamëz me rreth 32% të shpenzimeve totale me fonde të veta të kryera në vitin 2022. Shpenzimet për investime luhaten nga një nivel minimal prej rreth 9% të shpenzimeve totale me fonde të veta në vitin 2022 në bashkinë Vlorë në rreth 48% në bashkinë Vlorë në rreth 48% në bashkinë Kamëz për të njëjtën periudhë.

Grafik 66. Shpenzimet sipas natyrës ekonomike në bashkitë e mëdha

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

Ndër bashkitë e klasifikuara si të mesme, shpenzimet për personelin luhaten në intervalin nga 38% në bashkinë Kavajë në rreth 58% në bashkinë Dibër, ndaj totalit të shpenzimeve të kryera me fonde të veta. Kategoria e dytë me peshë më të madhe, janë shpenzimet operative dhe të tjera të cilat luhaten nga një nivel minimal prej rreth 23% në bashkinë Kukës në nivelin maksimal prej rreth 51% në bashkinë Kavajë. Shpenzimet kapitale zënë peshën më të ulët ndër kategoritë e shpenzimeve të kryera me fonde të veta për bashkitë me përmasë të mesme. Niveli minimal i shpenzimeve kapitale për kategorinë e bashkive të mesme u regjistrua në bashkinë Kurbin me rreth 7% të shpenzimeve të kryera me fonde të veta dhe niveli maksimal në bashkinë Kukës me rreth 29% të shpenzimeve të kryera me fonde të veta.

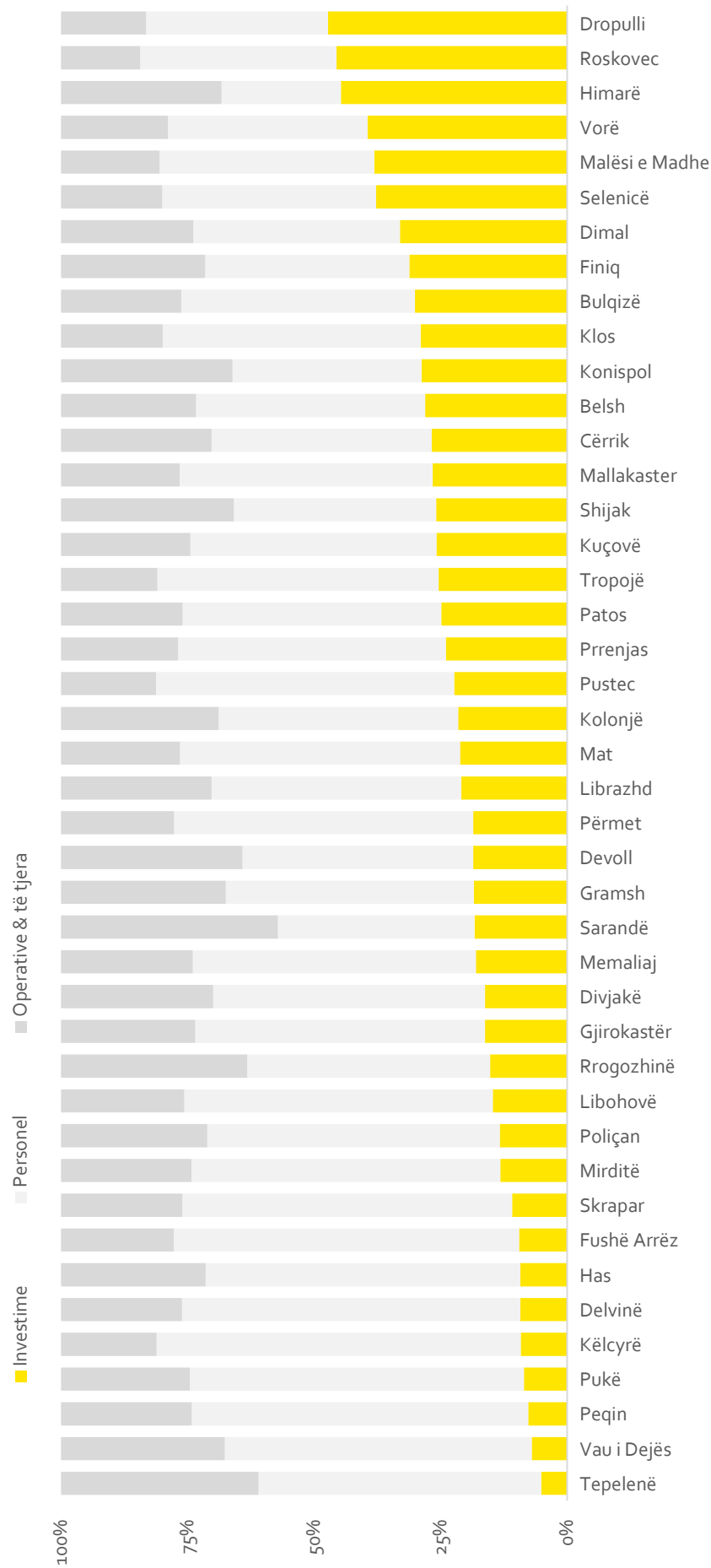

Grafik 67. Shpenzimet sipas natyrës ekonomike në bashkitë e mesme

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

Ndër bashkitë e vogla struktura e shpenzimeve mbizotërohet nga shpenzimet për personelin: në bashkinë Himarë regjistrohet niveli më i ulët i shpenzimeve për personelin ndaj totalit të shpenzimeve me fonde të veta prej rreth 24% dhe në bashkinë Këlcyrë regjistrohet niveli maksimal i këtij treguesi me rreth 72%. Për sa i përket shpenzimeve për investime, niveli më i lartë shënohet në bashkinë Dropull me rreth 47% dhe më i ulëti në bashkinë Tepelenë me rreth 5% të shpenzimeve të kryera me fonde të veta në vitin 2022.

Analiza e strukturës së shpenzimeve sipas natyrës ekonomike në nivel bashkie mundëson kuptueshmëri më të mirë të kapaciteteve të tyre në terma të orientimit të zhvillimit afatgjatë në territoret e tyre. Mbi 52% e bashkive në vend shpenzojnë më pak se 20% të buxhetit të tyre për investime dhe vetëm rreth 16% e bashkive shpenzon mbi 30% të fondeve të veta në dispozicion për investime. Ky nivel investimesh vlerësohet të jetë i pamjaftueshëm për të mundësuar zhvillimin afatgjatë të tyre dhe ndërmarrjen e projekteve të investimeve të mëdha të cilat mund të kenë ndikim të gjerë në territor.

Grafik 68. Shpenzimet sipas natyrës ekonomike në bashkitë e vogla
 Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

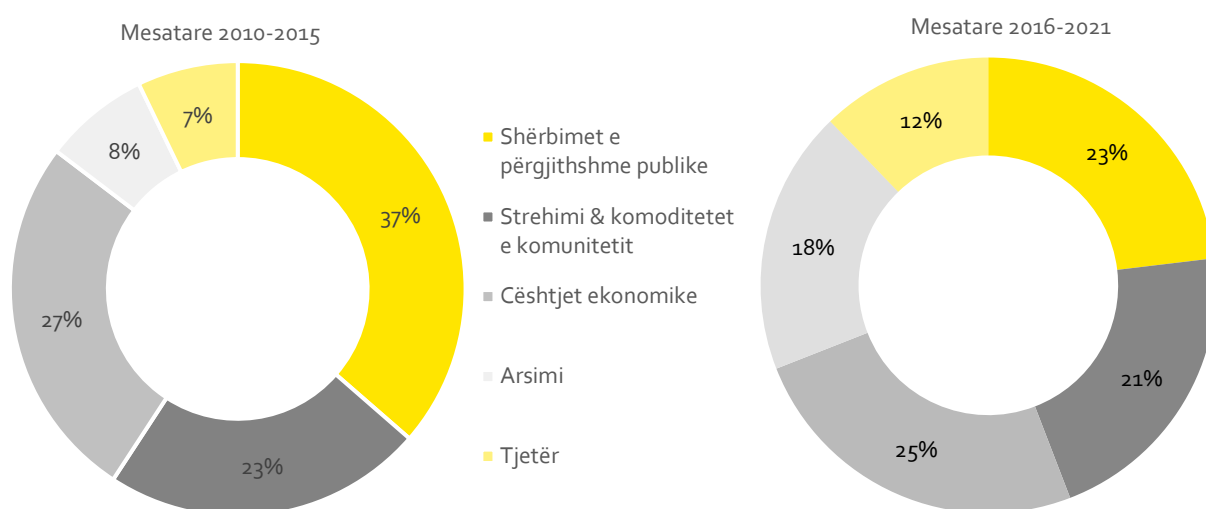
2.2.2

Shpenzime me fonde të veta & klasifikimi funksional

Kryqëzimi i të dhënave mbi shpenzimet e kryera nga bashkitë (me fonde të veta) me funksionet e kryera nga qeverisja (klasifikimi COFOG), mundëson një analizë të detajuar mbi zgjedhjet që bëjnë bashkitë në lidhje me territorin në administrim (orientimin e zhvillimit afatgjatë të tyre).

Nëse do të ndanim të dhënat e disponueshme në dy periudha, para dhe pas vitit 2015 si viti me ndryshime të mëdha përsa i përket qeverisjes vendore, do të vërehej një ri-orientim dhe ri-shpërndarje e shpenzimeve

ndër funksionet e ushtruara nga bashkitë në përmbushje të objektivave të tyre zhvillimore (krahas ndryshimeve metodologjike ndër vite për regjistrimin e zërave të shpenzimeve). Megjithatë, ndonëse me luhatje ndër vite, bashkitë historikisht kanë orientuar shpenzimet e tyre në katër funksione bazë të cilat përthithin mbi 80% të fondeve në periudhat e konsideruara: shërbimet e përgjithshme publike, çështjet ekonomike, strehimi dhe komoditetet e komunitetit dhe arsimi.

Grafik 69. Shpenzimet sipas klasifikimit funksional dhe periudhave

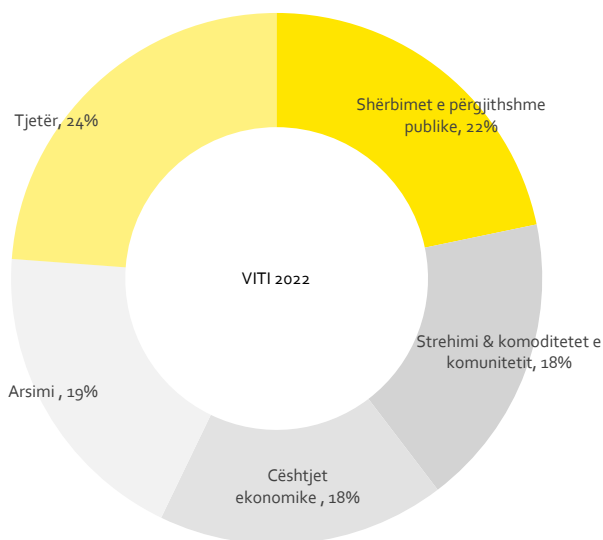
Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

Struktura e shpenzimeve sipas funksioneve për vitin 2022 paraqet ngjashmëri me strukturën e tyre historike. Në terma sasiorë, 61 bashkitë në vend vijojnë të shpenzojnë rreth 76% të fondeve të veta në katër funksione kryesore: shërbimet e përgjithshme publike, çështjet ekonomike, strehimi dhe komoditetet e komunitetit dhe arsimi.

Shpenzimet me fonde të veta në funksionin *shërbimet e përgjithshme publike* përthithën rreth 22% të shpenzimeve totale me fonde të veta duke shënuar një nivel prej rreth 12.7 miliardë lekë në vitin 2022 (në rritje me rreth 5% në terma vjetorë).

Shpenzimet në funksionin *çështjet ekonomike*, ku përfshihen ndër të tjera shpenzimet për

transportin, bujqësinë, pyjet, peshkimin dhe gjuetinë regjistruan një nivel prej rreth 10 miliardë lekë në periudhën e konsideruar (në rritje me rreth 8% në terma vjetorë). Brenda këtij funksioni, rreth 7 miliardë lekë (+4% krahasuar me një vit më parë) u shpenzuan në nën-funksionin e transportit, i cili përmbledh shpenzimet në funksion të ndërtimit, rehabilitimit dhe të mirëmbajtjes së rrugëve (përfshirë sinjalistikën) dhe transportin publik.

Grafik 70. Shpenzimet sipas klasifikimit funksional
Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

Në vitin 2022, rreth 18% shpenzimeve me fonde të veta ose rreth 10.5 miliardë lekë u shpenzuan në funksionin *strehimi dhe komoditetet* e komunitetit (në rritje me rreth 9% në terma vjetorë). Që prej vitit 2015, vërehet një përqendrim i shpenzimeve të bashkive në këtë funksion dhe një rritje progresive e peshës së tij ndaj totalit të

shpenzimeve me fonde të veta, pasi është ngushtësisht i lidhur me infrastrukturën vendore dhe kanë ndikim të rëndësishëm në jetën e komunitetit. Brenda këtij funksioni, rreth 9 miliardë lekë u shpenzuan në nën-funksionin e zhvillimit të komunitetit (+11% krahasuar me një vit më parë), i cili përmban veprimtari që synojnë përmirësimin e kontekstit të jetesës, si rekreacioni, përmirësimi i hapësirave të përbashkëta dhe relaksuese për komunitetin, përmirësimi i hapësirave të gjelbra, mirëmbajtja e trotuareve, parqeve, lulishteve, etj. Diferenca prej rreth 1.5 miliardë lekësh u shpenzua për nën-funksionet e urbanistikës vendore, furnizimit me ujë dhe të ndriçimit rrugor.

Shpenzimet për *funksionin e arsimit* shënuan një nivel prej rreth 11 miliardë lekë (në rritje me rreth 8% në terma vjetorë) dhe përfaqësuan rreth 19% të shpenzimeve me fonde të veta të kryera në vitin 2022. Në terma historikë, vërehet një zgjerim progresiv i shpenzimeve në këtë funksion i cili vlerësohet të jetë pasojë e funksioneve të reja të transferuara nga qeverisja qendrore drejt asaj vendore (transferta sektoriale e cila mbulon shpenzimet për pagat e personelit mësimdhënës dhe mbështetës në kopshte dhe çerdhe, dhe personelit mbështetës në arsimin fillor dhe të mesëm; mirëmbajtjes së infrastrukturës arsimore në arsimin para-universitar). Për vitin 2022, rreth 8.5 miliardë lekë ose rreth 76% e shpenzimeve në nën-funksionin e arsimit shkoi për mbulimin e kostove të arsimit parashkollor dhe fillor. Në nën-funksionin e arsimit të mesëm u shpenzuan rreth 2.6 miliardë lekë, në rënie me rreth 9% në terma vjetorë.

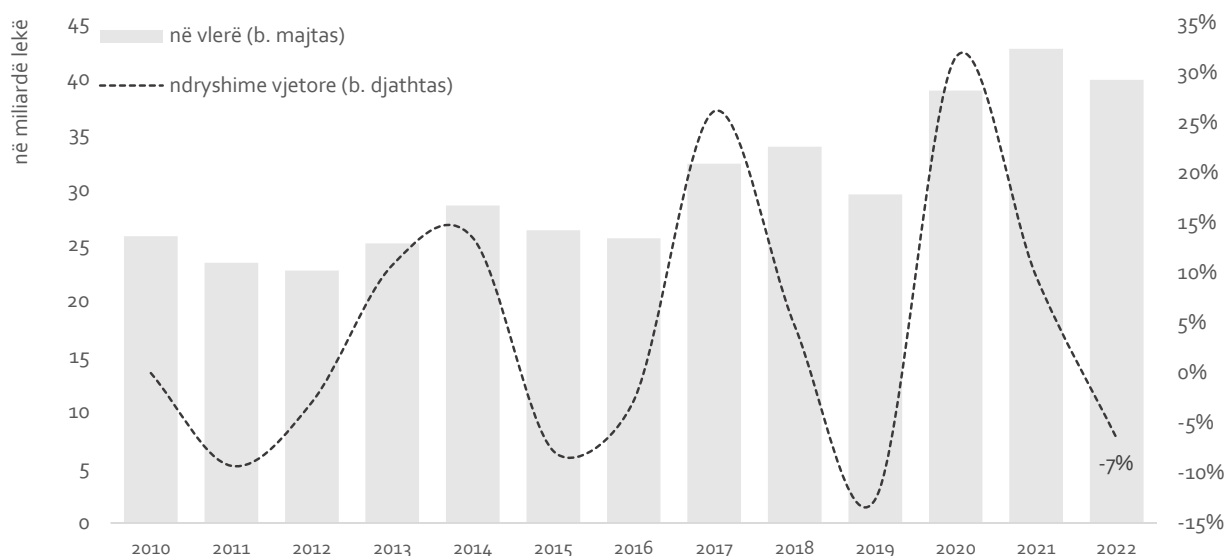
2.3

Shpenzime me fonde të kushtëzuara

Shpenzimet me fonde të kushtëzuara zënë peshë të rëndësishme në totalin e shpenzimeve të kryera nga bashkitë. Për këtë kategori të hyrash në buxhetin vendor, bashkitë nuk kanë autoritet vendimmarrjeje në sasinë apo mënyrën e përdorimit: pra, ato shpenzohen sipas përcaktimeve të ministrive të linjës (ndryshe, quhen fonde me destinacion të përcaktuar). Këto fonde transferohen nga buxhetet e ministrive të linjës në trajtën e transfertave të kushtëzuara për financimin e funksioneve të deleguara dhe/ose projekteve të veçanta të konsideruara me interes vendor, rajonal apo kombëtar ku kërkohet bashkëpunimi me bashkitë. Ato planifikohen në buxhetet vjetore dhe planet buxhetore afatmesme të ministrive përkatëse. Raporti i zbatimit të buxhetit vjetor të ministrisë së linjës përmban një aneks të dedikuar ku paraqiten transfertat e kushtëzuara, qëllimi i përdorimit të tyre, përfituesi, vlera totale, shuma e lëvruar dhe

pjesa e mbetur për t'u financuar në vitet në vijim për njësitë e vetëqeverisjes vendore. Ndonëse të parashikuara dhe të transferuara nga buxhetet e njësive qendrore të qeverisjes (si ministritë e linjës), ato reflektohen në totalin e shpenzimeve të kryera prej bashkive.

Shpenzimet e kryera me fonde të kushtëzuara kanë qenë të luhatshme nga viti në vit. Si pasojë e situatave të fatkeqësive natyrore të viteve 2019-2020, shpenzimet me fonde të kushtëzuara u rritën ndjeshëm veçanërisht në vijim të ndryshimeve të aplikuara në skemën e përfitimit të ndihmës ekonomike për familjet në nevojë. Pas një rritje të theksuar përgjatë vitit 2020 me rreth 32%, shpenzimet me fonde të kushtëzuara në vitin 2021 shënuan nivelin më të lartë historik prej rreth 43 miliardë lekësh (+10% krahasuar me një vit më parë). Në vitin 2022 kjo kategori shpenzimesh shënoi rënie me rreth 7% në terma vjetorë.

Grafik 71. Shpenzimet e kryera me fonde të kushtëzuara

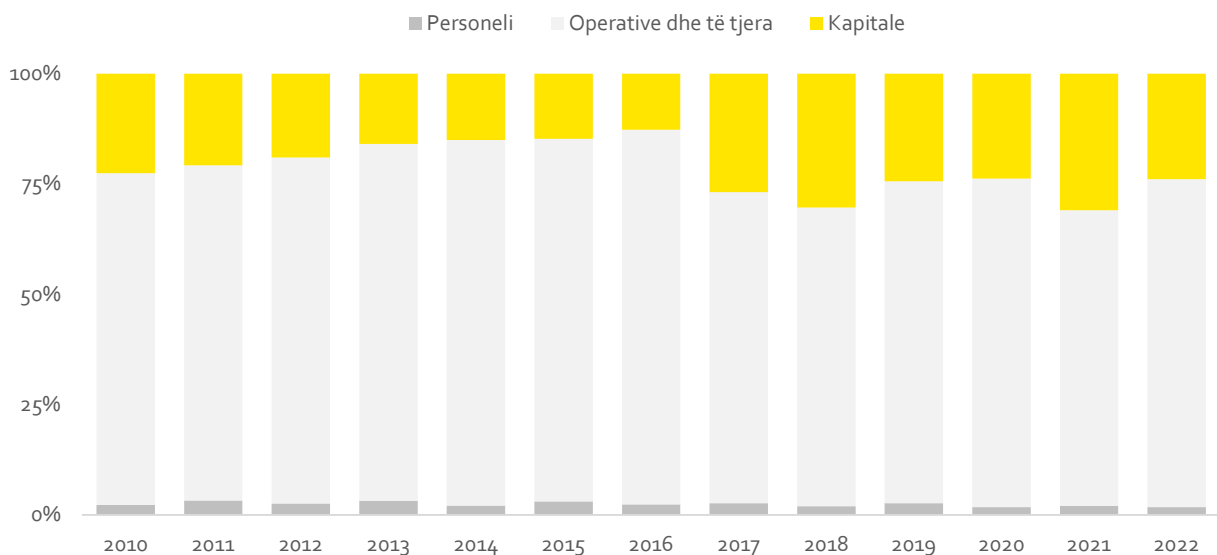
Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

2.3.1

Shpenzime me fonde të kushtëzuara & klasifikimi ekonomik

Në vitin 2022, rreth 76% e shpenzimeve me fonde të kushtëzuara u përqendrua në mbulimin e shpenzimeve korrente (të cilat përbëhen kryesisht nga transfertat për buxhetet familjare - ndihmë ekonomike, pagesa e paaftësisë etj.) dhe rreth 24% në mbulimin e shpenzimeve kapitale (investime përfshirë fondet e dhëna nga FZHR-ja dhe përjashtuar shpenzimet për rindërtimin). Shpenzimet korrente me

fonde të kushtëzuara shënuan një nivel prej rreth 30 miliardë lekë, në rritje me rreth 3% krahasuar me një vit më parë. Në këtë kategori, shpenzimet për transfertat për buxhetet familjare zënë rreth 73% të shpenzimeve korrente dhe shënuan një nivel prej rreth 29 miliardë lekë në vitin 2022. Që prej vitit 2010, niveli i transfertave për buxhetet familjare regjistroi nivelin më të lartë historik në vitin 2022.

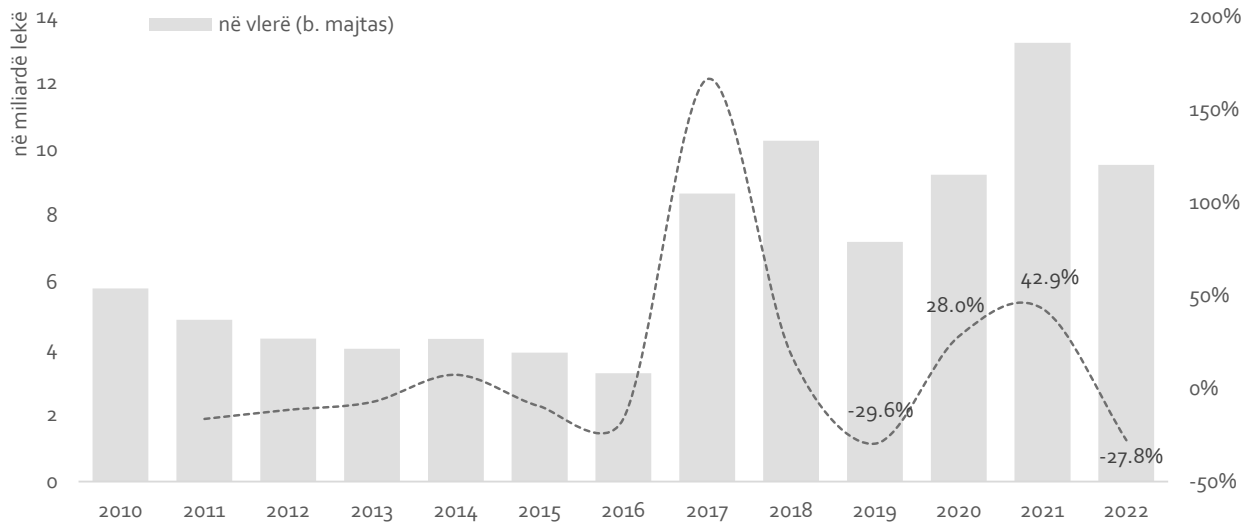
Grafik 72. Shpenzimet e kryera me fonde të kushtëzuara sipas natyrës ekonomike

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

Shpenzimet me fonde të kushtëzuara për investime (shpenzime kapitale) paraqiten të luhatshme nga viti në vit. Në vitin 2022, shpenzimet për investime fonde të kushtëzuara shënuan një nivel prej rreth 9.5 miliardë lekë, në rënie të theksuar me rreth 28% krahasuar me një vit më parë dhe përfaqësuan rreth 24% të shpenzimeve me fonde të kushtëzuara. Mbi 80% e fondeve të kushtëzuara për investime janë të destinuara

për funksionin që përmbledh shpenzimet për strehimin dhe komoditetet e komunitetit (në rënie me rreth 37% në terma vjetorë) dhe rreth 9% në funksionin e arsim (në rritje të konsiderueshme krahasuar me një vit më parë).

Në vitin 2022, bashkitë Mat dhe Tiranë përfunduan përkatësisht nga rreth 9% të fondeve të kushtëzuara për investime, ndjekur nga

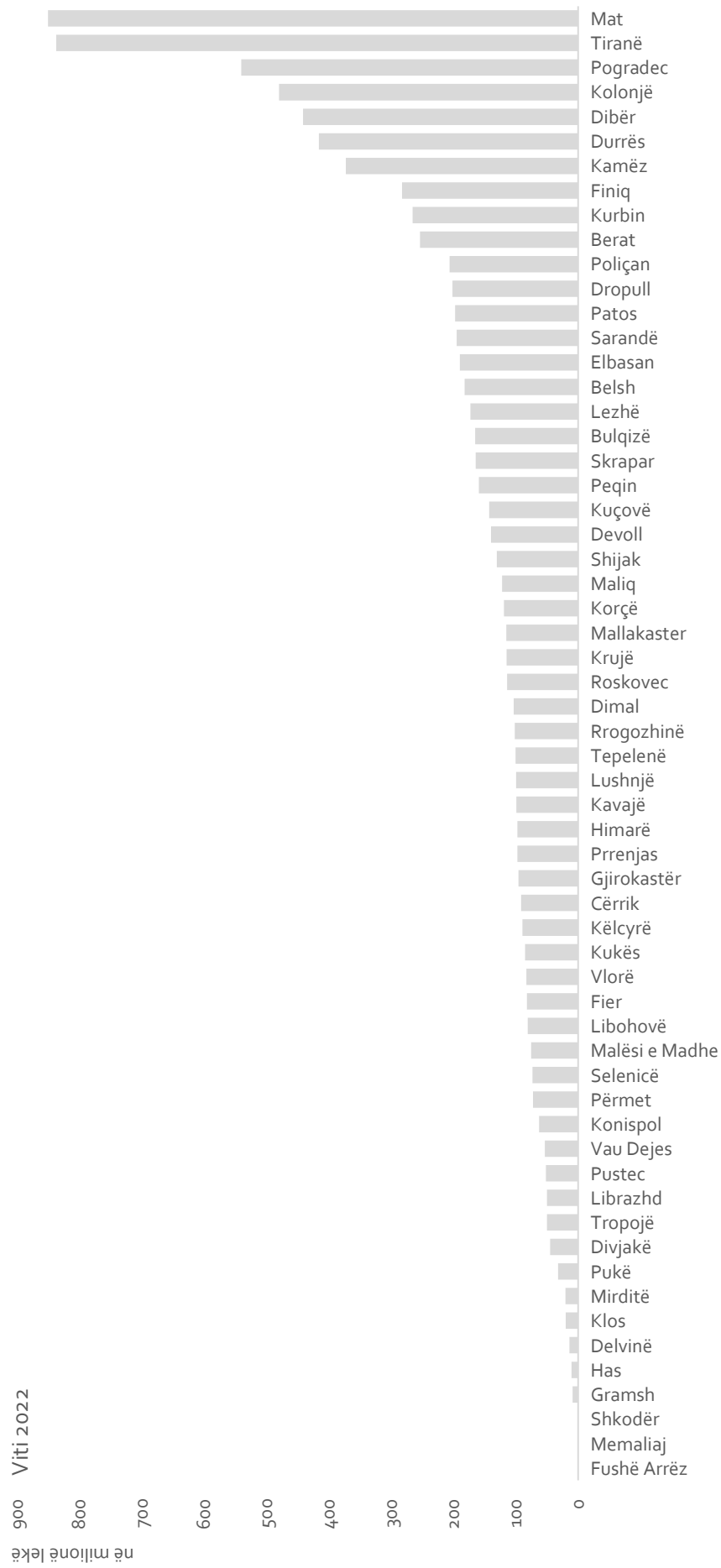
Grafik 73. Shpenzimet kapitale me fonde të kushtëzuara

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

bashkia Pogradec me rreth 6% të tyre. Bashkitë Dibër dhe Kolonjë janë përfutuese të 5% të fondeve të kushtëzuara për investime përkatësisht ndjekur nga bashkitë Durrës dhe Kamëz me përkatësisht 4% të fondeve

të kushtëzuara për investime. Në të kundërt, bashkitë Fushë Arrëz, Memaliaj dhe Shkodër nuk rezultojnë të kenë përfutur nga fondet e kushtëzuara për investime në vitin 2022.

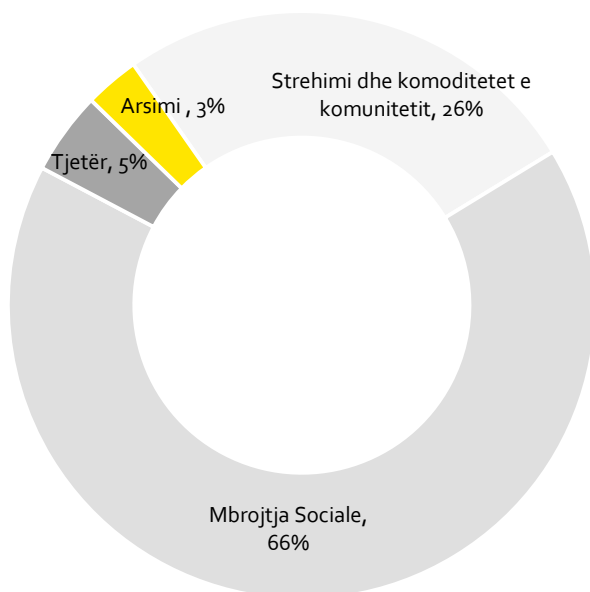
Grafik 74. Shpenzimet kapitale me fonde të kushtëzuara sipas bashkive

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

2.3.2

Shpenzime me fonde të kushtëzuara & klasifikimi funksional

Në organizimin e të dhënave për shpenzimet me fonde të kushtëzuara sipas funksioneve

Grafik 75. Shpenzimet me fonde të kushtëzuara sipas funksioneve të qeverisjes

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.finanecatvendore.al

të qeverisjes, rezulton se rreth 66% e fondeve të kushtëzuara u përdor për shpenzime në funksionin e mbrojtjes sociale, (në rritje me rreth 9% krahasuar me një vit më parë). Niveli i shpenzimeve në këtë funksion vijon të jetë i lartë në terma nominalë në vijim të rritjes së miratuar nga qeveria qendrore për transferta për buxhetet familjare në periudhën e COVID-19 gjatë vitit 2020. Funksioni i dytë në të cilin u shpenzuan rreth 26% e transfertave të kushtëzuara është ai që përmbledh shpenzimet në strehim dhe komoditete të komunitetit, kryesisht fonde për investime). Shpenzimet në këtë funksion shënuan rënie të theksuar nga rreth 16 miliardë lekë në vitin 2021 në rreth 10 miliardë lekë në vitin 2022. Rreth 72% e shpenzimeve në strehim dhe komoditete të komunitetit është kanalizuar në shërbimin e furnizimit me ujë. Në funksionin e arsimit u shpenzuan rreth 3% e fondeve të kushtëzuara, në rritje të ndjeshme krahasuar me një vit më parë (nga 358 milionë lekë në vitin 2021 në rreth 1.2 miliardë lekë në vitin 2022).

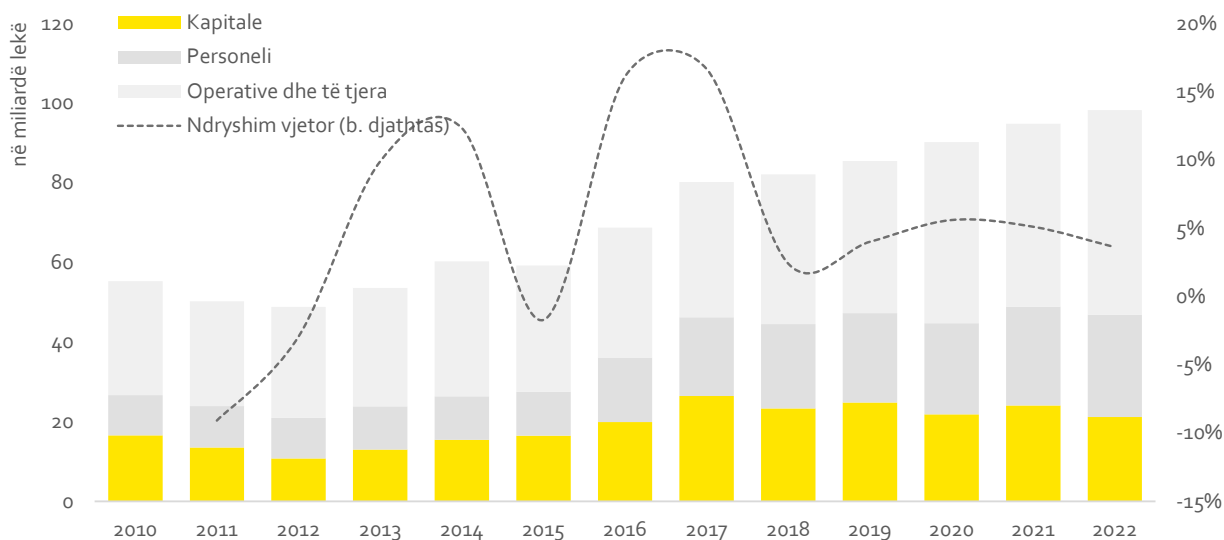

2.4

Kosto e qeverisjes vendore në fund të vitit 2022

Në përmbushje të funksioneve dhe kompetencave të përcaktuara në kuadrin rregullator në fuqi, në vitin 2022, 61 bashkitë në vend shpenzuan mesatarisht rreth 35,098 lekë për banor. Ndër to, rreth 20,853 lekë për banor (në rritje me rreth 12% në terma vjetorë) ishin shpenzime me fonde të veta të bashkive dhe 14,245 lekë për banor me fonde të kushtëzuara. Thënë ndryshe, për çdo 100 lekë të alokuar nga bashkitë përgjatë vitit 2022, 59 lekë ishin nga portofoli i burimeve të veta dhe 41 lekë nga fondet e kushtëzuara.

Pavarësisht burimit të financimit, në funksion të qeverisjes vendore u shpenzuan rreth 98 miliardë lekë⁵⁵ në fund të vitit 2022, në rritje me rreth 4% në terma vjetorë. Zgjerimi i shpenzimeve në terma vjetorë u përcaktua gjerësisht nga rritja e shpenzimeve me fonde të veta të bashkive (nën efektin e rritjes së shpenzimeve korrente). Në të kundërt, shpenzimet me fonde të kushtëzuara ndikuan negativisht në ecurinë e përgjithshme të shpenzimeve të bashkive për vitin 2022 (përcaktuar nga rënia e shpenzimeve korrente)

Grafik 76. Përdorimi i burimeve financiare totale

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

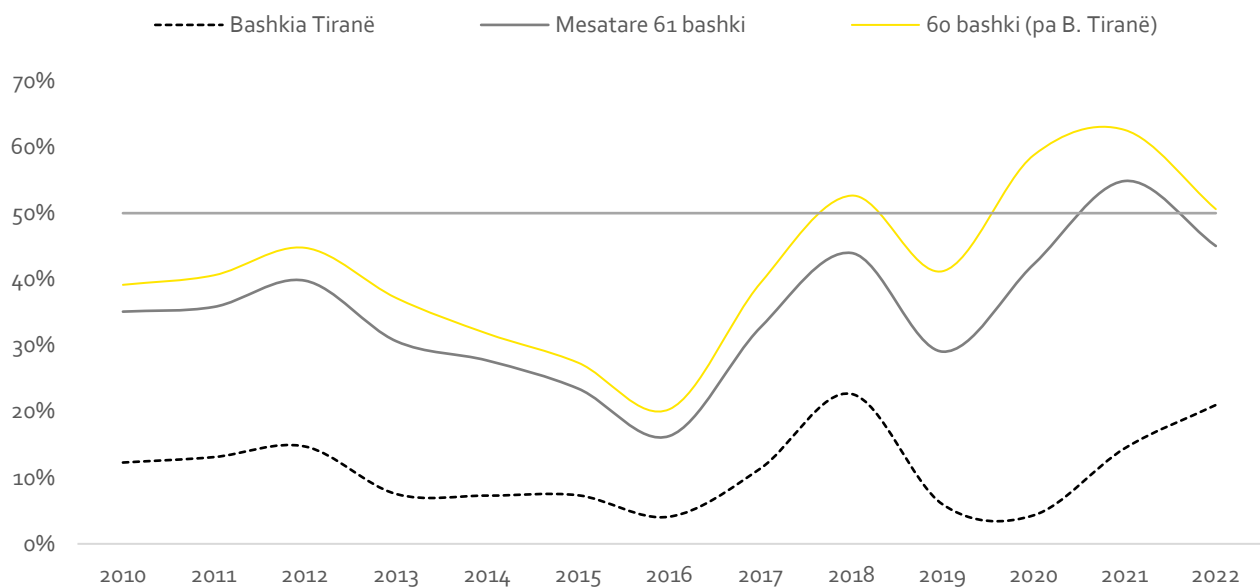
Në terma nominalë, rreth 58 miliardë lekë ishin shpenzime me fonde të veta (në rritje vjetore me rreth 12%) dhe rreth 40 miliardë lekë ishin shpenzime me fonde të kushtëzuara (në rënie vjetore me rreth 7%). Në kategorinë e shpenzimeve me fonde të veta, kahu i zhvillimeve u përcaktua nga zgjerimi i shpenzimeve korrente me rreth 13% krahasuar me një vit më parë. Në të kundërt, në shpenzimet e kryera me fonde të kushtëzuara, kahu i zhvillimeve u përcaktua

nga ngushtimi i shpenzimeve kapitale. Në vitin 2022, shpenzimet korrente përfaqësuan rreth 78% dhe shpenzimet kapitale rreth 22% të shpenzimeve totale të kryera nga 61 bashkitë. Në terma nominalë, shpenzimet korrente totale regjistruan një nivel prej rreth 77 miliardë lekë, në rritje me rreth 9% në terma vjetorë. Zgjerimi i shpenzimeve korrente u diktua në masë të madhe nga rritja e shpenzimeve operative dhe të tjera. Në të njëjtin kah, por në masë

më të vogël, kontribuoi, gjithashtu, rritja e shpenzimeve për personelin. Shpenzimet për investime shënuan një nivel prej rreth 21 miliardë lekë, në rënie me rreth 12% në terma vjetorë (nën efektin e tkurrjes së investimeve me fonde të kushtëzuara).

Raporti i shpenzimeve kapitale me fonde të

kushtëzuara ndaj shpenzimeve kapitale të kryera nga bashkitë është një tregues, i cili mund të përdoret për të vlerësuar orientimin, pavarësinë e bashkive dhe forcën e tyre për të përmbushur vizionin zhvillimor afatgjatë. Sa më i lartë ky tregues dhe veçanërisht nëse mbi 50%, aq më e ulët aftësia e bashkisë për të ecur në mënyrë të pavarur në drejtim

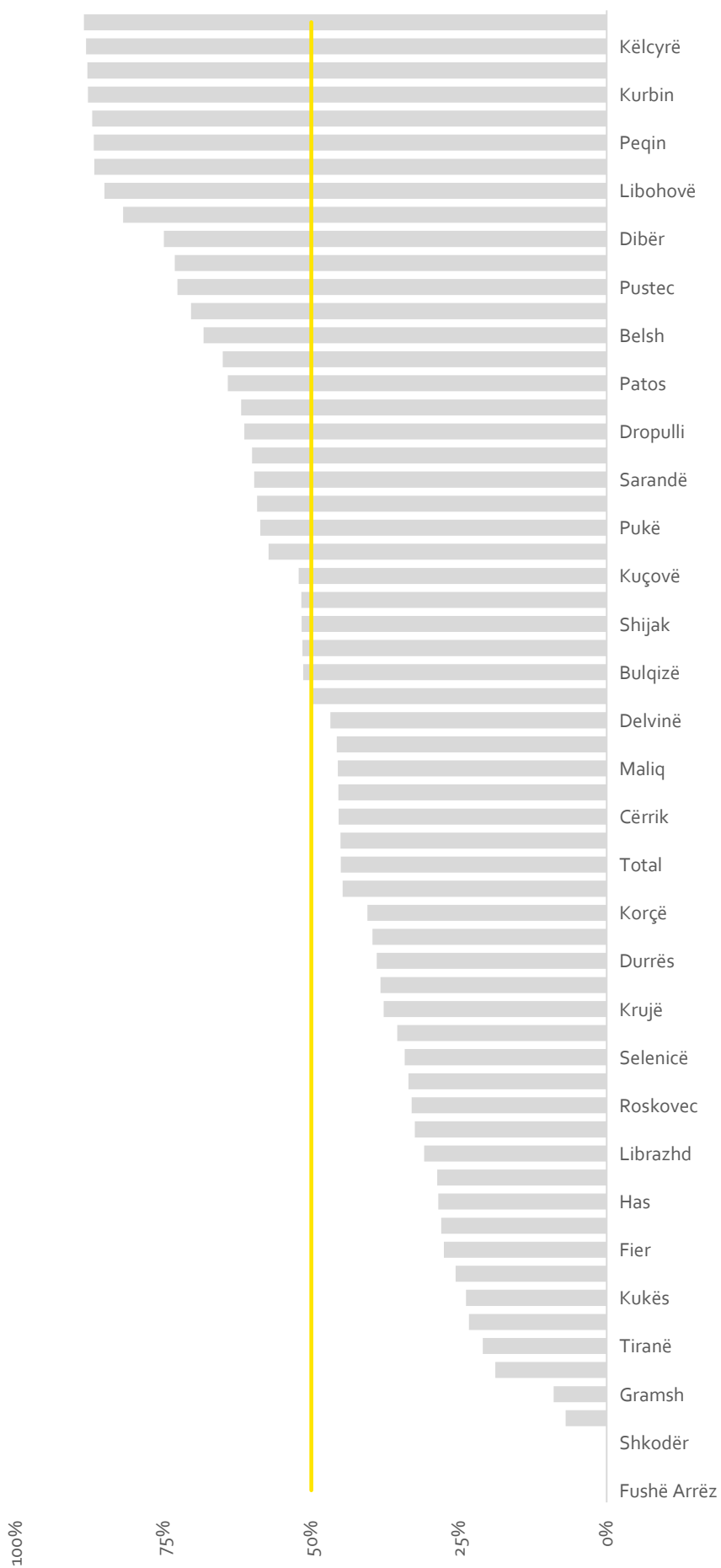
Grafik 77. Rëndësia e shpenzimeve kapitale me fonde të kushtëzuara

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

të objektivave afatgjatë (dhe anasjelltas). Mesatarisht për 61 bashkitë në vend, shpenzimet kapitale me fonde të kushtëzuara përfaqësuan rreth 45% të shpenzimeve kapitale totale (për vitin 2022). Ky raport rezulton të jetë rreth 10 pikë përqindje më i ulët se ai i shënuar në vitin 2021 dhe rreth 22 pikë përqindje më i lartë krahasuar me nivelin e shënuar në vitin 2015. Për bashkinë Tiranë, ky raport shënoi rreth 21% në vitin 2022 nga rreth 14% që ishte një vit më parë. Ndërkohë, mesatarja për 60 bashkitë e tjera (përfshirë bashkinë Tiranë) është rreth 51% nga rreth 63% që ishte në vitin 2021.

Në nivel bashkie, shpenzime kapitale me fonde të kushtëzuara përfaqësojnë mbi 50% të shpenzimeve kapitale totale të kryera në

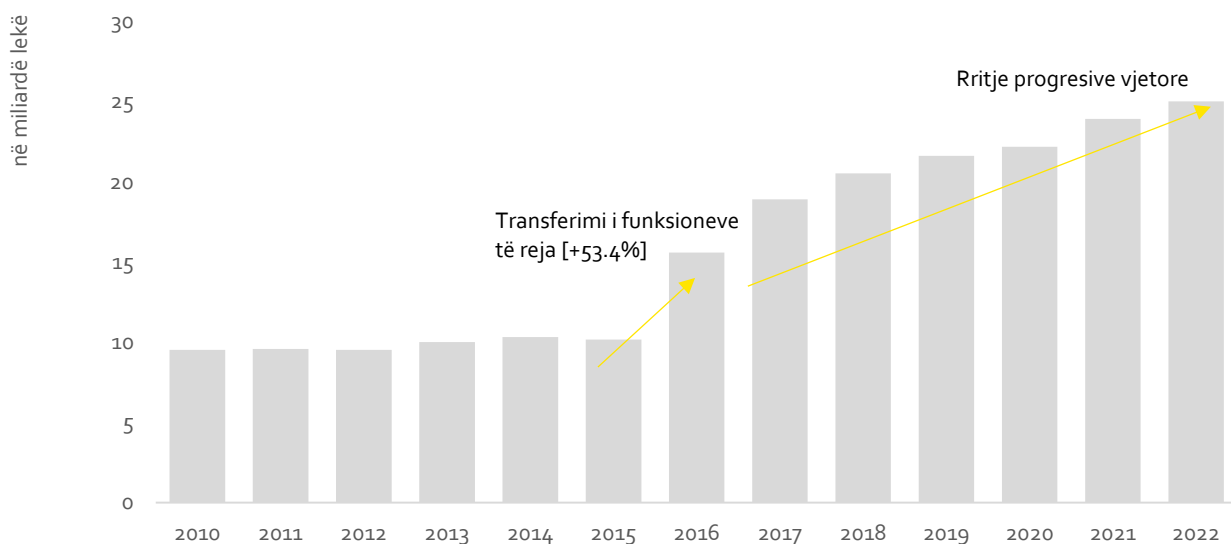
vitin 2022 në rreth 29/61 bashki. Niveli më i lartë i treguesit u shënuan në bashkinë Tepelenë (me rreth 89%). Në bashkitë Tepelenë, Skrapar, Libohovë, Poliçan, Peqin, Kolonjë, Kurbin, Mat dhe Këlcyrë shpenzimet kapitale me fonde të kushtëzuara përfaqësojnë mbi 80% të shpenzimeve kapitale; në bashkitë Sarandë, Berat, Dropull, Rogozhinë, Patos, Vau Dejës, Belsh, Pogradec, Pustec, Finiq dhe Dibër shpenzimet kapitale me fonde të kushtëzuara ndaj totalit të shpenzimeve kapitale luhaten në intervalin 60% - 75% etj. Në bashkitë Fushë Arrës, Shkodër dhe Memaliaj nuk rezultojnë të jenë kryer shpenzime kapitale me fonde të kushtëzuara. Në bashkitë Gramsh dhe Vorë raporti i shpenzimeve me fonde të kushtëzuara ndaj totalit shënoi vlera nën 10% për vitin 2022.

Grafik 78. Rëndësia e shpenzimeve kapitale me fonde të kushtëzuara sipas bashkive
 Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga www.financatvendore.al

Hapësirë informuese 7. Shpenzimet e personelit dhe numri i të punësuarve në 61 bashki⁵⁶

Rritja e eficiencës në përdorimin e burimeve në dispozicion është sfidë e vazhdueshme për bashkitë në Shqipëri (dhe më gjerë). Zgjerimi i gamës së shërbimeve publike vendore për t'u kryer nga bashkitë në vijim të RAT në vitin 2015 rriti ndjeshëm shpenzimet e tyre për personelin (+53.4% në terma vjetorë nën efektin e transferimit të funksioneve të reja). Pas shuarjes së këtij efekti, rritja e shpenzimeve për personelin ka qenë e qëndrueshme vit pas viti me një normë mesatare prej rreth 7%.⁵⁷ Në fund të vitit 2022, buxheti me fonde të veta për shpenzime për personelin shënoi një nivel prej rreth 25 miliardë lekë, në rritje me rreth 5% krahasuar me një vit më parë dhe përfaqësoi rreth 43% të shpenzimeve me fonde të veta për të njëjtën periudhë. Ky është niveli më i lartë historik i shënuar për shpenzimet e personelit me fonde të veta të bashkive, përcaktuar pjesërisht nga rritja e numrit të të punësuarve në bashki me rreth 5.3% në terma vjetorë në fund të vitit 2022.

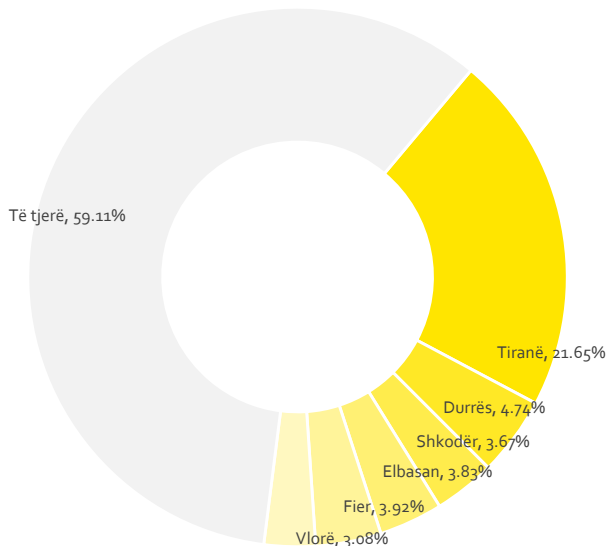
Grafik 79. Shpenzime për personelin

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga MFE

Numri i të punësuarve rezulton të jetë zgjeruar në 49 bashki (veçanërisht në bashkitë Tiranë me rreth 489 të punësuar, Shkodër me rreth 427 të punësuar, Kamzë me rreth 190 të punësuar dhe Memaliaj me rreth 132 të punësuar etj.), është ulur në 11 bashki (veçanërisht në bashkitë Vorë me rreth 33 të punësuar, Roskovec me rreth 13 të punësuar dhe Mallakastër me rreth 10 të punësuar) ndërsa ka mbetur i pandryshuar krahasuar me një vit më parë në bashkinë Belsh. Bashkia Tiranë punëson rreth 22% të të punësuarve totalë në bashkitë në vend, ndjekur nga bashkitë Durrës (5%), Fier, Shkodër dhe Elbasan (4% respektivisht), Vlorë dhe Korçë (3% respektivisht). Së bashku, 6 bashkitë me rritjen më të lartë në numrin e të punësuarve, punësojnë rreth 41% të të punësuarve totalë në 61 bashkitë në vend.

Në terma mesatarë, për një të punësuar në bashki në vitin 2022 u shpenzuan rreth

56,868 lekë në muaj, rreth 1% më pak krahasuar me një vit më parë.⁵⁸ Kosto mesatare për të punësuar luhatet në një interval me vlerën mesatare maksimale prej rreth 70,915

Grafik 8o. Të punësuar sipas bashkive

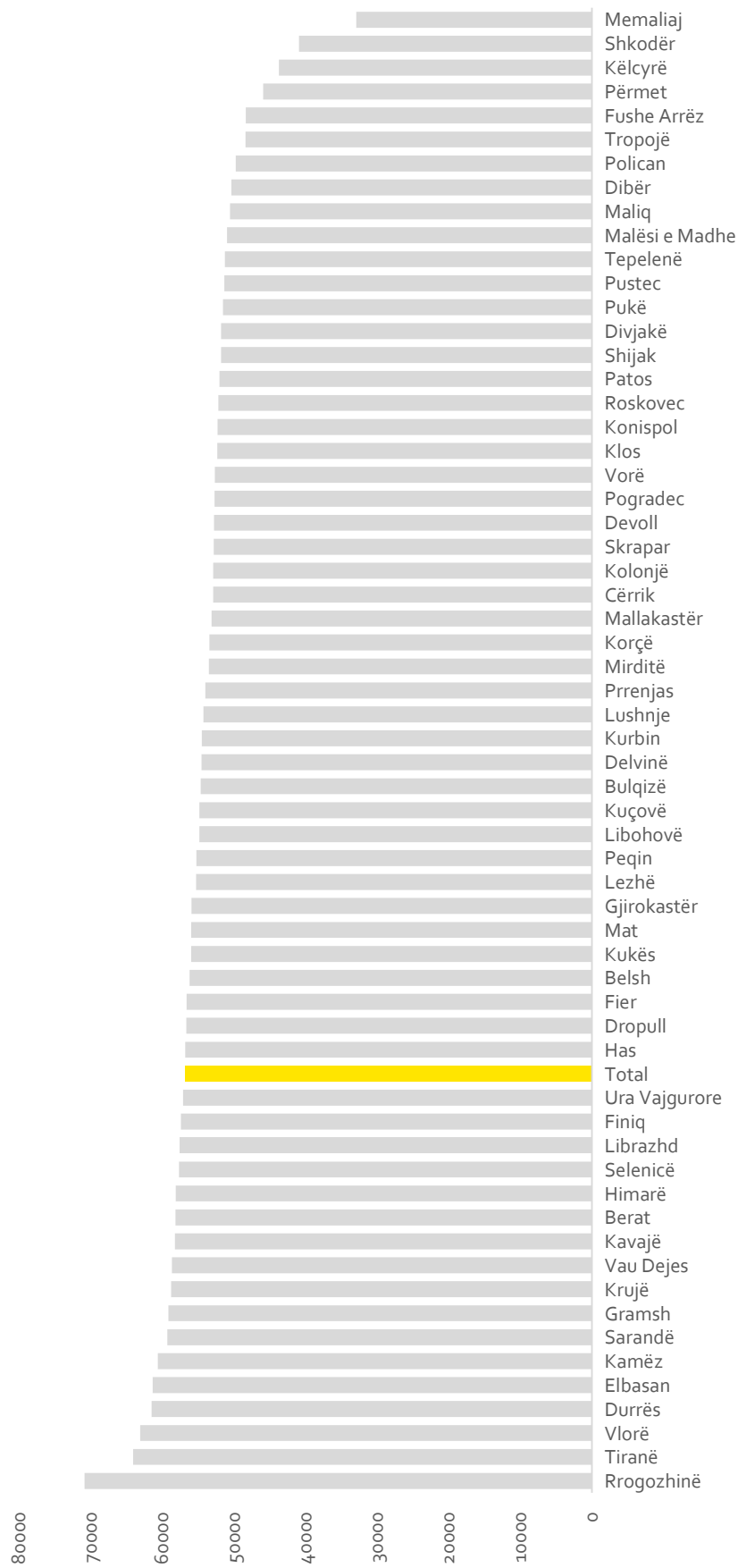
Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga MFE dhe PBA sipas bashkive

në bashkinë Rrogozhinë dhe vlerën mesatare minimale prej rreth 32,917 lekë në muaj në bashkinë Memaliaj. Rreth 72% e bashkive (44/61 bashki) vlerësohet të kenë një kosto mesatare për të punësuar nën vlerën mesatare për 61 bashkitë.

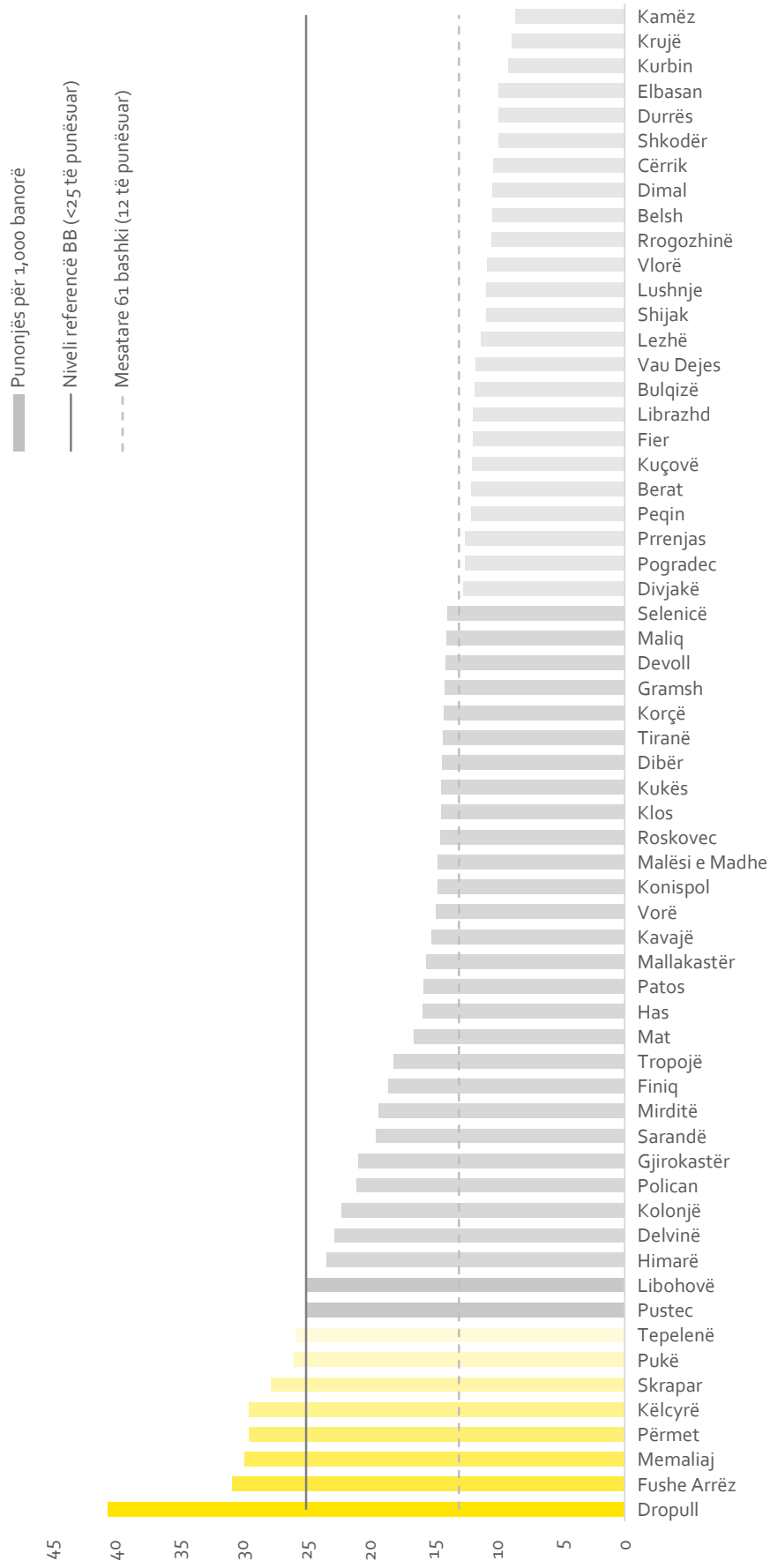
Analiza në terma nominalë e numrit të të punësuarve dhe shpenzimeve për personelin (shpenzime totale dhe kosto mesatare për të punësuar) janë një hap i parë për të vlerësuar mbi ofrimin e shërbimeve publike vendore dhe përdorimin e burimeve financiare në dispozicion. Një tregues i përdorur gjerësisht në literaturë për të vlerësuar mbi nivelin e ofrimit të shërbimeve publike vendore është numri i të punësuarve për 1,000

banorë.⁵⁹ Krahasuar me nivelin benchmark të përdorur nga Banka Botërore prej më pak se 25 punonjës për 1,000 banorë, rezulton se 51 bashki kanë një nivel të ulët se referenca.⁶⁰ Në të kundërt, 8/61 bashki (bashkitë Dropull, Fushë Arrëz, Memaliaj, Përmet, Këlcyrë, Skrapar, Pukë, Tepelenë) qëndrojnë mbi këtë nivel referencë, duke sugjeruar për mbi-ngarkesë të punonjësve në raport me popullsinë e bashkisë. Në bashkitë Pustec dhe Libohovë raporti i numrit të punësuarve për 1,000 banorë është i barabartë me nivelin referencë.

Niveli mesatar i treguesit për 61 bashkitë në vend vlerësohet në rreth 13 punonjës për 1,000 banorë (në rritje me një të punësuar krahasuar me nivelin e treguesit në dy vitet e fundit), me një nivel minimal prej rreth 9 të punësuar për 1,000 banorë në bashkitë Kamëz, Kurbin dhe Krujë; nivel maksimal prej rreth 41 të punësuar për 1,000 banorë regjistruar në bashkinë Dropull. Rreth 37/61 bashki në vend rezultojnë të regjistrojnë një nivel të këtij treguesi mbi mesataren kombëtare si bashkitë: Dropull (41 punonjës për 1,000 banorë), Fushë Arrëz (31 punonjës për 1,000 banorë), (Përmet dhe Këlcyrë (29 punonjës për 1,000 banorë respektivisht), Skrapar (28 punonjës për 1,000 banorë), Pukë dhe Tepelenë (26 punonjës për 1,000 banorë respektivisht), Pustec dhe Libohovë (25 punonjës për 1,000 banorë respektivisht), Himarë dhe Delvinë (23 punonjës për 1,000 banorë respektivisht), Kolonjë (22 punonjës për 1,000 banorë), Poliçan dhe Gjirokastër (21 punonjës për 1,000 banorë respektivisht) etj. Në të kundërt, në bashkitë Vau Dejes, Lezhë, Shijak, Lushnje, Vlorë, Rrogozhinë, Belsh, Ura Vajguore, Cërrik, Shkodër, Durrës, Elbasan Kurbin, Krujë, Kamëz etj. regjistrohet një nivel të punësuarish për 1,000 banorë ndjeshëm nën mesataren kombëtare.

Grafik 81. Kosto mesatare mujore për 1 të punësuar
 Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga MFE dhe PBA sipas bashkive

Grafik 82. Të punësuar në bashki për 1,000 banorë
 Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga MFE dhe PBA sipas bashkive

3 PËRFUNDIME

Raporti i Financave Publike Vendore – Status Raporti 2022, paraqet një panoramë të detajuar të të ardhurave dhe shpenzimeve në nivel vendor, treguesve të decentralizimit dhe ndodhjeve që karakterizuan qeverisjen vendore në vitin 2022. Mes debatesh mbi rishikimin e kufijve territorialë, rishikimit të strategjisë për decentralizim dhe qeverisje vendore dhe në prag të zgjedhjeve vendore zhvillimet financiare në nivel vendor për vitin 2022 paraqesin interes të lartë për politikëbërjen, politikëbërësit dhe qytetarët. Në këtë drejtim, ndër zhvillimet që karakterizuan të ardhurat dhe shpenzimet e 61 bashkive në vend gjatë vitit 2021 nënvizojmë:

- Portofoli i burimeve financiare në dispozicion të bashkive u zgjerua në vitin 2022. Të hyrat në buxhetin vendor rezultojnë të jenë rritur për të ardhurat nga burimet e veta vendore (+7%), të hyrat nga transfertat të pakushtëzuara (+6%) dhe të hyra nga taksat e ndara (+12%). Në të kundërt, të hyrat nga transfertat e kushtëzuara shënuan rënie vjetore me rreth 7%.
- Roli i qeverisjes vendore përkundrejt asaj të përgjithshme u moderua. Në fund të vitit 2022, të ardhurat nga burimet e veta vendore ndaj PBB-së u vlerësuan në nivelin 1.5% dhe ndaj totalit të të ardhurave të qeverisë së përgjithshme përfaqësuan rreth 5.5% të tyre (tregues të decentralizimit në kahun e të ardhurave). Të dy këta tregues, kanë shënuar rënie krahasuar me nivelin e tyre në vitin 2021.
- Të ardhurat nga burimet e veta vendore përfaqësuan rreth 31% të burimeve totale në dispozicion të bashkive përgjatë vitit 2022, në rritje me rreth 7% në terma vjetorë. Të ardhurat nga tarifatat vendore ishin kontribuues kryesor në zgjerimin e të ardhurave nga burimet e veta vendore, duke përfaqësuar rreth 38% të të ardhurave në këtë kategori dhe rezultuar në një rritje vjetore me rreth 12%. Të ardhurat nga taksat vendore, ndonëse përfaqësojnë rreth 59% të të ardhurave nga burimet e veta vendore, dhanë kontribut pozitiv më të ulët në ecurinë e përgjithshme të të ardhurave nga burimet vendore.
- Prirja rritëse e të ardhurave nga taksa e ndikimit në infrastrukturë vijoi përgjatë vitit 2022 duke u vlerësuar në rreth 0.5% të PBB-së nominale. Nga rreth 10.1 miliardë lekë të ardhura nga TNI, rreth 73% e tyre është mbledhur në bashkinë Tiranë. Nga një anë, TNI ka kontribuar pozitivisht në rritjen e të ardhurave në buxhetin vendor, nga ana tjetër, i vendos ato në një pozicion sfidues për ofrimin e infrastrukturave të nevojshme publike, të cilat gjithashtu kërkojnë financime si në zhvillim fillestar ashtu dhe në mirëmbajtje të vazhdueshme duke rritur presionin për shërbime infrastrukturore për bashkitë.
- Taksa mbi pasuritë e paluajtshme ende nuk po jep efektet e pritura në buxhetet vendore. Problematikat në zbatim, veçanërisht për taksën e ndërtesës, pengojnë shfrytëzimin e plotë të potencialit që paraqet kjo taksë për bashkive. Për vitin 2022, nga taksat mbi tokën bujqësore, truallin dhe ndërtesën u mblodhën rreth 5.3 miliardë lekë, nivel ky më i ulët se një vit më parë. Nëse do të shtonim të ardhurat nga taksa mbi transferimin e të drejtave të pronësisë, të

ardhurat totale nga taksimi i pasurisë së paluajtshme regjistrojnë një vlerë prej 6.1 miliardë lekë, pothuajse e njëjtë me një vit më parë (vlerësuar në rreth 0.3% të PBB-së).

- Stoku i detyrimeve të prapambetura shënoi një nivel prej rreth 5.9 miliardë lekë në fund të vitit 2022, në rënie vjetore me rreth 10%, ndikuar nga ndërhyrja e qeverisë qendrore nëpërmjet vendosjes në dispozicion të një transferte specifike prej rreth 1 miliardë lekë. Bashkia Tiranë regjistron nivelin më të lartë të detyrimeve të prapambetura, ndjekur nga bashkia Kavajë dhe Vorë. Bashkia Pustec ndodhet në gjendjen e paaftësisë paguese pasi raporti i borxheve afatgjata dhe detyrimeve të prapambetura ndaj shpenzimeve vjetore (shpenzimet faktike të bashkisë në vitin 2022) shënoi nivelin 1.7 duke qëndruar ndjeshëm mbi nivelin referencë. Zhvillime në kahun përmirësues regjistrohen për bashkitë Vorë dhe Kavajë të cilat vlerësohet të kenë regjistruar një nivel të treguesit nën kufirin e 80% duke dalë nga zona e vështirësive financiare të llogaritura në vitin 2021.
- Përdorimi i burimeve financiare në dispozicion, përbën anën tjetër të rëndësishme në menaxhimin financiar publik vendor. Krahas përdorimit të fondeve me eficiencë dhe efikasitet, bashkitë duhet të orientojnë burimet në përmbushje të vizioneve afatgjata të zhvillimit (të përcaktuara në dokumentet e planeve të përgjithshme vendore).
- Shpenzimet e kryera në vitin 2022 u rritën me ritëm më të ulët krahasuar me ritmin e rritjes së burimeve financiare në dispozicion. Për pasojë, treguesit e shpenzimeve vendore – tregues të decentralizimit në kahun e shpenzimeve (me fonde të veta dhe totale) ndaj PBB-së u ngadalësuan përgjatë vitit 2022. E njëjta prirje vërehet dhe në treguesit e shpenzimeve ndaj shpenzimeve të qeverisjes së përgjithshme të cilët për të dytin vit radhazi janë në rënie.
- Përpjekjet për të nxitur zhvillimin nëpërmjet investimeve paraqesin diferencë ndërmjet dy niveleve të qeverisjes. Në nivel të përgjithshëm, pesha e investimeve në totalin e shpenzimeve të qeverisë së përgjithshme paraqitet relativisht e qëndrueshme me luhatje të vogla nga viti në vit (matura nga pesha e shpenzimeve kapitale ndaj shpenzimeve totale të kryera). Në të kundërt, në rastin e investimeve të kryera me fonde të veta të bashkive ndaj shpenzimeve totale ecuria në kohë paraqet luhatshmëri të lartë duke shënuar minimumin historik në fund të vitit 2022. Ky nivel investimesh vlerësohet të jetë i ulët përkundrejt vizionit për zhvillimin afatgjatë të bashkive.
- Shpenzimet me fonde të veta të bashkive u kanalizuan në masën 80% në mbulimin e shpenzimeve korrente dhe shënuan rritje me rreth 12% në vitin 2022. Kjo rritje diktohet gjerësisht nga rritja e shpenzimeve operative dhe të tjera dhe shpenzimeve për personelin.
- Shpenzimet me fonde të veta të bashkive u kanalizuan në masën 20% për shpenzime kapitale dhe shënuan rritje me rreth 7% në terma vjetorë. Në dy vitet e fundit, niveli i investimeve të ndërmarra me fonde të veta të bashkive ndodhet vlerat më të ulëta historike që prej RAT.
- Shpenzimet e kryera me fonde të kushtëzuara vijojnë të luajnë rol të rëndësishëm në totalin e shpenzimeve të kryera nga bashkitë. Në vitin 2022, rreth 76% e shpenzimeve me fonde të kushtëzuara shkoi për mbulimin e

shpenzimeve korrente dhe rreth 24 për shpenzime kapitale (në rënie me rreth 28% në terma vjetorë). Në nivel bashkie, investimet e financuara me fonde të kushtëzuara përfaqësojnë mbi 45% të investimeve totale të kyera në vitin 2022 (nga 23% që ishte në vitin 2015).

- Në përmbushje të funksioneve dhe kompetencave të përcaktuara në kuadrin rregullator në fuqi, në vitin 2022, 61 bashkitë në vend shpenzuan mesatarisht rreth 35,098 lekë për banor. Ndër to, rreth 20,853 lekë për banor (në rritje me rreth 12% në terma vjetorë) ishin shpenzime me fonde të veta të bashkive dhe 14,245 lekë për banor me fonde të kushtëzuara. Thënë ndryshe, për çdo 100 lekë të alokuar nga bashkitë përgjatë vitit 2022, 59 lekë ishin nga portofoli i burimeve të veta dhe 41 lekë nga fondet e kushtëzuara.

ANEKSE

Aneks 1. Shënime metodologjike

Burimi i të dhënave për njësitë e vetëqeverisjes vendore (NJQV) të nivelit të parë (bashkitë) të përdorura në Raportin e Financave Vendore – Status Raport 2022 është Sistemi Informatik Financiar i Qeverisë (Sistemi i Thesarit, SIFQ) pranë Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë, publikuar në faqen zyrtare të MFE,⁶¹ të cilat janë përpunuar dhe më pas publikuar në platformën www.financatvendore.al.⁶² Të dhënat janë kumulative (ose stok në fund të periudhës), të shprehura në monedhë vendase (lekë) dhe u referohen vetëm 61 bashkive (12 qarqet nuk janë të përfshirë në analizë). Për të mundësuar krahasimet historike me periudhën përpara zbatimit të reformës administrative dhe territoriale (RAT), të dhënat për periudhën 2010-2015 për 373 njësi të vetëqeverisjes vendore u ri-grupuan në nivelin e 61 bashkive.

Për qëllim analize, të dhënat e marra nga SIFQ në formë bruto janë klasifikuar nga autorët duke ndjekur gjerësisht përcaktimet e Ligjit nr. 68/2017 "Për financat e vetëqeverisjes vendore", Ligjit nr. 9632/2006 "Për sistemin e taksave vendore" të ndryshuar, Ligjit nr. 139/2015 "Për vetëqeverisjen vendore", Udhëzimet Vjetore të ndara nga Ministria e Financave dhe Ekonomisë për përgatitjen e Buxhetit Vjetor dhe Programit Buxhetor Afatmesëm⁶³ dhe praktikën ndërkombëtare përkatëse.⁶⁴ Të dhënat për të ardhurat janë kategorizuar në përputhje me sa lartpërmendur në:

- të ardhura nga burime të veta vendore që përfshijnë të ardhurat nga taksat vendore, tarifatat dhe të tjera;
- të ardhura nga taksa të ndara sipas përcaktimeve në Ligjin nr. 68/2017 "Për financat e vetëqeverisjes vendore";

- transfertat të pakushtëzuara të përgjithshme dhe sektoriale; dhe
- transfertat të kushtëzuara nga ministritë e linjës për funksione të deleguara dhe/ose investime.

Tre kategoritë e para janë klasifikuar nën emërtimin e përbashkët të burimeve financiare të disponueshme, burime mbi të cilat bashkitë kanë të drejta vendimmarrjeje relative në lidhje me mënyrën e përdorimit. Ndërsa, mbi kategorinë e transfertave të kushtëzuara bashkitë nuk kanë autoritet vendimmarrjeje në lidhje me sasinë apo mënyrën e përdorimit të këtyre fondeve; pra, ato shpenzohen sipas përcaktimeve të ministrive të linjës (ndryshe, janë fonde me destinacion të përcaktuar).

Për simetri me mënyrën e organizimit të të dhënave mbi të ardhurat sipas burimit, analiza e shpenzimeve do të organizohet në dy kategori kryesore:

- shpenzime të kryera me fonde të veta të bashkive (ku përfshihen të ardhurat nga burimet e veta, taksat e ndara, transfertat e pakushtëzuar dhe sektoriale) dhe,
- shpenzime të kryera me fonde të kushtëzuara (ku do të përfshihen ato kategori shpenzimesh të mbuluara me fonde nga transfertat e kushtëzuara nga ministritë e linjës, përfshirë fondet për investime nga Fondi për Zhvillimin e Rajoneve (FZHR).

Për të dy kategoritë, si me fonde të veta ashtu dhe me fonde të kushtëzuara, shpenzimet do të paraqiten sipas natyrës ekonomike të tyre dhe sipas funksioneve të qeverisjes vendore (COFOG).

Ky raport është pjesë e një serie raportesh me frekuencë tremujore dhe vjetore për financat vendore përgatitur nga Co-PLAN, Instituti për Zhvillimin e Habitatit. Raportet e mëparshme mund të gjenden në: <http://www.financatvendore.al/pub/raporte>.

Për një panoramë të përgjithshme për secilën prej 61 bashkive, mund të konsultoni Profilet e Bashkive në: <http://www.financatvendore.al/analiza/proflet>.

Aneks 2. Funkzionet e bashkive sipas legjislacionit në fuqi

* Sipas ligjit nr. 139/2015 "Për funksionet e vetëqeverisjes vendore"

Fusha	Funksionet
Infrastruktura dhe shërbimet publike	<ul style="list-style-type: none"> - Infrastruktura dhe shërbimet publike - Prodhimin, trajtimin, transmetimin dhe furnizimin me ujë të pijshëm. - Mbledhjen, largimin dhe trajtimin e ujërave të ndotura. - Mbledhjen dhe largimin e ujërave të shiut dhe mbrojtjen nga përmytjet në zonat e banuara. - Ndërtimin, rehabilitimin dhe mirëmbajtjen e rrugëve vendore dhe sinjalizimit rrugor, të trotuareve dhe shesheve publike vendore. - Ndriçimin e mjediseve publike. - Transportin publik vendor. - Ndërtimin, rehabilitimin dhe mirëmbajtjen e varrezave publike, si dhe garantimin e shërbimit publik të varrimit. - Shërbimin e dekorit publik. - Parqet, lulishtet dhe hapësirat e gjelbra publike. - Mbledhjen, largimin dhe trajtimin e mbetjeve të ngurta dhe shtëpiake. - Ndërtimin, rehabilitimin dhe mirëmbajtjen e ndërtesave arsimore të sistemit shkollor parauniversitar, me përjashtim të shkollave profesionale. - Administrimin dhe rregullimin e sistemit arsimor parashkollor në kopshte dhe çerdhe. - Ndërtimin, rehabilitimin dhe mirëmbajtjen e ndërtesave të shërbimit parësor shëndetësor dhe zhvillimin e aktiviteteve edukuese e promovuese në nivel vendor, të cilat lidhen me mbrojtjen e shëndetit, si dhe administrimin e qendrave e të shërbimeve të tjera në fushën e shëndetit publik. - Planifikimin, administrimin, zhvillimin dhe kontrollin e territorit.
Shërbimet sociale	<ul style="list-style-type: none"> - Krijimin dhe administrimin e shërbimeve sociale, në nivel vendor, për shtresat në nevojë, personat me aftësi të kufizuara, fëmijët, gratë, gratë kryefamiljare, gratë e dhunuara, viktimat të trafikut, nëna apo prindër me shumë fëmijë, të moshuarit etj. - Ndërtimin dhe administrimin e banesave për strehimin social. - Ndërtimin dhe administrimin e qendrave për ofrimin e shërbimeve sociale vendore. - Krijimin, në bashkëpunim me ministrinë përgjegjëse për mirëqenien sociale, të fondit social për financimin e shërbimeve.
Kultura, sporti dhe shërbimet argëtuese	<ul style="list-style-type: none"> - Zhvillimin, mbrojtjen dhe promovimin e vlerave e të trashëgimisë kulturore me interes vendor, si dhe administrimin e objekteve që lidhen me ushtrimin e këtyre funksioneve. - Organizimin e aktiviteteve kulturore dhe promovimin e identitetit kombëtar e lokal, si dhe administrimin e objekteve që lidhen me ushtrimin e këtyre funksioneve. - Zhvillimin, mbrojtjen dhe promovimin e bibliotekave e të ambienteve për lexim, me qëllim edukimin e përgjithshëm të qytetarëve. - Organizimin e aktiviteteve sportive, çlodhëse e argëtuese, zhvillimin dhe administrimin e institucioneve e të objekteve që lidhen me ushtrimin e këtyre funksioneve.

Mbrotjtja e mjedisit	<ul style="list-style-type: none"> - Sigurimin në nivel vendor të masave për mbrojtjen e cilësisë së ajrit, tokës dhe ujit nga ndotja. - Sigurimin, në nivel vendor, të masave për mbrojtjen nga ndotja akustike. - Zhvillimin e aktiviteteve edukuese dhe promovuese, në nivel vendor, të cilat lidhen me mbrojtjen e mjedisit.
Bujqësia, zhvillimi rural, pyjet dhe kullotat publike, natyra dhe biodiversiteti	<ul style="list-style-type: none"> - Administrimin, shfrytëzimin dhe mirëmbajtjen e infrastrukturës së ujitjes dhe kullimit, të transferuar në pronësi të tyre. - Administrimin dhe mbrojtjen e tokave bujqësore e të kategorive të tjera të resurseve, si toka të pafrytshme etj. - Krijimin dhe administrimin e sistemit vendor të informacionit dhe këshillimit bujqësor e rural. - Krijimin dhe administrimin e skemave vendore të granteve për bujqësinë e zhvillimin rural, të financuara nga buxheti lokal dhe/ose me bashkëfinancim nga të tretët, duke garantuar akses të balancuar gjinor. - Administrimin e fondit pyjor dhe kullor publik. <ul style="list-style-type: none"> o Mbrojtjen e natyrës e të biodiversitetit.
Zhvillimi ekonomik vendor	<ul style="list-style-type: none"> - Hartimin e planeve strategjike të zhvillimit e të programeve për zhvillimin ekonomik vendor. - Ngritjen dhe funksionimin e tregjeve publike dhe të rrjetit të tregtisë. - Mbështetjen për zhvillimin e biznesit të vogël, nëpërmjet veprimtarive nxitëse, të tilla si panairë e reklama në vende publike. - Organizimin e shërbimeve në mbështetje të zhvillimit ekonomik vendor, si informacioni për bizneset, aktivitetet promovuese, vënia në dispozicion e aseteve publike etj. - Publikimin e broshurave informative, krijimin e portaleve me profil ekonomik etj. - Dhënie e granteve financiare për mbështetjen e aktiviteteve të biznesit të vogël e të mesëm, sipas mënyrës së përcaktuar në legjislacionin në fuqi, duke garantuar akses të balancuar gjinor.
Siguria publike	<ul style="list-style-type: none"> - Mbrojtjen civile, në nivel vendor, dhe administrimin e strukturave përkatëse. - Garantimin e shërbimit të zjarrfikësve, në nivel vendor, dhe administrimin e strukturave përkatëse. - Garantimin e mbarëvajtjes së marrëdhënieve në komunitet, parandalimin dhe ndërmjetësimin për zgjidhjen e konflikteve në komunitet. - Parandalimin e kundërvajtjeve administrative, forcimin, inspektimin dhe monitorimin e zbatimit të rregulloreve e të akteve të njësive të vetëqeverisjes vendore brenda juridiksionit të tyre vendor.

Aneks 3. Listë e treguesve kryesorë të përdorur

Treguesi	Përshkrimi	Vlera					
		2015	2018	2019	2020	2021	2022
Të ardhura nga burimet e veta vendore ndaj PBB-së nominale (%)	Shuma të ardhurave nga taksa, tarifa vendore në lekë dhe të tjera ndaj PBB-së nominale në lekë.	0.9%	1.5%	1.5%	1.5%	1.6%	1.5%
Të ardhura nga burime financiare të disponueshme ndaj PBB-së nominale (%)	Shuma të ardhurave nga burimet e veta vendore, transfertat e pakushtëzuar (e përgjithshme dhe sektoriale) dhe taksa të ndara në lekë ndaj PBB-së nominale në lekë.	1.7%	3.0%	3.1%	3.2%	3.1%	3.1%
Burime financiare totale ndaj PBB-së nominale (%)	Shuma e të ardhurave (mjete financiare) nga burimet e veta vendore, transfertat ndërqeveritare të kushtëzuara, të pakushtëzuara dhe taksa të ndara në lekë ndaj PBB-së nominale në lekë.	3.6%	5.0%	4.8%	5.5%	5.4%	5.0%
Të ardhura nga burimet e veta vendore ndaj të ardhurave totale të qeverisë së përgjithshme (%)	Shuma të ardhurave nga taksa, tarifa vendore dhe të tjera në lekë ndaj të ardhurave totale të qeverisë së përgjithshme në lekë.	3.4%	5.4%	5.5%	5.6%	5.8%	5.5%
Të ardhura nga burime financiare të disponueshme ndaj të ardhurave totale të qeverisë së përgjithshme (%)	Shuma të ardhurave nga burimet e veta vendore, transfertat e pakushtëzuar (e përgjithshme dhe sektoriale) dhe taksa të ndara në lekë ndaj të ardhurave totale të qeverisë së përgjithshme në lekë.	6.5%	10.9%	11.2%	12.2%	11.6%	11.1
Autonomia financiare (A)	Raporti i të ardhurave nga burimet e veta vendore ndaj totalit të burimeve financiare vjetore.	25.2%	29.1%	31.4%	26.6%	29.0%	30.7
Autonomia financiare (B)	Raport i të ardhurave nga burimet e veta vendore dhe taksave të ndara ndaj totalit të burimeve financiare vjetore;	30.9%	30.9%	33.4%	29.1%	31.6%	33.6

Autonomia financiare (C)	Raport i të ardhurave nga burimet e veta vendore dhe taksave të ndara dhe transfertave të pakushtëzuara (të përgjithshme dhe specifike) ndaj totalit të burimeve financiare vjetore.	59.3%	59.3%	63.7%	57.2%	58.3%	61.5
Shpenzime me fonde të veta ndaj PBB-së (%)	Shpenzime të kryera me fonde nga burimet e veta vendore, transfertat e pakushtëzuara (të përgjithshme dhe sektoriale) dhe taksat e ndara në lekë ndaj PBB-së nominale në lekë.	2.3%	2.9%	3.3%	3.1%	2.8%	2.8%
Shpenzime me fonde të kushtëzuara ndaj PBB-së (%)	Shpenzime të kryera me fonde nga transfertat e kushtëzuara në lekë ndaj PBB-së nominale në lekë.	1.8%	2.1%	1.7%	2.4%	2.3%	1.9% ⁷
Shpenzime me fonde të kushtëzuara ndaj PBB-së (%)	Shpenzime të kryera me fonde nga transfertat e kushtëzuara në lekë ndaj PBB-së nominale në lekë.	1.8%	2.1%	1.7%	2.4%	2.3%	1.9% ⁷
Shpenzime me fonde të veta ndaj shpenzimeve të qeverisë së përgjithshme (%)	Shpenzime të kryera me fonde nga burimet e veta vendore, transfertat e pakushtëzuara (të përgjithshme dhe sektoriale) dhe taksat e ndara në lekë ndaj shpenzimeve të qeverisë së përgjithshme në lekë.	7.5%	10.1%	11.4%	9.6%	8.8%	9.0%
Shpenzime totale ndaj shpenzimeve qeverisë së përgjithshme (%)	Shpenzime totale (të kryera me fonde të veta dhe të kushtëzuara) në lekë ndaj shpenzimeve të qeverisë së përgjithshme në lekë.	13.5%	17.3%	17.4%	16.8%	15.9%	15.1%
Investimet publike ndaj PBB-së (%)	Investimet publike totale në lekë ndaj PBB-së nominale në lekë.	4.4%	4.8%	4.4%	5.2%	5.2%	5.4%
Investimet bashkitë ndaj PBB-së (%)	Investimet totale të kryera nga bashkitë në lekë ndaj PBB-së nominale në lekë.	1.2%	1.4%	1.5%	1.3%	1.3%	1.0%

Investimet me fonde të veta ndaj PBB-së (%)	Investime të kryera me fondet e veta të bashkive (nga burimet e veta vendore, transfertat të pakushtëzuara dhe taksa të ndara) në lekë ndaj PBB-së nominale në lekë.	0.9%	0.8%	1.0%	0.8%	0.6%	0.6%
Investimet me fonde të veta ndaj investimeve publike totale (%)	Investime të kryera me fondet e veta të bashkive (nga burimet e veta vendore, transfertat të pakushtëzuara dhe taksa të ndara) në lekë ndaj investimeve publike totale në lekë.	20.1%	16.7%	23.5%	14.8%	11.1%	10.4%
Investime bashkitë ndaj investimeve publike (%)	Investime totale të kryera nga bashkitë (me fonde të veta dhe të kushtëzuara, përfshirë FZHR) në lekë ndaj investimeve publike totale në lekë.	26.2%	29.8%	33.1%	25.7%	24.5%	18.9%
Borxhi ndaj PBB-së (në %)	Pesha e vlerës së mbetur të kredive të marra nga bashkitë në fund të vitit në lekë ndaj PBB-së nominale në lekë.	0.049%	0.043%	0.034%	0.027%	0.018%	0.017%
Detyrimet e prapambetura ndaj PBB-së (%)	Raporti i stokut të detyrimeve të prapambetura në lekë në fund të periudhës ndaj PBB-së nominale në lekë.		0.41%	0.48%	0.43%	0.34%	0.28%
Arrear's stock per capita (in ALL)	The ratio of arrears stock at the end of the year to population based on CENSUS 2011.			2,918 lekë	2,475 lekë	2,316 lekë	2,094 lekë
Detyrimet e prapambetura për frymë (në lekë)	Raporti i stokut të detyrimeve të prapambetura ndaj popullsisë sipas Census 2011.			2,918 lekë	2,475 lekë	2,316 lekë	2,094 lekë
Treguesi i paaftësisë paguese	Raporti i borxheve afatgjata dhe detyrimeve të papaguara në lekë ndaj shpenzimeve vjetore të miratuara në lekë, për 61 bashkitë për vitin 2022						
Kosto mesatare për të punësuar (lekë në muaj)	Raporti i shpenzimeve për personelin në lekë ndaj numrit të të punësuarve në bashki (sipas bashkive dhe në total), pjesëtuar për 12 muaj			54,395 lekë	54,324 lekë	57,289 lekë	56,868 lekë

Numri i të punësuarve në bashki për 1,000 banorë	Raporti i numrit të punësuarve në bashki ndaj popullsisë (të shprehur në 1,000 banorë)		11	11	12	12	13
Shpenzime kapitale me fonde të kushtëzuara ndaj shpenzimeve kapitale totale	Raporti i shpenzime kapitale me fonde të kushtëzuara ndaj shpenzimeve kapitale totale në lekë.						
	Mesatare 61 bashki	23.5%	44.0%	29.1%	42.3%	54.8%	45.0%
	Bashkia Tiranë	7.3%	22.7%	6.0%	4.3%	14.5%	21.0%
	Mesatare 60 bashki (përfshijtur bashkinë Tiranë)	27.4%	52.6%	41.2%	58.8%	62.6%	50.6%
Financimi i shpenzimeve kapitale nga të ardhurat nga TNI	Raporti i të ardhurave nga TNI ndaj shpenzimeve kapitale me fonde të veta në lekë.						
	Mesatare 61 bashki	11.2%	55.3%	47.9%	62.8%	86.9%	87%
	Bashkia Tiranë	20.2%	104.6%	77.4%	100.6%	220.2%	234.9%
	Mesatare 60 bashki (përfshijtur bashkinë Tiranë)	8.5%	22.4%	23.2%	24.7%	28.6%	32.2%

Burimi: Përpunime të autorëve bazuar në të dhëna nga MFE, INSTAT, BSH.

Aneks 4. Bashkitë sipas numrit të popullsisë

Kriteri	Grupi	Bashkia
Deri në 40,000 banorë	Bashki të vogla	Pustec, Dropull, Libohovë Këlcyrë, Fushë Arrëz, Delvinë, Himarë, Konispol, Tepelenë, Finiq, Përmet, Memaliaj, Poliçan, Pukë, Kolonjë, Skrapar, Selenicë, Klos, Has, Belsh, Sarandë, Tropojë, Roskovec, Mirditë, Rrogozhinë, Patos, Gramsh, Përrenjas, Vorë, Peqin, Devoll, Mallakastër, Ura Vajgurore, Cërrik, Mat, Shijak, Gjirokastër, Vau i Dejës, Malësi e Madhe, Bulqizë, Kuçovë, Librazhd, Divjakë
40,001 - 100,000 banorë	Bashki të mesme (11/61)	Kavajë, Maliq, Kurbin, Kukës, Krujë, Berat, Pogradec, Dibër, Lezhë, Korçë, Lushnjë
> 100,000 banorë	Bashki të mëdha (6/61)	Kamëz, Vlorë, Fier, Shkodër Elbasan, Durrës
557,422 banorë	Bashkia Tiranë (1/61)	Tiranë

Burimi: Autorët bazuar në të dhënat sipas Census 2011

Aneks 5. Të ardhura nga burimet e veta vendore për banor (në lekë)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Belsh	969	4,012	2,158	1,880	2,367	2,986	3,580	4,715
Berat	4,449	4,296	5,742	5,128	4,868	5,228	6,013	8,189
Bulqizë	1,192	1,382	1,765	1,371	1,626	1,373	1,861	2,050
Cërrik	2,055	3,611	2,699	2,687	3,137	3,319	3,668	2,928
Delvinë	2,738	6,103	5,808	3,363	3,808	4,724	3,882	3,880
Devoll	1,771	2,406	2,298	2,749	3,978	3,673	4,585	4,766
Dibër	993	1,065	1,103	1,034	1,605	1,316	1,610	1,905
Divjakë	2,105	2,712	2,261	2,847	2,871	2,586	3,385	3,430
Dropulli	10,739	13,810	13,897	12,487	13,742	19,164	22,479	23,692
Durrës	6,712	6,739	7,451	6,948	7,032	5,278	7,827	7,439
Elbasan	3,579	3,849	4,449	4,556	5,270	5,081	5,159	5,574
Fier	3,983	3,638	4,340	5,116	5,556	5,049	5,305	5,188
Finiq	3,107	4,879	5,574	5,782	5,465	6,349	9,780	6,103
Fushë Arrëz	1,727	2,631	2,627	2,625	2,696	1,704	1,482	2,228
Gjirokastër	4,769	4,854	4,707	5,244	5,696	5,430	6,434	8,674
Gramsh	2,502	1,709	2,239	2,540	2,162	2,259	2,925	3,137
Has	718	716	841	774	757	997	1,629	1,253
Himarë	14,007	20,763	19,770	23,204	31,497	40,388	70,851	80,834
Kamëz	3,921	4,794	5,529	7,509	7,612	4,710	7,268	9,409
Kavajë	5,830	6,926	8,256	9,357	9,633	7,576	10,407	13,483
Këlcyrë	1,803	1,553	1,734	1,903	1,405	1,509	2,443	1,718
Klos	1,038	1,712	1,426	1,672	2,346	1,706	1,974	2,996
Kolonjë	3,363	3,190	3,883	4,417	3,704	4,867	5,919	7,614
Konispol	3,359	5,216	5,142	3,917	3,536	4,667	5,318	4,418
Korçë	5,556	7,221	7,166	7,951	8,512	6,976	9,014	10,127
Krujë	3,118	4,493	3,687	5,353	5,095	4,410	4,625	4,499
Kuçovë	3,210	3,052	4,074	3,776	3,956	3,040	5,804	5,563
Kukës	1,613	1,918	1,695	1,561	2,587	3,348	2,663	5,291
Kurbini	1,232	1,306	1,543	1,337	1,332	848	1,464	1,131
Lezhë	4,375	4,281	5,012	6,098	10,204	4,361	7,522	5,900
Libohovë	2,096	3,087	3,210	2,966	2,488	2,150	2,694	4,993
Librazhd	1,896	2,418	2,917	3,345	3,442	3,371	3,829	4,723
Lushnjë	3,372	4,026	3,863	4,020	4,245	4,252	4,224	4,434
Malësi e Madhe	1,324	4,180	1,177	1,973	1,847	1,710	2,019	1,798
Maliq	1,323	1,967	2,138	2,922	2,124	2,130	2,402	2,790
Mallakastër	3,915	7,245	7,902	11,564	5,101	3,655	6,895	5,361
Mat	1,803	1,800	2,381	1,924	2,447	2,926	3,453	5,874
Memaliaj	1,292	1,590	1,335	1,020	995	1,212	988	2,209
Mirditë	1,222	2,178	1,594	2,424	2,567	1,985	3,787	2,257

Patos	4,454	4,791	4,277	9,257	5,685	7,571	8,277	4,362
Peqin	1,547	1,845	1,482	1,742	2,398	1,871	1,477	1,673
Përmet	3,242	3,841	2,883	3,699	3,623	3,959	3,441	13,036
Pogradec	2,431	3,086	3,677	3,908	4,464	4,471	5,186	6,259
Poliçan	3,287	3,844	3,858	2,916	2,451	2,772	2,686	3,389
Përrenjas	1,566	1,934	1,921	1,975	1,945	2,252	2,627	3,264
Pukë	1,920	2,361	1,670	2,020	1,431	3,106	2,124	3,343
Pustec	975	1,174	1,101	350	1,123	3,988	4,628	2,777
Roskovec	7,056	8,245	9,265	6,875	9,298	7,859	9,889	10,650
Rrogozhinë	2,996	3,164	3,510	3,906	4,165	4,595	6,201	5,582
Sarandë	11,331	13,223	14,754	15,690	18,882	19,895	20,684	25,754
Selenicë	2,359	3,072	4,072	3,391	4,356	3,828	5,129	4,634
Shijak	5,193	6,111	5,335	4,824	5,518	4,954	5,090	6,287
Shkodër	3,280	3,421	4,156	4,703	4,489	4,030	4,555	6,259
Skrapar	5,421	7,209	6,200	5,320	5,631	4,269	3,664	6,319
Tepelenë	1,997	2,353	4,056	4,091	3,458	3,478	5,229	5,154
Tiranë	8,786	13,023	18,307	23,487	24,915	25,026	30,290	31,214
Tropojë	1,734	4,196	2,055	2,381	2,040	1,619	2,516	2,514
Ura Vajguore	2,991	2,794	3,414	4,257	4,361	4,615	5,331	5,358
Vau Dejës	3,130	3,220	2,426	3,734	3,383	2,140	2,161	2,330
Vlorë	4,128	4,942	5,498	6,359	6,020	6,299	8,635	10,888
Vorë	10,580	13,727	14,766	15,932	15,236	10,864	10,319	11,914
Total	4,663	5,993	7,263	8,652	9,128	8,640	10,591	11,330

Aneks 6. Burime të disponueshme për banor (në lekë)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Belsh	5,290	10,525	10,124	10,997	11,603	12,661	15,121	17,050
Berat	9,411	11,895	14,357	14,386	14,426	15,059	16,576	19,319
Bulqizë	7,721	12,437	13,899	14,797	14,592	14,750	15,909	18,769
Cërrik	5,836	9,686	10,707	11,014	11,764	12,153	13,689	14,098
Delvinë	9,548	18,319	21,799	19,101	20,607	23,286	24,364	22,804
Devoll	6,195	10,446	12,453	13,318	14,773	14,931	16,362	17,242
Dibër	5,668	9,412	10,693	11,207	12,103	12,263	13,125	14,224
Divjakë	6,684	9,396	10,792	12,150	12,955	12,518	13,816	14,470
Dropulli	25,049	34,556	37,981	44,281	46,379	52,914	60,216	59,639
Durrës	10,747	12,084	13,994	14,108	14,677	13,314	16,605	17,720
Elbasan	7,872	10,018	11,486	12,230	13,421	13,598	14,167	14,928
Fier	8,040	9,830	11,979	13,287	13,854	13,851	14,607	15,117
Finiq	11,291	17,022	20,529	21,284	20,765	23,678	38,987	24,295
Fushë Arrëz	10,543	17,973	22,469	25,522	23,367	23,117	23,908	27,380
Gjirokastër	11,513	15,631	16,911	18,731	19,613	19,737	23,577	27,639
Gramsh	8,298	12,867	16,701	17,485	17,458	21,900	23,341	19,966
Has	7,739	12,256	12,959	13,203	13,865	14,894	15,852	16,545
Himarë	23,992	34,955	37,933	43,935	52,852	62,355	96,222	105,897
Kamëz	6,979	9,440	11,187	13,639	14,344	11,743	15,129	19,157
Kavajë	10,022	13,861	17,349	18,409	18,842	17,885	22,433	28,465
Këlcyrë	8,852	14,571	16,941	18,853	18,707	19,261	22,562	22,168
Klos	6,195	10,558	11,859	13,673	14,462	14,360	15,173	17,038
Kolonjë	12,664	17,819	20,787	22,996	23,667	25,216	26,831	30,242
Konispol	8,134	12,380	14,409	15,628	15,312	17,314	20,392	24,849
Korçë	10,569	15,222	16,584	17,974	18,884	17,668	20,182	22,228
Krujë	6,605	9,805	10,247	12,198	12,576	12,164	13,084	13,901
Kuçovë	7,501	9,911	12,475	12,557	12,993	12,464	15,835	16,555
Kukës	7,257	11,102	12,123	12,412	14,118	15,405	15,165	18,679
Kurbini	5,526	7,916	9,059	9,451	10,004	9,882	10,661	11,380
Lezhë	8,902	10,732	12,399	14,045	18,641	13,422	17,210	16,863
Libohovë	12,179	16,810	18,224	23,479	22,613	23,113	24,439	27,825
Librazhd	5,845	11,463	14,451	16,094	16,763	17,471	18,143	19,427
Lushnjë	6,828	10,088	11,136	12,117	12,637	12,952	13,076	13,909
Malësi e Madhe	6,113	13,180	12,958	14,565	14,918	15,791	18,007	18,351
Maliq	4,934	9,000	12,049	13,387	12,857	13,366	15,027	15,167
Mallakastër	8,476	15,206	17,574	21,941	15,665	14,403	18,215	17,045

Mat	8,216	11,402	13,548	13,688	14,621	15,742	16,591	20,239
Memaliaj	8,257	13,571	14,975	16,846	16,817	17,435	18,012	20,680
Mirditë	10,129	14,471	16,192	17,975	18,804	18,783	21,046	21,214
Patos	12,607	13,695	15,559	21,087	19,046	19,484	21,974	19,297
Peqin	5,063	8,570	10,152	9,314	10,191	10,424	10,595	11,892
Përmet	11,867	16,887	18,473	21,801	22,045	23,051	23,465	39,330
Pogradec	6,481	9,979	11,741	12,493	13,385	14,266	17,240	17,954
Poliçan	9,982	15,126	17,929	19,607	16,917	17,625	19,266	21,681
Përrenjas	5,064	8,977	11,693	11,943	12,541	13,836	14,508	16,033
Pukë	10,128	16,619	19,161	20,345	20,174	23,275	22,390	25,423
Pustec	8,796	11,488	12,865	15,821	17,028	23,166	24,756	25,831
Roskovec	12,563	15,299	17,585	15,627	19,537	18,226	20,980	23,512
Rrogozhinë	6,672	9,210	13,209	12,821	14,043	20,444	17,164	17,703
Sarandë	18,386	22,813	25,206	27,819	31,248	32,783	36,051	40,009
Selenicë	8,487	13,077	16,670	17,587	18,777	18,915	20,962	22,370
Shijak	8,729	11,579	11,799	12,006	12,864	12,848	13,419	15,532
Shkodër	8,052	9,640	11,087	12,280	12,349	12,404	13,385	15,148
Skrapar	15,262	22,901	27,603	24,182	24,193	24,578	23,478	28,945
Tepelenë	9,947	16,315	20,196	21,453	21,858	22,460	24,579	25,693
Tiranë	11,935	17,853	23,976	29,834	32,011	32,489	38,349	39,320
Tropojë	8,838	15,055	14,875	16,463	16,690	17,288	18,407	19,467
Dimal	6,149	7,807	10,249	11,821	12,792	13,640	15,966	16,714
Vau Dejës	7,654	10,257	11,833	14,240	14,249	13,477	14,062	15,668
Vlorë	8,844	11,527	13,834	15,375	15,517	16,067	19,068	21,802
Vorë	13,517	18,639	21,598	22,835	22,620	18,680	20,499	24,690
Total	9,086	12,848	15,528	17,588	18,535	18,576	21,281	22,720

Aneks 7. Burime totale për banor (në lekë)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Belsh	15,549	24,521	26,581	25,933	30,348	43,810	46,092	41,167
Berat	18,716	19,812	25,012	23,657	21,555	24,015	29,523	32,077
Bulqizë	21,218	25,812	25,060	28,098	29,940	35,121	45,205	37,508
Cërrik	20,931	21,780	25,043	22,169	23,947	28,982	34,631	29,765
Delvinë	19,535	29,668	39,122	32,777	31,031	35,591	46,510	38,717
Devoll	12,261	16,116	20,501	21,614	25,713	25,452	30,246	33,041
Dibër	19,637	23,593	26,461	26,077	26,258	33,924	34,160	38,923
Divjakë	17,544	19,813	25,545	22,210	22,022	21,577	23,990	23,018
Dropulli	40,169	52,452	76,564	93,749	63,483	95,459	158,948	129,398
Durrës	17,341	18,423	21,274	22,659	23,477	29,800	34,890	32,291
Elbasan	19,808	21,508	26,373	26,598	26,680	29,884	29,164	30,506
Fier	15,983	17,425	25,166	23,774	20,896	24,178	23,532	24,008
Finiq	22,066	26,836	38,556	42,751	30,150	61,724	94,374	61,038
Fushë Arrëz	31,941	34,806	40,798	54,816	53,810	42,403	36,799	41,731
Gjirokastrë	19,588	22,705	27,862	32,272	27,404	30,287	34,706	39,772
Gramsh	25,034	29,667	36,750	38,322	37,473	45,722	49,926	38,915
Has	24,699	31,015	33,640	38,356	33,042	38,313	36,565	39,158
Himarë	38,066	44,407	64,638	68,800	61,474	77,180	153,257	127,108
Kamëz	12,921	15,290	17,030	19,275	21,057	19,684	29,558	30,808
Kavajë	19,751	23,488	35,727	31,216	30,409	40,064	39,781	39,356
Këlcyrë	21,206	27,631	46,328	55,083	54,085	54,917	66,700	51,799
Klos	21,068	26,325	30,745	30,889	31,519	36,014	38,282	37,975
Kolonjë	23,323	31,970	35,952	44,269	39,987	64,479	91,981	85,317
Konispol	18,151	33,766	35,759	49,189	36,003	26,142	34,112	40,897
Korçë	21,183	24,770	33,388	32,398	28,678	26,967	29,394	33,578
Krujë	15,359	17,862	20,890	21,865	24,669	29,099	26,044	27,107
Kuçovë	15,616	17,206	21,341	24,517	21,422	23,604	25,883	28,112
Kukës	25,049	24,322	25,922	27,333	28,537	34,542	34,977	39,948
Kurbin	17,769	20,174	23,443	21,611	21,812	34,745	35,423	33,546
Lezhë	17,766	19,456	22,541	24,353	29,515	25,631	34,181	30,873
Libohovë	20,368	24,504	45,311	78,215	44,591	54,503	73,488	61,005
Librazhd	22,959	27,903	33,992	43,279	36,391	40,709	39,217	39,424
Lushnjë	14,583	17,509	20,493	22,278	20,875	22,326	23,764	23,053
Malësi e Madhe	17,476	24,260	25,163	27,132	30,117	34,348	33,061	30,219

Maliq	13,206	17,380	22,468	25,729	22,351	24,441	28,438	31,011
Mallakastër	26,552	34,125	30,461	37,363	31,002	26,571	34,420	30,413
Mat	20,133	23,496	26,929	28,438	25,189	35,114	57,329	64,403
Memaliaj	21,763	28,120	27,392	30,712	28,146	31,080	33,149	39,004
Mirditë	29,244	31,970	41,897	39,714	41,105	41,110	37,707	38,367
Patos	24,718	24,434	37,420	33,622	32,175	42,319	37,076	36,897
Peqin	14,360	19,879	26,900	24,682	25,726	30,186	32,321	33,632
Përmet	22,252	27,604	28,448	39,557	37,101	38,361	36,359	55,434
Pogradec	18,644	22,572	24,939	27,202	27,786	32,852	42,499	44,170
Poličan	20,643	25,348	37,179	44,242	35,621	37,948	52,942	52,457
Prrenjas	19,527	24,344	31,233	33,683	33,358	38,956	38,548	39,337
Pukë	25,154	30,490	42,211	32,817	31,304	45,295	45,075	38,957
Pustec	12,288	14,668	16,556	19,829	25,236	35,850	62,501	46,584
Roskovec	20,538	23,557	32,455	32,810	36,358	39,777	33,450	37,487
Rrogozhinë	13,466	17,089	28,730	26,383	29,705	41,721	39,326	30,938
Sarandë	40,443	50,123	40,324	55,003	48,759	48,657	59,224	63,487
Selenicë	22,835	26,876	30,947	33,198	35,750	31,920	35,131	36,998
Shijak	15,735	19,904	20,198	21,521	22,860	31,240	36,846	30,754
Shkodër	18,779	18,202	19,273	20,606	20,021	21,931	21,829	23,725
Skrapar	29,164	34,530	56,318	36,526	39,755	62,216	51,466	54,356
Tepelenë	32,565	40,154	44,720	40,110	55,329	39,829	60,538	51,910
Tiranë	16,882	22,790	29,972	38,736	38,321	40,193	46,326	48,458
Tropojë	25,053	31,866	34,078	37,160	35,087	38,942	36,937	40,720
Dimal	13,438	14,872	20,443	21,708	24,217	24,720	24,387	26,972
Vau Dejës	18,962	24,722	32,022	32,828	26,254	28,686	26,963	28,366
Vlorë	16,602	18,716	24,273	25,522	23,529	24,868	30,437	30,159
Vorë	21,206	23,729	30,028	29,001	30,302	34,840	34,908	37,903
Total	18,498	22,001	27,067	29,681	29,099	32,477	36,522	36,966

Aneks 8. Shpenzime me fonde të veta për banor (në lekë)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Belsh	5,287	13,329	14,945	9,894	11,835	14,613	14,298	15,495
Berat	12,836	18,645	14,448	14,550	15,067	13,981	16,543	17,699
Bulqizë	11,644	12,906	12,455	13,648	18,454	14,909	15,395	16,698
Cërrik	6,404	11,846	11,689	10,334	12,786	11,755	12,845	14,986
Delvinë	10,207	25,512	22,789	23,690	21,526	21,387	24,111	22,312
Devoll	5,821	10,856	12,410	12,657	16,677	15,504	16,204	19,487
Dibër	6,358	11,112	14,275	11,150	11,682	11,865	12,141	15,052
Divjakë	10,962	20,791	12,848	11,850	12,879	12,910	13,579	14,663
Dropulli	24,077	40,249	38,513	48,928	45,128	47,738	62,520	76,735
Durrës	13,998	13,816	14,950	12,982	16,520	13,903	14,467	18,775
Elbasan	10,470	13,738	11,832	12,257	13,703	13,321	13,821	14,642
Fier	11,174	16,089	15,157	13,271	14,404	13,307	14,251	14,669
Finiq	12,362	13,555	26,428	31,901	28,847	23,728	30,589	31,619
Fushë Arrëz	11,839	17,424	22,335	33,404	22,950	26,433	23,618	26,205
Gjirokastrë	18,138	22,939	21,297	18,689	20,644	18,280	20,506	24,517
Gramsh	9,327	13,378	20,562	17,107	19,329	21,034	22,327	20,464
Has	11,725	15,598	15,105	14,782	15,681	14,754	15,587	17,391
Himarë	39,886	66,237	36,899	45,256	43,874	47,164	58,749	69,275
Kamëz	6,905	8,003	10,797	13,924	15,723	12,171	15,149	19,260
Kavajë	21,925	23,714	16,837	18,235	20,015	17,753	22,418	27,941
Këlcyrë	10,319	25,989	34,787	23,871	23,007	19,783	22,350	21,476
Klos	6,971	9,670	11,845	13,623	15,897	12,762	15,687	17,713
Kolonjë	14,993	24,455	33,893	30,056	22,818	25,286	28,053	29,805
Konispol	8,054	18,013	29,406	16,612	16,818	17,567	19,961	24,683
Korçë	19,344	21,890	25,916	18,812	20,665	17,894	19,611	21,516
Krujë	8,776	10,905	11,615	11,053	12,608	10,358	12,028	13,339
Kuçovë	14,254	10,803	11,786	13,072	13,612	11,973	15,692	16,236
Kukës	7,731	10,313	14,142	12,338	12,753	13,538	13,620	19,844
Kurbin	6,078	7,743	13,839	9,701	9,631	8,968	11,051	10,777
Lezhë	14,897	11,058	13,411	13,326	18,798	13,767	15,474	17,695
Libohovë	13,391	23,981	38,108	34,579	23,614	24,751	23,048	26,483
Librazhd	10,193	15,491	19,251	19,257	18,264	16,961	17,482	16,708
Lushnjë	11,482	12,674	12,372	12,016	13,116	12,814	12,442	12,975
Malësi e Madhe	5,216	12,993	16,725	14,903	17,506	14,133	15,264	21,134
Maliq	5,282	11,252	16,788	14,163	14,173	13,350	14,293	16,030
Mallakastër	9,205	12,821	15,585	16,620	25,662	14,185	15,647	19,832
Mat	12,080	13,665	15,318	13,122	16,343	16,119	16,174	20,052
Memaliaj	13,497	12,014	17,506	17,801	19,341	15,701	20,207	21,059
Mirditë	14,218	18,348	30,729	19,363	18,396	18,731	20,479	20,324

Patos	10,711	14,058	19,826	22,109	20,744	16,812	19,205	19,316
Peqin	5,316	8,515	12,604	9,814	10,650	10,458	10,861	12,024
Përmet	12,971	26,240	28,717	22,132	22,039	22,526	23,661	27,497
Pogradec	7,452	9,050	10,787	12,591	13,475	14,274	17,020	18,981
Poličan	10,095	19,283	22,352	20,898	16,599	16,844	18,778	21,676
Prrenjas	5,265	7,494	12,894	12,720	10,775	13,767	15,938	15,349
Pukë	17,493	21,698	22,126	21,425	19,878	21,948	25,322	24,290
Pustec	11,180	11,954	17,585	13,749	18,671	20,147	21,455	26,396
Roskovec	8,746	21,442	17,467	22,441	19,137	17,053	22,194	23,335
Rrogozhinë	7,794	15,126	14,383	13,635	13,950	20,589	15,832	18,562
Sarandë	31,087	24,088	25,463	27,915	33,808	31,844	32,676	35,672
Selenicë	11,227	12,929	19,402	23,058	19,520	17,713	19,361	22,783
Shijak	11,990	11,670	13,048	16,046	12,472	12,519	13,613	16,921
Shkodër	7,474	8,309	10,315	11,790	14,590	12,278	12,786	13,800
Skrapar	24,228	36,164	30,662	26,454	21,617	26,912	23,427	26,969
Tepelenë	23,427	26,440	35,912	28,913	22,233	22,292	24,496	28,447
Tiranë	14,820	20,853	23,728	26,987	34,995	32,819	28,628	31,680
Tropojë	11,355	19,122	17,034	17,883	16,253	13,536	21,624	18,941
Dimal	6,761	12,133	11,430	15,006	12,572	13,691	15,803	17,481
Vau i Dejës	7,864	10,510	11,432	10,302	21,254	13,285	13,287	13,576
Vlorë	9,258	11,077	16,617	14,683	16,242	15,957	16,397	18,063
Vorë	15,563	23,617	17,937	26,559	24,220	13,473	22,323	23,656
Total	11,736	15,400	17,097	17,245	19,949	18,323	18,630	20,853

Aneks 9. Shpenzime totale për banor (në lekë)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Belsh	15,545	27,326	31,403	24,829	30,580	45,761	45,269	39,612
Berat	22,141	26,562	25,104	23,821	22,197	22,937	29,490	30,457
Bulqizë	25,141	26,280	23,616	26,949	33,802	35,280	44,691	35,437
Cërrik	21,500	23,940	26,049	21,489	24,968	28,583	33,787	30,653
Delvinë	20,194	36,861	40,112	37,366	31,950	33,692	46,257	38,224
Devoll	11,887	16,525	20,458	20,953	27,616	26,026	30,087	35,286
Dibër	20,327	25,294	30,044	26,020	25,836	33,526	33,177	39,751
Divjakë	21,822	31,208	27,601	21,909	21,946	21,969	23,753	23,211
Dropulli	39,198	58,145	77,096	98,397	62,232	90,284	161,252	146,494
Durrës	20,591	20,155	22,241	21,533	25,320	30,389	32,752	33,345
Elbasan	22,405	25,228	26,739	26,624	26,962	29,606	28,818	30,220
Fier	19,117	23,684	28,415	23,759	21,446	23,634	23,176	23,560
Finiq	23,138	23,369	44,455	53,368	38,232	61,775	85,977	68,362
Fushë Arrëz	33,236	34,256	40,664	62,698	53,393	45,719	36,509	40,556
Gjirokastër	26,213	30,013	32,281	32,229	28,435	28,830	31,635	36,649
Gramsh	26,064	30,178	40,611	37,944	39,344	44,856	48,912	39,412
Has	28,684	34,357	35,789	39,934	34,857	38,172	36,301	40,004
Himarë	53,960	75,689	63,603	70,120	52,496	61,990	115,784	90,485
Kamëz	12,846	13,853	16,640	19,560	22,436	20,111	29,578	30,911
Kavajë	31,654	33,341	35,220	31,041	31,583	39,932	39,766	38,831
Këlcyrë	22,672	39,049	64,174	60,102	58,385	55,440	66,488	51,107
Klos	21,845	25,436	30,730	30,839	32,954	34,416	38,796	38,650
Kolonjë	25,652	38,606	49,058	51,329	39,139	64,550	93,203	84,879
Konispol	18,072	39,400	50,756	50,173	37,509	26,395	33,680	40,731
Korçë	29,958	31,438	42,771	33,236	30,459	27,192	28,823	32,866
Krujë	17,530	18,961	22,258	20,719	24,701	27,293	24,987	26,544
Kuçovë	22,369	18,099	20,651	25,033	22,042	23,113	25,740	27,793
Kukës	25,522	23,532	27,940	27,259	27,172	32,675	33,431	41,113
Kurbin	18,321	20,001	28,224	21,861	21,439	33,831	35,814	32,943
Lezhë	23,761	19,783	23,555	23,633	29,672	25,976	32,446	31,706
Libohovë	21,580	31,675	65,195	89,316	45,591	56,141	72,098	59,663
Librazhd	27,307	31,931	38,796	46,442	37,893	40,200	38,556	36,705
Lushnjë	19,237	20,094	21,741	22,178	21,355	22,188	23,129	22,119
Malësi e Madhe	16,579	24,073	28,930	27,470	32,705	32,689	30,318	33,001
Maliq	13,554	19,632	27,207	26,505	23,666	24,424	27,705	31,873
Mallakastër	27,280	31,740	28,472	32,042	40,999	26,353	31,852	33,200
Mat	23,997	25,760	28,699	27,872	26,911	35,492	56,912	64,216
Memaliaj	27,003	26,563	29,923	31,667	30,671	29,347	35,344	39,383
Mirditë	33,333	35,847	56,448	41,101	40,698	41,058	37,140	37,477

Patos	22,822	24,798	41,687	34,643	33,872	39,646	34,307	36,916
Peqin	14,613	19,824	29,352	25,182	26,185	30,220	32,587	33,764
Përmet	23,356	36,958	38,694	39,888	37,095	37,837	36,555	43,601
Pogradec	19,615	21,643	23,985	27,299	27,876	32,861	42,279	45,198
Poličan	20,756	29,505	41,601	45,534	35,303	37,167	52,453	52,452
Prrenjas	19,728	22,860	32,433	34,460	31,591	38,887	39,978	38,652
Pukë	32,519	35,569	45,178	33,897	31,007	43,968	48,007	37,824
Pustec	14,672	15,135	21,276	17,758	26,879	32,830	59,199	47,149
Roskovec	16,721	29,700	32,337	39,624	35,959	38,604	34,663	37,311
Rrogozhinë	14,588	23,006	29,904	27,197	29,613	41,866	37,994	31,797
Sarandë	53,144	51,398	40,580	55,100	51,319	47,719	55,849	59,150
Selenicë	25,575	26,729	33,679	38,669	36,493	30,718	33,530	37,412
Shijak	18,996	19,995	21,448	25,561	22,468	30,911	37,040	32,144
Shkodër	18,201	16,870	18,545	20,116	22,262	21,805	21,230	22,376
Skrapar	38,131	47,794	59,379	38,797	37,179	64,550	51,414	52,379
Tepelenë	46,045	50,278	60,437	47,570	55,704	39,661	60,454	54,664
Tiranë	19,766	25,789	29,726	35,888	41,305	40,523	36,605	40,818
Tropojë	27,570	35,934	36,277	38,580	34,650	35,190	40,154	40,195
Dimal	14,051	19,198	21,623	24,892	23,997	24,772	24,224	27,739
Vau i Dejës	19,173	24,975	31,634	28,889	33,258	28,494	26,187	26,274
Vlorë	17,016	18,266	27,070	24,831	24,254	24,758	27,766	26,420
Vorë	23,252	28,706	26,367	32,725	31,902	29,633	36,733	36,868
Total	21,148	24,553	28,646	29,337	30,514	32,224	33,871	35,098

Aneks 10. Investime me fonde të veta për banor (në lekë)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Belsh	1,462	7,262	6,721	1,253	3,400	3,921	4,445	4,344
Berat	5,315	8,801	3,363	2,729	4,087	1,854	2,818	2,809
Bulqizë	6,071	4,625	3,242	3,059	7,100	3,283	3,847	5,014
Cërrik	1,187	4,447	3,374	1,692	3,237	2,415	2,418	4,007
Delvinë	1,167	10,742	6,336	5,766	4,329	2,891	5,314	2,068
Devoll	1,248	3,300	2,848	1,813	4,041	1,954	1,519	3,608
Dibër	1,437	3,863	4,411	2,192	998	1,304	987	2,392
Divjakë	6,231	14,256	4,692	2,246	2,707	3,457	2,427	2,377
Dropulli	4,807	14,255	9,318	12,191	11,569	13,366	23,500	36,263
Durrës	7,333	5,757	6,616	3,693	6,102	3,760	3,150	3,721
Elbasan	3,935	5,473	2,273	1,425	2,424	1,765	1,657	1,608
Fier	4,703	7,078	5,216	2,603	3,369	2,143	2,343	1,794
Finiq	1,960	2,087	9,428	10,690	8,313	4,639	11,086	9,854
Fushë Arrëz	2,820	3,300	7,022	11,587	3,153	5,676	1,966	2,488
Gjirokastër	8,688	9,142	6,597	2,145	2,159	976	2,797	3,973
Gramsh	1,680	3,198	8,008	4,315	5,976	7,274	7,215	3,774
Has	6,124	6,735	5,018	2,890	3,214	1,992	1,307	1,613
Himarë	20,305	44,825	13,948	14,089	10,683	15,383	23,838	30,962
Kamëz	3,317	3,355	5,741	8,054	9,555	6,012	8,304	9,186
Kavajë	14,030	12,854	3,610	2,807	4,121	3,595	4,105	3,017
Këlcyrë	1,170	16,704	21,431	7,705	3,639	1,636	2,945	1,963
Klos	1,796	2,318	3,111	2,986	3,875	1,466	3,356	5,122
Kolonjë	3,750	9,047	14,785	8,855	1,935	3,692	4,575	6,418
Konispol	448	8,670	17,000	3,495	2,330	2,000	2,952	7,104
Korçë	10,053	9,323	12,236	3,685	4,574	2,076	1,477	2,298
Krujë	3,381	4,343	4,137	2,550	3,916	2,160	2,592	3,170
Kuçovë	7,121	2,524	1,271	1,347	1,936	681	3,351	4,192
Kukës	578	1,115	2,705	572	43	907	1,765	5,666
Kurbin	1,265	652	5,377	1,266	1,303	276	2,084	795
Lezhë	7,065	1,756	2,513	451	4,972	2,731	3,406	4,241
Libohovë	2,062	11,614	24,592	18,088	3,330	1,976	1,358	3,882
Librazhd	4,817	7,970	9,853	7,779	5,909	4,744	4,830	3,493
Lushnjë	5,226	4,373	3,061	2,230	2,671	2,148	2,113	1,194
Malësi e Madhe	485	6,720	9,438	6,146	7,375	3,735	4,369	8,051
Maliq	1,218	4,797	8,181	4,771	3,302	2,197	2,441	3,493
Mallakastër	2,545	2,867	6,171	5,437	11,889	1,988	2,192	5,265
Mat	5,592	4,290	3,543	999	2,596	2,061	1,190	4,236
Memaliaj	5,965	2,587	6,784	4,402	4,133	570	3,401	3,793
Mirditë	5,516	6,751	17,298	5,337	3,166	2,088	4,227	2,678

Patos	3,326	4,668	8,802	6,117	8,354	4,545	4,806	4,805
Peqin	648	3,012	5,087	1,403	1,477	648	863	921
Përmet	1,987	12,465	13,091	3,436	3,099	3,355	3,655	5,096
Pogradec	1,476	1,254	2,331	3,060	4,292	1,658	3,032	3,697
Poliçan	1,576	7,524	6,829	3,019	967	1,256	1,081	2,876
Prrenjas	484	886	5,018	3,127	1,916	3,578	4,828	3,679
Pukë	7,643	8,404	5,377	4,634	727	3,267	4,464	2,062
Pustec	4,185	2,260	6,425	1,446	2,396	3,762	2,392	5,894
Roskovec	2,591	13,432	8,370	11,190	7,334	5,376	8,742	10,641
Rrogozhinë	947	6,452	3,814	1,827	2,016	7,794	2,224	2,821
Sarandë	14,334	3,652	5,533	6,560	8,710	8,744	6,554	6,514
Selenicë	4,790	4,347	9,732	10,310	6,515	3,701	6,252	8,597
Shijak	7,398	3,481	3,832	5,678	1,809	2,654	2,856	4,376
Shkodër	1,588	696	2,184	2,045	4,373	2,748	3,082	3,205
Skrapar	10,904	18,044	9,294	4,997	725	5,358	1,439	2,929
Tepelenë	13,453	11,887	17,343	9,543	979	606	737	1,459
Tiranë	5,348	8,499	10,065	9,372	14,437	11,373	5,936	5,650
Tropojë	4,684	9,100	6,085	5,177	2,710	1,328	8,258	4,805
Dimal	799	6,441	5,033	7,042	3,987	3,785	5,364	5,775
Vau i Dejës	2,860	5,330	4,969	2,639	11,378	2,115	1,519	946
Vlorë	744	1,350	5,176	875	1,818	1,611	2,312	1,649
Vorë	7,598	13,408	7,762	11,207	10,493	2,461	10,186	9,327
Total	4,517	5,958	6,368	4,670	6,290	4,510	3,885	4,159

Aneks 11. Investime totale për banor (në lekë)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Belsh	2,688	7,655	11,662	5,015	11,180	21,684	22,334	13,687
Berat	7,077	9,708	6,510	4,486	4,418	2,490	7,832	7,035
Bulqizë	9,136	8,505	4,235	6,744	13,228	11,531	20,737	10,314
Cërrik	7,066	6,462	7,435	2,317	5,596	6,882	11,273	7,336
Delvinë	1,167	10,742	11,818	8,619	4,967	3,132	15,941	3,886
Devoll	1,522	3,300	4,531	3,401	7,916	3,522	5,445	8,847
Dibër	1,765	4,636	5,696	4,227	2,267	6,866	5,160	9,557
Divjakë	11,274	18,820	13,249	6,336	6,173	5,638	5,802	3,684
Dropulli	7,911	21,043	36,026	49,725	17,774	43,877	110,747	93,800
Durrës	7,711	6,381	7,494	5,601	8,449	6,817	8,003	6,096
Elbasan	5,254	6,105	5,349	3,999	4,629	3,684	2,535	2,947
Fier	5,854	7,581	11,493	6,042	3,899	4,438	3,548	2,477
Finiq	2,415	2,087	17,065	21,988	8,313	32,452	57,043	36,684
Fushë Arrëz	5,951	4,038	9,723	27,142	21,062	10,285	1,966	2,488
Gjirokastër	9,888	9,643	10,519	8,900	3,551	3,374	6,406	7,316
Gramsh	2,996	3,498	10,345	8,311	9,637	11,196	14,160	4,147
Has	8,514	12,208	11,990	15,288	8,231	5,613	2,510	2,257
Himarë	26,723	46,348	32,488	30,707	11,757	20,886	71,509	43,430
Kamëz	3,755	3,606	6,098	8,633	11,473	7,824	15,685	12,766
Kavajë	15,311	13,986	12,465	6,751	7,298	16,310	12,423	5,495
Këlcyrë	1,170	17,988	38,783	31,740	27,744	21,722	33,766	16,591
Klos	3,836	3,528	7,919	6,774	7,096	6,797	6,409	6,314
Kolonjë	3,750	12,722	19,308	19,889	8,486	31,589	58,769	49,779
Konispol	3,011	24,125	28,108	30,100	16,535	3,570	9,552	14,709
Korçë	12,203	10,676	20,662	9,645	6,506	2,428	1,966	3,864
Krujë	6,038	5,186	8,028	5,689	9,750	6,090	3,448	5,094
Kuçovë	8,202	2,877	3,298	6,104	3,921	4,454	6,655	8,761
Kukës	3,369	1,115	2,705	2,831	1,205	1,341	3,422	7,439
Kurbin	2,716	2,350	8,768	3,879	3,069	9,466	9,406	6,531
Lezhë	8,014	2,406	3,484	2,169	7,191	4,367	9,655	6,875
Libohovë	2,900	11,787	42,824	64,714	17,698	23,699	42,517	25,944
Librazhd	8,207	10,247	13,173	19,504	10,344	9,339	6,860	5,058
Lushnjë	6,434	5,002	5,399	5,645	4,505	3,783	5,333	2,387
Malësi e Madhe	861	7,354	11,007	10,548	15,090	13,076	10,498	10,502
Maliq	2,033	5,789	10,688	8,242	3,890	2,414	3,219	6,413
Mallakastër	11,575	14,116	10,224	12,359	19,346	4,975	9,254	9,519
Mat	6,000	5,826	5,148	3,035	2,698	8,362	27,553	35,055
Memaliaj	6,448	4,863	6,963	6,758	4,166	570	3,401	3,793
Mirditë	9,678	9,441	27,710	14,806	13,551	9,825	5,367	3,599

Patos	5,334	5,923	15,604	8,526	11,683	14,494	10,225	13,403
Peqin	1,225	3,012	8,795	4,017	4,929	5,725	6,822	7,011
Përmet	2,829	13,392	13,091	11,998	9,690	9,231	7,414	11,922
Pogradec	1,636	1,945	3,139	4,910	6,095	4,686	11,829	12,481
Poliçan	1,576	7,524	13,216	15,586	8,875	6,797	23,814	21,698
Prrenjas	1,175	1,281	8,345	9,589	7,620	9,597	9,552	7,591
Pukë	8,976	9,552	16,312	6,772	2,498	14,171	16,779	4,986
Pustec	4,185	2,260	6,425	1,446	7,240	10,788	35,279	21,572
Roskovec	4,032	15,032	16,132	21,192	17,575	17,600	13,249	15,892
Rrogozhinë	1,032	7,772	12,313	8,796	11,736	21,632	16,298	7,404
Sarandë	25,177	19,650	7,619	20,226	14,390	10,804	16,566	16,159
Selenicë	10,563	9,684	14,768	17,609	14,626	6,101	10,071	13,067
Shijak	7,851	5,137	5,650	8,963	5,448	8,117	13,337	9,056
Shkodër	3,240	1,167	2,264	2,520	4,726	3,377	3,503	3,205
Skrapar	12,238	18,999	26,262	6,405	6,529	30,312	17,708	16,188
Tepelenë	22,678	22,602	28,608	16,038	22,340	2,206	21,416	12,689
Tiranë	5,772	8,864	11,360	12,121	15,355	11,887	6,939	7,153
Tropojë	4,757	10,692	9,467	10,728	5,770	3,873	9,291	7,234
Dimal	2,577	7,828	9,158	10,789	9,770	8,313	7,428	9,570
Vau i Dejës	3,580	8,546	14,466	11,394	14,862	7,128	3,972	2,703
Vlorë	2,357	1,940	8,361	4,016	2,801	2,547	6,014	2,442
Vorë	9,692	13,408	10,675	12,294	13,201	5,963	10,578	10,022
Total	5,904	7,121	9,466	8,334	8,868	7,811	8,604	7,565

REFERENCA

Co-PLAN, 2022. Financat Publike Vendore: Status Raport 2021, Tirana: Co-PLAN, Instituti për Zhvillimin e Habitatit.

Farvacque-Vitkovic, C., & Kopanyi, M. (2014). *Municipal Finances - A Handbook for Local Governments*. Washington DC: International Bank of Reconstruction and Development /The World Bank.

Albanian Development Fund. (2018). *Market research and value chain assessment*. Tirana: Horwath HTL.

Kristo, I. (2013). *Tourism, culture, hospitality, and agrotourism*.

Levitas, A. & Levitas, T. D., 2020. How Should the Personal Income Tax be Shared with Ukrainian Local Governments?. *Revista de Economia Politica Local*, 4(1), pp. 19-40.

Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2021). *Raport mbi statusin e vështirësë financiare të njësive të vetëqeverisjes vendore/bashki*. Tirana: MFE.

NALAS. (2020). *Local Government Finance Indicators in South-East Europe - Statistical Brief 2020*. Network of Associations of Local Authorities of South East Europe (NALAS).

Toto, R. et al., 2020. *The Response of Local Governments during COVID-19 Emergency in Albania: January - April 2020*, Tirana: Co-PLAN, Institute for Habitat Development.

NOTES

- 1 Nën këtë emërues të përbashkët u hodhën hapa të rëndësishëm të cilët u materializuan në: ri-organizimin administrativ dhe territorial në 61 bashki (dhe 12 qarqe); miratimin e Strategjisë Ndërsektoriale për Decentralizim dhe Qeverisje Vendore 2015-2020 (SNDQV 2015-2020); hartimin dhe miratimin e ligjit për organizimin dhe funksionimin e qeverisjes vendore, i cili ndër të tjera transferoi në nivel ekskluziv një sërë funksionesh të reja; miratimin e ligjit të parë që rregullon financat vendore; si dhe një sërë aktesh të tjera nën-ligjore.
- 2 Burimi: Strategjia Ndërsektoriale për Decentralizim dhe Qeverisjen Vendore 2023-2030, miratuar me vendim të KM Nr. 252, datë 20/04/2023 "Për miratimin e strategjisë ndërsektoriale për decentralizimin dhe qeverisjen vendore 2023–2030, të planit të saj të veprimit 2023–2025 e të pasaportës së indikatorëve" e disponueshme në: <http://qbz.gov.al/eli/vendim/2023/04/20/252>
- 3 Për më shumë shiko ligjin nr. 9632/2006 "Për sistemin e taksave vendore" i ndryshuar dhe VKM nr.135/2018 "Për metodologjinë për përcaktimin e vlerës së taksueshme të pasurisë së paluajtshme "ndërtesa", e bazës së taksës për kategori specifike, natyrën dhe prioritetin e informacionit dhe të dhënave për përcaktimin e bazës së taksës, si dhe të kriterëve dhe rregullave për vlerësimin alternativ të detyrimit të taksës".
- 4 Bazuar në vendimin nr. 85/2021 "Për një shtesë në vendimin Nr. 597, datë 04/09/2019 të Këshillit të Ministrave, "Për përcaktimin e procedurave, dokumentacionit dhe masës mujore të përfitimit të ndihmës ekonomike dhe përdorimit të fondit shtesë mbi fondin e kushtëzuar për ndihmën ekonomike".
- 5 Tregues të llogaritur mbi të dhënat e publikuara nga MFE për buxhetin e konsoliduar për vitin 2022.
- 6 Shiko Shtylla 4 "Rritja e autonomisë financiare vendore nëpërmjet konsolidimit të sistemit të të ardhurave të veta" sipas " Strategjisë Ndërsektoriale për Decentralizim dhe Qeverisjen Vendore 2023-2030"
- 7 Burimi: shiko shënimin 2.
- 8 Publikuar në Fletoren Zyrtare e Republikës së Shqipërisë Nr. 110, Datë. 08/08/2022.
- 9 Në vitin 2017, taksa e ndërtesës pësoi reformim rrënjësor sipas ligjit nr. "Për disa ndryshime dhe shtesa në Ligjin nr. 9632, datë 30.10.2006, 'Për sistemin e taksave vendore', të ndryshuar".
- 10 Programi i rindërtimit – riparimit – restaurimit të strukturave të destinuara për qëllimi banimi në vijim të dëmtimeve si pasojë e fatkeqësisë natyrore (tërmetet), është i përjashtuar nga pagesa e taksës së ndikimit në infrastrukturë.
- 11 Treguesi i Besimit në Ndërtim matet dhe publikohet me frekuencë mujore dhe tremujore nga Banka e Shqipërisë. Për më shumë shiko:

- https://www.bankofalbania.org/Politika_Monetare/Vrojtimet/Vrojtimi_i_bizneseve_dhe_i_konsumatoreve/?rpp=2&msv=&ser=349&crd=0,6,6,1,0,11283&ln=1
- 12 Rënia progresive e të ardhurave nga kjo taksë vjen në vijim të ndryshimeve në Ligjin nr. 9632/2006 "Për sistemin e taksave vendore" i ndryshuar sipas të cilit duke filluar nga viti 2016 të gjitha bizneset e vogla me xhiro vjetore nën 5 milionë lekë janë përjashtuar nga detyrimi tatimor, ndërkohë që për bizneset e vogla me xhiro vjetore nga 5-8 milionë lekë shkalla tatimore u përgjysmua.
- 13 Ndryshuar me efekt nga 1 Janari 2021 me ligj nr. 122/2020, botuar në Fletoren Zyrtare n.sr. 197, datë 12.11.2020.
- 14 Bazuar në ligjin nr. 68/2017 "Për financat e vetëqeverisjes vendore" në nenin 4, pika 6 citohet se "në rastet kur ulen apo hiqen taksat ose tarifa vendore nga qeverisja qendrore, njësitë e vetëqeverisjes vendore kompensohen plotësisht, nëpërmjet rritjes së transfertës së pakushtëzuar, taksave të ndara, transferimit në nivel vendor të një takse tjetër kombëtare ose kombinimi i tyre." Gjithashtu, ligji nr. 139/2015 "Për vetëqeverisjen vendore", neni 34 mbi parimet themelore për financat e vetëqeverisjes vendore, pika 5 citohet "Në rast se ndryshimet në politikën fiskale shoqërohen me ulje të niveleve, normave dhe bazës së taksave vendore apo të pjesës së të ardhurave të njësisve të qeverisjes vendore nga taksat e ndara, Ministria e Financave është e detyruar të marrë masat për kompensimin e uljes, nëpërmjet rritjes së transfertave financiare dhe mundësive për huamarrjen vendore dhe/ose formave të tjera."
- 15 Sipas tekstit draft për konsultim publik të disponueshëm në <https://konsultimipublik.gov.al/Konsultime/Detaje/538>
- 16 Bazuar në legjislacionin në fuqi, baza e taksës është numri i netëve të qëndruara në hotel (e llogaritur si lekë për natë fjetje në hotel për person). Varësisht tipologjisë së strukturës akomoduese dhe kategorisë së bashkisë, taksa e fjetjes në hotel është 140 lekë dhe 350 lekë në bashkitë e kategorisë së parë (Tiranë dhe Durrës), 70 lekë dhe 175 lekë në bashkitë e kategorisë së dytë (Vlorë, Fier, Sarandë, Pogradec, Korçë, Elbasan, Berat, Lushnjë, Gjirokastër, Shkodër, Kavajë dhe Lezhë) dhe 35 lekë dhe 105 lekë në bashkitë e kategorisë së tretë (të gjitha bashkitë e tjera përjashtuar bashkitë e kategorisë së parë dhe të dytë).
- 17 Termat dhe kushtet për të aksesuar hua nga qeverisja vendore në Shqipëri janë specifikisht të rregulluara në ligjin nr. 9869/2008 "Për huamarrjen e qeverisjes vendore".
- 18 Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë, Regjistri i Borxhit 2021T4 dhe aksesuar më datë 09/05/2022 dhe i disponueshëm në <https://www.financa.gov.al/regjistri-i-borxhit/>

- 19 PBB nominale sipas Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë: Treguesit Makro Fiskalë 2024-2026 aksesuar në Maj 2022: <https://financa.gov.al/wp-content/uploads/2023/02/Kuadri-Makroekonomik-e-Fiskal-2024-2026.pdf>
- 20 Detyrimet e prapambetura të bashkive u evidentuan në mënyrë sistematike duke filluar prej vitit 2015, në vijim të miratimit të VKM nr. 50/2014 "Për miratimin e strategjisë për parandalimin dhe shlyerjen e detyrimeve të prapambetura të planit të veprimit" dhe udhëzimit të Ministrisë së Financave nr. 5/2014 "Për shlyerjen e detyrimeve të prapambetura". Shlyerja u këtyre detyrimeve, pjesërisht të krijuara nga ish-komunat që iu bashkëngjiten bashkive të reja në vijim të reformës administrative dhe territoriale, përbën barrë të genësishme për buxhetet vendore. Krahas tyre, bashkitë vijojnë të krijojnë detyrime të reja të cilat gjithashtu shtojnë presionet në buxhetin vendor. Në këtë kuadër, qeveria qendrore merr përsipër vetëm *"shlyerjen e detyrimeve për punimet e kryera, por të papaguara në kuadër të financimeve nga Fondi për Zhvillimin e Rajoneve, si edhe transfertat për përfitimet e paaftësisë. Të gjitha detyrimet e tjera financiare të njësive të qeverisjes vendore, që nuk përfshihen në sa më sipër, duhet të parashikohen në vetë buxhetet e njësive të qeverisjes vendore."*
- 21 Bashkia Tiranë nuk përfshihet në shpërndarjen e transfertës specifike për shlyerjen e detyrimeve të prapambetura për arsye se ka kapacitet të lartë në mbledhjen e të ardhurave nga taksat dhe tarifatat vendore.
- 22 Treguesit për frymë janë llogaritur duke përdorur të dhënat për popullsinë sipas Census 2011 (INSTAT).
- 23 Për më tepër, Minsitria e Financave dhe Ekonomisë hodhi për konsultim projekt ligjin "Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr.68/2017 "Për financat e vetëqeverisjes vendore" ku ndër të tjera propozohet të kalohet nga koncepti i "shpenzimeve vjetore të miratuara" në atë të "shpenzimeve vjetore faktike" (neni 1). Gjithashtu, në nenin 2 të këtij projekt-ligji, propozohet përdorimi i fondeve të trashëguara dhe të pa angazhuara (në masën jo më pak se 30%) për shlyerjen e detyrimeve të prapambetura dhe pagimin e nënshpeve (procedura dhe mënyra e përdorimit të këtyre fondeve bëhet me udhëzim të ministrit të Financave dhe Ekonomisë. Burimi:<https://konsultimipublik.gov.al/Konsultime/Detaje/566>
- 24 Megjithatë, bazuar në ligjin nr. 68/2017 "Për financat e vetëqeverisjes vendore" në nenin 4, pika 4 citohet se të ardhurat nga taksat e ndara përdoren në autonomi nga bashkitë, ndërsa sipas ligjit nr. 9975/2008 "Për taksat kombëtare" citohet se bashkitë duhet ta përdorin të ardhurën nga renta minerare (e ardhur nga taksat e ndarë) për investime.
- 25 Llogaritja e treguesve për frymë u bë në bazë të popullsisë sipas Census 2011 (INSTAT).
- 26 Në vijim të transferimit simetrik në titull ekskluziv të një sërë funksionesh në vitin 2016, ushtrimi i tyre u realizua nëpërmjet mjeteve monetare të transferuara nga qeveria qendrore drejt asaj vendore, nëpërmjet

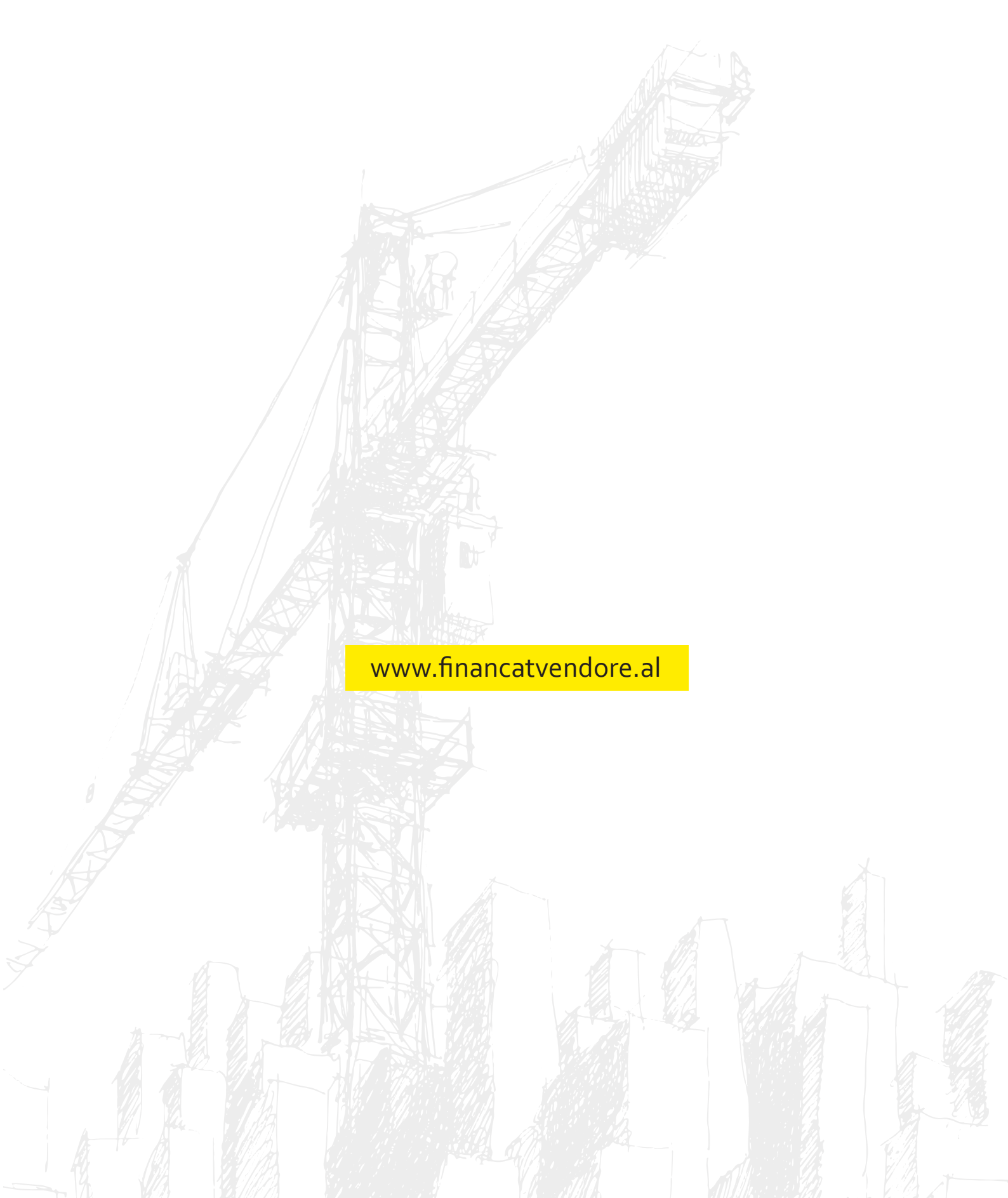
- transfertës specifike. Në përmbyllje të fazës tranzitore të transferimit të këtyre funksioneve apo duke filluar nga fillim viti 2019, ato do të financohen nëpërmjet transfertës së pakushtëzuar sektoriale të cilat do të përdoren në autonomi. Ligji nr. 68/2017 "Për financat e vetëqeverisjes vendore" sanksionoi përmasën dhe mënyrën e shpërndarjes së transfertës së pakushtëzuar: për çdo vit buxhetor, ajo është jo më pak se 1% e PBB-së sipas parashikimeve dhe vlerësimeve makroekonomike të miratuara nga Këshilli i Ministrave dhe, në çdo rast, nuk mund të jetë më e vogël se shuma totale e ndarë në vitin e mëparshëm; ndarja e saj bëhet nëpërmjet formulës së miratuar nga Ministria e Financave dhe Ekonomisë.
- 27 Bazuar në Udhëzimin i MFE-së nr. 7/2021 "Për përgatitjen e programit buxhetor afatmesëm vendor 2022-2024", kriteret dhe koeficientët e formulës së shpërndarjes së transfertës së pakushtëzuar për vitet 2022 – 2024 do të jenë ashtu si dhe të parashikuar në ligjin nr. 68/2017 "Për financat e vetëqeverisjes vendore" dhe përfshijnë: numrin e popullsisë (duke harmonizuar midis të dhënave sipas regjistrit të gjendjes civile dhe censusit të vitit 2011), dendësia e popullsisë për km², numri faktik i nxënësve në shkollat 9-vjeçare dhe të mesme në çdo bashki.
- 28 Të dhënat për transfertat sektoriale janë sipas anekseve të buxhetit të publikuara nga MFE sipas viteve në analizë. Funksionet e transferuara në nivel vendor përfshijnë: arsimit (parashkollor dhe para-universitar), ujitja dhe kullimi, shërbimi i mbrojtjes nga zjarri dhe shpëtimi, administrimi i pyjeve, mirëmbajtja e rrugëve rurale, konviktet e arsimit para universitar, qendrat e shërbimeve sociale. Në transfertën sektoriale të vitit 2023 përfshihen burime financiare për financimin e Klubeve Shumësportëshe "Partizani dhe "Studenti" dhe për menaxhimin e mbetjeve urbane.
- 29 Burimi: Aneksi 7 "Për menaxhimin e mbetjeve urbane në njësitë e vetëqeverisjes vendore" <https://financa.gov.al/per-buxhetin-e-vitit-2023/>
- 30 Për më shumë shiko: Aneksi 4 "Për funksionet e transferuara në njësitë e vetëqeverisjes vendore" e disponueshme në <https://financa.gov.al/per-buxhetin-e-vitit-2023/>
- 31 Shtesë nga Kuvendi.
- 32 Të dhënat e përdorura për transfertën sektoriale janë të dhëna të planifikuara sipas Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë.
- 33 "Lira", Berat, "Balash", Elbasan, "Shpresa" Shkodër, "Opera Della Madonnina Della Grappa", Shkodër, "Besa" Vau i Dejës, "Horizont", Fier dhe qendrat ditore të fëmijëve me Aftësi të Kufizuara për bashkitë Kuçovë dhe Kukës.
- 34 Sipas Corine 2018, sipërfaqja pyjore në Shqipëri është 1.9 milionë hektarë apo rreth 1,952 km².
- 35 Sipas AKPT 2007, gjatësia e rrjetit rrugor rural është 11,590 km linear.
- 36 Të dhënat për gjatësinë e rrjetit të ujitjes dhe kullimit sipas Strategjisë të Ujitjes dhe Kullimit 2019 -2031 e disponueshme në <https://bujqesia.gov.al/wp-content/uploads/2019/10/FZ-2019-77.pdf>.

- 37 Të dhënat e përdorura për transfertën sektoriale janë të dhëna të planifikuara sipas Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë.
- 38 Ligji nr. 115/2021 "Për buxhetin e vitit 2022" dhe Akti Normativ Nr. 17, datë 1.12.2022 "Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 115/2021, "për buxhetin e vitit 2022", të ndryshuar"
- 39 Detajet mbi administrimin e këtij fondi jepen në Aneksin 6 të ligjit nr. 115/2021 "Për buxhetin e vitit 2022"
- 40 Bazuar në Nenin 6, pika 2, Akti Normativ Nr. 17, datë 1.12.2022 "Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 115/2021, "për buxhetin e vitit 2022", të ndryshuar" "Shuma 1 000 milionë lekë si transfertë specifike shpërndahet sipas bashkive dhe qarqeve, duke marrë si kriter peshën e detyrimeve të secilës njësi të vetëqeverisjes vendore ndaj totalit të detyrimeve të prapambetura të muajit dhjetor 2021, si dhe shlyerjen e detyrimeve të prapambetura për çdo njësi të vetëqeverisjes vendore për periudhën 2018-2021. Ky fond përdoret për shlyerjen e detyrimeve të prapambetura, sipas rregullave që përcaktohen nga ministri përgjegjës për financat, duke i dhënë përparësi detyrimit më të vjetër".
- 41 Bazuar në nenin 27, të ligjit nr. 68/2017 "Për financat e vetëqeverisjes vendore"
- 42 Në Shtator të vitit 2017, Ministria e Mirëqenies Sociale dhe Rinisë u shkri dhe programet e mbrojtjes sociale i kaluan portofolit të Ministrisë së Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale.
- 43 Rritja e ndihmës ekonomike vijoi periudhës janar – qershor 2021, bazuar në vendimin nr. 85/2021 "Për një shtesë në vendimin Nr. 597, datë 04/09/2019 të Këshillit të Ministrave, "Për përcaktimin e procedurave, dokumentacionit dhe masës mujore të përfitimit të ndihmës ekonomike dhe përdorimit të fondit shtesë mbi fondin e kushtëzuar për ndihmën ekonomie".
- 44 Burimet financiare totale të njësive të vetëqeverisjes vendore përfshijnë: (i) të ardhurat nga burime të veta vendore (taksa, tarifa, të tjera dhe huamarrje), (ii) të ardhura nga transfertat ndërqeveritare ku përfshihen të ardhurat nga transfertat e pakushtëzuar dhe specifike, (iii) të ardhurat nga taksat e ndara, dhe (iv) të ardhurat nga transfertat e kushtëzuara. Për të evidentuar zhvillimet në vitin korrent, fondet e trashëguara nga viti i mëparshëm nuk janë përfshirë në totalin e burimeve totale.
- 45 Përfshirja e transfertave të kushtëzuara në totalin e burimeve financiare bazohet në përcaktimet e ligjit nr. 68/2017 "Për financat e vetëqeverisjes vendore", ku ndër burimet e financimit të bashkive përfshihet edhe kjo kategori.
- 46 Transferta specifike deri më tani është trajtuar si transfertë me destinacion, por në buxhetin e vitit 2019 parashikohet të jetë pjesë e transfertës së pakushtëzuar, por e dedikuar për sektorët që synon të financojë.
- 47 Për këto funksione, qeveria qendrore u transferon bashkive ato që emërtohen si transfertat të kushtëzuara, para të cilat duhet të përdoren për shërbimin për të cilin ato janë transferuar (quajtur ndryshe fonde me destinacion të përcaktuar).

- 48 Funkcionet e transferuara në vitin 2016 përfshinë: konviktet e arsimit para universitar, qendrat e shërbimeve sociale, mbrojtja nga zjarri dhe shpëtimi, infrastruktura rrugore rurale, administrimi i pyjeve, ujitja dhe kullimi. Për më shumë shiko: <https://www.financa.gov.al/viti-2016-3/>
- 49 Të dhënat i referohen vitit 2019 dhe mund të gjenden në: Nalas Statistical Brief: Local Government Finance Indicators in South East Europe, Second Edition, 2020; http://www.nalas.eu/Publications/Books/Brief_2nd
- 50 Shiko shënimin 49.
- 51 Shiko shënimin 49.
- 52 Në këtë kategori shpenzimesh përfshihen shpenzimet e kryera me fonde nga të ardhurat nga burime të veta vendore, transfertat e pakushtëzuar e përgjithshme dhe sektoriale, taksat e ndara.
- 53 Shpenzimet e personelit për funksionet e reja mbulohen me fonde nga transfertat sektoriale. Nëse bashkitë duan të performojnë më mirë apo të rritin cilësinë e këtyre shërbimeve, kostot do të duhet të mbulohen me burime të tjera të financiare (si psh. nga të ardhurat e veta të bashkive).
- 54 Përfshin shpenzime operative, subvencione, transfertat dhe interesa.
- 55 Kjo shifër përfshin të gjitha shpenzimet e kryera nga bashkitë, me fonde të veta dhe me fonde të kushtëzuara (përfshirë shpenzimet me fonde të trashëguara).
- 56 Në këtë hapësirë informuese do të paraqitet një përditësim me të dhënat për vitin 2022, i analizës në terma sasiorë të të punësuarve dhe kostove të personelit i publikuar në www.financa.gov.al.
- 57 Mesatare gjeometrike 2016 - 2021.
- 58 Llogaritur si raport i shpenzimeve për personelin ndaj numrit të të punësuarve, shprehur në terma mujorë. Në këtë llogari konsiderohet vlera totale dhe nuk diferencohet për klasë/kategori, shtesat mbi pagë për vjetërsi pune apo kualifikim.
- 59 Sipas Bankës Botërore, ky tregues duhet të jetë nën 25 të punësuar për 1,000 banorë. Shiko: Urban Partnership Program (UPP), Improving Local Government Capacity – The experience of Municipal Finances Self-Assessment (MFSA) in South – East Europe, The World Bank, January 2018
- 60 Llogaritur duke përdorur të dhënat e popullsisë sipas Census 2011
- 61 Burimi: <http://financa.gov.al/cash-accrual-2020/>
- 62 Në këtë platformë ju mund të ndërtoni vetë raportin tuaj për të monitoruar nga burojnë të ardhurat vendore dhe si shpenzohen ato nga bashkia juaj.
- 63 Për më shumë shiko: <https://www.financa.gov.al/buxheti-i-pushtetit-vendor/>
- 64 Për më shumë shiko: http://www.seecities.eu/seecities.eu/Portals/0/Images/Stories/Publications/MFSA%20Brochure_Final_Web_PA.pdf?ver=2018-09-10-071023-543U
<https://www.oecd.org/regional/regional-policy/Subnational-Governments-Around-the-World-%20Part-I.pdf>

© Co-PLAN, Instituti për Zhvillimin e Habitatit

Të gjitha të drejtat të rezervuara. Ky publikim mund të riprodhohet, transmetohet apo shpërndahet përkundëjt citimit të publikuesit: fnancatvendore.al / Co-PLAN.

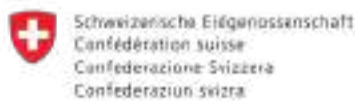
www.financatvendore.al

Financuar nga LevizAlbania

Një projekt i Agjencisë Zvicerane për Zhvillim dhe Bashkëpunim SDC

Agjencia Zvicerane për Zhvillim dhe Bashkëpunim SDC